GIOVANNI VERGA

Poveste de dragoste

EDITURA EMINESCU

Coperta colecției : Wanda Mihuleac
Ilustrația copertei: Vanda Boveanu

GIOVANNI VERGA
STORIA DI UNA CAPINERA
UNA PECCATRICE
OSCAR MONDADORI 1980

GIOVANNI VERGA

Poveste de dragoste

În românește de
OLGA MĂRCULESCU

1984
EDITURA EMINESCU
București, Piața Scînteii 1

POVESTE
DE
DRAGOSTE

AM VĂZUT ODATĂ O BIATĂ PITULICE închisă într-o colivie : era sfioasă, tristă, firavă ; se uita la noi cu o privire înfricoşată ; se retrăgea apoi într-un ungher al coliviei şi atunci cînd auzea ciripitul vesel al celorlalte păsărele, care se îngînau pe verdele poienii sau în albastrul cerului, le urmărea cu o privire pe care uşor ai fi putut-o numi plină de lacrimi. Dar nu îndrăznea, biata prizonieră, să se revolte, nu îndrăznea să încerce măcar să rupă împletitura de sîrmă care-o ţinea întemniţată. Şi cu toate astea, paznicii ei, copii drăgălaşi pe care durerea ei îi amuza, o iubeau şi-i plăteau întristarea cu firimituri de pîine şi cuvinte drăgăstoase. Biata pitulice încerca să se împace cu soarta ei, mica nefericită ; nu era rea ; nu voia să-i mustre nici măcar prin durerea ei, şi, tristă, încerca să ciugulească fărîmiturile şi meiul ; dar nu le putea înghiţi. După cîteva zile, îşi ascunse capul sub aripă, iar a doua zi a fost găsită fără suflare în temniţa ei.

Murise, biata pitulice ! Şi cu toate astea castronaşul ei cu grăunţe era plin. Murise pentru că în trupşorul ei neînsemnat mai exista ceva pe care meiul nu-l putea îndestula, ceva care exista dincolo de foame şi sete, şi-o făcea să sufere.

Atunci cînd mama celor doi copii, nevinovaţi şi cruzi, călăi ai bietei păsărele, mi-a istorisit povestea unei nefericite căreia zidurile mănăstirii i-au întemniţat trupul, iar

superstiţia şi dragostea i-au torturat spiritul — una dintre acele poveşti de dragoste, care se petrec zilnic şi nimeni nu le bagă în seamă, povestea unei inimi gingaşe, sfioase, care a iubit şi a plîns şi s-a rugat fără a îndrăzni să-şi arate lacrimile sau să-şi facă auzită rugăciunea, care, în sfîrşit, s-a închis în durerea ei şi a murit, m-am gîndit la biata pitulice care privea cerul printre gratiile temniţei sale, care nu cînta, care îşi ciugulea tristă meiul, şi apoi şi-a vîrît căpşorul sub aripă şi a murit.

Iată de ce am intitulat cele de mai jos:

Povestea unei pitulici

Monte Ilice, 3 septembrie 1854

Scumpa mea Marianna,

Ţi-am promis că îţi voi scrie şi uite cum îmi ţin promisiunea. Să stau aici de douăzeci de zile, să alerg singură pe cîmpuri! singurică! înţelegi?, de la răsăritul soarelui pînă-n seară, să stau pe iarbă sub aceşti castani uriaşi, să ascult cîntecul păsărelelor vesele care ţopăie ca şi mine, mulţumindu-i bunului Dumnezeu pentru toate bucuriile astea, şi să nu găsesc un minut de răgaz, un singur minut, atîta tot, ca să-ţi spun că te iubesc de o sută de ori mai mult acum, cînd sînt departe de tine, şi nu te mai am aproape în fiece clipă a zilei, ca acolo, la mînăstire. Cît de fericită aş fi dacă ai fi şi tu aici, cu mine, să culegem flori, să alergăm după fluturi, să ne povestim tot felul de nimicuri la umbra acestor copaci, atunci cînd soarele e mai arzător, sau să ne plimbăm îmbrăţişate în aceste frumoase seri, la lumina lunii, într-o linişte adîncă, netulburată decît de zumzetul gîzelor — care pînă şi el mi se pare melodios, pentru că îmi spune că sînt la ţară, în aer liber — şi de cîntul unei păsări triste al cărei nume nu-l ştiu, dar care îmi umple ochii de lacrimi duioase cînd stau seara să-l ascult de la fereastra mea. Cît de frumoasă e cîmpia, Marianna! Dacă ai fi şi tu aici, cu mine! Dacă ai

* În original titlul romanului este: *Storia di una capinera.*

putea vedea şi tu munţii, în lumina lunii sau la răsăritul soarelui, şi umbrele prelungi ale pădurilor, şi albastrul cerului, şi verdele viilor care se ascund în vîlcele şi împresoară căsuţele, şi marea azurie, fără sfîrşit, strălucind acolo jos, departe, departe, şi toate satele căţărate pe coasta munţilor, atît de mari în realitate şi atît de mici pe lîngă majestatea bătrînului nostru Mongibello ! Dacă ai vedea cît de frumoasă e, văzută de aproape, Etna noastră ! De pe terasa mînăstirii se vedea ca un munte mare singuratic, cu creştetul veşnic acoperit de zăpadă ; acum stau şi număr piscurile puzderiei de munţi pitici care-i stau salbă jur-împrejur, îi zăresc văile adînci, coastele împădurite, vîrful mîndru pe care zăpada, pierdută prin rîpi, desenează uriaşe brazde întunecate.

Totul este frumos aici, aerul, lumina, cerul, copacii, munţii, văile, marea ! Atunci cînd e să mulţumesc pentru toate aceste frumuseţi, o fac cu un cuvînt, cu o lacrimă, cu o privire, singură în mijlocul cîmpurilor, îngenuncheată pe muşchiul codrilor sau aşezată pe iarbă. Dar mi se pare că bunul Dumnezeu ar trebui să fie mai mulţumit din pricina asta, pentru că îi mulţumesc din tot sufletul, iar gîndul meu nu e întemniţat sub întunecatele bolţi ale corului bisericii noastre, ci se întinde peste umbrele majestuoase ale pădurilor, şi peste întreaga această nesfîrşire a cerului fără orizont. Sîntem numite *miresele Domnului* pentru că sîntem sortite să-i fim lui mirese : dar oare bunul Dumnezeu n-a făcut pentru toţi aceste frumuseţi ? Şi de ce ar trebui ca miresele lui doar să fie lipsite de ele ?

Cît de fericită sînt, Doamne ! Îţi aduci aminte de Rosalia, cea care voia să ne arate că lumea ar fi mai frumoasă în afara zidurilor mînăstirii noastre ? Şi nu era chip să ne convingă, îţi aduci aminte ? Şi ce mai rîdeam de ea ! *Dacă n-aş fi ieşit din mînăstire niciodată, n-aş fi* crezut că Rosalia ar putea avea dreptate. Lumea noastră era foarte limitată : micul altar, bietele flori din ghiveci care se întristau lipsite de aer, terasa de pe care puteam vedea o mulţime de acoperişuri, şi apoi departe, în zare, ca printr-o lanternă magică, cîmpia, marea şi toate frumuseţile făpturii, mica noastră grădină, parcă anume făcută ca să vedem şi mai bine de acolo zidurile mînăs-

tirii peste vîrfurile copacilor, micuță cît s-o străbați toată dintr-o sută de pași, și unde ni se îngăduia să ne plimbăm un ceas sub supravegherea maicăi Directoare, dar fără să avem voie să alergăm și să ne jucăm... atîta tot !

Și pe urmă, vezi tu... eu nu știu dacă era bine că nu ne gîndeam ceva mai mult la familia noastră ! Eu sînt cea mai nefericită dintre toate elevele, adevărat, pentru că mi-am pierdut mama !... Dar acum simt că-l iubesc pe tata mult mai mult decît pe maica Directoare, decît pe celelalte maici și decît pe confesorul meu ; simt că îl iubesc cu mai multă încredere, cu mai multă gingășie pe dragul meu tată, cu toate că aș putea spune că nu-l cunosc mai îndeaproape decît de vreo douăzeci de zile. Tu știi că am fost închisă în mînăstire încă de pe cînd nici nu împlinisem șapte ani, de atunci de cînd sărmana mea mamă m-a lăsat singură !... Toți îmi spuseseră că voi găsi acolo o altă familie, alte mame care mă vor iubi... E adevărat, da... Dar dragostea pe care o nutresc pentru tatăl meu mă face să înțeleg cît de mult s-ar fi deosebit de orice altă dragoste cea a bietei mele mame.

Tu nu poți să-ți închipui ce simt în sinea mea atunci cînd dragul meu tată îmi spune bună dimineața și mă îmbrățișează ! Acolo nimeni nu ne îmbrățișa, știi bine, Marianna !... *Regulamentul* o interzice... Și cu toate astea, mi se pare că nu ar fi prea rău să ne simțim iubite astfel...

Mama mea vitregă este o femeie minunată, pentru că nu se ocupă decît de Giuditta și de Gigi, și mă lasă să alerg în voie prin vii, după cum îmi place. Dumnezeule ! dacă mi-ar interzice să alerg pe cîmpuri așa cum face cu copiii ei, să nu cadă care cumva, vezi tu, sau să capete vreo insolație... aș fi foarte nefericită, nu-i așa ? Dar probabil e mai bună și mai îngăduitoare față de mine, pentru că știe că nu voi putea să mă bucur multă vreme de toate aceste plăceri, și că pe urmă mă voi întoarce, ca să fiu iar închisă între patru ziduri...

Pînă una-alta să nu ne gîndim la lucruri urîte. Acum sînt veselă, sînt fericită, și sînt uimită cum, pe aici, toată lumea se teme și blestemă holera... Binecuvîntată holeră datorită căreia mă aflu aici, la țară ! Dacă ar ține tot anul !

Nu, nu am dreptate ! Iartă-mă, Marianna. Cine știe cîți oameni nefericiți plîng în timp ce eu rîd și mă dis-

trez !... Doamne ! Sînt probabil blestemată, de vreme ce nu pot să fiu fericită decît atunci cînd toţi ceilalţi suferă ! Nu-mi spune că sînt rea ; aş vrea să fiu şi eu doar ca toţi ceilalţi, nimic mai mult, şi să mă înfrupt din aceste bucurii care sînt dăruite tuturor : aer, lumină, libertate !

Şi uite cum scrisoarea mea a devenit tristă fără să vreau ! Nu lua în seamă asta, Marianna. Sări peste partea asta şi eu trag deasupra ei o cruce frumoasă, uite-aşa... Acum, în schimb, o să-ţi descriu, ca s-o cunoşti şi tu, căsuţa noastră încîntătoare.

Tu n-ai fost niciodată la Monte Ilice, sărăcuţa de tine ! Ce idee or fi avut părinţii tăi, să te ducă şi să te-ngroape la Mascalucia ? Un tîrguşor !... Case lipite de alte case, străzi, biserici !... Am văzut chiar prea multe de felul ăsta. Trebuia să vii aici la ţară, printre munţi, unde, numai ca să ajungi la cea mai apropiată casă, trebuie să alergi prin vii, să sari peste şanţuri, să te caţeri ca să treci de îngrădituri, unde nu se aude nici huruit de trăsuri, nici sunet de clopot, nici glasuri străine, de oameni neprietenoşi. Asta înseamnă la ţară ! Noi locuim într-o căsuţă frumoasă, aşezată pe o colină, printre vii, la marginea pădurii de castani. O căsuţă mică, mică, ştii, dar atît de aerisită, atît de veselă, atît de rîzătoare ! Prin toate uşile, prin toate ferestrele se văd cîmpia, munţii, copacii, cerul, nici urmă de ziduri, zidurile acelea triste şi negre ! În faţa ei este un crîmpei de pajişte netedă şi cîţiva castani care acoperă căsuţa cu o umbrelă de ramuri şi de frunze, printre care păsărelele ciripesc cît e sfînta zi de lungă fără să obosească vreodată. Eu ocup o bomboană de odăiţă, în care abia îmi încape un pat, cu o fereastră minunată care dă spre pădurea de castani. Giuditta, sora mea, doarme într-o odaie mare şi frumoasă, lîngă a mea, dar eu nu mi-aş schimba *cutiuţa*, cum îi spune glumind tata, pentru odaia ei frumoasă ; şi, apoi, ea are nevoie de mult spaţiu, pentru toate rochiile şi pălăriuţele ei, în timp ce eu, după ce mi-am împăturit rasa pe un scaun la piciorul patului, am terminat cu toate. Seara însă, cînd ascult de la fereastră foşnetul frunzelor, şi văd printre umbrele care prind forme fantastice, o rază de lună prelingîndu-se printre ramuri ca o nălucă albă, şi ascult privighetoarea scoţînd triluri departe, departe, mintea mi se umple de-atîtea

închipuiri, de atîtea vise, de atîta dulceaţă, că dacă nu m-aş teme, bucuroasă aş aştepta zorile la fereastră.

De cealaltă parte a pajiştii există o colibă mititică şi frumoasă cu acoperişul de paie şi de trestie, unde locuieşte mica familie a administratorului. Dacă ai vedea ce colibă frumoasă, cît e de mică şi de curată ! Ce ordine domneşte acolo pretutindeni şi ce bine întreţinută e ! Leagănul copilului, patul cu salteaua de paie, măsuţa cu trei picioare ! Ei bine, uite, pentru coliba asta mititică, mi-aş schimba odăiţa. Cred că în familia asta mică, unită pe o palmă de pămînt, toţi se iubesc mult mai mult, şi se simt mult mai fericiţi ; că toate aceste simţăminte, îngrădite de pereţii strîmbi, sînt mai adînci, mai desăvîrşite, că inima tulburată şi aproape năucită de spectacolul zilnic al orizontului nemărginit îşi găseşte bucuria, mîngîierea, plecîndu-se asupra ei însăşi, închizîndu-se între iubirile ei, mărginindu-se la un spaţiu atît de mic, printre cele cîteva obiecte care alcătuiesc partea cea mai tainică din ea însăşi, şi că, găsindu-se alături de ele, se simte mai desăvîrşită.

Ce tot îţi scriu, ce tot îţi scriu eu oare, Marianna ?... Ai să rîzi de mine şi ai să-mi spui că sînt un fel de Sfînt Augustin cu fustă. Iartă-mă, draga mea, îmi este inima atît de plină că, fără să-mi dau seama, nevoia de a-ţi comunica toate emoţiile noi prin care trec mă biruie. În primele zile, cînd am ieşit din mînăstire şi am venit aici, eram buimacă, distrată, rătăcită parcă, ajunsă dintr-o dată într-o lume nouă ; totul mă tulbura, totul mi se învălmăşea în minte. Închipuie-ţi un orb din naştere care şi-ar dobîndi printr-o minune vederea ! Acum m-am obişnuit cu toate aceste impresii noi. Acum mi se pare că inima mi-e uşoară şi sufletul mai curat. Vorbesc singură cu mine, îmi răspund, îmi fac examenul de conştiinţă ; şi nu examenul acela sfios, temător, plin de căinţe şi de remuşcări pe care-l făceam la mînăstire, ci un examen de mulţumiri, de fericiri, binecuvîntîndu-l pe cel care mi le dăruieşte, simţind cum mă înalţ pînă la el, printr-o lacrimă doar, sau ţintuindu-mi doar ochii în lună sau în tăria înstelată.

Doamne ! dacă toate aceste bucurii ar fi un păcat ! Dacă Domnul s-ar mînia văzînd că prefer mînăstirii,

liniştii, singurătăţii, reculegerii, cîmpia, aerul liber, familia !... Dacă bunul bătrînel, profesorul nostru, s-ar afla şi el aici, ar limpezi îndoiala mea, ar risipi neliniştea mea, m-ar povăţui, m-ar mîngîia poate... Atunci cînd mă năpădesc asemenea gînduri, atunci cînd sînt chinuită de asemenea incertitudini, îl rog pe Domnul să mă lumineze, să mă îndrume, să mă ajute. Roagă-l şi tu pentru mine, Marianna.

Pînă una-alta eu îl preamăresc, îi mulțumesc, îl binecuvîntez, îl rog să facă așa încît să mor aici, sau să-mi dea puterea, chemarea, resemnarea, dacă va trebui să rostesc jurămîntul solemn și să renunţ pentru totdeauna la toate aceste fericiri, să mă închid în mînăstire şi să mă închin doar lui, singur lui, numai şi numai lui. Nu voi fi vrednică de atîta îndurare : voi fi o păcătoasă... dar atunci cînd, în prag de noapte, o văd pe nevasta vechilului, cu băiețelul cel mare pe genunchi, aşezată lîngă focul pe care fierbe ciorba pentru bărbatul ei, legănînd cu piciorul leagănul în care îi doarme pruncul, mi se pare că rugăciunea acestei femei, liniştite, senine, plină de recunoştinţă pentru fericirea care i-a fost dăruită, urcă pînă la cer mai curată decît rugăciunea mea, plină de rătăciri, de neliniști, de dorinţe nepotrivite cu starea mea și de care nu mă pot apăra prea bine.

Vezi ce scrisoare lungă ţi-am scris ? Nu te mai strîmba prin urmare, și răspunde-mi cu o scrisoare mai lungă decît a mea. Povesteşte-mi despre tine, despre părinţii tăi, despre distracţiile tale şi despre micile tale necazuri, așa cum făceam în fiecare zi, acolo, la mînăstire, în ceasurile de odihnă, ţinîndu-ne îmbrăţişate. Vezi, acum mi se pare că am flecărit îndelung cu tine, strîngîndu-ţi mîinile, ca și atunci, iar tu m-ai ascultat cu rîsul tău obișnuit și ușor răutăcios pe buze. Povestește-mi așadar, povestește-mi pe patru pagini întregi de hîrtie (ia seama ! că n-o să mă mulţumesc cu mai puţin), și acestea îmi vor împărtăşi tot ceea ce le vei spune tu lor, pentru mine. Povesteşte-mi cîte ceva din toate, cît mai pe larg. Spune-mi ce vezi, ce gîndești, cum îţi petreci timpul, dacă te plictiseşti, dacă te distrezi, dacă eşti mulţumită, fericită ca mine, dacă te gîndești la Maria ta ; descrie-mi culoarea rochiei tale, pentru că știu că ai o rochie, și tu,

ca orice domnişoară ! Spune-mi dacă ai flori frumoase în grădină, dacă la Mascalucia sînt păduri de castani ca pe aici, dacă ai luat şi tu parte la culesul viilor. Povesteşte, haide, te ascult. Nu mă lăsa să te aştept atîta cu sufletul la gură.

Adio, adio, Marianna mea, surioara mea ; îţi trimit o sută de sărutări, dar cu condiţia să le primesc înapoi.

A ta, Maria

19 septembrie

Draga mea Marianna,

Aici nu ajung decît veştile rele, nu se văd decît chipuri înfricoşate. Holera bîntuie Catania. Pretutindeni numai spaimă şi jale.

De altminteri, dacă n-ar fi temerile acestea, dacă n-ar fi neliniştea aceasta, ce viaţă mai ferice decît cea de pe aici ? Tata se duce la vînătoare sau mă însoţeşte în lungi plimbări, dacă mi-e teamă că m-aş putea rătăci prin pădure. Frăţiorul meu, Gigi, aleargă, strigă, face zarvă, se caţără prin toţi copacii, şi mai totdeauna pe crengile lor rămîne spînzurată cîte-o fişie din hainele lui. Iar mama.. (Marianna, dacă ai şti cît de greu îmi vine să dau acest dulce nume mamei mele vitrege ! Mi se pare că nedreptăţesc memoria sărmanei mele mame... Dar trebuie totuşi să-i spun aşa !) iar mama, veşnic gata să-l certe, să-i dea bomboane, sărutări şi palme, să-i cîrpească hainele, să-l spele de douăzeci de ori pe zi. Cît e ziua de mare nu face altceva decît să împletească şi să-şi răsfeţe copiii, ferice de ei !... Şi adeseori, în timp ce mai aruncă un ochi pe la bucătărie sau la servitoarea care pregăteşte masa, mă dojeneşte că eu nu sînt bună de nimic, nici măcar să gătesc... Din păcate aşa şi este, ea are dreptate. Din zori pînă-n seară, nu fac altceva decît să alerg pe cîmpuri, să culeg floricele, să ascult cîntecul păsărelelor... la vîrsta mea ! Am aproape douăzeci de ani !... înţelegi ? Roşesc şi eu însumi cînd mă gîndesc la asta ; dar pe scumpul meu tată nu-l lasă inima să mă certe, el nu ştie

să facă altceva decît să mă mîngîie și să spună : „Sărmana micuță ! Lăsați-o să se bucure de zilele acestea de libertate !"

Ori de cîte ori mă gîndesc la biata mea mamă care doarme acolo jos, în cimitirul din Catania, mă podidesc lacrimile. Dar aici mă gîndesc şi mai des la asta, pentru că mi se pare că sînt o străină în casa tatălui meu. Şi nimeni nu are vreo vină. Nu s-au obişnuit pur şi simplu să mă vadă, să se împiedice de mine : asta-i tot.

Şi apoi, cînd mama mea vitregă mă dojeneşte şi spune că nu sînt bună la nimic, îşi are şi ea temeiurile ei, şi tot spre binele meu, pentru că sînt cea care nu are niciodată dreptate. Sora mea nu e prea prietenoasă, şi nici nu e nebunatică aşa ca mine ; dar mă iubeşte şi nu se plînge că o stînjenesc, ocupînd odăiţa aceea unde într-un ungher e pus patul meu și unde altădată își ţinea îmbrăcămintea, iar acum, din pricina asta, trebuie să-şi ţină în odaie la ea rochiile, claie peste grămadă. Gigi e tot copilul drag şi vesel și gălăgios cum îl știi și tu ; îmi sare de gît de douăzeci de ori pe zi, și mă mîngîie, iar atunci cînd mama mă ceartă din pricina hainelor sale sfîşiate, îmi alină sufletul cu un sărut. Dar ce vină am eu dacă la mînăstire nu m-au învăţat să cos şi să cîrpesc ? Şi adevărul este că asta ar cam fi de datoria mea. Giuditta e o mică domnişoară, şi de altfel are ea toată ziua destule treburi şi bătaie de cap cu rochiile şi pieptănăturile ei, şi are şi dreptate să se îngrijească de ele atît de mult, pentru că şi rochiile frumoase, şi panglicile frumoase îi stau atît de bine, încît par făcute anume pentru ea... Şi apoi, datorită zestrei adusă de mama ei, ea e bogată ; tatăl meu, cum ştii, nu este decît un foarte modest funcţionar. La ce alta să se gîndească ea, prin urmare, la vîrsta ei ? Alaltăieri, în timp ce încerca o rochie nouă, i-am cerut să-mi dea voie s-o îmbrăţişez, atît era de frumoasă ! Ea nu a vrut să-mi dea voie şi pe bună dreptate, ca să nu-i mototolesc stofa. Doamne, ce proastă sînt şi eu, Marianna ! Ca şi cum ar fi fost vorba de rasa mea sărăntoacă de postav, care nu-i nici o primejdie să se mototolească !

Ah ! dar familia este o binecuvîntare a cerului ! Seara, cînd încuie tata uşile, încerc un simţămînt inexplicabil de mulţumire, ca şi cum în intimitatea vieţii domestice

s-ar strînge legăturile care mă unesc cu cei dragi mie. În schimb, ce chinuitor simțămînt de tristețe încercam noi toate, sărmane întemnițate, îți aduci aminte ?, atunci cînd se auzea zornăind legătura de chei a portarului și scîrțîitul zăvoarelor ! Atunci gîndul meu alerga spre sărmanii pușcăriași și inima mi se strîngea ; m-am spovedit de sute de ori, am făcut sute de penitențe, și niciodată n-am putut scăpa de aceste gînduri. Dimineața, înainte de a deschide ochii, atunci cînd mă trezește ciripitul păsărelelor care se ceartă pe fărîmiturile de pîine lăsate anume pentru ele pe pervazul ferestrei, primul meu gînd este mulțumirea de a mă găsi în mijlocul familiei, lîngă tatăl meu, lîngă frățiorul meu, lîngă Giuditta, care mă vor îmbrățișa și-mi vor ura zi bună ; că nu va trebui să spun rugăciuni, nici nu voi avea meditații de făcut, sau să păstrez liniște ; că îmi voi deschide fereastra de cum voi sări din pat, și va pătrunde în odaie aerul îmbălsămat, mica rază de soare, tot freamătul de ramuri și cîntul păsărelelor ; că voi ieși singură, cînd voi avea chef, să alerg și să hoinăresc pe unde-mi place mie mai mult ; că nu voi întîlni chipuri austere, nici rase negre, nici coridoare întunecate... Marianna, îți mărturisesc la ureche o mare păcătoșenie... Dacă mi-ar face și mie o rochiță frumoasă, de culoarea cafelei !... fără crinolină, fii atentă ! Oh ! asta nu !... Ci doar o rochiță de altă culoare, nu neagră, cu care să pot alerga și să mă cațăr pe ziduri, și care să nu-mi mai amintească în fiecare clipă, ca rasa mea hidoasă, că acolo în Catania, cînd se va termina cu holera, mă așteaptă mînăstirea !...

Dar să nu ne mai gîndim la asta. Sînt o flușturatică, sînt o nebună ! Iartă-mă, scumpa mea Marianna, am glumit, dar m-am luat cu vorba și încă nu ți-am spus că am o păsărică frumoasă, un păsăroi încîntător, vioi, vesel, care mă iubește, care-mi răspunde, care zboară și vine să ciugulească din mîinile mele și îmi ciupește degetele și se distrează ciufulindu-mi părul. Povestea lui e cam tristă, la bun început, e adevărat : într-o zi tata mi l-a adus înfășurat în batistă și batista era pătată de sînge ! Dragul de el, era poate la primul lui zbor și o alice îi rănise o aripă ! Din fericire rana nu era gravă. Ce răutăcioase și barbare distracții au cîteodată oamenii ! Văzînd

sîngele acela, auzindu-i piuitul... — micul nefericit se plîngea probabil de marea lui durere !... —, eu am plîns împreună cu el și am ajuns pînă acolo încît să-l judec greșit chiar pe tatăl meu drag. Tata rîdea de mine, ba pînă și Gigi. Am spălat rana micului nefericit, dar nu speram să trăiască. Și uite-l aici, acum, în schimb, țopăind și gureș nevoie mare ! Uneori, bietul de el, se mai plînge încă din cauza rănii și vine să se cuibărească în poala mea piuind și tîrîndu-și aripioara, ca și cum ar vrea să-mi povestească tot necazul lui. Eu îl alin cu sărutări, îl mîngîi, îi dau firimituri de pîine și mei, iar el pleacă pe urmă foarte vioi și se așează la fereastră, ca să se-ntoarcă apoi la mine ciripind, bătînd din aripi și lungindu-și gîtul cu ciocul căscat.

Alaltăieri, am tras o mare spaimă din cauza unui mîrtan uricios. *Carino* al meu, știi, așa l-am botezat, *Carino* !, era pe masă, zburda, pentru că face tot soiul de caraghioslîcuri, îmi răvășește și îmi răscolește toate hîrtiile, ciripind într-una, după care se întoarce să mă privească cu ochișorii lui îndrăzneți, vicleanul, ca și cum ar simți o adevărată plăcere să-mi facă în necaz ; cînd iată, într-un salt, pe măsuță, mîrtanul cel negru, întinzîndu-și labele să-l prindă-n ghiare ! Eu am scos un strigăt, bietul *Carino* a țipat și el, dar a fost destul de iute și isteț să se adăpostească la pieptul meu. Nici nu știu cum l-am ascuns în căușul palmelor, în șorț ; dar amîndoi tremuram. La strigătul meu au alergat într-un suflet toți ai casei. Mama mea vitregă m-a dojenit că am speriat-o pentru un fleac, spunîndu-mi că am trecut acum de vîrsta copilăriilor, și că, punînd ghiara pe *Carino* al meu, motanul și-ar fi făcut datoria ; Giuditta rîdea, iar nebunaticul ăla de Gigi îl ațîța pe motan să-mi înșface păsărica pe care-o țineam în poală. Îl simțeam cum tremura, micul amărît, în mîinile mele din pricina spaimei cumplite prin care trecuse, și inima-i bătea tare, tare de tot. M-aș fi lăsat omorîtă mai degrabă decît să-l părăsesc ! Din ziua aceea nu uit niciodată să încui bine ușa camerei mele, unde îl las pe *Carino* al meu. Pe motanul ăla rău îl urăsc !

În schimb, îl iubesc foarte mult pe cîinele administratorului, o frumusețe de cîine de stînă, negru tot, și uite-atît de înalt, care în primele zile mă speria rău tare

cu hămăitul lui, dar care acum se gudură și dă din coadă, lingîndu-mi mîinile, frecîndu-și spatele de rasa mea și spunîndu-mi cu ochii lui inteligenți că mă iubește. Și ăsta-i adevărul, el e paznicul meu, mă însoțește cînd mă plimb, nu mă slăbește nici un pas, aleargă înainte să cerceteze terenul și se-ntoarce în salturi mari, dînd din coadă și lătrînd voios. Cînd îl strig, și știe că a sosit ceasul plimbării (și ceasul ăsta sosește de douăzeci de ori pe zi), tare aș vrea să vezi și tu ce mai urlete, ce mai salturi, ce mai giumbușlucuri face !

Ți-am vorbit de cîinele meu, de pasărea mea, de mîrtanul cel urîcios, și încă nu ți-am spus că avem cîțiva vecini de țară, care vin adeseori pe la noi în vizită și ne petrecem aproape toate serile jucînd cărți în tovărășia lor, sau, la ceasul amiezii, făcînd plimbări frumoase. Ei locuiesc într-o căsuță din fundul văii, nu foarte departe de noi, că le pot vedea căsuța de la fereastra mea. Este familia Valentini, o cunoști ? Tata și mama spun că sînt oameni cumsecade. Eu și cu Annetta, fiica lor, care are aproape aceeași vîrstă cu mine, sîntem prietene ; dar nu ca noi două, vezi, îți dai seama, e altceva ! Nu trebuie să fii geloasă de asta ; pentru că eu te iubesc pe tine mai mult decît pe ea, și vreau ca și tu să mă iubești mai mult decît pe celelalte prietene ale tale.

Cînd o să-mi scrii ? M-ai lăsat să aștept scrisoarea ta paisprezece zile lungi, lungi ! Vezi cum îți răspund eu numaidecît și cu amănunte ? Dacă o să mă lași să aștept alte paisprezece zile, ca să-mi spui că-mi dorești tot binele pe care ți-l doresc și eu, că-mi trimiți înapoi sute și sute de sărutări, pe care ți le-am trimis și eu, atunci eu o voi iubi pe noua mea prietenă mai mult decît pe tine. Gîndește-te bine !

P.S. Uitam să-ți spun că, în afară de Annetta, în familia Valentini există și un fiu, un tînăr care a venit adeseori la noi cu sora lui, și care se numește Antonio, dar i se spune Nino.

Marianna, de ce nu ești și tu aici să te plimbi, să te distrezi, să te joci cu noi ? De ce nu pot să te îmbrățișez și să-ți spun în fiecare clipă : uite, privește aici, vezi cît de frumos e ? Dar dincolo, uite, vezi cît e de minunat ?... Și să-ți arăt cît sînt de fericită, Doamne ! fericită, că nici nu mi-aș putea dori ceva mai mult ! Ce grozav ar fi să fi fost și tu aici !...

Ieri, spre amiază, am făcut o plimbare minunată împreună cu familia Valentini în pădurea de castani. Ce pădure frumoasă ! Dacă ai vedea-o, Marianna ! O umbră încîntătoare, ici-colo raze de soare răzlețe se prefiră printre ramuri și se sting pe frunzișul des, apoi foșnetul grav și prelung al coroanelor înalte, cîntec de păsărele și apoi, cînd și cînd, o liniște solemnă și adîncă. Sub bolțile uriașe de ramuri, prin labirintul de poteci fără capăt, aproape că te-ar copleși teama, dacă teama însăși n-ar fi și ea o plăcere. Frunzele uscate fîșîiau sub pașii noștri ; din cînd în cînd, cîte o păsărică înspăimîntată o zbughea, cutremurînd într-un foșnet neașteptat frunzulițele în care se ascundea ; *Vigilante*, frumosul nostru cîine, alerga înaintea noastră cuprins de o bucurie fără margini, lătrînd după mierlele înspăimîntate ; Annetta, Gigi și Giuditta se țineau de braț și îngînau un cîntecel ; signor Nino îi urma cu pușca în bandulieră ; restul grupului era foarte departe și tot striga după noi, mereu, să nu mai alergăm atît, pentru că panta muntelui e obositoare. Signor Nino are și el un cîine, un brac frumos, cu urechi lungi și stropit tot cu negru : se numește *Alí* și s-a și împrietenit cu *Vigilante*. La fiecare pas, Giuditta și Annetta își agățau fustele lor lungi de cîte-un mărăcine ; dar eu nu, te încredințez ! eu alerg, mă cațăr, dar nu mă împiedic niciodată, și nici buruienile nu se agață de rasa mea. Signor Nino pășea alături de mine, mă sfătuia să iau seama să nu cad, se temea pentru mine, săracul !... Dacă nu mi-ar fi fost rușine, aproape-aproape că l-aș fi provocat la o întrecere la fugă pe domnișorul ăsta ! Giuditta se plîngea întruna că se simte obosită. Ce fel de femei or fi astea, Marianna ? Nu pot face nici zece pași fără să aibă nevoie de brațul unui bărbat, și fără să-și lase cîte o fîșie din poale agă-

ţată de fiecare tufiş ! Binecuvîntată fie rasa mea ! Signor Nino mi-a oferit de douăzeci de ori braţul, ca şi cum eu aş avea nevoie ! O fi făcut-o anume, ca să mă supere ! De ce atunci nu l-a oferit surorii mele, care se plîngea de urcuş şi avea într-adevăr nevoie de ajutor — ea, nu eu !

Dar cînd am ajuns pe creştetul muntelui, ce spectacol minunat ! Castanii nu ajung pînă aici, şi din vîrful muntelui te poţi bucura de priveliştea unui orizont fără sfîrşit. Într-o seară, soarele asfinţea într-o parte a pămîntului, în timp ce luna apărea în cealaltă : la două extremităţi, două crepuscule deosebite, zăpezile Etnei păreau cuprinse de văpaie, cîte-un nouraş străveziu călătorea prin azurul firmamentului ca un fulg de zăpadă, o mireasmă în care se amestecau aromele tuturor ierburilor viguroase ale muntelui, o linişte solemnă, jos, marea se arginta la primele raze ale lunii şi, pe ţărm, ca o pată mică alburie, Catania şi vasta cîmpie încercuită de lanţul munţilor azurii printre care şerpuia fîşia luminoasă a rîului Simeto şi apoi, încet-încet, urcînd spre noi, toate grădinile, viile, satele depărtate din care răzbesc pînă la noi ecourile *avemariei*, creştetul orgolios al Etnei înălţîndu-se triumfător spre cer, şi văile ei cuprinse de întuneric, şi zăpezile ei strălucind în ultimele raze ale soarelui, şi pădurile ei fremătînd, murmurînd, unduind înfiorate. Marianna, sînt momente cînd aş vrea să plîng, cînd aş vrea să strîng mîna tuturor oamenilor pe care mi-i simt aproape, cînd n-aş putea rosti nici un cuvînt, în timp ce în cap mi se învălmăşesc mii de gînduri... Uite !... nici nu ştiu cum de nu i-am strîns mîna lui signor Nino care era lîngă mine !... Doamne, ce nebună sînt !

Cred că în clipa aceea toţi simţeau ce simţeam eu, pentru că toţi tăceau. Chiar şi signor Nino, care e totdeauna vesel, precum îl ştii şi tu, tăcea şi el...

Am coborît apoi alergînd, gălăgioşi, rîzînd, speriind păsărelele (care ne speriau la rîndul lor atunci cînd fugeau de noi stîrnind un freamăt neaşteptat printre frunze) şi jucîndu-ne de-a v-aţi ascunselea printre copaci, cu toate că părinţii noştri răguşiseră tot strigînd după noi să nu mai alergăm atît. *Alí* şi *Vigilante* luau parte la veselia noastră sărind şi lătrînd bucuroşi. Din cînd în cînd,

printre umbrele întinse, o rază de lună se prefira printre ramuri, se tîra pe trunchiuri argintîndu-le și închipuind figuri ciudate pe frunzele moarte care înveleau ca un covor pămîntul. Signor Nino alerga și el ca un copil, ca un nebun, cot la cot, nici mai mult nici mai puțin, cu noi toți. De două-trei ori i-am luat-o înainte și am fost foarte mîndră. Să întreci un bărbat !... Și cum printre copaci era întuneric, și el nu mă putea vedea cum mă roșesc... nu mă rușinam... iar atunci cînd îi lăsam cu mult în urmă pe toți ceilalți... chiar și pe el... mă opream suflînd din greu, fără să-mi pot trage sufletul, dar foarte bucuroasă și nu-mi era teamă că sînt singură în beznă, pentru că le auzeam glasurile, lătrăturile cîinilor... și, apoi, nu avea oare signor Nino grozava lui pușcă în bandulieră ?

Ieșind din pădure, altă bucurie, cînd am văzut luminile căsuței noastre. Știi cît de plăcut e, în cîmpie, în liniște, prin beznă, să vezi de departe ferestre luminate, lumina primitoare care te călăuzește, care te cheamă, care te îndeamnă să te gîndești la pereții primitori și la liniștea plină de pace a familiei ?

Nu știi că în aceste opt zile ne-am împrietenit foarte tare cu familia Valentini ? Ce oameni cumsecade ! Acuma mi se pare că sîntem prieteni de douăzeci de ani. Annetta e o fată minunată, nu rîde de rasa mea și nici de apucăturile mele ciudate de călugăriță ; sîntem nedespărțite de dimineața pînă seara ; ne plimbăm, flecărim, ne jucăm, mîncăm, uneori ne petrecem chiar și serile împreună. Dacă ți-aș spune că am învățat și eu să joc cărți !... Dar te rog din tot sufletul, fie-ți milă, să nu cumva să sufli cuiva vreo vorbă ! Încă nu sînt foarte dibace și pierd aproape mereu ; signor Nino însă este foarte bun și stă mereu și mă îndrumă, și mă sfătuiește și preferă să nu joace el. Cînd o să mă întorc la mînăstire, îți promit că *voi uita toate cele patruzeci de cărți de joc.*

Mînăstirea ! Doamne !... Iată singurul nor care întunecă acest orizont surîzător. Dar să nu ne gîndim la asta acum, Marianna mea, să fim vesele și fericite ; apoi, fie ce-o fi și cum mi-o fi scris !

Și în timp ce noi stăm aici, departe, la adăpost de orice primejdie, liniștite și ne distrăm, cîți oameni nefericiți plîng, suferă ! Cîte mizerii, cîte lacrimi, cîte victime !

Veştile care ne ajung pînă aici, la fiecare patru-cinci zile, sînt foarte triste ! Doamne, îndură-te la atîtea suferinţe !

Cîtă suspiciune în jur ! Cîtă groază ! Află că ţăranii noştri au ajuns să creadă în otrăvitori, în oameni blestemaţi şi mai ştiu eu ce... Sărmanii ! Sînt şi ei ca și mine, care, atunci cînd mi-e frică, mi se năzăresc năluci ! Din pricina asta, noapte de noapte se văd prin văi, pe munţi, pretutindeni, focuri şi semnale ale paznicilor, se aud mereu împuşcături, ca și cum ar vrea să bage frica în nişte lupi foarte cu judecată, în fiare umane !... Asta-i trist ; dar noaptea, în beznă și linişte, în mijlocul îngrijorării generale, e de-a dreptul înfricoşător.

Şi eu sînt tristă, nu-i aşa ? Şi eu, o clipă înainte, eram veselă, și-ţi povesteam despre distracţiile noastre. Imi spui că şi tu te distrezi şi că te afli într-o companie foarte plăcută ; te cred, dar cu siguranţă, și aș putea să jur, că nu-i ca la noi. Îmi spui că nu te vei mai întoarce la mînăstire... ferice de tine !... Dar dacă ar fi să mă întorc acolo fără tine ?... Măcar acum să fiu veselă ; de celelalte, o să-mi poarte el de grijă !... *Carino* al meu s-a vindecat ; s-a făcut mărişor şi e chiar puţin cam răutăcios ; e vioi, gălăgios, îndrăzneţ și și-a făcut un glăscior ! De l-aș lăsa în voia lui, cred că s-ar încumeta chiar să-i ţină piept motanului. Bietul *Vigilante* a încasat o ciomăgeală zdravănă de la administrator ; și a venit schelălăind să-mi povestească necazul lui. Eu l-am mîngîiat, întotdeauna îi dau cîte-o bucată mai gustoasă, şi acum nu se mai dezlipește de pragul odăiţei mele.

Mi se pare că n-am uitat nimic din ce am vrut sa-ţi spun. Scrie-mi repede și mult. Spune-mi că mă iubești și că o iubești și pe Annetta mea, care te iubește foarte mult.

Adio, adio, adio.

1 octombrie

De-ai şti, Marianna ! de-ai şti !... Păcatul pe care l-am făcut !... Doamne, cum voi avea curajul să ţi-l spun ? Nu mă certa... ţie, ţie doar, singură pe lume, ţi-l voi măr-

turisi... dar la ureche, ia seama !, şi cu umilinţă... Nu mă privi în ochi !... Îmbrăţişează-mă şi ascultă...

Am dansat !... Înţelegi ? Am dansat !... Dar ascultă... nu mă certa... tata, Giuditta, Gigi, mama, Annetta, familia Valentini... şi signor Nino... Ba chiar cu el am dansat... Ascultă ! o să-ţi spun tot de-a fir a păr... o să vezi că nu eu am fost cea... că nu a fost vina mea... că m-au silit... Alaltăieri seara, familia Valentini şi-a adus *armoniumul* ; a cîntat Annetta, apoi și Giuditta ; au dansat toţi, Annetta, sora mea şi chiar și Gigi puţin. A trebuit să ridicăm patul surorii mele ca să încropim o sală de bal. După ce Giuditta a dansat cît a dansat, signor Nino a venit să mă poftească. Eu simţeam cum îmi ard obrajii şi-mi venea să intru în pămînt de rușine. Mă bîlbîiam, nici nu ştiam ce să spun. Am refuzat, am refuzat de douăzeci de ori, îţi jur ; toţi rîdeau și băteau din palme ; tata a venit să mă ia de mînă, rîzînd, m-a mîngîiat și mi-a spus pe urmă că nu-i cine ştie ce mare păcat dacă voi dansa şi eu o dată. Degeaba am încercat să-i fac să înţeleagă că eu nu știu deloc să dansez, că nici măcar atîta lucru nu mă învăţaseră ; signor Nino s-a angajat să mă înveţe el ; nu mai vedeam nimic înaintea ochilor, mă apucaseră ameţelile, urechile îmi ţiuiau şi picioarele îmi tremurau ; m-am lăsat condusă, m-am lăsat tîrîtă fără să ştiu nici eu singură ce se întîmplă cu mine. Cît am suferit, Marianna !... Şi totuşi... atunci cînd el m-a luat de mînă... atunci cînd și-a trecut braţul în jurul taliei mele... mi s-a părut că mîna îi ardea, că mi s-a aprins tot sîngele în vine, că un val de gheaţă îmi năvăleşte pînă-n inimă !... Dar în același timp mă simţeam uşoară ca un fulg. Inima mi se înfiora auzind cum bate cealaltă inimă lipită de-a mea. Toţi vor fi rîs pesemne de mine ! Rîzi și tu. Da, acuma rîd și eu. Care dintre fetele de vîrsta noastră n-a dansat cel puţin de douăzeci de ori ? Cine ştie dacă la început n-au simţit şi ele tot ce am simţit eu ?... Dar după aceea îţi mărturisesc că muzica aceea, feţele acelea vesele, cuvintele pe care el mi le murmura la ureche ca să mă încurajeze, mîna lui care-o strîngea pe-a mea aproape că mi-au risipit tulburarea, aş zice chiar ruşinea... Biată Marianna ! Nu mă dojeni !... Mai, mai să cred că sînt fericită...

Marianna mea, iartă-mă, n-o să mai fac! De altminteri, sper că mă vor lăsa în pace; cred că au rîs destul de rasa și de stîngăcia mea... Chiar și el... signor Nino... Dar nu! Sînt sigură că el nu a vrut să rîdă de mine cînd m-a poftit la dans... cred că voia lui era să-mi facă o plăcere... și într-adevăr a fost foarte bun cu mine, cu o biată călugăriță care nu știa să se miște, care se poticnea la fiecare pas, care suferea de amețeli... și el care dansează atît de bine! Dacă l-ai fi văzut tu dansînd cu Giuditta!... pentru că ea știe să danseze, nu glumă!

Pe urmă am făcut puțină muzică. Annetta și Giuditta au cîntat cîteva arii frumoase de operă. Au vrut apoi să cînt și eu, neapărat!... Spune-mi și tu, ce aș fi putut să cînt eu în afară de *Salve Regina*? Ei bine, au spus că se mulțumesc și cu *Salve Regina*! Voiau să se distreze pe seama mea, cu siguranță, tatăl meu a fost primul care m-a silit să cînt! În cor, tu știi bine, cîntam aproape în întuneric, în spatele grilajului, cu vălul pe față, în sfîrșit, între noi, toate la fel, dar să cînți aici, în aer liber, cu atîta lume de față... și mai era și signor Nino!... Și cu toate astea a trebuit să cînt! nu cuvintele, bineînțeles, ci numai melodia. Vocea îmi tremura, n-aveam suflu; toți au fost însă foarte drăguți și foarte înțelegători, n-au rîs, ba chiar m-au și aplaudat. Se pare că melodia din *Salve Regina* este într-adevăr foarte frumoasă! L-am văzut pe signor Nino nespus de emoționat!... Și se uita la mine cu niște ochi... el, care întotdeauna e vesel și pus pe glume!

Ți-am scris tot ce fac, tot ce gîndesc, despre toate distracțiile mele, despre toate micile mele păcate, chiar cu riscul de a mă alege cu o dăscăleală bună din partea ta... Eu n-aș fi îndrăznit să mă spovedesc bătrînului și bunului nostru capelan... Dar dacă nu ți-aș fi povestit totul, ție, sora mea, dacă nu mi-aș descărca sufletul față de tine, povestindu-ți toate aceste lucruri, cred că ele mi-ar apăsa cugetul. Simt nevoia să-ți vorbesc îndelung, să-ți povestesc toate amănuntele, ca să ne gîndim împreună la ele, și să-mi vorbesc mie însămi, să le văd așternute pe hîrtie, să le visez... Sînt momente în care puzderia asta de gînduri clocotește, și-mi învîrtejește mintea, mă îmbată, mă năucește. Sînt nebună, toate aceste senzații noi sînt

prea violente pentru mine, cea deprinsă cu pacea și cu atmosfera de mînăstire. Sînt fericită că pot să-ți spun ție măcar, că pot revărsa în inima ta cîteva picături din preaplinul inimii mele.

Scrie-mi, scrie-mi numaidecît. Nu lăsa să treacă atîta timp pînă să-mi răspunzi. Liniștește-mă, stai de vorbă cu sărmana ta prietenă atît de zdruncinată, descumpănită de toată această zarvă, de toate aceste noutăți, de toate aceste impresii noi și tremură ca o păsăruică, înspăimîntată pînă și de curioșii care stau s-o pîndească, și desigur că n-au deloc intenția de a-i face vreun rău, dar i-l fac fără să vrea, pentru că-i știe pur și simplu alături.

Aș vrea să plîng, aș vrea să rîd, aș vrea să cînt, aș vrea să fiu voioasă. Simt nevoia unei scrisori de la tine. Simt nevoia să vorbesc cu tine, înțelegi ? Îmbrățișează-mă, Marianna mea... Oh, dacă aș putea să plîng și să-mi ascund fața la pieptul tău !...

10 octombrie

Joi a fost o zi frumoasă ! Era ziua tatei ! Nu trebuie să-ți mai spun că încă dis-de-dimineață toată familia noastră, mică cum e, trebăluia de zor și căsuța noastră fremăta de bucurie și de veselie. Mama și poruncise să se taie un curcan și supraveghea pregătirile de dejun. Giuditta i-a dăruit tatei un beret frumos de mătase, pe care îl brodase pe ascuns, ca să-i facă o surpriză ; eu n-am putut face altceva decît să-i dăruiesc un buchețel frumos de flori de cîmp, culese în zori și încă umede de rouă. Era un buchețel umil, bietul de el ; dar bunul meu tată a primit darul meu ca și pe cel al surorii mele, și ne-a îmbrățișat pe amîndouă cu lacrimi în ochi. Prietenii noștri au venit la noi încă dis-de-dimineață, precedați de strigăte sărbătorești, de focuri de pușcă trase în aer și de lătrăturile lui *Alì*. Ce bucurie ! Cei din familia Valentini aduceau și ei buchete frumoase, dar din flori adevărate de grădină, pe care le comandaseră anume la Viagrande.

Umilul meu buchețel părea foarte rușinat lîngă florile acelea minunate. Ne-au dăruit și un iepure frumos, vînat cu o zi înainte... Dar signor Valentini nu merge niciodată la vînătoare... deși fiul său... Mama a primit iepurele cu mai multă plăcere decît florile... Din partea mea, îți mărturisesc că de cîteva zile aproape că m-am împăcat cu vînătorii... o fi efectul obișnuinței... Și apoi, ce putem noi înțelege... din asemenea distracții pentru care bărbații simt atîta plăcere ? Tata a vrut ca prietenii noștri să rămînă cu noi la masă. A fost o zi minunată ! S-a cîntat, s-a rîs, am fost foarte veseli, s-a și dansat... Eu nu, să știi !

După-masă, plimbarea obișnuită. Era o seară încîntătoare ; dar nu știu de ce eu n-am mai fost atît de veselă, atît de mulțumită ca toți ceilalți și cum fusesem altă dată. Îmi plăcea să aud foșnetul ușor al frunzelor care cădeau, freamătul copacilor, cîntecul îndepărtat al privighetorii, îmi plăcea fiorul acela de frică pe care îl simțeam în locurile cu umbră mai deasă, preferînd să stau singură mai la o parte, pentru că, din cînd în cînd, nu știu de ce ochii mi se umpleau de lacrimi.

Oare ce taină se ascunde înlăuntrul ființei noastre, Marianna ? Ar fi trebuit să fiu foarte veselă în ziua aceea în care toată lumea era veselă ! Nici mie însămi n-aș putea să-mi explic această ciudățenie. Voi fi avînd eu poate un creieraș mai sucit, căruia i s-ar potrivi mai bine liniștea mînăstirii și care, frămîntat, și chiar puțin innebunit, nu-și găsește aici locul potrivit.

Adio. O să-ți scriu ca și prima oară. De astă dată, scrisoarea e scurtă și chiar seacă, cu toate că îți sînt datoare o scrisoare frumoasă și lungă, lungă, în care să-ți povestesc o sută de alte lucruri, toate prostiile care-mi trec prin minte, tot felul de nimicuri despre care nu pot flecări cu tine cu voce tare. Dar ce vrei ?... astăzi nu mă simt în stare. Sînt obosită, fără chef și nici ideile nu-mi sînt prea limpezi. Pe mîine, așadar.

23 octombrie

Mă dojenești că am lăsat fără răspuns scrisoarea ta, și pe bună dreptate, Marianna mea ; și eu m-am dojenit, eu singură. Nu știu ce m-a apucat, nu știu nici eu... Cel mai mic lucru, cea mai neînsemnată îndeletnicire mă obosește... Ceartă-mă... Sînt o leneșă... Aș vrea să stau cît e ziua de lungă culcată la umbra castanilor ; aș vrea să-mi petrec nopțile cu ochii țintuiți pe firmament. Tot ceea ce mă împăca înainte cu mine însămi mă plictisește acum. Nu mai vreau să mă plimb prin pădurice, nu mai vreau să cînt, nu mai pot să rîd, totul mă irită. Biata ta Maria este foarte tristă ! Nici eu singură nu știu de ce. Poate ca să văd cît de deșarte sînt plăcerile și bucuriile în afara vieții de mînăstire. Oh ! Sînt clipe cînd aproape că mi-e frică de mine însămi... căci pînă și rugăciunile mi le fac cu gîndurile aiurea !...

Carino al meu aproape că s-a sălbăticit, pentru că de cîteva zile nu-mi mai petrec vremea cu el. Fuge de mine ! Să fi ajuns atît de rea, așadar ? *Vigilante* nu se mai gudură atîta pe lîngă mine, pentru că nu-l mai mîngîi, și-și dă seama că joaca lui mă plictisește.

Dacă sînt bolnavă, Marianna ? Îți mărturisesc la ureche : mai-mai că aș vrea să fiu bolnavă, pentru că atunci toată plictiseala asta, toată oboseala asta a sufletului meu ar avea un temei și nu m-ar mai speria.

Tu însă, care ești sănătoasă, care ești veselă, care ești fericită, scrie-mi, scrie-mi cît mai des. Iubește-mă de o sută de ori mai mult, pentru că acum am mai multă nevoie de iubirea ta, pentru că eu te iubesc cu mult mai adînc și pentru că unicul simțămînt dulce care mi-a rămas e o mare duioșie pentru toți cei dragi mie, pentru toți cei pe care îi cunosc ; închipuie-ți ce simt față de tine !

2 noiembrie

Marianna, sînt convinsă că nouă, biete inimi slabe și sfioase, toată zarva asta lumească, toate aceste senzații

potrivnice, toate aceste plăceri ne fac un rău nesfîrşit. Sîntem nişte floricele umile deprinse cu ocrotirea dulce a căminului şi pe care aerul liber le ucide.

Ţi-aduci aminte cum ţi-am scris acum două luni că sînt fericită, veselă ? Cum fiecare emoţie nouă îmi îmbogăţeşte inima lacomă de desfătări ? Cum îi mulţumeam cerului binecuvîntîndu-l pentru toate bucuriile către care sufletul meu se deschidea ?... Este adevărat, Marianna ! Din păcate este adevărat ceea ce ne spuneau mereu călugăriţele, iar padre Anselmo ne-o repeta întruna de la amvon : adevăratele bucurii liniştite, senine, durabile sînt doar cele din mînăstire. N-aş putea să-ţi explic motivul, dar cele lumeşti nu sînt totdeauna aceleaşi. Eu am simţit asta... eu, care mă găsesc atît de schimbată ! Totul mă oboseşte, mă apasă, mă plictiseşte... totul este pentru mine prilej de nelinişte, de tulburare... şi chiar de consternare. Tot aşa, n-aş putea să găsesc un motiv pentru izbucnirile mele neaşteptate care mă copleşesc, mă înspăimîntă. Mă simt nefericită printre toate aceste daruri ale pămîntului, pe care altădată le binecuvîntam...

Aş vrea să mă întorc între zidurile senine ale mînăstirii. Aş vrea să îngenunchiez în corul ei ; aş vrea să îmbrăţişez picioarele crucifixului ; aş vrea să te îmbrăţişez pe tine, să-mi ascund faţa la pieptul tău şi să-mi uşurez sufletul cu lacrimile pe care le strîng acum în inima mea.

Nu rîde de mine, Marianna ; mai degrabă, plînge-mă ; plînge-mă, căci sînt foarte tristă, şi nu ştiu să-mi explic nici eu tristeţea, şi nu ştiu să-i găsesc cauza, şi poate că sînt rea şi nerecunoscătoare că am fost copleşită cu atîtea daruri, nerecunoscătoare faţă de tatăl meu care face tot ce poate ca să-mi risipească tristeţea cu mii de mîngîieri, nerecunoscătoare faţă de familia mea, faţă de prietenii mei...

Nu mai pot să-ţi scriu. Aş vrea să plîng. Mi-am petrecut aproape toată noaptea la fereastră, cu ochii aţintiţi în întunericul adînc care mi se părea colcăitor de spectre, ascultînd urletul îndepărtat al cîinilor, bîzîitul gîngăniilor nocturne... şi nu mi-a fost frică !

Dacă aş putea să te îmbrăţişez !... Dacă aş putea să plîng !... Scrie-mi măcar tu !... Scrie-mi ! Nu-ţi spun altceva. Doar atît.

10 noiembrie

Draga mea Marianna, tu eşti îngrijorată pentru ceea ce se petrece cu mine, pentru sufletul meu ; îmi pui o mulţime de întrebări pe care nu le înţeleg, şi mă pun în încurcătură, şi nu ştiu să-ţi răspund, îmi ceri o mulţime de explicaţii pe care nu pot să mi le dau nici mie însămi. Dacă tu ai fi aici, dacă ne-am vorbi la ureche, îmbrăţișate, pe sub copaci, unde umbra e mai deasă, tu care ești de acum o domnişoară, care n-o să te mai duci la mînăstire, care cunoşti lumea, tu, poate că ai putea să le dai de capăt ! Tu poate că ai fi în stare să răspunzi întrebărilor mele şi ai putea să-mi risipești îndoielile, să mă linişteşti şi să-mi alini sufletul. Dar eu ce să-ţi spun ?...

Chiar întrebările tale mă nelinişteşc, mă tulbură... Pentru că mă întrebi motivul pentru care n-am mai pomenit nimic de familia Valentini în ultimele mele scrisori, atît de triste, în timp ce în primele tot mereu îți vorbeam, și erau atît de vesele ? Pentru că ai observat că, în timp ce numele domnului Nino este amintit de zeci de ori în cele dintîi, e ocolit apoi cu grijă în cele din urmă ? Cum de-ai observat ? Eu însămi nu mi-am dat seama... Doamne ! nici măcar nu ştiu să-ţi spun de ce ! Dar tu ai dreptate, și-mi deschizi ochii, pentru că și acum a trebuit să fac un efort ca să scriu acest nume... Îți vei fi dat seama și de faptul că mîna mi-a tremurat... Și dacă *mi-ai vedea obrajii !*

Marianna ! Marianna mea !...

Acum o să-ţi scriu totul, să ştii !... O să-ţi pun în palmă inima mea ; tu o vei întreba, o vei cerceta mai bine decît mine, ca și cum eu n-aș ști nimic... Tu îmi vei spune apoi ce anume trebuie să fac pentru a birui această boală care mă chinuieşte şi pentru a fi iarăşi veselă ca la început, zăpăcită şi fericită... Tu îmi vei deschide braţele...

Nu știu ce-mi frămîntă sufletul; dar trebuie să fie ceva rău, pentru că am stat mult pe gînduri dacă să-ți mărturisesc sau nu, pentru că mă socotesc, aș spune, vinovată, pentru că sînt copleșită de o rușine, de o neliniște, de o teamă inexplicabilă, ca și cum aș avea de ascuns o taină tuturor, și ca și cum ei toți ar sta cu ochii ațintiți asupra mea pentru a mi-o descoperi.

Care să fie oare secretul? Eu singură, zău, n-aș ști să ți-l spun... O să-ți povestesc totul, totul! Dacă tu vei putea să-l ghicești, atunci mi-l vei spune tu; și eu îți promit să trec peste el, fie că e ceva rău sau o ispită; îți promit să fiu bună, să mă rog să-mi dea putere și să mă lumineze și să mă ajute...

Mi-am pus o sumedenie de întrebări și m-am iscodit pe mine însămi, ca să-mi dau seama unde s-ar putea ascunde răul acesta, din ce s-ar putea isca tulburarea mea; mi-am cercetat toate simțămintele, toate gîndurile, pînă și ocupațiile, persoanele cu care vorbesc, obiectele pe care le văd... N-am găsit nimic, în afară de... Dar tu ai să mă crezi zănatecă, și ai să rîzi de mine.

Ți-am scris altădată că sîntem foarte apropiați de familia Valentini. Annetta este pentru mine o altă Marianna... Dar tu m-ai făcut să mă gîndesc la faptul că fratele ei ar fi făcut asupra mea o oarecare impresie... Este adevărat; aș spune chiar că mă înspăimîntă...

Nu, nu sînt rea, Marianna!... Nu mă condamna! Este o extravaganță, o nebunie cu siguranță. Îmi dau seama că n-am dreptate și încerc să lupt cu mine singură... pentru că acesta este un tînăr foarte cumsecade, și chiar plin de atenții față de mine... Dar n-aș putea să-ți explic impresia pe care o produce el asupra mea... Nu e antipatie, nu e aversiune... și totuși mă tem de el... și cu toate astea, de fiecare dată cînd îl întîlnesc, roșesc, mă albesc, tremur și aș vrea să fug.

Dar pe urmă el îmi vorbește, îl ascult, rămîn lîngă el... nu știu de ce... mi se pare că nu m-aș putea dezlipi... și mă gîndesc la padre Anselmo, atunci cînd ne vorbea de la amvon despre spiritul răului, și mi-e frică...

Nu-ți spun că ar fi la fel... Este doar o comparație. Aș vrea să-ți pot explica impresia pe care o face el asupra mea...

Şi cu toate astea, el este foarte politicos cu toată lumea, şi cu mine, bineînţeles... iar eu nu sînt rea, îţi jur !... Îi sînt recunoscătoare pentru grija lui delicată faţă de mine...

Într-una din zilele trecute, după faimosul bal, mi-a spus, într-un moment în care eram singuri : „Vă mulţumesc, domnişoară". „Pentru ce ?" „Pentru că mi-aţi făcut onoarea să dansaţi cu mine. Dacă aţi şti cît de fericit am fost !" Şi o spunea într-un anume fel că eu mă simţeam răscolită toată. Zău, cum mai exagerează bărbaţii în complimentele lor !... Dar nu ştiu de ce mi-a spus aceste cuvinte aproape în şoaptă... şi mi s-a părut chiar că a şi roşit... şi poate că din pricina asta am roşit şi eu... şi n-am ştiut ce să-i mai răspund.

Vezi cu cîtă delicateţe caută el să-mi facă o plăcere ! Altă dată mi-a spus : „Cît de bine vă stă în rasa asta !" Chiar aşa mi-a spus !... Rasa mea urîtă şi neagră !... N-aş putea să-ţi explic motivele... dar cred că mi-a făcut multă plăcere ; mă roşeam, mă bîlbîiam şi nu ştiam ce să mai fac.

Ai să-mi spui că sînt nebună, şi pe bună dreptate, deoarece, cu siguranţă, nu amabilităţile lui mă tulbură atît de tare.

Pentru ce atunci, cînd îi aud glasul, mă pierd ? Pentru ce atunci simt că-mi ard obrajii şi un fior îmi săgetează inima, cînd îi întîlnesc privirea aţintită asupra mea ?

Ascultă, Marianna ; cred că mi-am dat seama pentru ce. La mînăstire am fost obişnuite să ne facem o asemenea idee despre bărbaţi, în general, şi despre tineri, în special, că nu mai putem să întîlnim unul fără să ne simţim tulburate. Pentru ce oare, atunci, Giuditta, sora mea, care e totuşi mai tînără decît mine, nu încearcă cea mai mică stînjeneală cînd vorbeşte cu el ? De ce, dimpotrivă, glumeşte cu el, şi rîde, şi-i vorbeşte îndelung şi deschis, fără să roşească, în timp ce mie, dacă ar fi să fac la fel, mie mi s-ar părea că mor ? Nu ştiu deloc... Cerul o să mă ierte... cred că din cauza asta încerc uneori pentru sora mea un simţămînt care aduce cu invidia...

Oh ! De-aş ajunge din nou acolo, la mînăstirea ta, în pacea de acolo, în liniştea de acolo, în reculegerea dintre zidurile ei ; adu linişte minţii mele, luminează-mi judecata !

16 noiembrie

Luni l-am întîlnit în păduricea de castani. Din fericire, Gigi mă însoțea. *El*, cu pușca în bandulieră, fredona un cîntecel ; era încă departe, și nu-și dăduse seama de prezența noastră. Nici nu știi ce voce dulce are ! L-am recunoscut numaidecît : mi se părea că inima e gata-gata să-mi spargă pieptul, și aș fi vrut să mă depărtez, să fug, din cauza aceleiași tulburări dintotdeauna... Cîinele său, *Alí*, ne-a văzut primul, și a alergat în întîmpinarea noastră lătrînd și făcînd tot soiul de giumbușlucuri. Trebuia să rămîn acolo, nu-i așa ?... Cu toate că m-am făcut ca focul, cu toate că tremuram din creștet pînă-n picioare... Cred că și-a dat seama de zăpăceala mea. S-a apropiat și mi-a întins mîna ; a trebuit să i-o dau pe-a mea, pentru că aici așa se obișnuiește, să strîngi mîna și bărbaților, și nu mi-a părut bine atunci... pentru că putea foarte ușor să-și dea seama că biata mea mînă tremura...

Ca să ne întoarcem acasă trebuia să străbatem partea cea mai deasă a pădurii de castani, și marginea ei, destul de bolovănoasă, era plină de mărăcini și scaieți. A vrut să mă însoțească și să-mi ofere brațul. Dar eu tremuram atît de tare, că mi-a spus : „Sprijină-te cu toată încrederea, domnișoară, te poticnești la fiece pas". Și așa și era. Am mers o bună bucată de drum tăcuți amîndoi, și, în mers, răscoleam anume cu piciorul frunzele uscate care acopereau pămîntul, ca să n-audă cum îmi bate inima. I s-a făcut probabil milă de stînjeneala mea, pentru că a încercat să rupă tăcerea, spunîndu-mi : „Ce zi frumoasă ! și ce plimbare încîntătoare am făcut !" și suspina... Ba Gigi chiar s-a plîns că îl tot calc pe picioare... Ne-am oprit apoi cîteva clipe, pe un zid de lîngă vie, și el s-a așezat lîngă mine. Nu vedeam decît țeava puștii lui, care desena pe brazde niște figuri ciudate. *Alí* a venit să-și pună capul lui mare pe genunchii mei, zîmbindu-mi parcă, cu ochii lui frumoși și plini de viață ; eu îl mîngîiam și el îmi mulțumea dînd din coadă. Stăpînul lui mi-a spus : „Vezi cît de mult te iubește *Alí* ? Și dumneata îl iubești ?" Nu știu pentru ce întrebarea lui atît de nevinovată m-a tulburat foarte tare, și în clipa aceea mi s-a părut că-l iubesc nespus pe bietul *Alí*... și apoi și-a

mîngîiat şi el cîinele... şi atunci mîinile noastre s-au întîlnit, şi am simţit cum mîna îmi tremură. Chiar tăcerea mea mă stînjenea. Căutam un răspuns și n-am putut decît să îngaim: „Cît de frumos e cîinele dumitale, signor..."

El n-a mai spus nimic şi a suspinat. De ce suspina? O fi şi el nefericit, sărăcuţul! De altminteri, de cîteva zile mi s-a părut mai visător şi mai trist... şi în clipa aceea cînd el suspina, eu simţeam pentru el o nesfîrşită duioşie, şi nu numai spaima obişnuită, ci un simţămînt atît de cald că mi-aş fi dorit să fiu şi eu bărbat ca el, un prieten de-al lui, un frate, ca să-l pot lua în braţe, pe după umeri şi să-l întreb pentru ce e atît de mîhnit, să-l pot mîngîia şi să pot împărţi cu el cel puţin chinurile lui.

Oh, da! sînt păcate mari!... Şi cine știe cîte va trebui să ispășesc după ce-mi voi face confesiunea! Dar, pe urmă, mai am pe conştiinţă unul şi mai mare încă... mă zgîndărea curiozitatea... aş fi vrut să știu ce anume îl întristează atît de mult... Noi femeile sîntem atît de curioase!... Înţelegi însă prea bine că n-am cutezat să-l întreb una ca asta.

De atunci, nu l-am mai văzut decît seara, împreună cu ai lui. Nu mai îndrăznesc să ies singură. Împletesc, împletesc de zor la fereastră, şi-n fiecare zi, cînd îi aud glasul sau fluieratul cu care-și cheamă cîinele, acolo jos în pădure, cînd mi se pare că văd o umbră trecînd repede printre pîlcurile de copaci din depărtare, inima îmi bate ca atunci cînd rămăsesem tăcuţi, unul lîngă altul, cu mîinile așezate pe creștetul frumosului *Alí.*

Ori de cîte ori îl întîlnesc, mă tulbură tot atît de tare, şi de asta îl ocolesc cît pot. Se întîmplă însă uneori să nu pot fugi de el, înţelegi!... Cînd trebuie să-mi ascund suferința și să rămîn locului. Cînd mă privește, inima îmi saltă în piept, şi aş vrea mai degrabă să mor ca să-i ascund roșeața mea... Mi se pare că toţi ochii sînt aţintiţi asupra mea şi mă întreabă de ce roșesc... şi eu, Doamne!..., n-aş şti ce să le spun... Nu ştiu! Cu toate astea, cum pot să născocesc un pretext oricît de mic, mă duc să mă ascund în odăiţa mea, să-mi răcoresc între perne fața în flăcări, și să plîng... nu ştiu... dar mi se pare că plînsul îmi face bine şi mă ușurează parcă de o mare greutate.

Între altele, alaltăieri, în timp ce-mi ştergeam ochii, am văzut o umbră la fereastră. El era !, el, şi îşi sprijinea coatele de pervaz şi-şi ţinea obrajii în palme. Te las să-ţi închipui singură cum am rămas ! Şi el era foarte tulburat. A vrut să zîmbească şi mi s-a părut că plînge, atît de trist îi era zîmbetul. Pe urmă, a izbutit să lege cîteva vorbe : „De ce fugi de noi, domnişoară ?" Aş fi vrut în clipa aceea să se despice pămîntul sub mine şi să mă înghită. Din fericire chiar atunci a apărut şi sora mea. Mi-a trebuit un efort într-adevăr miraculos ca să mă pot linişti sau, mai degrabă, să impun chipului meu să mintă, şi am plecat iute, să ajung din urmă mica societate care se distra pe pajişte. Giuditta era lîngă el, îi vorbea, rîdea, era liniştită, nu tremura... ea, nu !

Oh, mînăstirea ! Mînăstirea ! Iată ceea ce-mi trebuie mie, un loc anume făcut pentru mine. Totul în afara ei nu este decît tulburare şi suferinţe.

Vezi... poate că toată lumea mă crede rea... el în primul rînd. Zău, cine-mi citeşte în inimă, ştie că eu nu sînt aşa, că eu n-am nici o vină dacă sfiala mea, obiceiurile mele atît de diferite de ale lor mă fac să par rea ! Dar cine să mă creadă ?... Ieri, în timp ce toţi se întorceau spre casă, pentru că răcoarea serii începuse să cam pişte, el s-a apropiat de mine, trist, palid, mi-a luat mîna — iar eu, care tremuram ca varga, n-am ştiut cum să mi-o retrag, eram buimăcită... — şi mi-a spus cu vocea lui cea mai dulce : „Ce ţi-am făcut eu oare, domnişoară ? De ce fugi de mine ?..."

Doamne ! Aş fi vrut să mă arunc la picioarele lui, să-i cer iertare, să-i spun că se înşeală, că nu este vina mea... Nu ştiu ce anume i-am spus, nu ştiu ce anume am bîlbîit. Ne-a ajuns apoi Annetta din urmă, iar eu m-am aruncat în braţele ei şi am izbucnit în plîns.

Marianna mea, caută o alinare pentru mine, ajută-mă !... Şi tu mă părăseşti ! Sînt singură, sînt tristă, sînt nefericită !... Roagă-te să se facă în aşa fel încît să mă întorc cît mai grabnic la existenţa mea liniştită şi modestă, şi ca în pacea coridoarelor mînăstirii să se stingă şuierul furtunos cu care lumea vine să-mi tulbure sufletul înspăimîntat.

Ți-am scris cu ochii plini de lacrimi ; nici măcar nu știu ce ți-am scris. Iartă-mă și iubește-mă, pentru că am multă nevoie să fiu iubită.

17 noiembrie

Alaltăieri seara, după ce mi-a spus el cuvintele despre care ți-am pomenit, atunci cînd am intrat în odaia unde se găseau împreună rudele mele și familia Valentini, eram atît de tulburată, încît toți și-au dat seama. Mama mea vitregă a făcut o scenă de zile mari ; m-a dojenit că sînt o fată prost crescută, capricioasă, că am izbucniri de veselie și accese de melancolie fără nici o noimă. Tatăl meu a încercat să mă apere, susținînd că aș fi doar prost dispusă.

Toți ceilalți tăceau. Chinul acesta a durat aproape o jumătate de oră. Cînd am putut să mă încui la mine în odaie, i-am mulțumit cerului și l-am rugat fierbinte să mă cheme la el.

Am petrecut o noapte foarte zbuciumată, fără să pot închide un ochi măcar... Mi-am întrebat inima, și mi-e tare frică.

Marianna mea, de nu mi-ar fi teamă că făptuiesc un păcat și că i-aș îndurera pe tatăl meu, pe Giuditta, pe fratele meu, pe tine... și pe toți cei care mă iubesc... aș vrea să mor de holeră...

Adio.

20 noiembrie

Marianna ! Marianna !... eu îl iubesc ! îl iubesc ! Fie-ți milă, fie-ți milă de mine ! Nu mă disprețui ! Sînt foarte nefericită ! Iartă-mă !

Pentru ce pedeapsa asta atît de aspră ? Iată ce blestem ! Oh, Doamne... cît am plîns ! Oh, cerule... există vreo femeie mai nefericită decît mine ?

Îl iubesc ! Ce cuvînt cumplit ! Este un păcat ! O crimă ! Dar este inutil să mă ascund de mine singură. Păcatul este mai puternic decît mine. Am încercat să fug de el, dar el a pus stăpînire pe mine, îmi ţine genunchiul în piept, şi, trîntindu-mă în noroi, îmi striveşte obrazul sub călcîie. Toată fiinţa mea este plină de omul acela : capul meu, inima mea, sîngele meu. Îl am în faţa ochilor acum cînd îţi scriu, în visurile mele, în rugăciunile mele. Nu mă pot gîndi la nimic altceva ; ca şi cum în fiece clipă numele lui mi-ar veni pe buze, fiece cuvînt pe care îl rostesc s-ar preschimba în numele lui ; atunci cînd îl ascult, sînt fericită ; cînd mă priveşte, tremur ; aş vrea să stau alături de el clipă de clipă şi fug de el ; aş vrea să mor pentru el. Tot ce simt pentru acest om este nou, este straniu, este înspăimîntător... mai fierbinte decît iubirea pe care i-o port tatălui meu ; mai puternic decît iubirea pe care i-o port Domnului Dumnezeului meu !... Prin urmare asta este ceea ce oamenii numesc *iubire*... am cunoscut-o ; o văd... Este aşa de cumplit ! Cumplit !... Este pedeapsa lui aruncată asupra mea, pierzania, blestemul ! Marianna, sînt pierdută ! Marianna, roagă-te pentru mine !...

Ieri el a plecat în Catania pentru nişte treburi de familie. Ar fi trebuit să se întoarcă înainte de căderea serii, cu omnibuzul de Trecastagne, dar la ora nouă încă nu apăruse. Închipuieşte-ţi spaima familiei şi a tuturora ! Veştile care aleargă din gură-n gură sînt foarte rele ; toţi, fără excepţie, ne gîndeam la cine ştie ce nenorocire. Mama lui şi Annetta plîngeau; domnul Valentini era foarte îngrijorat şi mereu se suia pe marginea şanţului înălţat deasupra viei, de unde poţi vedea o bucată bună din cărarea care duce în sat, pentru că fiul lui ar fi trebuit să coboare din omnibuz la staţia obişnuită şi să vină pînă aici pe jos. Era întuneric beznă ; pe cărare nu se vedea nici la zece paşi. Au fost trimişi doi mesageri pentru a încerca să afle cauza acestei întîrzieri şi să anunţe cît mai repede sosirea lui. Bietul tată îl striga din cînd în cînd cu voce tare, ca şi cum ar fi nădăjduit să-l audă răspunzîndu-i de departe. Toţi ciuleau urechea, îţi poţi lesne închipui cu cîtă îngrijorare ; aşteptau un minut, zece, vocea pierea departe, departe în vale şi iar se aşter-

nea liniştea. Au bătut ceasurile nouă şi jumătate, zece! Toată lumea plîngea. Domnul Valentini plecase în întîmpinarea lui, singur, în beznă, ca un nebun, ca să-i întrebe despre el pe toţi trecătorii, hotărît să nu se oprească decît atunci cînd îşi va regăsi băiatul. Dar, Doamne! nicăieri ţipenie de om! Nici cel mai curajos drumeţ nu s-ar fi încumetat la ceasul acela să bată drumurile supravegheate bănuitor de ţăranii care stau de pază în calea holerei! Plînsetele îmi zdrobeau inima; liniştea mă îngrozea; întunericul mi se părea plin de năluci fioroase. Mă încuiasem la mine în odăiţă ca să îngenunchez şi să plîng, şi să mă rog pentru el. Din cînd în cînd îmi întrerupeam rugăciunea, îmi ştergeam lacrimile, îmi înăbuşeam suspinele ca să ciulesc urechea şi să-mi pun şi sufletul în ascultare. Afară, în depărtare, se auzea doar din cînd în cînd cîte o împuşcătură care mă băga în toţi sperieţii şi urletul lugubru al cîinilor. Am devenit superstiţioasă. Mă gîndeam: „După ce voi sfîrşi de rostit o sută de avemarii, voi auzi vocea lui". Dintr-o suflare am spus cincizeci; apoi am început să le spun mai rar pe celelalte, pentru că mi se părea că la cele dintîi mă grăbisem prea tare, că nu respectasem timpul care îmi fusese sorocit pentru ele. că rugăciunea nu-mi va fi împlinită pentru că am spus prea distrată *avemariile* mele. Cînd am sfîrşit să le rostesc pe ultimele zece, am luat-o de la început, amăgindu-mă că am greşit la numărătoare... Ultimele două le-am rostit rar, cuvînt cu cuvînt, întrerupîndu-mă să ascult, şi mi s-a părut că aud glasuri undeva în depărtare... am aşteptat, am aşteptat... nimic!... Liniştea doar! Apoi mi-am spus: „Dacă prima care va vorbi va fi Annetta, atunci el va sosi într-un sfert de ceas..." Apoi: „După ce vîntul va desprinde frunzele din copaci de zece ori la rînd, el va fi aici".

Ramurile se suceau, se învîrteau, dar nici o frunză nu cădea!... Atunci mi s-a părut că mă înnăbuş, că mintea mi-o ia razna, că sîngele îmi aleargă prin vine atît de năvalnic, şi mă împinge s-o pornesc nu ştiu nici eu pe unde, ca o nebună; mi s-a părut că odaia se strîmtează, că tavanul mă striveşte! Am ieşit pe pajiştea din faţa casei. Mi se rupea inima văzîndu-i pe bieţii părinţi cum hohotesc, ascultînd neliniştiţi cele mai mici zgomote

dinspre sat, și amăgindu-se în șoaptă cu fel de fel de presupuneri greu de crezut, încercînd să se înșele mai mult pe ei, decît pe alții. M-am dus și m-am așezat pe zid, departe de ceilalți, în întuneric, cu ochii arzînd, scrutînd bezna, convinsă aproape că aș putea s-o risipesc cu dorința mea, ascultînd urletul depărtat al cîinilor și încercînd să ghicesc dacă latră la trecerea lui. Doamne, ce suferință ! Deodată, mi s-a părut că-mi stă inima-n loc... am auzit un urlet în depărtare, un urlet pe care îl recunoșteam. Inima a început să-mi bată atît de tare, nebunește, că nu mai auzeam nimic decît bătăile ei... Nimic ! nimic !... Mă înșelasem poate... Apoi s-a auzit alt urlet mai aproape, mai limpede ; de data asta l-au auzit toți : era *Alí*, care lătra. El e ! Vine ! E lătratul lui *Alí !...* Ah !... *Alí* alerga, se apropia, scheuna de bucurie, ne striga vestea cea bună !... Știa cît sîntem de înspăimîntați și venea în goana mare... se auzeau corzile viței de care se izbea în fuga lui zănatecă ; încă nu-l vedeam, dar aș fi putut spune fără greș locul pe unde aleargă. Mi se părea că inima îmi sparge pieptul. Toți au venit fuga aici, pe zid, lîngă mine. *Alí* sosește, sare pe zid, e el ! E el ! Sare pe mine, lătrînd, bucuros și în același timp gîfîind, emoționat și el, bietul *Alí !* L-am îmbrățișat, l-am îmbrățișat strîns-strîns de tot pentru că simțeam că leșin, și am izbucnit în lacrimi.

Cînd a sosit, bietul Nino era palid, obosit, cu sufletul la gură ! Venea pe jos din Catania pentru că omnibuzul plecase înainte, și nu mai putuse găsi altă trăsură care să-l aducă la ceasul acela. Tatăl lui se întorsese cu el, îl săruta. Mama lui și Annetta îl strîngeau în brațe. Toți îl sărbătoreau ; toți plîngeau de bucurie. Poate că m-a crezut egoistă și rea, pentru că am alergat să mă încui la mine în cămăruță, să plîng, să rîd, să suspin în voie, să îmbrățișez picioarele crucifixului, mobilele, pereții !

Există oare pe lumea asta vreo ființă mai nefericită decît mine ?

De cînd această ispită a pus stăpînire pe mine, nu mă mai recunosc nici eu măcar. Ochii mei văd mai limpede, inima îmi dezvăluie taine care ar fi trebuit să-mi rămînă veșnic ascunse ; inima mi-e înfiorată de simțăminte noi, pe care nu le-ar fi cunoscut niciodată, pe care n-ar fi

trebuit să le cunoască vreodată : este fericită, plînge, se simte mică, însingurată, slabă. Totul este înspăimîntător ! Adun amănunte fără importanță care se preschimbă apoi în chin : o privire, un gest, o inflexiune a vocii, un pas ; dacă el se așază în locul de acolo, nu dincolo ; dacă el se întoarce cu o persoană, nu cu cealaltă. Tu nu mă vei înțelege ; vei crede că am înnebunit !... Zău ! Dacă aș fi într-adevăr nebună, cît de fericită aș fi ! O îndoială necurmată mă roade, o neliniște, o spaimă, și totodată o dulceață de nespus. La toate astea se adaugă gîndul la situația mea, remușcarea păcatului, neputința de a lupta împotriva unui simțămînt care e mai puternic decît mine, care m-a copleșit, mă istovește, mă răpune, și mă face fericită subjugîndu-mă... dezamăgirea de a mă găsi umilă, de a-mi da seama că sînt ceea ce sînt... nu sînt nici măcar o femeie, sînt o biată călugăriță, o făptură fără importanță pentru tot ceea ce depășește hotarele mînăstirii și pe care nesfîrșirea acestui orizont care i se deschide pe neașteptate în față o orbește, o buimăcește... Mă întreb singură dacă această dragoste, acest păcat, această grozăvie nu-i și ea o părticică divină !... Aș vrea să fiu frumoasă așa cum sînt înlăuntrul meu ; arunc o privire asupra mea, cu însămi surprinsă de această curiozitate neobișnuită, și mă întristez nevăzînd în mine decît un sac de saia neagră și prăpădită, niște plete trase vulgar pe spate, apucături grosolane, o sfială care ar putea să pară stîngăcie... și mă văd alături de celelalte fete elegante, grațioase, pentru care nu-i un păcat să iubească, cum e pentru mine. Roșesc numai gîndindu-mă la mine, roșesc de roșeala mea... Și apoi... încă nu ți-am spus totul ! Mai există o altă cruce pe care trebuie s-o port : este teama că această taină pe care o ascund în piept, cu gelozie, să nu fie descoperită ! Să-ți fie teamă că te-ai roșit, de paloarea ta, de tremurul vocii tale, de bătăile inimii tale ! Să ți se pară că totul în tine te acuză, că toți te spionează, și să simți că ai muri aproape de rușine dacă această nenorocire s-ar întîmpla. Roșesc pentru tot ce-ți scriu și vei citi tu... tu care ești o părticică din mine !... și îmi impun s-o fac ca pe un fel de penitență... Îl iubesc atît de nebunește și aș muri de rușine dacă el ar afla ! Aș vrea să-i cuprind cu brațele gîtul, aș vrea să mor la

picioarele lui, şi n-aş îndrăzni să-i dau mîna, pentru tot aurul din lume !... şi cînd mă priveşte, îmi plec privirea... Şi pe deasupra să mă mai chinuiască şi gîndul că tatăl meu... că mama mea vitregă, că el ar putea să-mi citească în inimă !...

Doamne, fă-mă să mor înainte !...

Şi dacă ţi-aş spune că această spaimă a mea nu e absolut deloc neîntemeiată ?... Că azi-dimineaţă mama mea vitregă m-a chemat la ea şi, ţintuindu-mă cu o privire care voia parcă să-mi pătrundă pînă-n inimă, mi-a spus : „Tu eşti prea palidă şi neliniştită de cîtva timp încoace ; ce ai ?“ Eu tremuram, îndrugam nu ştiu nici eu ce vorbe fără sens, dar nu ştiam ce să răspund. Ea a luat-o de la capăt cu întrebările, folosind expresia ei obişnuită care îmi face rău : „De cîteva zile mi-am dat seama că s-a petrecut cu tine o mare schimbare. Fata mea, dacă aerul de la ţară îţi face rău, tatăl tău nu va stărui să te ţină aici, şi-ţi va permite să te-ntorci la mînăstirea ta.“ Şi cele cîteva cuvinte erau însoţite de-o asemenea privire şi spuse pe un asemenea ton, încît părea să-mi spună : „Ştiu totul, cunosc taina ta !“ Simţeam că mor. Noroc că stăteam jos, pentru că altfel aş fi căzut la pămînt ; şi ea nici nu şi-a dat seama că ochii mi se umpleau de lacrimi, pentru că în clipa aceea a intrat, foarte veselă, Giuditta... Oh, biata mea măicuţă ! Tu dormi acolo jos, în cimitir !... Cum m-aş fi aruncat în braţele tale şi ţi-aş fi cerut iertare cu lacrimi în ochi şi mi-aş fi uşurat sufletul !...

Giuditta i-a spus : „Mamă, ştii ? Familia Valentini ne pofteşte să mergem cu ei la conacul Bertoni, vecinii noştri de moşie. O să şi dansăm, înţelegi ! Fii bună, mamă, haide ! Să mergem şi noi... Ce plăcut ar fi un bal aici la ţară !“ Şi draga de Giuditta o mîngîia cu atîta gingăşie, încît mama ei îşi îndulci numaidecît aerul sever. A sărutat-o şi i-a spus un singur cuvînt : „Nebunatico !“

Oh ! binecuvîntat sfîntul simţămînt al unei mame, care se dezvăluie tot printr-o vorbă sau o mîngîiere ! Binecuvîntată fericirea pe care ne-o aduce fericirea celor dragi nouă ! Mi s-au părut atît de frumoase amîndouă în acea clipă binecuvîntată pe care cerul o revărsa asupra

lor, încît m-am rugat pentru toţi cei care, asemenea mie, sînt lipsiţi de asemenea dar.

Giuditta a dat fuga să se îmbrace, ţopăind şi fredonînd, şi m-a chemat apoi s-o pieptăn. Are un păr minunat, castaniu, şi în fiecare zi, cînd i-l desfac s-o pieptăn, mă gîndesc ce păcat de neiertat ar fi dacă ar fi condamnată ca mine să şi-l reteze. Dar în ziua aceea eram atît de tulburată, că toate-mi ieşeau pe dos. I-am făcut şi i-am desfăcut de douăzeci de ori cozile şi de fiecare dată nu era mulţumită şi le desfăcea furioasă. „Zău !, a exclamat ea. Parcă ai face-o anume astăzi !" „Iartă-mă, surioară !, i-am spus, n-am nici o vină !" „Nu, probabil te plictiseşte să mă tot piepteni." „Oh, cum spui aşa ceva, Giuditta ! Zău că nu, îţi jur ! Să ştii că-mi dau osteneala să te pieptăn cît mai bine !", am răspuns plîngînd... Dar scumpa mea surioară are suflet bun, în sfîrşit. M-a privit uimită, a ridicat din umeri, mi-a smuls pieptenul din mînă şi mi-a spus : „Haide, la urma urmelor, ăsta nu-i motiv de plîns. O să mă descurc şi singură." Voiam s-o îmbrăţişez, voiam s-o sărut şi să-i cert iertare, ca să-mi uşurez nodul de amărăciune pe care îl simţeam aici, în inimă. Cît sînt de proastă şi de urîcioasă ! Era şi tîrziu, doar pe ea o mai aşteptau ; pe bună dreptate şi-a pierdut răbdarea şi mi-a spus : „Dar, cerule ! lasă-mă să mă pieptăn măcar !" Am ieşit ştergîndu-mi ochii. Annetta m-a întîlnit în prag şi mi-a spus : „Ei bine, ce faci ? Nu vii şi tu ?" „Dar ce vă mai trăzneşte şi vouă prin cap ?, a exclamat mama mea vitregă. O călugăriţă !... Asta ar mai lipsi !" Nino se uita ţintă la mine şi nu scotea o vorbă ; dar eu îl vedeam, oricît nu l-aş fi privit. Între timp a venit şi tata, care a întrebat ce-i cu toate pregătirile alea şi despre ce petrecere e vorba. „Şi tu ?", m-a întrebat. „Eu rămîn acasă, tăticule." „Ba, nu ; poţi să vii şi tu ; sîntem la ţară." „Tată drag, prefer să rămîn acasă." „Voi rămîne şi eu cu tine atunci." (Dragul meu tată ! El da, mă iubeşte cu adevărat !) „Ce ? Şi cine o să ne însoţească ?", a sărit nevasta lui. „Vă însoţesc prietenii noştri." „Dar nu se cade, cînd mergem prima oară la nişte oameni care nu ne cunosc. Maria poate foarte bine să rămînă cu argatul şi cu vătăşiţa." S-au mai ciorovăit vreo cîteva minute ; dar pînă la urmă tata a cedat voinţei nevestei lui ; pentru

că tu știi că bietul meu tată nu o contrazice niciodată, numai liniște să fie.

Prietenă dragă, îți mărturisesc că pentru prima dată în viața mea m-am simțit prost că m-am exclus singură de la o petrecere, din pricina căreia toți erau atît de veseli dinainte... Și apoi... vrei s-o știi ? Mă durea inima... gîndindu-mă că *el* va vedea atîtea domnișoare frumoase, că va și dansa cu ele !... Gîndindu-mă la lucrurile astea... inima mi s-a umplut de lacrimi...

Acum sînt singură. I-am văzut plecînd, veseli, cîntînd. Doar el părea trist. Se uita la mine ca și cum ar fi vrut să mă întrebe fel de fel de lucruri. Îi oferise brațul surorii mele... Ce frumoasă era Giuditta cu splendida ei rochie azurie, sprijinindu-se de brațul lui, rîzînd, flecărind cu el !

I-am însoțit din privire pînă au dat colțul uliței și au dispărut pe după gardul de păducel de dincolo de micul zid al viei. Am mai auzit un timp vocile lor, rîsetele, veselia lor care-mi făceau rău... Oh ! Cît sînt de invidioasă ! Cît sînt de rea !... A trebuit să mă gîndesc la el, ca să nu izbucnesc în hohote de plîns ; a trebuit să-mi amintesc de privirea pe care o ațintea asupra mea, ca să nu-i invidiez... Am rămas singură... Stelele începeau să scînteieze... Era o seară frumoasă de toamnă încă dulce și călduță. Vătășița a aprins focul pentru ciorbă și și-a luat copilul la sîn. Bărbatul ei s-a întors de la vie, și-a pus pușca după ușă și s-a apucat să se joace cu băiatul lui cel mic, pe care îl saltă pe genunchi. Pretutindeni liniște, pace, seninătate. Numai eu sînt neliniștită, tristă, nefericită.

Îți scriu tot ceea ce am pe suflet și ce-mi trece prin minte, iar cînd lacrimile nu mă mai lasă să văd ce scriu, privesc cerul înstelat și umbra copacilor de la fereastră ; mă gîndesc la petrecerea aceea, la toată lumea aceea veselă, veselă, care se distrează, care e în preajma lui !... Mă gîndesc la el !... Și atunci nu mai pot scrie, nu mă mai gîndesc decît la el ; trebuie să-l văd măcar cu ochii minții, în timp ce el, acolo, dansează și rîde cu alta... și-ți spun adio...

21 noiembrie

Marianna ! Marianna ! Plîngi împreună cu mine, rîzi cu mine, îmbrățișează-mă ! *El* mă iubește ! N-ai aflat încă ?... Mă iubește, înțelegi ?... Nu pot să-ți spun mai mult ! Tu vei înțelege tot ce vor să spună aceste două singure vorbe : *mă iubește !*

Ieri-seară, îți amintești ?, stăteam cu scrisoarea mea tristă în fața ochilor, cu coatele sprijinite de măsuță. Lacrimile îmi picurau liniștit, liniștit pe hîrtie, și fără să-mi dau seama ștergeam tot ce scrisesem. Deodată s-a auzit un zgomot afară... zgomotul unor pași !... Ai putea să-mi spui de ce auzi cu inima zgomotul unor pași, ca și cum inima ar auzi ? Și de ce ți se răvășesc toți nervii, și-ți îngheață tot sîngele ?... Am ridicat ochii... fereastra era deschisă și în spatele ferestrei era o umbră, o voce care mă striga șoptit... *El !* Înțelegi ?... *El !...* Dacă n-am strigat și eu a fost numai pentru că mi s-a tăiat respirația. „Iartă-mă, domnișoară, îmi spunea el, iartă-mă“, altceva nu spunea. Eu nu îndrăzneam să-l privesc : dar cuvintele lui îmi coborau în inimă dulci ca mierea. „Mama dumitale e nedreaptă și rea cu dumneata. Toată lumea acolo se distrează ; și m-am gîndit la dumneata care stai singură aici... Am făcut rău ? a adăugat după o scurtă pauză, în timpul căreia cred că mi-a auzit bătăile inimii ; o să mă ierți ?“ Am ridicat atunci ochii spre el și l-am văzut cu coatele sprijinite de pervaz și cu bărbia în mîini, cum îl văzusem și altădată. Se gîndise la mine și vocea îi tremura ! „Domnule !..., i-am spus, domnule !...“, și nu puteam rosti nimic altceva. Atunci a început să suspine așa că am suspinat și eu, iar el mi-a spus : „Ascultă-mă, Maria...“ și altceva nu spunea, și-și trecea mîna peste ochi, părea că se chinuie să rostească vorbele, el, un bărbat în toată firea ! Eu tremuram toată, ca și cum propriul meu nume îmi pătrundea prin toți porii în carne vie. Îmi spunea *Maria !...* Înțelegi ? De ce mă emoționa pînă într-atîta simplul fapt că mă auzeam strigată pe nume ? „Ascultă-mă, reluă el ; dumneata ești o victimă.“ „Oh nu, domnule !“ „Da, dumneata ești victima situației dumitale, a răutății mamei dumitale vitrege, a slăbiciunii tatălui dumitale, a destinului !“ „Nu, domnule, nu !“ „De

ce atunci ești silită să te călugărești ?" „Nimeni nu m-a silit, domnule... a fost libera mea voință..." „Ah !", a suspinat el din nou, ba chiar mi s-a părut că-și șterge ochii. Nu-l puteam vedea prea bine pentru că era în întuneric, în golul ferestrei, și lacrimile îmi împăienjeniseră ochii. „De nevoie", am reluat. El n-a spus nimic. Apoi, după cîteva clipe de tăcere, m-a întrebat, dar vocea îi era răgușită : „Și vei pleca din nou la mînăstire ?" Am șovăit, dar am răspuns : „Da". A tăcut iarăși. N-a mai spus nimic. Atunci am așteptat, am așteptat îndelung să-mi mai spună ceva ; mi-am șters ochii să văd dacă a plecat : era tot acolo, în același loc, în aceeași poziție, numai că își ținea fața ascunsă în mîini. Asta mi-a dat curaj și am făcut un pas ca să mă depărtez de candela care mă stînjenea... Tu știi cît de strîmtă e odăița mea ; cu un pas ajungi la fereastră... M-a auzit, a ridicat capul și am văzut că plînge. Mi-a întins mîna fără să scoată o vorbă. O clipă n-am văzut nimic, nici cu mintea, nici cu ochii, și m-am trezit cu mîinile în mîinile lui. „Maria, îmi spunea, de ce te duci la mînăstire ?" „Crezi poate că eu știu ? Așa trebuie, m-am născut călugăriță." „Dumneata mă părăsești, așadar ?..." și plîngea în liniște ca un copil, fără să aibă orgoliul altor bărbați, de a-și ascunde lacrimile. Cred că plîngeam și eu, pentru că m-am trezit cu obrajii uzi, ba chiar și mîinile... dar mîinile puteau fi umede de lacrimile lui, pe care le simțeam cum cad, picătură cu picătură... ba chiar, rămasă singură și încuiată în odăița mea... dojenește-mă, ceartă-mă dacă vrei... ei bine, mi-am sărutat mîinile umede încă...

Am rămas amîndoi mult timp așa, în liniște. Spunea doar : „Cît sînt de fericit !" „Și eu !", am răspuns aproape fără să-mi dau seama. Vezi, Marianna, plîngeam și spuneam că sîntem fericiți ! Dar încă nu ne spusesem că ne iubim. Mi-era sufletul năpădit de atîta dulceață încît nu mă mai gîndeam la nimic și nu mi-era rușine să stau lîngă un bărbat... lîngă el... singură, noaptea ! Nu vorbeam ; nu ne priveam... Țineam ochii ridicați spre cer, și mi se părea că sufletele noastre își vorbesc prin epiderma mîinilor și se îmbrățișează sub privirile noastre care se întîlnesc în stele.

Marianna ! Mare trebuie să fie acest dar dat ființei

de vreme ce în faţa lui totul pare jalnic, păcatul şi crima, datoriile şi simţămintele cele mai sfinte... Dacă el poate face dintr-un singur cuvînt un paradis !...

Acum te las. Mi-e inima prea plină ca să mă mai pot gîndi la altceva. Scriindu-ţi, am trecut din nou prin aceleaşi emoţii. Acum simt nevoia să rămîn singură, să visez, să mă gîndesc, să fiu fericită...

26 noiembrie

Cît sîntem de mărunţi, dragă prietenă, dacă nu putem fi singuri judecătorii fericirii noastre. Ţi-am scris o scrisoare care astăzi pare o amară ironie, şi pe care n-o pot citi fără să plîng. Ascultă. Eram acolo, la fereastră, tăcuţi, fericiţi, visînd. Deodată s-a auzit zarvă ; *Vigilante* lătra. S-a auzit vocea tatii şi a lui Gigi. M-am tras repede înapoi şi am închis fereastra. Tremuram ca varga de parcă aş fi făptuit cine ştie ce crimă ne neiertat. Tata m-a găsit în pat, aveam febră şi frigurile m-au scuturat toată noaptea. Giuditta n-a venit să mă vadă ; o auzeam vorbind în odaia de alături ; părea iritată şi foarte prost dispusă. A doua zi, m-am sculat atît de palidă că tata voia să trimită după medic. Mai tîrziu mama m-a chemat la ea în cameră şi numai văzîndu-i faţa am simţit cum mi se-nmoaie genunchii. Mi-a vorbit îndelung despre datoriile ei, despre ale mele, despre chemarea mea, despre necesitatea de a da ascultare acelei chemări pe care mi-o impune sărăcia mea, mi-a vorbit despre primejdiile pe care le poate întîlni în cale o fată destinată mînăstirii, chiar în cele mai simple relaţii, şi-a terminat poruncindu-mi ca, pe viitor, cînd sînt străini în casă, chiar şi din familia Valentini, să rămîn încuiată în odăiţa mea.

Doamne ! cum de-am îndurat tortura acestei dojeni ?... Părea că se distrează înţepîndu-mă cu vîrfuri de ac şi acuzîndu-mă viclean de tot soiul de ticăloşii ; nici măcar nu m-a lăsat să înţeleg că ar fi descoperit cumva dacă Nino părăsise balul ca să vină să mă vadă.

Nu numai o dată, în timp ce vorbea, m-am simţit gata-gata să leşin ; dar ea nu şi-a dat seama de paloarea mea, de tremurul meu, nu şi-a dat seama că a trebuit să mă apuc de speteaza unui scaun, pentru că nu mă mai puteam ţine pe picioare. Dacă şi-ar fi dat seama de starea mea, i s-ar fi făcut desigur milă şi m-ar fi scutit de chinul acela. Cînd am putut rămîne singură, m-am dus să mă lungesc în pat ; febra mă cuprinsese iar ; simţeam că sînt bolnavă şi aş fi vrut să mor.

Giuditta n-a venit nici măcar atunci. Îmi făcea mutre !... Cu ce i-am greşit, oare ?... Mi se părea că sînt asemenea proscrişilor de care toată lumea fuge şi de care nimeni nu îndrăzneşte să se apropie... Roşeam cînd priveam fereastra aia care stătea acolo, în faţa patului meu, ca o acuzatoare neînduplecată. Liniştea adîncă, faptul că toţi mă părăsiseră îmi făceau rău ; spre seară, am chemat-o pe sora mea, simţeam nevoia s-o văd, să mă mîngîie cineva. Chiar şi dragul meu tată mi se părea mai grav decît de obicei. Giuditta a venit în cele din urmă, dar mi s-a părut foarte rece. M-am aruncat în braţele ei, şi parcă plînsul meu, care mie îmi făcea atît de bine, pe ea o irita.

Acum sînt singură. Mi se pare că toţi fug de mine ; îmi par odioasă mie însămi. Au dreptate, sînt foarte vinovată !

Croşetez, croşetez zile întregi lîngă fereastră, ale cărei perdele sînt trase cu grijă, şi plîng cînd am fericirea să nu fiu văzută şi să-mi pot răcori sufletul... şi ochii îmi ard... Cerul e înnorat ; cîmpiile pustiite ; murmurul pădurilor mă înfricoşează ; păsările nu mai cîntă... numai din cînd în cînd, acolo jos, departe, privighetoarea plînge... Stau ore întregi cu braţele încrucişate pe genunchi, privind pe geam norii groşi şi cenuşii care gonesc spre apus şi vîrfurile copacilor care se mişcă încetişor şi-şi scutură frunzele moarte. Iarna firii soseşte, aşa cum a sosit şi iarna sufletului ! *Carino* al meu a fugit, bietul de el, l-am neglijat atîta şi-a plecat, să-şi ducă în altă parte veselia şi ciripitul lui vioi, pentru că atmosfera în care trăiesc este foarte tristă, doar *Vigilante* mai vine uneori să mă caute, îmi cere un zîmbet, vrea mîngîierile mele, înaintează încet-încetişor, şovăind parcă, între-

bîndu-mă cu ochii lui frumoşi dacă nu-i cumva indiscret, apoi se opreşte nehotărît şi dă din coadă, şi-şi linge botul, de parcă ar vrea să-mi spună : „Iartă-mi insistenţa" ; şi vine să-şi aşeze capul pe genunchii mei ca să-mi spună că el mă mai iubeşte, iar cînd se depărtează e trist, dar tot dă din coadă şi se opreşte în prag să-mi spună la revedere.

Ziua întreagă aud în celelalte camere vocile celor din familia Valentini, care stau de vorbă cu ai mei. De două, trei ori am auzit o voce care mi-a străpuns inima... a lui !

El ! el ! tot mereu el ! Mereu acelaşi ghimpe înfipt în inimă, aceeaşi ispită a minţii, aceeaşi fierbinţeală în sînge ! Mereu nemişcat în faţa ochilor mei, aici, lîngă fereastră, cu obrazul în palme !... Mereu sunetul vocii în urechi, mereu mîinile ude de lacrimile lui !...

Am auzit uneori cîte un pas în spatele ferestrei, şi m-am temut că inima îmi va sparge pieptul. Mă cuprind ameţeli, mă pierd toată, delirez. Nu mai pot plînge, nu mai pot dormi, nu mă mai pot ruga !... Oh ! Marianna mea !...

Oare ce va fi gîndind el despre mine dacă nu mă mai vede ! Ştie că mi s-a interzis ?... Poate mă va blestema ?... E oare supărat ?... Mă va uita ?... Vezi cît de jos am căzut ! Mă rog cerului să-l pot uita şi mi se pare că înnebunesc numai la gîndul că ar putea să mă uite ! Uneori, în zori, cînd sînt foarte sigură că nimeni nu mă poate surprinde, deschid încet-încet fereastra ca să văd acolo jos, în fundul văii, casa unde locuieşte, unde poate că doarme la ceasul acela, să-i văd acoperişul, fereastra, vasul cu iasomie, viţa care-i umbreşte poarta... apoi caut să ghicesc punctul de pe pervaz unde îşi va sprijini coatele atunci cînd va deschide fereastra, locul pe unde va face primul pas, calea pe care o va urma prin văzduh prima lui privire care-mi va căuta fereastra... pentru că inima îmi spune că prima lui privire va fi pentru fereastra mea, şi că va şti că eu am stat aici să-l văd dormind, să mă gîndesc la el. Numai la el ! În visuri, înainte de a adormi, la întîia trezire, în rugăciune ! Oh, Marianna, roagă-te pentru această biată păcătoasă care e mai slabă decît păcatul ei ; trimite-mi iconiţa Madonnei del Carmine

sfințită la Roma ; trimite-mi cartea ta de rugăciuni. Vreau să mă gîndesc la Dumnezeu ; vreau s-o rog pe Fecioară să mă ocrotească, să mă ascundă sub mantia ei atotîndurătoare, de ochii lumii, de mine însămi, de rușinea mea, de vina mea, de pedeapsa cerului !...

20 decembrie

Am fost bolnavă, prietenă dragă, foarte bolnavă, iată de ce nu ți-am mai scris. Au fost zile cînd toți plîngeau, și eu îi mulțumeam celui de sus că-mi dădea măcar pacea istovirii. Am văzut toate chipurile lor palide în jurul patului meu, toate lacrimile care încercau să se ascundă într-un surîs mai dureros încă... și ochii mei vedeau ca prin vis și priveau liniștiți... I-am văzut pe toți cei dragi mie, pe toți... numai pe el, nu !... Îi vor fi interzis să vină ; și totuși, cu sensibilitatea ascuțită pe care ți-o dă boala, simțeam că el e acolo, în spatele ferestrei, plîngînd, rugîndu-se... și ochii mei obosiți de viață se opreau ațintiți pe geamurile prin care o rază de soare iernatic venea să se așeze pe patul meu. N-aș ști cum să-ți spun în cuvinte tot ce simțeam înlăuntrul meu ; mă simțeam mai liniștită, mai ușoară, într-o atmosferă de pace și seninătate, mă gîndeam mereu la el, dar cu atîta dulce liniște, încît mi se părea că mă aflu printre îngeri și că unul dintre ei, care se numea Nino, mă prinde de mînă, mă strigă pe nume, și priveam amîndoi stelele ca în noaptea de demult.

E frig, plouă, știi cît e de trist zgomotul ploii care bate în geamurile ferestrei ! Păsărelele vin zgribulite să-și caute adăpost sub streașină ; vîntul șuieră în păduricea de castani ; în afara acestui zgomot, atît de trist, pretutindeni domnește liniștea. În dimineața asta, m-am ridicat din pat pentru prima oară, clătinîndu-mă, sleită de puteri. De-ai vedea cum îți scriu... sprijinită de un munte de perne, oprindu-mă în fiece clipă să-mi trag sufletul, să-mi șterg sudoarea de pe frunte... și totuși e frig, vezi ! Capul mi-e greu, mîna îmi tremură, gîndurile îmi sînt tulburi, șovăielnice. Mi-au spus că ai venit să mă vezi... Nu-mi amintesc, Marianna mea ! Va fi fost într-una din

zilele în care nu eram conştientă de ceea ce se petrecea în jurul meu. Odăiţa asta mică unde am suferit atîta, pătucul ăsta, mobilele mi se pare că au devenit o parte din mine. Am petrecut atîtea ceasuri nesfîrşite în inerţia tristă a convalescenţei, nălucind nici eu nu mai ştiu ce, privind toate lucruşoarele din cămăruţa mea ; căci forma mobilelor, fizionomia pereţilor, aş spune, îmi sînt dragi. Acum doctorii spun că sînt mai bine, slavă Domnului ! Tatăl meu, Giuditta, Gigi, tu şi Annetta veţi fi cu toţi mulţumiţi... şi el !... Da, chiar şi el...

Cît de dulce e să te întorci la viaţă după ce ai fost gata-gata s-o părăseşti ! Dacă nu de alta, măcar pentru a vedea chipurile zîmbitoare din jurul tău, să te bucuri de mîngîierile lor, să te simţi iubită, să priveşti cerul, să auzi vîntul, ploaia, ciripitul păsărelelor înfrigurate. Totul pare nou şi frumos ; ca şi cum mintea obosită ţi s-ar trezi, şi, pe măsură ce gîndul aleargă spre lucrurile dragi, încerci o surpriză plină de recunoştinţă, regăsindu-ţi-o mai vie. Totul îţi trezeşte iubirea ; şi binecuvîntezi cerul ! Toţi îmi iau mîna descărnată şi palidă, o strîng, o sărută... numai el, nu ! Doar el unul, nu !...

M-am sculat din pat ameţită, sprijinindu-mă de mobile, şi am deschis fereastra. Doamne ! Cît farmec în tot ce văd, deşi e frig şi pămîntul e acoperit de zăpadă iar copacii sînt golaşi şi cerul întunecat ! Jos, acolo, am văzut căsuţa lui, după atîta timp ! Viţa lui de vie, pervazul lui, uşa... iasomia nu mai e, viţa e desfrunzită, uşile sînt închise, totul pare copleşit de tristeţe, şi totuşi mie mi s-a părut un colţişor de rai... Mi s-a părut că văd închizîndu-se fereastra... Am ochii atît de slăbiţi !... Am văzut o umbră în golul canaturilor... El !... El ! Este el ! M-a văzut !... Mă aştepta ! Oh ! El este, Marianna ! Nu-l vezi ? El este !

26 decembrie

În sfîrşit, astăzi medicul mi-a îngăduit să ies puţin pe la vremea prînzului, dacă va fi frumos afară. Toţi spun că trebuie să fiu cu mare atenţie, căci sănătatea mea e foarte şubredă. Şi mama, biata de ea !, avea o sănătate

șubredă și a murit tînără. Ieri a fost Crăciunul, frumoasa sărbătoare de Crăciun, pe care la mînăstire o petreceam aproape toată noaptea în cîntec și veselie, și cu slujba emoționantă de la miezul nopții... ți-aduci aminte ? În fiecare seară, cît a ținut postul Crăciunului, familia Valentini a venit să joace cărți cu ai mei. Îi auzeam vorbind și rîzînd în sufragerie, unde ardea un foc bun, cu ușile bine închise, în timp ce vîntul mugea afară, iar uneori scrîșnea măzărichea pe acoperișuri. Ce fericiți trebuie să fi fost acolo împreună, la căldură și la adăpost, cînd afară era frig și ploua !

Azi am sărbătorit solemn Crăciunul cu un prînz bun, dar fără familia Valentini... din cauza mea, am înțeles, ca să nu am prilejul să mă întîlnesc cu el. A fost o sărbătoare lipsită de bucurie în comparație cu prînzul vesel de la ziua onomastică a tatii, îți mai aduci aminte ?

De dimineață strălucea un soare frumos. Am ieșit o clipă în fața ușii ; m-am înfofolit în șaluri și pelerine, și tata mă sprijinea. Era foarte plăcut și parcă totul îmi surîdea ! În sus aerul azuriu, și de o mare puritate in transparența lui, strălucea, soarele aurea zăpada care învăluia Etna pînă în vîrf, marea de peruzea, clopotnițele satelor sclipeau albe printre copaci, iarba punea pete violente pe albul zăpezii de pe cîmpuri, pădurea tăcea neclintită pentru că vîntul nu bătea și nu-și mai scutura frunzele pe jos, pajiștea pe care altădată dansam și ne jucam cu atîta voioșie, găinile care scormoneau prin paie, căsuța aburea, zăpada se topea în soare, păsărelele ciripeau pe acoperiș. Lungit pe prag, *Vigilante* se încălzea la soare, vătășița întindea rufele spălate pe ramurile castanului despuiat de frunze și fredona întorcînd o privire plină de satisfacție maternă spre cei doi copilași ai ei care își găsiseră de joacă în prag.

Lăudat și binecuvîntat fie acela care dă bucuria și fericirea păsărelei care cîntă, frunzei care se desfoaie, șopîrlei care se încălzește, soarelui care strălucește, mamei care-și ține copilul la sîn, bietului meu suflet care, cuprins de încîntare, îi mulțumește.

Ce repede coboară noaptea, iarna ! Aș fi vrut să stau îndelung afară, să-mi umplu sărmanul meu piept obosit

cu aerul acela înţepător, şi să mă tîrăsc, aşa cum pot, sprijinită de braţul tatii, pînă la marginea frumoasei păduri de castani unde am petrecut altădată atîtea ceasuri fericite ! Aş fi vrut să mă aşez pe zidul acoperit cu muşchi verde. Era frig, soarele îmi spunea adio, acolo jos, în vale, se ridica o ceaţă groasă, păsărelele nu mai cîntau. Ce linişte împrăştie apusul iarna ! Tata a vrut să intru în casă şi să mă urc în pat, cînd cea mai frumoasă lună din lume scînteia în geamurile ferestrei. Aş fi dorit să-mi lase cel puţin frumoasa lumină a lunii, dar au închis pînă şi obloanele. Sînt bolnavă, înţelegi ? E frig... toate aceste precauţiuni sînt totuşi necesare...

Seara aşteptau la cină familia Valentini. Ce frumoasă este totdeauna seara de Crăciun ! Chiar şi aici, în această singurătate, totul dobîndeşte un aer sărbătoresc : ţăranul vine fredonînd din cîmpie pentru *a sărbători Crăciunul* împreună cu mica lui familie, focul trosneşte sub un cazan mare, ţărăncuţele joacă în cîntec de cimpoi. Am văzut în bucătărie pregătirile pentru cină, lemnele pe jar, lămpile şi cărţile de joc pregătite pe masă ; pe măsuţa de lîngă fereastră, o tavă cu bomboane şi cîteva sticle de lichior. Sînt pregătirile pline de veselie pentru un ajun de Crăciun petrecut în familie. Am numărat scaunele puse în jurul mesei, erau opt... al meu nu mai era... Am văzut însă locul unde obişnuiam să stau şi scaunul pe care îl ocupa el lîngă mine, cînd se uita la cărţile mele.

M-am gîndit la toate astea, stînd în pat, de una singură, în odăiţa mea întunecoasă, liniştită şi atît de tristă. Aş fi vrut să adorm, aş fi vrut să nu aud rîsetele lor, vocile lor, toată bucuria de lîngă mine... Am petrecut o noapte foarte zbuciumată, fără să pot închide un ochi. Cred că mai am febră. Sînt atît de slabă. Toată noaptea mi-am ţinut respiraţia ca să le ascult cuvintele, să ghicesc din sunetul vocii *lui* dacă *e trist sau vesel*. L-am auzit de trei ori : o dată a zis *„mulţumesc“*, altă dată *„e rîndul meu“*, ultima dată *„domnişoară“*. Dacă ai putea să-ţi închipui tot ce ascund cuvintele astea ! Dacă aş putea să-ţi explic totul !

Au jucat pînă la miezul nopţii. I-am auzit de aici. Apoi s-au aşezat la masă... Acum sînt obosită, capul îmi

vîjîie... ţi-am scris ca să rămîn trează... ca să fac şi eu ceva...

Să vorbim despre tine mai degrabă... Ai avut un Crăciun bun ? Eşti mulţumită ? Eşti fericită ?

Vreau să mă ameţesc ; vreau să mă întrec pe mine însămi în aceste ultime zile, vreau să trec peste această încercare foarte grea. Cerul care este îndurător o să mă ajute ! Scrie-mi, scrie-mi. Peste puţin, poate că ne vom revedea şi atunci, oh !, cîte am să-ţi spun !

30 decembrie

Oh! Marianna!... Marianna mea! Cît am plîns! Cît am suferit ! Familia Valentini pleacă mîine ! Auzi ? Nu mai e holeră ! Nu mai e nimic !... Pleacă !...

Nu-l voi mai vedea !... Am aflat din întîmplare, acum cîteva minute. Nu au avut măcar atîta milă de mine ca să-mi spună !...

Mi s-a părut că mor, l-am dojenit pe Dumnezeu că m-a vindecat ! Am plîns toată noaptea. Mă doare pieptul îngrozitor. Uneori am hohotit atît de tare încît Giuditta m-a auzit precis.

Sînt o neruşinată ! Am pierdut orice măsură ; n-am decît un singur gînd ; am ieşit ca o nebună s-o mai iscodesc pe vătăşiţă. E limpede, mîine pleacă ! A venit să-şi ia la revedere de la familia mea, şi nu m-au lăsat să-l văd măcar pentru ultima oară !... Şi nu-l voi mai vedea niciodată... şi n-am ştiut că în noaptea adîncă, pe beznă... cînd nu mai puteam zări căsuţa unde îşi va petrece ultima noapte ca să-mi iau adio !...

Ce oameni, Doamne !... Ce oameni fără inimă, fără milă şi fără lacrimi !...

Ce noapte ! Ce noapte cumplită ! Ce strîmtă e odăiţa asta, ce întunecate locuri ! Toată noaptea ploaia a răpăit pe geamuri, vîntul a zguduit canaturile, tunetul parcă îţi prăbuşea în spinare acoperişul casei şi fulgerele luminau odaia cu străluciri sinistre... Mi-era frică şi nu îndrăzneam să-mi fac cruce... sînt o blestemată, o excomunicată, pentru că, şi în acea clipă chiar, nu mă gîndeam

decît la el... și nu numai o singură dată m-am rugat și am sperat ca uraganul să ţină, n-aş fi putut să spun nici eu cît, numai ca el să nu plece, numai să rămînă veşnic lîngă mine... atîta tot !... Să nu-l văd, să nu vorbesc cu el, dar să-l ştiu acolo jos, în căsuţa din fundul văii, sub acoperişul ei, în spatele ferestrei, să-l salut în fiecare dimineaţă, să-i sărut cu ochii pragul, pămîntul, aerul, locul unde se afla el... E prea mult, oare, dacă mă mulţumesc cu atîta !...

Dar el oare nu se gîndeşte că tremur pentru el ? Că sînt slabă, bolnavă ? N-a plîns, n-a suferit și el ? De ce n-a venit o clipă, o singură clipă, de departe, cît să se arate pentru ultima oară și să-mi spună adio ?

De ce nu m-a lăsat să-i aud vocea măcar ? De ce n-a trecut prin pădure ? De ce n-a tras un foc în aer ? De ce nu și-a lăsat să latre cîinele de care mă întreba dacă-l iubesc, și pe capul căruia își pusese mîna lîngă mîna mea ?

Îţi scriu din pat, pe-o carte groasă pe care o ţin pe genunchi. Din cînd în cînd mă cutremur de frig, am ameţeli, dar, dacă nu ţi-aş scrie, n-aş mai putea îndura să stau aici închisă, mi s-ar părea că înnebunesc. Mi-au secat lacrimile și neliniştea mă sfîşie ca un cîine turbat. Sînt agitată, înfrigurată, delirez ! Ploaia asta care cade, vîntul ăsta care şuieră, tunetele, fulgerele astea nu le mai pot suferi ; acoperişul mă striveşte, pereţii mă sufocă. Aş vrea să deschid fereastra, aş vrea să simt cum îmi bate pe frunte ploaia îngheţată, aş vrea să beau vîntul ăsta rece ; aş vrea să mă bucur de fulgerele, de furtuna care urlă, care se zvîrcoleşte, care geme ca mine. Dacă mi-ar fi spus cineva vreodată că trebuia să sufăr atîta !... De ce m-au scos de la mînăstire oamenii ăştia haini ? De ce nu m-au lăsat să mor acolo, singură, fără ajutor, de holeră, părăsită ?

Ah !... Linişte !... Ascultă, Marianna ! !... N-ai auzit ?... Mi s-a părut... acolo, în spatele ferestrei, în vînt, în ploaie, în vijelie... un pas... Da ! Da ! El e !... El e ! Inima mi se sparge ! Îmi prind fruntea cu amîndouă mîinile, capul îmi vuieşte ! El e ! Ce face ? Ce vrea ? A bătut în geam... Doamne !... Ajută-mă să mor ! Îmi spune adio ! El ! el !... Și eu ! Și eu !... Dar ce se întîmplă cu mine ?... Am avut

un acces de tuse... Salutul meu... Îl va fi auzit... Nu mai văd... Simt că mor... Dacă m-ar găsi moartă, cu scrisoarea asta pe genunchi, ce rușine !

31 decembrie

Dumnezeu s-a îndurat de mine ; am deschis iarăși ochii și mi-am găsit scrisoarea, o țineam în mîini. Nimeni n-a văzut-o ; ușa este încă încuiată. Acum soarele îmi luminează odăița prin toate crăpăturile obloanelor ; păsărelele ciripesc pe pervaz... Soarele ! Ce cumplit ! Și furtuna ?... Furtuna ?...

Sar din pat... Abia mă țin pe picioare... nu am curajul să deschid fereastra...

Cu toate astea...

....

Fie ce-o fi să fie !...

Totul s-a sfîrșit ! I-am văzut casa mută, cu obloanele închise, totul în jur respira o liniște, o tristețe și o părăsire de ți se frînge inima !

Am întrebat cerul care ne-a văzut unul lîngă altul, copacii care au foșnit peste capetele noastre, munții care cu cîteva ceasuri înainte erau încă ai noștri și care acum sînt singuri, triști, părăsiți !...

A plecat ! A plecat !

Sub fereastră, pe pămîntul moale de ploaie și alb de zăpadă, am văzut urmele lui... urmele lui din ultima zi !... Piciorul lui s-a așezat aici, mîna lui a atins acest pervaz... el a fost aici ! Aici ! Aerul acesta l-a învăluit și tot ce văd eu a văzut și el !... Iar acum nu mai e... nimic, nimic !

Am găsit pe pervaz un trandafir ofilit, un biet trandafir pe care el aproape că mi-l furase odată, și eu îi îngăduisem să mi-l fure. Ploaia l-a putrezit. E o relicvă. Îl țin aici la piept... și, cînd foarfecele îmi vor reteza părul, voi pune în mijlocul lor această biată floare moartă, și o voi trimite surorii mele...

7 ianuarie, 1855

Astăzi este ultima zi pe care o mai petrec aici la Monte Ilice. Mîine dimineață plecăm spre Catania. Dacă trecem prin Mascalucia, te voi reîntîlni.

Dacă ai vedea ce trist e totul ! Cerul e înnourat, aerul rece, văile sînt învăluite în ceață, munții sînt acoperiți cu zăpadă, copacii n-au frunze, păsărelele și-au pierdut veselia, soarele e palid, șirurile lungi de corbi se rotesc croncănind prin văzduh, și țăranii stau ciuciți în jurul focului.

Ai mei nu mai puteau rămîne aici, singuri, în anotimpul ăsta hain, și acum, cînd frica de holeră a încetat, tata arde de nerăbdare să plece. Eu rătăcesc ceasuri întregi, gîndindu-mă nu știu nici eu la ce anume, stau cu coatele sprijinite pe pervaz, cînd soarele strălucește, sau privind cu tristețe cerul prin geamuri.

Oh ! Asta înseamnă moartea... moartea firii e ca și moartea inimii... ca și moartea bietului trandafir...

Și cînd te gîndești că toate acestea erau atît de frumoase ! Că am fost atît de fericită aici !

M-am împăcat cu chemarea mea. Am văzut că pacea, liniștea, odihna nu se află decît acolo, în chilia mea, la picioarele crucifixului ; că toate bucuriile lumii lasă pînă la urmă un gust amar... toate !

Și totuși mi se pare că las o parte din inima mea pe aceste locuri unde am petrecut atîtea ceasuri triste și atîtea zile încîntătoare. M-am gîndit privind pe rînd fiecare obiect : mîine nu-l voi mai vedea ! În seara asta am făcut o ultimă plimbare în pădure ; m-am așezat o ultimă dată pe micul zid ; am contemplat o ultimă dată căsuța aceea așezată în fața ușii noastre și, stînd la fereastră, am privit cu un simțămînt greu de tristețe copacii, munții, rîpele, cerul pe care se stingea raza zilei... și i-am salutat pentru ultima oară, și am salutat pînă și piatra cotropită de mușchi, pînă și streașina care se întinde deasupra capului meu. Toate aceste lucruri au o fizionomie aparte, fizionomia tristă a obiectelor care par să ne spună *adio...* Și acest *adio* al meu va fi pentru veșnicie. Anul viitor, cînd munții care acum tac și sînt triști vor fi veseli de sunete, de lumină și de miresme, cînd

ţărăncuţele vor cînta prin vii şi ciocîrlia în văzduh, rudele mele se vor întoarce aici... Vor revedea aceste locuri fermecătoare... Eu, nu ! Eu voi fi departe, închisă în mînăstire... şi pentru totdeauna.

Am privit iarăşi spre căsuţa aceea... Pare că plînge, parcă s-ar teme aşa singură, rece, tăcută, pierdută în fundul văii. Am închis pentru ultima oară fereastra ; am văzut asfinţitul murind pe geamuri şi stelele aprinzîndu-se una cîte una pe boltă ; pereţii, luminaţi de lampa celei din urmă seri, au o înfăţişare aparte ; portretul, mobilele din jur, toate lucrurile mici şi neînsemnate au dobîndit simţire, sînt triste, mi-au spus adio... Şi eu sînt tristă... Am plîns şi am simţit cum mi se uşurează inima.

Catania, 9 ianuarie

Draga mea Marianna, m-ai aşteptat zadarnic. N-am trecut prin Mascalucia, pentru că am fi lungit prea mult călătoria noastră şi era vreme rea ; dar aş fi dorit atît de mult să te văd !... De ieri-seară sîntem aici, acum, şi mîine voi intra din nou în mînăstire.

Am plecat de la Monte Ilice pe la ora zece, sub un cer care ne ameninţa cu o ploaie straşnică. Numai că fiecare lucru era pregătit pentru plecare şi mama n-ar fi vrut în ruptul capului să desfacă iarăşi cuferele şi valizele. Mai bine aşa. La ce bun să mai fi întîrziat acolo ? Cerul însuşi părea să ne alunge. Cu toate astea, cînd am trecut pragul casei am simţit un ghimpe în inimă. Am vrut să mă uit pentru ultima oară la cămăruţe, la pajişte, la coliba vătafului, la micul zid, la castanul acela frumos care-şi întinde ramurile pe acoperiş ! Am îmbrăţişat într-o privire pereţii, mobilele din odăiţa mea ; am deschis pentru ultima oară fereastra ca să aud scîrţîitul ca un plînset al balamalelor. Am făcut ocolul căsuţei ca să-mi văd fereastra de afară, aşa cum va fi văzut-o *el*... ca să încerc să ghicesc locul unde-şi va fi pus el piciorul...

Toţi erau veseli, Giuditta, Gigi, chiar tata şi mama ; *Vigilante* ţopăia, bietul de el, ca şi cum n-ar fi ştiut că-l părăsim. Vătăşiţa ne ura drum-bun cu toţi copiii ei în jur

agățați de poale ; o păsărică tremurînd de frig a venit să se așeze pe o rămurică desfrunzită a castanului și s-a apucat și ea să piuie.

Am plecat pe jos ; în fundul văii, ne așteptau măgărușii care să ne ducă pînă la Trecastagne, pentru că tu știi că în munții ăștia nu se poate veni decît călare. Din cînd în cînd, ne întorceam să mai privim pentru ultima oară locurile pe care le părăseam. La cotul uliței, jos în vale, am trecut pe lîngă căsuța aceea... Mă durea inima privind-o și totuși mi-a rămas întipărită în minte în cele mai mici amănunte. Fereastra lui, cu obloane verzi și un ochi de geam spart ; pe pervaz, în locul unde era vasul cu iasomie, o urmă umedă ; vîntul a smuls corzile viței care se întindeau deasupra ușii și le-a trîntit la pămînt ; pe pajiște, în fața ușii, mai sînt încă geamuri sparte și cîteva petece de scrisori și de ziare, putrezite de ploaie și pe care vîntul le zburătăcise de ici-colo ; pe pervaz mai e o pipă spartă. Toate lucrurile vorbesc și spun : Nu mai există ! Ne-a părăsit ! Sîntem singure !

Iată drumeagul pe unde venea el la noi. De cîte ori o fi trecut pe-acolo !... De pe locul acela vedea probabil căsuța noastră ițindu-și capul acolo sus, printre castani. De cîte ori o fi privit-o !... Și de cîte ori privirile lui se vor fi așezat pe aceste pietre acoperite de mușchi, și va fi stat pe ele alături de frumosul său cîine lungit la picioare !...

Marianna, mă doare inima cînd îmi amintesc de toate !

Am mers călare pînă la Trecastagne, unde ne aștepta trăsura. Bietul *Vigilante* ne tot sărea în jur, cerîndu-ne parcă să-l luăm cu noi. Ce puteam eu să fac ? L-am mîngîiat și aproape că m-au podidit lacrimile, văzîndu-l cum se depărtează silit, tîrît de vătaful care-l legase cu un lanț de grumaz.

Am întors o ultimă privire spre dragul meu Monte Ilice și n-am mai văzut nici casa, nici coliba, nici via. Am văzut doar pata întunecată a pădurii de castani și restul, topit în ceață și albit de zăpadă.

Ne-am urcat în trăsură și am plecat.

Cînd am intrat în oraș, inima mi se făcuse ușoară, ușoară. Priveam afară prin geamul trăsurii și mi se părea că, în fiecare persoană pe care-o întîlneam, îl recunosc

pe *el*... Vor fi crezut că sînt o nerușinată !... Cînd zăream un grup de bărbați, nu mă puteam abține să nu scot capul și eram răvășită toată ca și cum aș fi fost sigură că-l văd în acel grup... trăsura trecea mai departe cu repeziciune și inima mi se strîngea ca și cum n-aș fi avut timp să-l zăresc printre toți oamenii aceia. Cine știe unde locuiește familia Valentini ? De douăzeci de ori mi-a venit întrebarea pe buze, dar n-am avut curajul s-o rostesc. Catania e atît de mare ! Nu ca munții noștri dragi ! Acolo știai totdeauna unde să cauți pe cineva ! Străzile fără sfîrșit de aici mi s-au părut întunecate ; toată lumea mi s-a părut tristă. Am ajuns acasă, casa mamei mele vitrege, unde m-am simțit ca o străină în mijlocul familiei care îi săruta aproape pînă și pereții.

Oare familia Valentini a aflat de sosirea noastră ? Oare vor veni ? Oare îl voi vedea trecînd pe stradă ?... Strada noastră e atît de pustie ! Nimeni nu vine să se plimbe prin părțile astea... numai dacă... Dar el ar putea... Oare unde se plimbă el în clipa asta ? Și, apoi, dacă mă vede la fereastră !...

Mama mea vitregă mi-a spus că mîine trebuie să mă întorc la mînăstire. A crezut, firește, că vestea asta o să fie o alinare pentru sufletul meu, dar nu știe că am simțit cum îngheț de groază...

Aproape că uitasem că urmează să mă întorc acolo.

Nu mă mai gîndeam la așa ceva... Dar trebuie să te împaci cu soarta... Acolo e locul meu. Poate voi fi iertată și se va așterne pacea în această biată inimă care n-ar fi trebuit să se depărteze de el niciodată.

Voi revedea chilioara mea, crucifixul meu, florile mele, biserica, surorile, tovarășele mele, doar pe tine, nu ! Tu nu vei mai veni la mînăstire !... Fie ce-o fi !... Măcar din cînd în cînd, vei veni totuși s-o vezi pe biata ta prietenă care e atît de nefericită. Cine știe dacă voi mai putea să-ți scriu și să-mi ușurez sufletul în fața ta ?...

Adio ! Adio.

10 ianuarie

Îţi scriu un singur rînd care va fi poate ultimul. Trăsura e jos şi aşteaptă. Tata, mama, Gigi şi Giuditta s-au îmbrăcat ca de sărbătoare şi mă însoţesc cu toţii.

Am plîns ; îmi şterg ochii ; trag în piept ultimă oară, cu nesaţ, din aerul acesta liber.

Familia Valentini a venit să-şi ia rămas bun... *El* nu era ! M-au îmbrăţişat. Ce am mai plîns cu Annetta împreună !

Voi coborî scara ; voi urca în trăsură şi peste douăzeci de minute totul se va fi terminat !

Adio şi ţie... adio ! Inima mi se frînge.

Din mînăstire, 30 ianuarie

N-am vrut să las să treacă luna fără să-ţi scriu. Ai fi putut crede că sînt tristă, nefericită, în timp ce aici, la picioarele altarului, în practicile austere ale ritului nostru, am găsit, dacă nu pacea, cel puţin calmul inimii.

E adevărat. O spaimă de neînvins te cuprinde intrînd aici, auzind cum se închide în urma ta uşa, văzînd cum dintr-o dată îţi lipsesc aerul, lumina, pe aceste coridoare, în mijlocul unei tăceri de mormînt şi în sunetul monoton al rugăciunilor. Totul întristează inima şi o înspăimîntă : nălucile negre, care se văd lunecînd pe sub lumina slabă a candelei ce arde în faţa crucifixului, se întîlnesc fără să-şi vorbească, păşesc fără să facă zgomot de parcă ar fi nişte fantome, florile care se întristează în grădină, soarele care încearcă să răzbată prin geamurile opace ale ferestrelor, zăbrelele de fier, perdelele de la sala întunecată. De afară se aude freamătul mulţimii şi zgomotele ei vin să se stingă pe aceste ziduri ca un suspin. Tot ceea ce vine de afară e palid şi nu stîrneşte zarvă. Sînt singură printre alte o sută de neputincioase.

Pînă şi mîngîierea familiei mi-am pierdut-o ; nu mai pot să-i văd decît în prezenţa unor străini, într-o sală mare întunecoasă, printre două rînduri de zăbrele care apără ferestrele. Mîinile noastre nu se pot strînge. Orice

intimitate dispare. Sîntem ca niște năluci care-și vorbesc prin grilaj, și de fiecare dată mă întreb dacă acela e într-adevăr tatăl meu, același tată care îmi zîmbea și mă îmbrățișa, dacă am în față pe aceeași Giuditta, care alerga împreună cu mine, dacă acela e vioiul și veselul Gigi de altădată. Acum sînt toți serioși, reci, melancolici ; mă privesc printre zăbrelele grilajului ca niște ființe care privesc în mormînt ca să vadă cum se mișcă și vorbesc niște morți.

Și cu toate aceste privațiuni, toate aceste practici austere încearcă să despartă inima de șubrezenia lumească, să o izoleze, s-o întoarcă spre ea însăși, să-i dea liniștea care vine de la ceruri și de la gîndul că așa se scurtează pelerinajul nostru pe acest pămînt. M-am spovedit. Am spus tot ! Tot ! Bunului părinte i s-a făcut milă de biata mea inimă bolnavă. M-a consolat, m-a sfătuit, m-a ajutat să-mi smulg demonul din piept. Mă simt mai liberă, mai liniștită, mai demnă de îndurarea cerului.

Mîine voi intra în noviciat ! Au vrut să mai amîne ceremonia vreo cîteva zile pentru că sănătatea mea e șubredă. Încă nu m-am întremat pe deplin după boala de care am suferit acolo, la Monte Ilice. La două-trei zile am febră și tușesc în fiecare noapte. Dar cerul îmi va da puterea să îndur proba noviciatului. De acum înainte însă nu ne vom mai putea vedea decît foarte rar și nu voi putea să-ți mai scriu pentru că nu o voi mai vedea atît de des pe Filomena, sora maică atît de bună, care și-a asumat misiunea de a-mi transmite scrisorile.

Nu-l voi mai vedea nici măcar pe sărmanul meu tată !...

Marianna, roagă-te pentru mine, să pot îndura această încercare împăcată cu mine însămi.

8 februarie 1856

Mi-am terminat noviciatul. Mi s-a obținut o dispensă din pricina sănătății mele care se înrăutățește, se pare, pe zi ce trece. Adeseori fac febră, tușesc și sînt atît de slăbită, încît cea mai mică muncă mă obosește. Dar inima

mea e împăcată, și asta e cea mai mare binecuvîntare pe care a putut să mi-o dăruiască cel de sus. Uneori slăbiciunea se revoltă, ispita mă asaltează ; și atunci mă prosternez la picioarele altarului, nopți întregi mi le petrec îngenuncheată pe lespezile reci ale corului, îmi zdrobesc trupul în posturi și penitențe, iar atunci cînd materia e îmblînzită, cînd puterile îmi sînt istovite, ispita e biruită și liniștea se întoarce iar asupra mea.

Anul meu de noviciat a fost foarte istovitor. Dar cerul m-a ajutat să ies triumfătoare. Mi-am văzut din nou familia plecînd, ca vara trecută, cînd ne-a ajuns iarăși năpasta holerei ; am trecut senină și peste părăsirea alor mei... am stat pe terasă cu privirile ațintite spre locurile unde altădată eram și eu cu ei... Vai mie ! Frumoase timpuri !... M-am gîndit la atîtea lucruri... Am plîns, da, e adevărat, m-am simțit slabă uneori, dar, în sfîrșit, am triumfat.

Aici, fiecare lucru te ajută să-ți închizi sufletul în el însuși, să-l mărginești, să-l faci mut, orb, surd față de tot ce nu înseamnă Dumnezeu. Și cu toate acestea, chiar la picioarele crucifixului, cînd mă copleșeau ispitele... și mă gîndeam la căsuța noastră, la cîmpiile de acolo, la coliba aceea, la focul pe care fierbea ciorba vătășiței, mă întrebam dacă acea biată țărancă ce-și legăna copiii pe genunchi, scutită de ispitele mele, lipsită de scrupulele și de remușcările mele, nu-i oare mai aproape de cer decît mine, care-mi chinuiesc și-mi umilesc spiritul rebel cu nesfîrșite privațiuni.

De cîte ori nu mi-au trecut prin fața ochilor munții, pădurile, cerul zîmbitor de acolo !... De cîte ori nu am spus : acum s-au așezat laolaltă sub castan ; acum se plimbă pe ulița dinspre vie ; acum *Vigilante* latră, păsărelele ciripesc pe streașină !... Și cînd m-am trezit, ca din vis, m-am pomenit cu obrajii scăldați în lacrimi.

Și-apoi un alt gînd... altă fantasmă... acolo... tot acolo, drept în fața ochilor... la picioarele crucii, în mijlocul mulțimii care ascultă slujba în biserică, la căpătîiul patului, în spatele perdelei de saia verde ! Ispita care mă apucă de plete, mă smulge de la rugăciune, mă face să plîng, mă face să delirez...

Mi se pare uneori că am înnebunit de-a binelea și am mulțumit pentru asta, pentru că nebunii nu sînt vino-

vaţi... Duminica, în mulţimea celor care stau jos în biserică, mi se pare că-l văd pe el !... Îmi fac cruce, alerg la picioarele crucifixului înspăimîntată, plîngînd ; bunul bătrîn încearcă să mă aline, şi-mi dă penitenţele care ar trebui să şteargă din inima mea această pată, dar care pînă la urmă rămîn tot fără efect, pentru că sînt o mare păcătoasă.

...

Dar *el* ar fi putut veni la biserică o dată cel puţin... să asculte slujba... fără să ridice măcar ochii către cor... ci numai să se arate... *El* ştie cu siguranţă că sînt aici şi n-a încercat să mă vadă !

Iartă-mă, Marianna... vezi cît sînt de vinovată ! cît sînt de nefericită !... şi demonul care pune stăpînire pe mine cînd mă aştept mai puţin.

De cîte ori, rugîndu-mă să mi se ia de pe umeri această cruce, nu mi-am plecat ochii în biserică să văd dacă nu se află cumva şi el acolo, să-l caut în mulţime ! Şi rugăciunea îmi piere pe buze !... Şi gîndul mi se opreşte asupra lui !... Rătăceşte, visează că aleargă pe cîmpuri, că aude paşii lui, bătaia în fereastră şi priveşte stelele de acolo, şi-i atinge mîna mîngîind capul frumosului brac şi mi se pare că aud în urechi acel nume : *Maria !* şi-n urechi îmi sună, coborînd parcă din ceruri, numele : *Maria,* aşa cum îl rostea el !...

Oh, sînt plăpîndă, lipsită de puteri... dar lupt, mă apăr... Nu am nici o vină !... E mai tare decît mine, decît voinţa mea, decît remuşcările mele, decît credinţa mea.

Tu îmi scrii că eşti fericită, că eşti mulţumită şi dincolo de zidurile mînăstirii. Mulţumeşte-i cerului, Marianna mea, că ţi-a păstrat în viaţă mama, că n-a făcut din tine o biată oropsită ca mine, că nu ţi-a înfipt în inimă acest ghimpe, că nu te-a făcut slabă, isterică, nervoasă, bolnăvicioasă.

Numai cînd materia acestui trup omenesc se va risipi, numai atunci nu voi mai suferi. Iată de ce aş vrea să mă depărtez de lumea care mă stăpîneşte tiranic şi ridic ochii şi braţele rugătoare către cer...

Acum că m-am întors lîngă buna mea Filomena, căreia îi este milă de chinurile mele şi-mi oferă mîngîierea de a-ţi scrie şi de a primi scrisorile tale, o să-ţi mai scriu şi

altă dată înainte de a rosti legămîntul solemn. Vei veni și tu la ceremonie, nu-i așa ?

Prin grilajele dese,. în fumul de tămîie și în sunetul orgii, vreau să spun adio tuturor celor care-mi sînt dragi. Vreau ca toate chipurile prietene să-mi aducă alinare în pasul îndrăzneț pe care-l voi face, pentru că sărmana mea inimă e bolnavă ; simt nevoia să-mi ațintesc privirile în ochii tăi și în ai tatei, ai surorii mele, ai lui Gigi, ai Annettei, atunci cînd voi auzi foarfecele scrîșnind în părul meu...

Mi-e frică, mi-e frică Marianna ! Mi-e frică de foarfecele acela... Mi-e frică de clipa de atunci !...

Mi-e frică de *el*... dacă ar veni și *el* la biserică în ziua aceea... Doamne ! Nu ! Nu ! Sînt slabă, Doamne !... Nu ! îndurare !...

Tu vei veni împreună cu tatăl meu, cu Giuditta, cu fratele meu, cu mama, cu Annetta, cu familia Valentini...

Oh ! Facă-se voia ta !

27 februarie

Marianna mea ! Sora mea ! Credeam că sînt călită împotriva durerii, dar durerea mă sfîșie, mă strivește, mă nimicește ! Iată-mă mai slabă, mai nefericită decît înainte. Și asta mi-a fost dat să îndur !... Și asta !...

Ce am aflat, Marianna, ce am aflat !... Ai fi putut să-ți închipui ? Am fost foarte bolnavă mai bine de două săptămîni. Acum m-am ridicat din pat, îți scriu, plîng cu tine.

Ce este oare acest ceva atît de nefericit care se află înlăuntrul meu, care geme, care suferă, care nu știe să se smulgă din toate aceste mizerii pentru a se înălța ?...

Dar ei n-ar fi trebuit să mă lase să aflu... sînt neîndurători !... Nu ! Mai degrabă eu sînt slabă, eu sînt vinovată ! Cerul mă pedepsește.

Signor Nino se va căsători cu sora mea... Înțelegi ?... Au venit să-mi dea vestea cea plăcută !... E o căsătorie potrivită... amîndoi sînt bogați... Giuditta e mulțumită, fericită... N-am avut curajul să le cer îndurare și să mă

scutească de încercarea vizitei obişnuite... pentru că va veni și el... Simt că nu voi avea tăria unui alt sacrificiu... Mă vor ucide...

Şi *el* !... *El*... o să poată oare ?...

Dar mă voi ruga atît de mult... pentru mine... pentru el... îmi voi flagela trupul... voi plînge atîta, încît Dumnezeu ne va da amîndorura puterea de a trece peste această încercare crudă.

Am plîns, pînă mi-au secat lacrimile.

Pieptul mi se sfîşie ; capul mi se învîrte, aș vrea să dorm, aş vrea mai ales să fiu scutită de această durere...

Fie ce-o fi să fie !

28 februarie, miezul nopții

Slavă Domnului ! încercarea a fost trecută. Mi s-a părut că mor... dar a trecut... Acum totul s-a sfîrșit...

Mă preveniseră, ca de altfel toate călugărițele rude cu noi, maica stareță și directoarea novicelor. Aşteptam împreună în sala cea mare din fața vorbitorului ; stăteam între stareță şi maica directoare. Au sosit punctual, la ora stabilită. Am auzit trăsura care se oprește în fața porții, pașii lor urcînd scările și apropiindu-se de grilaj... M-am ridicat clătinîndu-mă... nu vedeam nimic... Am auzit clopotul care mă chema. Directoarea a tras perdeaua ; m-am agățat de pînză ; m-am lăsat să cad pe banca de lemn ; am văzut ca prin vis gratiile și chipurile din spatele lor... dar ei nu cred că m-au văzut ; aici era întuneric. Vorbeau. După cîtva timp i-am putut auzi și eu. Vorbea mama mea vitregă... chiar și tata... Giuditta nu spunea nimic... și nici *el*... Sora mea avea o rochie și o pălăriuță de culoare trandafirie, părea fericită. *El* stătea jos alături de ea ; își ținea pălăria în mîini și și-o netezea cu mănușile... Nu plîngeam... mi se părea că visez... eram doar uimită cum de nu sufăr mai mult... Apoi s-au ridicat... Tata mi-a spus adio, mama mi-a zîmbit, Giuditta mi-a trimis un sărut, Gigi mi-a cerut bomboane... *el* s-a plecat în fața mea. L-am văzut îndepărtîndu-se... Era lîngă Giuditta : în prag, i-a dat brațul... Apoi ușa s-a

închis, paşii s-au depărtat... apoi nu s-au mai auzit... Trăsura a plecat... a rămas liniştea. Apoi nimic !... Nimic !... Sînt singură !...

10 martie

Peste o lună îmi voi pune vălul. Pregătirile pentru această sărbătoare au şi început. Toţi mă copleşesc cu mîngîieri. Nu trece o zi fără ca tata şi mama să nu vină la mine. Au vrut să dea acestui eveniment toată solemnitatea cuvenită. Va fi muzică, vor fi focuri de artificii, invitaţi. Dragul meu tată pare fericit că îmi fac şi eu o situaţie, cum spune el. Giuditta a venit şi ea, uneori. De-ai vedea ce frumoasă o face fericirea ! Fie binecuvîntată !

Şi tu te-ai logodit, Marianna mea ? Îmi scrii că eşti fericită ! Aşa să fie ! Dar, copleşită de atîta fericire, n-o uita pe biata ta prietenă, care mai mult ca niciodată are nevoie de dragostea ta. Din cînd în cînd, dacă vei avea timp, mai vino să mă vezi. Dacă ai şti cît sînt de fericită în puţinele şi rarele momente cînd revăd fiinţe care mă iubesc ! Ştii că este un act de caritate să-i vizitezi pe bieţii întemniţaţi !

Tu care eşti mireasă, tu care eşti fericită, spune-mi din ce e alcătuită bucuria asta, sărbătoarea asta, veselia asta prin care trebuie să treacă şi sora mea ; spune-mi ce-o fi oare în inima ei văzînd mereu alături de ea fiinţa îndrăgită, fără oprelişti, fără remuşcări, fără spaime, binecuvîntată, sărbătorită, mîngîiată de toţi ; spune-mi din ce este alcătuită fericirea ei cînd se gîndeşte că va fi a lui, că el îi va aparţine, că îl va vedea în fiecare clipă, că îl va auzi vorbind, că se va sprijini de braţul lui, că-i va spune la ureche tot ce-i va trece prin minte, că va purta numele lui, că va veni ziua cînd va legăna pe genunchi copiii lui şi-i va învăţa să-l iubească, să se roage pentru el... Să te gîndeşti că totul va fi o sărbătoare, că această sărbătoare nu va mai avea sfîrşit !

Am aflat că duminică se va celebra cununia... Fie binecuvîntaţi.

Duminică, 29 martie, miezul nopții

Marianna mea, îți scriu din chilia mea, noaptea, temîndu-mă ca nu cumva mica mea lumină să fie văzută prin perdea și să nu-mi fie smulsă pînă și mîngîierea nefericită de a-mi deschide tot sufletul. Ce zi a fost asta pentru mine, Marianna ! Prin urmare suferința mea nu va înceta niciodată !

Sînt singură, tremurînd de frig ; totul tace în jur ; nu se aude decît pendulul orologiului ca pasul unui spectru care se plimbă pe vastele coridoare întunecate. Toată ziua am stat în cor, să mă rog, să plîng... Acum sînt zdrobită, obosită, nu mai pot, dar sînt parcă ceva mai liniștită.

E duminică !... Vei înțelege tot ce cuprinde acest cuvînt... și nu-ți mai spun altceva... Astăzi s-a întîmplat !...

Mi-au adus cîte ceva din bucatele care s-au mîncat la sărbătoare, știi !...

Oare nu-și vor aduce aminte niciodată că sînt bolnavă și că-mi fac rău ?

Cum se vor fi putut gîndi la așa ceva ? Toți sînt veseli, e zi de bucurie... Vina e a mea, că sînt o biată femeie bolnăvicioasă și urîcioasă. Ce petrecere trebuie să fi fost !...

Toată noaptea trecută n-am putut dormi... Probabil că nici ei n-au dormit așteptînd zorii acestei duminici... văzînd cu ochii deschiși florile, hainele de sărbătoare, mulțimea invitaților, chipurile zîmbitoare...

Și eu am văzut, am visat toate aceste lucruri. Am văzut-o pe Giuditta atît de frumoasă în rochia ei de mireasă, cu vălul alb și coronița de flori de portocal !...

Și *el*... *el* care îi întindea mîna, îi surîdea... pășeau în biserică, înconjurați de prieteni, de rude, de ființe dragi... altarul era tot luminat, orga răsuna... Apoi au îngenunchiat și au chemat cerul ca martor al fericirii lor.

Cel de sus care e atoateiertător l-a ajutat pe el să uite seara în care mi-a luat mîna, vorbele pe care mi le-a spus atunci, raza stelelor de atunci, noaptea cu furtună cînd a venit să-mi spună adio, bătaia în fereastră, tusea care m-a sufocat aproape...

Şi eu am uitat... Vreau să-l uit...
Totul s-a sfîrşit... totul...
Vezi că sînt împăcată, Marianna, că cerul s-a îndurat de mine !... Mîine mă voi pregăti pentru marele pas, cu exerciţii spirituale. Nu-ţi voi mai scrie ; nu voi mai vedea pe nimeni, nici pe tatăl meu... Asta-i agonia.
Oare cele două inimi fericite se vor fi gîndit o clipă, în vîrtejul fericirii lor, la biata femeie care se sfîrşeşte aici, singură, părăsită ?
Vino la ceremonie... Va avea loc duminică, 6 aprilie. Altă duminică, după cum vezi... Numai că de data asta e tristă !... O să vii ? Te aştept. Adio.
Nu ţi se pare foarte trist acest cuvînt ?

Sîmbătă, 5 aprilie

Îţi scriu în grabă cîteva cuvinte, ca să-ţi aduc aminte că te aştept, că am nevoie de tine, de voi toţi, că am nevoie de putere şi de curaj.
Mi-au adus vălul, florile, veşmîntul nou ; e un veşmînt frumos de mireasă. Se fac ultimele pregătiri. Mîine, prin urmare...
Dacă ai vedea ce forfotă neobişnuită, ce zarvă, ce bucurie ! Este o adevărată sărbătoare pentru toate bietele prizoniere. Mormîntul acesta imens se însufleţeşte numai atunci cînd se deschide pentru o nouă victimă.
Este o zi frumoasă de aprilie. Pînă astăzi timpul a fost urît ; dar acum un soare vesel străluceşte. Am fost pe terasă să respir o ultimă gură de viaţă.
Cîte lucruri am văzut de acolo de sus, Marianna ! Cîmpiile, marea, buchetul acela imens de palate, Etna jos, în fund... Toate lucrurile astea păreau să aibă un aer foarte trist...
Aş fi vrut să văd pentru ultima oară Monte Ilice, căsuţa noastră, frumoasa pădure de castani... Nu am putut să le văd... Nu le voi mai vedea... simt un nod aici, în inimă !...
Din stradă urcă pînă spre terasă o zarvă, un zgomot de căruţe, de trăsuri, de glasuri, de lume care trudeşte,

care se duce și vine... Toată lumea asta are treburi, are bucurii, supărări, umblă, muncește, trăiește... Păsările zboară departe...

Între mine și toată această viață care mă înconjoară, mîine, peste cîteva ceasuri, se va ridica un zid de netrecut, o prăpastie, un cuvînt, un legămînt...

Cum voi petrece noaptea asta ?... Dacă te-aș avea cel puțin alături de mine !...

Mi-e frică !...

Doamne, ajută-mă !

Luni, 7 aprilie

Sora mea ! Ai auzit vreodată morții vorbind din morminte ? Am murit ! Biata ta Maria e moartă. M-au întins pe catafalc, m-au acoperit cu un linţoliu, au rostit recviemul, clopotele au bătut... Mi se pare că o aripă de moarte îmi apasă sufletul și că brațele îmi atîrnă fără vlagă. Între mine și lume, fire, viață, există ceva mai apăsător decît piatra, mai tăcut decît mormîntul.

Este un spectacol care îngrozește ! Moartea în tumultul vieții, în vîrtejul pasiunilor, trupul care își vede sufletul murind, materia care supraviețuiește spiritului !

Deschid ochii uluită ; îmi împing privirea în nemărginire, în beznă, în tăcere, în liniștea inertă... Totul se află la o depărtare ce nu poate fi măsurată. Te văd ca prin vis, dincolo de hotarele realității. ...Ești tu oare cea care ai dispărut în gol, sau sînt eu cea care m-am rătăcit în nimic ?

Încă sînt năucită. Mi se pare că mă învîrt într-un mormînt uriaș ; mi se pare că toate sînt un vis... care nu trebuie să fie pentru totdeauna, că trebuie să mă trezesc. Am asistat la un spectacol solemn, dar mi se pare că nu mi-a fost mie hărăzit... Mi se pare că am fost prezentă, ca toți ceilalți, la niște funeralii, la o lugubră ceremonie religioasă, dar atunci cînd muzica va înceta, cînd clopotele nu vor mai bate, cînd lumînările se vor stinge, cînd preoții vor dispare în sacristie, cînd toată lumea se va ridica să plece, va trebui să plec și eu cu ei și nu voi

rămîne singură, aici... unde mi-e frică... Am văzut toate pregătirile lugubre care-ți strîng inima și mie mi-erau hărăzite, de mine era vorba ?... Și eu eram cea care muream ?... Toată lumea aceea în haine de sărbătoare, toată muzica, toate luminile erau pentru mine ?... Și am putut eu consimți să mor ?... Am vrut eu să mor ?...

M-au îmbrăcat mireasă, cu văl, cunună, flori de lămîiță ; mi-au spus că sînt frumoasă. Dumnezeu să mă ierte !... Eu am fost mulțumită numai pentru *el*, că mă va vedea astfel !... M-au arătat la grilajul bisericii. Tu mă vedeai ; eu n-am văzut pe nimeni : am văzut numai un nor de tămîie, o forfotă, multe torțe care ardeau ; am auzit orga cîntînd prelung. Apoi au tras draperiile, m-au dezbrăcat de hainele frumoase, mi-au scos vălul, mi-au luat florile, m-au îmbrăcat cu rasa fără ca măcar să-mi dau seama. Nu auzeam, nu vedeam nimic... îi lăsam să-și vadă de treabă, dar tremuram atît de tare încît dinții îmi clănțăneau, izbindu-se unii de alții. Mă gîndeam la frumoasa rochie de mireasă a surorii mele, la ceremonia la care ea luase parte fără să încerce spaima care mă copleșea atunci pe mine. Perdelele au fost din nou ridicate. Toată lumea aceea mai era încă acolo, privea, asculta, cu o curiozitate lacomă care mă îngheța într-o groază greu de explicat. Mi-au desfăcut părul și mi l-am simțit cum îmi lunecă pe mîinile încrucișate la piept ; l-au strîns apoi tot în pumn... și atunci am auzit un scrîșnit de oțel... mi s-a părut o clipă că iar m-au apucat frigurile, amețelile, dar era numai senzația de răcoare pe care am simțit-o la ceafă, atunci cînd obiectul acela rece a pătruns în pletele mele bogate ; de altminteri, nu aveam decît o idee foarte vagă despre tot ce se întîmplă. L-am văzut pe tatăl meu plîngînd. De ce plîngea ? I-am văzut pe mama, pe Giuditta, pe Gigi... Lîngă Giuditta era o altă persoană palidă, palidă, care mă privea cu niște ochi morți. În clipa aceea scrîșnetul acelui obiect înghețat mi s-a părut că acoperă cîntecul preoților, sunetul orgii, hohotele tatălui meu. Părul îmi cădea jur-împrejur, cîrlionți, șuvițe întregi... și lacrimile îmi picurau din ochii măriți de spaimă... Atunci orga a devenit mai tristă, clopotele mi s-au părut că plîng. M-au întins pe catafalc, m-au acoperit cu postavul celor duși de pe lumea asta. Toate acele figuri negre mă în-

conjurau ; mă priveau, galbene, nepăsătoare ca niște spectre, psalmodiind, cu torțe aprinse în mîini. Perdelele s-au închis. În biserică se auzeau pașii oamenilor care plecau... Toți mă părăseau... chiar și tatăl meu... spectrele mă îmbrățișau, mă sărutau, aveau buzele reci și zîmbeau într-o liniște de mormînt.

Toate acestea însemnau că eu mor ! Și cum oare a fost de-ajuns doar atîta, ca să adoarmă toate simțămintele care-mi clocoteau în piept ? Să le sufoce ? Ceremonia, lumînările, catafalcul, foarfecele, cum au avut oare puterea să-mi lase pieptul gol, simțurile vlăguite ? Cum de au putut să mă facă oare să cobor de vie în mormînt, să mă facă să renunț la toate darurile pămîntului, la aer, la bucurie, la libertate, la dragoste ?...

Iarăși păcatul !... Iarăși... pînă și după moarte !... Dar și el va pieri. Aici unde era inima, acum nu mai există nimic. Sînt ultimele suflări ale vieții, este lupta sufletului care nu vrea să moară. Mă gîndesc, gem, mă mișc, sufăr, dar totul doar pentru scurtă vreme. Am petrecut toată noaptea fără să pot închide un ochi, fără să visez, fără să pot gîndi. Ce au făcut din mine ? Ce ? Iată că mă tot întreb cu groază. Toată noaptea, acolo, deasupra acelor perdele, stă mereu chipul lui... al *aceluia*... M-a privit, îndelung, palid, cu ochii măriți, în timp ce foarfecele scrîșneau neobosit în părul meu. Nu mai am puterea să plîng : nimicul m-a copleșit.

Nu ! Nu este adevărat ! Ciudata taină care s-a făptuit nu m-a apropiat de Dumnezeu... m-a aruncat în beznă, în hău, m-a nimicit. Nu știu ce anume va mai fi fiind înlăuntrul meu... E o tăcere care mă înspăimîntă.

15 mai

Îți scriu din pat. Sînt foarte bolnavă. Dacă m-ai vedea, dragă Marianna, în ce hal mi-a devorat febra trupul ! Atunci cînd îmi privesc bietele mîini palide și tremurătoare, mi se pare că-mi văd sîngele cum circulă prin vene, atît de descărnate sînt. Este ceva, aici în piept, care mă frige, îmi pîrjolește sufletul și mi-l pustiește...

Astăzi mă simt ceva mai bine și am putere să-ți scriu. Aș vrea să flecăresc cu tine și să mă gîndesc la zilele frumoase, pline de viață și de veselie ; dar tot ce mă înconjoară este atît de trist, încît inima mea nu mai are putere să zîmbească nici măcar atunci cînd închid ochii și visez la trecut. Am suferit foarte mult. M-au dus la infirmerie și asta m-a îndurerat și mai mult. Cel puțin în chilioara mea aveam atîtea amintiri care, cu toate că erau dureroase, îmi erau totuși scumpe ; dar aici mi se pare că totul e lugubru, că fiecare bolnavă și-a lăsat aici spectrul suferinței sale. Cine știe cîte călugărițe n-au murit aici ?... Poate chiar aici, în patul meu !... Și cînd, în lungile nopți de insomnie, în care febra mă chinuie mai mult, mă bat astfel de gînduri, un fior mă străbate și văd fantasme înfășurate în văluri negre strecurîndu-se ușor pe lîngă pereți, făcînd lumina slabă a lămpii de pe coridor să pîlpîie... și mi-e frică, și-mi ascund capul sub cearșafuri. Plîng de dimineața pînă seara amintindu-mi de odăița mea dragă de la Monte Ilice, ai cărei pereți mă cunoșteau și îmi zîmbeau, lîngă rudele mele, de frumosul soare de altădată, de aerul, de chipurile îndrăgite... Și tocmai cînd inima ta are mai mare nevoie de afecțiune și de mîngîiere, nu vezi în jur decît chipurile infirmierelor, pe care obișnuința de a vedea mereu doar suferințe le-a făcut nepăsătoare. Chiar și raza care străbate fereastra e palidă, decolorată, bolnăvicioasă. Primăvara a trecut rîzînd pe pămînt, fără să trimită măcar o singură culoare, una singură din culorile ei sărbătorești, în acest ungher uitat, plin de chinuri și de nefericiri.

Ieri, un fluturaș alb ca neaua zburătăcea pe la geamurile ferestrei. Tu, cea binecuvîntată, care vezi soarele, care respiri aerul liber și-ți umpli plămînii, nu-ți poți închipui simțămîntul de gingășie pe care îl poate aduce în sufletul unei bolnave vederea unui fluture, parfumul unei flori ! Mi se părea că tot cortegiul vesel al primăverii, vînticelul parfumat, verdele pășunilor, cîntecul matinal al ciocîrliei plutea în jurul acelui fluturaș, care a venit să înveselească azilul dureros al atîtor suflete uitate de lume. Vai, mie ! După ce s-a oprit o clipă doar pe o floricică tristă care ieșea din crăpătura pervazului, fluturele s-a depărtat, bătînd din aripioare și s-a pierdut în albas-

trul cerului... era liber, era vesel, şi poate că văzuse feţele palide şi toate lacrimile de pe aici !

Peste două-trei zile nădăjduiesc să mă pot scula un ceas sau două din pat. Voi face tot ce-mi stă în putinţă, numai să mi se îngăduie să mă întorc în chilioara mea... numai să scap de aici...

Cine ştie cînd voi putea să te văd iarăşi ! Mă simt atît de sfîrşită de puteri, încît îmi se pare că n-o să mă mai scol niciodată din acest pat.

M-am apucat de scrisoare în cîteva rînduri, cu pauze mari, şi cu toate astea nu poţi să-ţi închipui cît m-a obosit simplul fapt de a-ţi scrie... Dar a fost o mare mîngîiere pentru mine, singura mîngîiere care mi-a mai rămas. N-aş vrea, Doamne fereşte, să nu mai pot flecări cu tine, pentru că, atunci cînd o fac, nu mă mai gîndesc că sufăr, că sînt aici... şi la alte lucruri triste. Dar acum nu mai pot să scriu. Ţi-am scris o scrisoare lungă, nu-i aşa ? Mult prea lungă pentru o biată bolnavă ca mine. Îţi vei da puţină osteneală să descifrezi scrisul, pentru că mîna nu mi-e prea sigură încă ; dar tu, care mă iubeşti, o să ghiceşti ce ţi-am scris... şi ce nu ţi-am scris.

Trebuie să aduc mulţumiri şi pentru boala asta. Parcă m-am prostit. Mi se pare că visez, şi încă nu pot să-mi dau prea bine seama, eu singură, ce s-a petrecut cu mine... Cînd o să mă trezesc, bunul Dumnezeu îmi va da putere. Adio...

27 mai

De ce m-aţi părăsit cu toţii, Marianna ? Chiar şi tata ! Şi tu ! Stau aici, singură cuc, sufăr în acest coridor fără sfîrşit, unde nu există zîmbet de soare, nici de chipuri drăgăstoase ; sufăr atît de cumplit, că şi pietrele s-ar muia de mila mea. Voi muri, Marianna mea ; sărmana ta prietenă va muri aici, şi nu te va mai vedea... şi nu-l va mai vedea nici pe tatăl ei !

Credeam că mi-e mai bine ; nădăjduisem că voi părăsi acest cumplit azil. Mi-e însă mai rău şi nimeni nu încearcă măcar să-mi ascundă gravitatea stării mele.

Dacă ar fi să mor, aici, singură !...

Noaptea !... Cît de înfiorătoare e noaptea, Marianna !... Ceasurile acestea lungi par să nu se mai sfîrşească niciodată ! Luminiţa aceea şovăitoare, crucifixul, picturile tenebroase, vaietele sufocate, sforăitul infirmierelor care dorm în fotolii. Ard de sete şi nu îndrăznesc să le supăr pe surorile infirmiere care bombăne, sărăcuţele, cînd sînt trezite prea des. Noaptea trecută am încercat să mă tîrăsc pînă la măsuţă să-mi sting arsura care-mi mistuie măruntaiele. Mi se părea că mintea mi se rătăceşte de-atîta sete, dar de cum m-am sculat din pat am căzut la pămînt leşinată, şi mi-am făcut o rană mare la cap. M-au găsit într-un lac de sînge...

Zorii vin decoloraţi, trişti, fără zîmbet. Noaptea vine plină de spaime şi de fantasme. Mă gîndesc la tatăl meu, la mica mea familie, la toate cîte mi-ar putea îndulci chiar şi suferinţele acestea, şi plîng, plîng, şi pieptul mi se rupe.

Doamne ! Dacă aş muri aici ?... Dacă aş muri... fără să-l văd pe tatăl meu ?...

Trebuie să fie o clipă foarte urîtă, clipa morţii, Marianna ! Mi-e frică să mă gîndesc că voi fi singură, fără nimeni care să mă aline... Dacă aş putea să-l văd pe tata cel puţin ! Nu ţi se pare o barbarie să nu ţi se îngăduie să-i vezi pe cei mai dragi, măcar pentru ultima oară, în acea clipă solemnă ? Singura mîngîiere pe care o mai am este de a-i scrie, aşa cum îţi scriu ţie ; dar cînd nu voi mai putea scrie ? Dacă ar şti tatăl meu măcar a suta parte din cîte sufăr !

Cît mă costă să-ţi scriu ! În rarele clipe cînd mă simt ceva mai plină de viaţă, mă silesc să scriu două-trei rînduri ; mi se pare că mă agăţ de viaţă şi te încredinţez că mă agăţ de ea cu deznădejde ; dar mîna îmi tremură atît de tare, încît nici eu singură n-aş putea să citesc ce-am scris, şi mintea mi-e atît de înceţoşată că nici nu înţeleg ce mi se spune. Iau de zece ori scrisoarea ca să-ţi scriu zece cuvinte.

Sufletul acela milostiv de Filomena vine să mă vadă zilnic şi-mi aduce veşti de la voi. Fie binecuvîntată pentru alinarea pe care o aduce unei biete bolnave ! Niciodată n-aş putea să-ţi spun cît de preţioasă e pentru sufle-

tul meu deznădăjduit cea mai mică favoare, cel mai mic semn de simpatie... Am atîta nevoie să fiu iubită, să iubesc... să iubesc mult, pentru că viața îmi fuge printre degete !...

---

3 iunie

Oh ! Marianna !... Mîine îmi vor da sfînta împărtășanie !... Așadar, starea mea este într-adevăr foarte gravă ?

Și cu toate astea nu mă simt pregătită de moarte...

Fie ce-o fi !

Dincolo de această fereastră există încă soarele care strălucește, se aude zarva mulțimii care se agită, care trăiește... O rază de soare a străbătut prin geamuri și vine să se așeze pe patul meu...

Cîte lucruri sînt într-o rază de soare... toate lucrurile pe care le vede și le luminează chiar în această clipă... atîtea bucurii, atîtea dureri, atîtea ființe care se iubesc... e *el* !...

Sub streașină se află un cuib de rîndunici... chiar și pentru ele strălucește soarele...

Doamne !...

Dar cum să mor fără să-l văd pe tatăl meu ? Oare nu-mi va mai fi dat să-l văd ? M-am împăcat cu gîndul morții, dar aș vrea să-l văd pe tatăl meu pentru ultima oară... el nu va ști că mor, bietul meu tată !... de ce nu i-au spus ?... De ce nu l-au chemat ?... Cine știe cît va plînge !

Să mor ! Să mor atît de tînără !... Încă nici n-am împlinit douăzeci și unu de ani !

Oh ! Doamne !

Cînd voi muri ? Cel puțin să mor acum, numaidecît. Această agonie a spiritului e foarte dureroasă.

4 iunie

M-am spovedit. Ce cumplit ! Ce cumplit, Marianna ! Toate pregătirile îmi vorbeau despre o altă viață și eu mă

mai gîndeam tot la *el* !... Şi eu aveam numele lui pe buze în timp ce toate surorile îngenuncheate în jurul patului meu rosteau rugăciunile !

Ce lugubră ceremonie ! Torţele, clopoţelul, baldachinul, psalmii !...

Adio, vouă tuturor celor pe care vă iubesc, tatălui meu, Mariannei, surorii mele, lui Gigi... şi ţie... adio !

Oh ! Marianna... Spune-i că m-am gîndit la el chiar şi în această clipă !...

7 iunie

Oh ! Marianna ! Marianna ! mulţumeşte-i cerului !... n-am murit... poate că voi trăi !...

Poate cerul se va îndura şi de mine şi mă va lăsa să-i văd iar pe cei dragi mie...

Mi-au spus că şi această amăgire este un păcat, şi că trebuie să te pleci dinaintea voinţei divine... Cer iertare pentru această dorinţă a mea, dar inima mea este slabă şi bolnavă !...

10 iunie

Oh ! Există îndurare ! Nu voi muri ! Doctorul spune că sînt mai bine.

Voi trăi ! Voi trăi ! Marianna !... Sînt lăsată să trăiesc ! Sînt atît de slabă... mă rog... îl binecuvîntez pe Domnul... şi cînd văd raze de soare scînteind pe geamurile ferestrei, plîng de atîta gingăşie şi plînsul îmi face bine.

Oh ! Marianna mea !

13 iunie

Ce sărbătoare va fi atunci cînd îl voi vedea pe bunul meu tată și pe toți cei dragi mie!... Cîte lacrimi! Ce mîngîiere!

Mi s-a interzis să mă obosesc; nu-ți voi scrie mult. De altfel, nici n-aş avea putere. Dacă ai vedea cum a ajuns sărmana ta Maria!...

Mi se spune să fiu liniștită... Dar nu-mi pot împiedica mintea să alerge și iar să alerge, să gîndească la toate lucrurile care mă fac să plîng de bucurie... la ziua cînd voi coborî la vorbitor și vă voi vedea... și bietul meu suflet este vesel, vesel...

Dar pe urmă veți pleca!... Și mă veți lăsa iarăși aici... singură!...

24 iunie

Cerul fie binecuvîntat! I-am văzut în sfîrșit pe tatăl meu! Nici nu știi cît a trebuit să mă rog de doctor și de stareță să mi se îngăduie această favoare. În sfîrșit, ieri mi s-a dat voie să ies din infirmerie.

Timpul era frumos; îmi simt atît de bolnav bietul meu piept, mărindu-se ca să respire aerul dătător de viață al dimineții; Filomena mă ținea de braț. Am traversat grădina scăldată de un soare luminos și plină de flori... îndurasem atîta frig în odăile acelea mari și aproape întunecoase! Frunzulițele abia mişcau, pentru că briza nu ajunge pînă în această incintă cu ziduri atît de înalte, nisipul aleilor scîrțîia sub pași, doi sau trei fluturași zburdau din floare în floare... Era prea puțin, desigur, dar tu știi cît prețuiește acest prea puțin pentru o biată întemnițată! Acolo sus, în înalt, la o fereastră a dormitorului, un mic canar cînta dulce... este adevărat că este închis în colivie, bietul de el! Și dacă ai putea să-l înțelegi, ai afla că și el plînge... dar toate aceste nimicuri greu de prins în cuvinte, care pentru mulți ar trece cu siguranță neobservate, alcătuiesc comori de dulceață pentru cel care nu are decît amintirea cîmpiilor, a pădu-

rilor, a viei... și-i deschid inima într-un surîs, dacă nu și mintea.

Închizînd ochii în acest ungher de pămînt îngrădit, depărtat de lume, ai putea să uiți că te afli într-o mînăstire și să-ți închipui că ești înconjurată de cîmpii vesele, de lumină, de aer... că ești liberă. Dar vezi apoi zidurile atît de înalte și ferestrele toate cu obloanele trase... și inima ți se strînge fără voia ta.

Vezi cum sînt alcătuită ! Mă gîndesc că aș fi putut să-mi fie de ajuns acest colț de pămînt, un crîmpei de cer, un vas cu flori ca să mă bucur de toate fericirile lumii, dacă n-aș fi simțit libertatea și n-aș fi simțit în inimă febra care roade toate bucuriile de dincolo de aceste ziduri !... Și mă gîndesc că dacă voi cădea iar bolnavă, dacă mă voi închide iarăși în infirmerie, voi fi lipsită și de această grădiniță, de aceste floricele, de acest soare care nu vine să-i viziteze pe bieții bolnavi, pentru că pînă și raza lui ar fi tristă...

Oh ! Marianna ! Ce-am simțit atunci cînd l-am văzut pe iubitul meu tată care mă aștepta în vorbitor ! Ce-am simțit atunci cînd mi-am sprijinit mîinile tremurătoare de grilaj !... N-aș putea să-ți spun dacă a fost bucurie sau durere. Bunul bătrîn, cînd m-a văzut așa de palidă și de topită, nu și-a putut stăpîni lacrimile ; Gigi plîngea și el, și chiar și Giuditta și eu însămi care am inima bolnavă, care sînt atît de vlăguită de puteri, care mă topesc în lacrimi pentru orice fleac, am izbucnit în hohote care îmi ușurau pieptul. Aș fi vrut să mă arunc în brațele lui, dar gratiile acelea tari și reci erau acolo, între noi, între un tată și fiica lui, care se vedeau, după ce fuseseră cît pe ce să nu se mai vadă niciodată... Niciodată nu am înțeles, înainte, toată grozăvia mînăstirii.

După ce ne-am ușurat sufletele în lacrimi, tata mi-a *cerut cele mai neînsemnate vești despre boala mea.* Încerca să zîmbească, să mă mîngîie, și din cînd în cînd hohotele îi sufocau vorbele, și lacrimile se prelingeau pe barba lui cenușie fără ca el să-și dea seama... Cum mi se strîngea inima !... Și totuși ar fi trebuit să fie o sărbătoare... nu-i așa ? Giuditta era acolo, atît de palidă ! Plîngea și ea ; o priveam, o priveam de parcă aș fi descoperit în ea ceva nou, greu de definit. Aș fi vrut să

hohotesc sau să plîng cu toate lacrimile în brațele ei, și simțeam că afecțiunea ei îmi rupe inima ; o priveam și ochii mi se umpleau de lacrimi, și printre lacrimi ispita mă făcea să zăresc lîngă chipul ei un alt chip palid, palid...

Oh ! Marianna ! Asta-i slăbiciunea care mi se trage de la o boală îndelungată ; sînt halucinații scornite de demon... Cerule, ajută-mă !

Și apoi între mine și ființele care-mi sînt mai dragi, în acele clipe de nedescris, care ar fi trebuit să fie sacre, stă mereu călugărița din mine, care mă însoțește, străină și nepăsătoare la bucurie, la durere, la lacrimi... Nu ți se pare că lacrimile au și ele sfiala lor ? Era de față și mama mea vitregă, care ne interzicea dulcea ușurare a plînsului sub pretextul că mi-ar face rău. Între toate aceste lucruri reci, dure, ingrate, barele grilajului erau cele mai puțin respingătoare.

Ca un fulger s-au scurs cele două ceasuri care mi-au fost îngăduite să rămîn la vorbitor ! În sfîrșit, toate acele ființe care sînt parte din mine au trebuit să mă lase și să plece. Le-am însoțit cu privirea pînă la ușă ; dar atunci cînd a fost să treacă pragul, inima mea n-a mai putut îndura, mi s-a părut că-mi pierd mințile, l-am strigat tare pe tata, aproape ca o zmintită, de parcă niciodată nu mi-ar mai fi fost dat să-l văd ; căutam un pretext să-l mai țin cîteva minute, și nu am știut ce să-i spun și am izbucnit în lacrimi. Plîngeam cu toții și nimeni nu putea găsi o singură vorbă. Tata mi-a făgăduit să se întoarcă a doua zi. De data asta a plecat cu adevărat și zgomotul ușii care se închidea l-am simțit pînă în inimă ; îmi încleștam mîinile de gratiile de fier și ochii mi-erau ațintiți pe ușa închisă... Ce clipe ! Călugărițele m-au ajutat să mă întorc la mine în chilie, iar cînd am rămas singură, fără martori, numai atunci am putut să îngenunchez și să izbucnesc în hohote de plîns.

Acum sînt mai liniștită. I-am mulțumit Domnului că m-a ajutat să-l văd pe tata ; i-am cerut iertare pentru această suferință a mea care este un păcat, o dată ce mă împăcasem cu viața de privațiuni și de dureri, făcusem legămînt să-mi închin viața toată doar lui... și lumea mă mai înlănțuie cu lanțurile ei tot mai strînse.

Am eu oare vreo vină dacă nu am puterea să rup aceste lanțuri ?

Marianna mea, nu vii într-una din aceste zile s-o vezi pe biata bolnavă ? Vino, vino. Simt atîta nevoie să te văd !

28 iunie

Cine știe ce gîndești tu despre mine, despre o călugăriță care geme, se plînge, care-ți scrie pe ascuns ? Cînd încep să mă cercetez pe mine însămi, mă găsesc atît de vinovată, atît de netrebnică, încît nu pot înțelege cum de îmi mai acorzi tu caritatea prieteniei tale... Păcatul meu este monstruos, e adevărat ; dar simt că în nenorocirea mea există ceva mai vinovat decît mine... și cerul mă va ierta pentru această judecată. Sînt momente cînd, dacă nu ți-aș scrie, tot ceea ce rabd înlăuntrul meu ar striga în gura mare prin toți porii mei.

Știi, Marianna ? Știi ?... Ispita aceea mă stăpînește și acum ! Șarpele pe care îl am mereu aici înfipt în inimă ! Tocmai cînd îți vorbesc de lucruri indiferente și încerc să-l ascund față de tine și de mine însămi, tocmai atunci mă mușcă mai neîndurător, mă sfîșie cu colții lui otrăviți. Mi-e frică de osînda cerului ; lupt împotriva demonului și el mă înlănțuie cu și mai multă înverșunare... mă copleșește ! Înțelegi ?... Mă copleșește ! Acum cînd boala m-a slăbit, nu mai am putere să lupt. N-aș vrea să mor pentru că mi-e teamă de infern... pentru că *îmi iubesc păcatul !...*

Oh ! iartă-mă, sora mea !... Eu însămi mă îngrozesc de ceea ce scriu, de ceea ce gîndesc... Nu știu să mă rog lui Dumnezeu, pentru că nu mai îndrăznesc să ridic fruntea către el !...

Doamne, ce-am făcut ? Ce-am făcut oare ?...

Îl iubesc și acum ! Îl iubesc mai mult decît la început ! Îl iubesc pînă la nebunie... și sînt călugăriță !... iar el e însurat... este bărbatul surorii mele ! Este groaznic ! Este monstruos !... Sînt pierdută, sînt blestemată !... Dar ce vină am eu ?... Ce am făcut ca să-mi merit o pedeapsă atît de grea ? Acuma că sînt închisă de vie în mormînt,

această dragoste a devenit un delir, o holeră, o turbare !... Nu-mi mai amintesc de clipele de paradis, nu mai simt bucuriile pline de nerăbdare de altă dată... Am mereu aici în minte, în inimă, în fața ochilor, un chip înspăimîntător, care mă face să ard de neliniște și de patimă... Aud o voce care vine de dincolo de mormînt, care mă strigă... Ascultă... Maria ! Maria !... Numele cu care mă strigau în lume... Acum Maria a murit... și tremură toată, și sudoarea îi îngheață de groază brațele, pentru că simte gheara demonului care o înhață de plete și o tîrăște în hău...

Să vezi toate aceste fecioare atît de pure, atît de nevinovate, îngenunchind, rugîndu-se, și să te simți singura vinovată între ele ! Și să trebuiască să-ți tăinuiești remușcarea tocmai cînd te împunge mai tare ! Și cele mai consolatoare practici să fi devenit un alt păcat pentru biata femeie pierdută ! Și să fii silită să-l înșeli pe Dumnezeu !... Oh !...

În fiecare duminică mă duc la confesional, îngenunchez... dar, vai mie !, nu am puterea să mărturisesc monstruoasa mea vinovăție... Născocesc păcate pe care nu le-am făptuit, pentru a-l răscumpăra pe cel care nu îndrăznesc să-l recunosc niciodată, și mi-l ascund cu străşnicie în inimă, precum și-ascunde lupoaica puii în peșteră !

Marianna ! Mi se pare că sînt nebună... Îmi vine să-mi smulg părul din cap ; îmi vine să-mi sfîșii pieptul cu unghiile ; îmi vine să urlu ca o fiară sălbatică, și să zgudui aceste gratii de fier care îmi întemnițează trupul, îmi schingiuiesc spiritul și întărîtă sensibilitatea mea nervoasă...

Dacă aș înnebuni cu adevărat ? Mi-e frică !... Mi-e frică !... Un fior îmi trece prin toate fibrele ; sîngele îmi îngheață în vine.

Mi-e frică să n-ajung ca biata soră Agata, care de cincisprezece ani e închisă în chilia nebunilor. Îți amintești de chipul ei descărnat, palid și înfricoșător ? Ochii prostiți și sălbatici, mîinile osoase cu unghii lungi, brațele goale, părul cărunt ? Se rotește fără odihnă în micul spațiu al odăiței ei, apucă barele de fier și se arată printre ele ca o fiară sălbatică, despuiată, urlînd, rînjind !... Îți

aminteşti de înfricoşătoarea tradiţie a mînăstirii, potrivit căreia chilia aceea nu trebuie să rămînă niciodată goală. şi că la moartea unei biete nebune se găseşte totdeauna altă nenorocită care să fie încuiată acolo ? Marianna ! Mi-e frică să nu-i urmez sorei Agata, cînd Dumnezeu se va îndura s-o cheme la el.

Am febră. Ştiu că voi muri de tînără. Oh, să fiu pedepsită astfel !... Mi-e frică, mi-e frică de părul acela cărunt, de ochii aceia, de paloarea aceea, de rînjetul acela, de mîinile acelea care se încolăcesc ca nişte lanţuri grele... Dacă voi ajunge şi eu astfel !... Oh ! Nu ! Nu !

E noapte ; pretutindeni e linişte ; fereastra e deschisă. Am auzit un cîrciumar care se certa cu nevastă-sa, şi în cele din urmă a bătut-o !... Ferice ! Ferice de ea ! Pe stradă se aud paşii unui întîrziat : un om care are desigur o casă, rude, lucruri dragi !... De ce îmi trec prin cap asemenea gînduri care mă fac să plîng ? De ce sînt atît de bolnăvicioasă, de ce am mintea slăbită, de ce sînt vinovată... Oh, păcatul ! Nu mă mai gîndesc !

Acum ascultă cît de înspăimîntător este păcatul meu : cum ia toate înfăţişările. Duminică eram în cor şi ascultam slujba ; îmi simţeam sufletul cuprins de linişte, pace şi seninătate !... Mi se părea că şi cerul se îndură în sfîrşit de mine şi am fost iertată ! Mă rugam şi ţineam ochii ţintă asupra unui bărbat care stătea în biserică sprijinit de o coloană ; avea statura lui, părul lui negru... unele atitudini ale sale semănau mult cu ale lui. Mi-aş fi dat şi puţina speranţă de viaţă care-mi mai rămîne ca să-l văd numai ridicînd capul spre cor. Mă uitam la el... şi uneori mi se părea că ar fi chiar el, fără nici un fel de îndoială... şi atunci sîngele începea să mi se învîrtejească în cap. După ce s-a terminat slujba, el s-a întors să plece şi eu o rugam pe Sfînta Fecioară să-l facă să-şi ridice ochii spre icoana de lîngă cor ca să-i pot vedea bine chipul ; dar a plecat şi nu am putut să aflu dacă era el sau nu. Am rămas pe loc ca o stană de piatră nu ştiu cîtă vreme, cu ochii pe coloana de care se sprijinise poate un necunoscut oarecare.

5 iulie

Vreau să-l văd! Vreau să-l mai văd, o singură dată! O clipă doar!... Oare, la urma urmei, să fie un păcat atît de mare să-l văd? Să-l văd doar... de departe... prin obloane! El nu mă va vedea; nu va ști că în spatele obloanelor este cineva care moare aici osîndită pentru el...

De ce mi l-au smuls? De ce mi l-au furat pe Nino al meu?... Inima mea, dragostea mea, partea mea de paradis?... Asasini!... Asasini! Care mi-ați ucis și trupul și care acum îmi torturați și sufletul...

Oh, cît îl iubesc! Cît îl iubesc! Sînt călugăriță... știu! Ce-mi pasă? Îl iubesc! Este bărbatul surorii mele... îl iubesc! E un păcat, o crimă monstruoasă... îl iubesc! Îl iubesc!

Vreau să-l văd, vreau să-l văd! Fie și pentru ultima oară! Îl voi aștepta la fereastra clopotniței care dă spre stradă... îl voi aștepta în fiecare zi... el va trece... o dată, o singură dată... Dumnezeu îl va trimite prin aceste părți... Dumnezeu?...

Oh, Marianna! Cum mă îngrozește acest cuvînt! Delir, vezi tu... mi-am ieșit din fire... nu știu ce am... să fie febra... să fie nervii... poate că sînt nebună...

25 iulie

L-am văzut, Marianna, l-am văzut! Am trecut și prin durerea asta!...

Trecea împreună cu cîțiva prieteni de ai lui... Nici măcar nu a ridicat ochii. Nu și-a amintit oare că în această mînăstire se află Maria lui... biata lui Maria de la Monte Ilice, care e palidă, care plînge, care tremură în friguri, care moare, care îl poartă veșnic în inimă... scînteile care țîșneau din ochii mei nu l-au ajuns!... Vorbea, rîdea, avea țigara în gură, și fumul urca spre fereastra mea... *l-am văzut*, da, da, *pe el*, cu chipul lui, veșmintele lui, mișcările lui, și mi-a fost frică de omul acela care zîmbea, care fuma, care vorbea cu prietenii lui... nu era oare ceva groaznic, monstruos?...

Apoi a dispărut ; a dat colţul, şi nu l-am mai văzut...
Toată lumea continua să se plimbe, să vorbească, să se distreze... şi nu-şi dă seama că el nu mai există !... Unde era ? Unde se dusese ?... La casa lui ? La sora mea... la soţia lui !

Ah ! Aş vrea să fiu tigru ! Aş vrea să fiu demon ! Aş vrea să-mi smulg fîşii carnea de pe mine ; aş vrea să înveninez acest aer cu disperarea mea ! Să orbesc cu delirul meu acest soare !...

Blestem ! Blestem asupra mea, asupra lui, blestem asupra tuturor !... Oh ! Doamne, Dumnezeule ! Ce vrei de la mine ?

5 august

Marianna ! Îţi cer iertare ţie, cer iertare tuturor celor pe care i-am supărat cu păcatele mele, aşa cum i-am cerut iertare şi celui atît de milostiv. Ce vei fi gîndind tu oare despre mine ? Despre această netrebnică păcătoasă care îşi istoveşte viaţa la picioarele crucii pentru a-şi şterge prin plîns şi rugăciune păcatele ?

Am făcut un curs extraordinar de exerciţii spirituale ; a fost chemat un predicator de mare faimă ; Dumnezeu a tunat prin gura lui în semiîntunericul bisericii ale cărei ferestre sînt acoperite cu văluri negre. Cît de cumplit e cuvîntul Domnului ! Nu ! Păcatele acelea, conştiinţa mea tulburată, remuşcarea mea mi l-au făcut înspăimîntător, căci inima îmi spune că prin cuvîntul lui răsună numai dragoste şi milostenie fără margini.

Cît m-au impresionat aceste predici ! Care împrăştiau spaimă, şi teroare, aş spune... Dumnezeu mi-a apărut cumplit ; am văzut mînia cerească fulgerînd din înaltul altarului, am auzit rînjetul demonului pierdut sub cupolă şi i-am văzut aripile negre de liliac în umbrelele arcadelor. Dumnezeu a vorbit despre infern, despre osîndiţi... şi toată noaptea mi s-a părut că aud vaierele celor schingiuiţi, vaierele din altă lume... şi mi-a fost frică... frică de mine, frică de păcat.

Acum mă simt toată răvășită... inima încearcă zadarnic să-și afle adăpost în gîndul milosteniei cerești... păcatul meu este monstruos ; voi putea fi oare iertată vreodată ? Predicatorul acela a vorbit în termeni vagi ; a enumerat toate păcatele ; dar printre păcatele cele mai mari, împotriva cărora fulgeră răzbunarea cerească, nici nu a îndrăznit măcar să-l presupună pe al meu !... Probabil că mintea lui nici nu a putut concepe enormitatea acestuia !...

Ce am ajuns, Doamne, bunule ?... poate că nu-mi este îngăduit nici măcar să te chem !... Pierdută în păcat... osîndită de mînia ta, mai pot eu oare să ascult cuvîntul tău ? Mai am eu oare dreptul să mă prosternez la picioarele tale alături de aceste fecioare care sînt alesele tale ?

Marianna mea, e înspăimîntător ! Părăsită pînă și de Dumnezeu ! Și totuși, uneori, sînt ispitită să mă cred nevinovată : să nu-mi văd nici o vină în păcatul meu, să cred că aș putea căpăta iertarea... De ce aș fi oare pierdută ? Ce am făcut eu ?...

Demonul este cel care-mi șoptește aceste îndoieli : demonul care mă stăpînește !

Sînt o blestemată ; mi-e frică și groază de mine însămi ; remușcările și spaimele mă rod și cu toate astea aș vrea să-mi revărs la picioarele crucifixului zbuciumul nemărginit al sufletului meu.

Dar nu pot, nu pot s-o fac... sînt blestemată !...

Noaptea... de-ai ști ce noapte ! Lumina se stinge, umbrele dănțuiesc, mobilele troznesc, tăcerea e plină de șuierături și de zgomote nedeslușite, de spaime profunde, de mistere de mormînt, rînjete de demoni, vaiere de osîndiți, foșnete de aripi blestemate ; morții care dorm sub picioarele noastre bîntuie acest coridor vast, mut, întunecat ; biserica, picturile, candelabrele, totul e sumbru ; pe pereți prind contur chipuri monstruoase ; la căpătîi, la picioarele crucifixului, stă țeasta aceea fără formă ; ți-e frică și de aerul pe care îl respiri, de liniștea care aici ascunde zgomote sinistre, de spațiul care te înconjoară, de postavul care-ți apasă trupul... nu îndrăznesc să țip pentru că mă tem că aș trezi ecouri înfricoșătoare ; că aș simți cum mi se așază pe trup mii de forme groaz-

nice ; somnul este plin de coşmaruri, apăsător ; mă trezesc adeseori cu un strigăt, scăldată într-o sudoare de gheaţă şi în lacrimi.

De ce a fost atît de înspăimîntătoare predica aceea ? De ce e atît de cumplit cuvîntul Domnului ?...

Îndurare şi pentru mine, blestemata !... Îndurare şi pentru osîndita ce sînt !...

17 august

Doamne ! Mulţumesc ! Mulţumesc ! simt că renasc ; simt cum mă purific în iertare. Am plîns, m-am rugat atît de fierbinte, încît nefericirea mea ţi-a stîrnit mila ; acum sînt împăcată, sînt liniştită ; nu mai vreau să mă gîndesc, nu mai vreau să rămîn singură ; orice e spre răul nostru, spre ispitirea noastră. Nu-ţi voi mai scrie, Marianna, pentru că scriindu-ţi ar trebui să-mi amintesc... nu mai vreau să-mi amintesc de tine, de tatăl meu, de nimeni !... Iertaţi-mă, dragii mei... inima este o mare capcană !... Dacă ne-am putea smulge inima, am fi mai aproape de Dumnezeu !

Oh ! Cerul îmi va da puterea !...

Dacă aş muri în clipa asta, simt că îngerii mi-ar zîmbi... Dar nu, Marianna mea ! Chiar şi această dorinţă e un păcat : trebuie să rămîn aici jos cîtă vreme mi-e dat. Sufletul meu, care e ticălos şi bicisnic, ar vrea să ştie cît mai puţin, căci vede cu un sentiment vinovat de bucurie progresele uluitoare pe care le face răul în mine zi cu zi.

Dacă m-ai vedea, biata mea Marianna ! Am ajuns o nălucă, dacă mi-ai vedea mîinile, chipul, ochii ! Bietul meu piept e un foc care mă mistuie cu dinţi de jăratic ; dacă m-ai auzi tuşind şi te-ai afla aproape de mine cînd durerile răului sînt mai puternice decît curajul meu !

E mai bine să nu mă mai vezi, Marianna mea, mai bine să nu mă mai vadă nimeni... nimeni ! Mi-e parcă ruşine de boala mea. Tata găseşte totdeauna în orbirea lui providenţială mii de raţiuni pentru a se iluziona şi a nu vedea starea în care mă aflu.

Doamne ! Ia-mă la tine, așa cum sînt, cu neputințele mele, cu slăbiciunile mele, cu greșelile mele, cu păcatul meu, cu nemăsurata dragoste ce ți-o port. Îndură-te de mine, te rog ! Fie-ți milă ! Nu mă mai lăsa să gîndesc ! Iată singura mea rugăciune pentru a putea trăi și muri împăcată, numai cu gîndul la tine.

26 august

Oh, Doamne, de ce m-ai părăsit ! ?

Prin ce trec, nici măcar nu se poate povesti ! Să te simți atît de vinovată... să-ți fie atît de frică de propriul păcat ! Și să nu te poți desprinde de el !...

Predica ! Predica aceea !... Mereu îmi sună în urechi glasul acela cumplit !... Ce groază ! Văd infernul care mă așteaptă căscat... mă simt pierdută precum satana în nemărginirea părăsirii lui Dumnezeu... și-l iubesc pe Nino ! Mi-e frică de demoni, și mă gîndesc la *el* !... Îndrăznesc să înalț ochii rugători spre altar, și mă gîndesc la *el* !... Mi-e capul plin de fantasme, de flăcări, de chipuri atroce... și zîmbesc, ard, cu *el* !... *El* care este păcatul, ispita, demonul !...

Ascultă ce s-a întîmplat, Marianna ! Eram pe terasă, așezată lîngă micuța capelă pe care o împodobim cu ghirlande de flori : soarele răsărise de puțin timp ; se auzeau miile de zgomote ale străzilor și cîntul păsărelelor ; cerul era albastru, marea strălucea, adia un aer îmbălsămat de miresme care îmi ușura bietul meu piept atît de bolnav... eu mă gîndeam, mă gîndeam... am văzut pe ce căi demonul ispititor, care se numește gînd, se strecoară viclean în noi, prin toți porii, și se înfige sălbatic în minte ! Mă gîndeam la mica floare care-și scutura perlele de rouă, la fumul care se înălța din hornuri, la catargul care se pierdea în strălucirile mării, la cîntecul care urca dinspre străzi. Era vis ? Nu știu. Doi fluturași se urmăreau din floare în floare : unul avea aripioarele de aur, celălalt alb... cel cu aripile de zăpadă s-a ascuns răutăcios și jucăuș în cupa unei flori mai albe decît aripile lui ; și bietul său tovarăș îl căuta, agitîndu-și micuțele aripi

aurite cu un simțămînt de neliniște, cum îi tremurau aripioarele cînd se apropia de petalele frumoasei flori ! Apoi s-a așezat pe coadă, a privit, poate că a zîmbit și s-a ascuns și el înăuntru. Oare ce-și spuneau ! Ce-și răpeau oare unul altuia ? Ce se petrecea în inimile lor micuțe ? Cîtă fericire era închisă în acea gingașă corolă ? O păsărică ciripea pe creasta acoperișului micuței capele și-și bătea aripile cu o mișcare atît de iute, încît în razele soarelui ce sta să răsară penele ei păreau din paie subțiri de aur. Spunea : Vino ! Vino ! Părea că plînge ; cine poate ști ? Poate că plîngea cu adevărat ; pe cine aștepta ? Pe cine chema ?... Apoi s-a desprins într-un zbor iute, drept, sigur ; unde oare alerga ?... Era liberă și zbura ! Într-o crăpătură din zid o șopîrlă mică se încălzea la soare ; dacă ai fi văzut cît de veselă era micuța jivină ! Cum se zbătea trupușorul ei, cum își mișca neliniștită căpșorul și-i scînteiau ochișorii ! Poate binecuvînta raza aceea de soare, care pogora benefică și pentru ea, și picătura de rouă pe care frunza florii o lăsa să cadă. Cine s-a gîndit vreodată la toate aceste bucurii care ne înconjoară ? La fericirea care există în viermele care se tîrăște pe pămînt, în atomul care nu se vede ? Apoi s-a auzit o trăsură ; caii aveau clopoței ; știi ce vesel e clinchetul clopoțeilor ; îți povestește de țară, de verdele poienilor, de drumurile colbuite, de hățișurile înflorite, de vrăbiuțele care țopăie prin fața cailor... Se auzea scîrțîind o căruță și un glas vesel, un glas proaspăt de femeie, care cînta unul dintre acele cîntece populare care nu mai au un înțeles prea limpede, dar sînt atît de emoționante ; era o fetișcană care scotea apă dintr-o fîntînă ; oare de ce era ea veselă ? La ce se gîndea ? La satul unde se născuse ? La piațeta din fața bisericuței plină ochi de flăcăiași îmbrăcați de sărbătoare ? La glasul cunoscut care obișnuia să vină mereu și să-i cînte în fața porții cîntece din bătrîni ?

Toate acestea însemnau pentru mine un singur cuvînt : Nino ! Nino ! Îl căutam cu ochii în jurul meu și l-am văzut, l-am văzut la fereastra unei case nu prea departe... era *el !* Chiar *el !* Cu coatele sprijinite pe pervaz, cu pipa în gură și respira toată sărbătoarea unei dimineți frumoase. Oh ! Biata mea inimă ! Biata mea inimă ! Mi s-a părut că o dată îmi spuseseră că sora mea s-a mutat

într-o casă lîngă mînăstire, dar Domnul mi-a acordat grația de a nu mă gîndi la asta... Acum îl vedeam acolo, oh, Doamne !, de ce ? De ce ?... Oare ce făcea ? Se gîndea ?... Mă vedea ? Nu ! Nu ! Privirile îi erau distrate... și cu toate astea ar fi trebuit să mă vadă, în veșmîntul meu negru, cu vălul meu alb, cu brațele întinse... Ce purta oare în inimă omul acela ? Ce jale ! Ce jale ! Oh, Doamne !, de-aș putea să-ți mulțumesc pentru că l-am văzut... singur ! Nu mi-o aduce în fața ochilor și pe sora mea ! Nu mă face s-o văd și pe sora mea !

Nino ! Nino ! Sînt aici ! Sînt eu ! Nu mă vezi ? Nu-ți amintești ? Ce ai ? Ce ți-au făcut ?... Oh ! capul meu ! Nino, privește-mă ! Vezi cît sînt de palidă ! Ascultă cum mă doare pieptul !... Oh, Nino ! Îndură-te de mine și privește-mă !...

El s-a întors ! Am văzut o umbră în spatele lui... o rochie... am fugit pentru că dreapta judecată mi se clătina !... Ce durere ! M-am dus să mă ascund în chilia mea ca o fiară rănită în bîrlog... Oh ! Ce flăcări ! Ce dureri ! Capul ! Bietul meu cap !...

Ce zi ! Ce zi cumplită ! Ce nălucă veșnic prin fața ochilor mei ! Și durerea asta veșnic înșurubată în inimă !

Sînt aproape nebună ! Simt ceva care parcă îmi înhață trupul și mă tîrăște sus pe terasă... ca să mă întorc iarăși să-l văd pe acela la care doar gîndindu-mă mi se sfîșie inima... Aș vrea să-mi petrec acolo toate zilele care mi-au rămas și să mor acolo de durere, cu privirile ațintite spre fereastra lui.

Am vrut să mă gîndesc la Dumnezeu, și Dumnezeu mi s-a părut crud ; am vrut să mă gîndesc la predica aceea, și ea mi s-a părut nedreaptă. Toate urgiile infernului îmi sfîrtecă inima... Ascultă, Marianna !..., ascult-o pe cea osîndită... Pentru că eu vreau să mă pierd ! Vreau să fiu osîndită !... Noaptea, cînd toți dormeau, m-am dus acolo sus, pe terasă, desculță, apăsîndu-mi cu mîinile pieptul astfel încît călugărițele să nu audă bătaia inimii mele căreia îi era frică, lașa !, tîrîndu-mă prin bezne ca o nălucă. Drumul meu a durat o jumătate de ceas : jumătate de ceas de spaime cumplite, de neliniști, de lupte lăuntrice, înfricoșîndu-mă la cel mai mic zgomot, ținîndu-mi respirația la fiecare ușă, prăbușindu-mă sfîrșită la fiecare treaptă...

Dacă m-ar fi putut zări el ! ...Apoi, cînd am ajuns acolo sus, și am văzut stelele deasupra capului meu... și fereastra aceea luminată... ceea ce s-a petrecut înlăuntrul meu nici eu însămi n-aș putea să-ți spun... Ascultă !... Îți voi povesti tot ce-am văzut... și tu vei suferi ca și mine... aș vrea ca toți cei care iubesc să sufere... Băteau ceasurile unsprezece... sunetele aveau niște vibrații ascuțite care mă răneau ca un cuțit... străzile erau încă pline de oameni... lume care se plimba, care rîdea ; puteai să auzi vorbele pe care și le spuneau cei aflați mai aproape... în întuneric se vedea fereastra luminată care mă privea cu ochiul ei căscat... De sute de ori mi-am petrecut seara închipuindu-mi fel de fel de lucruri și privind țintă de departe lumina care strălucea în cine știe ce odaie depărtată... încercînd să ghicesc toate simțămintele, toate grijile, toate micile necazuri care bietului meu suflet îi apăreau ca o altă față a fericirilor domestice, cuvintele, replicile, care probabil se încrucișau în jurul luminii aceleia singuratice... Dar fereastra aceea avea o strălucire de flacără... nu puteam să mă uit la ea fără să simt cum sîngele îmi ia foc... El ! El ! Casa lui... tot ce există în casa lui, în viața lui, în simțămintele lui, tot seninul păcii, toate binecuvîntările familiei. Odaia era tapisată cu mari flori albastre : lîngă fereastră, un fotoliu, mai departe, pe o măsuță, nenumărate obiecte pe care nu le puteam desluși, dar unele dintre ele luceau în lumina lămpii... dacă aș vrea să-mi închipui un sanctuar, nu mi l-aș putea închipui altfel : fiecare dintre acele mici obiecte purta pecetea mîinii lui ; pe fotoliul acela se așezase de sute de ori. Dar de ce era pustie odaia aceea ?... Ai fi spus că-i este teamă, și mi se făcea și mie... apoi s-a deschis o ușă și a intrat o femeie... ea !... Sora mea ! Ce frumoasă era ! Putea atinge fiecare obiect, putea să se așeze și să stea în jilțul acela !... și s-a sprijinit de pervaz. Părea că mă privește... mi-a fost frică de chipul ei îndreptat spre mine și păstrîndu-se în umbră... M-am ascuns în spatele micii capele... Cum tremuram ! Cum îmi bătea inima ! Ceva mai tîrziu, s-a întors brusc și s-a dus să deschidă ușa pe care intrase... Ea, *el ! El !...* I-a luat mîna... a sărutat-o pe buze... Doamne ! Doamne ! Doamne !... Ajută-mă să mor... chiar și blestemată !

Tu nici nu poți să-ți închipui beția, voluptatea furioasă

de a-ți impune o tortură cumplită... te sfîșii pe tine însăți pentru că nu poți să-i sfîșii pe alții... l-am văzut pe bărbatul acela îmbrățișînd-o pe femeia aceea... bărbatul, Nino !, ea, sora mea ! I-am văzut așezîndu-se alături, vorbindu-și, ținîndu-se de mînă, zîmbindu-și, furîndu-și pe rînd sărutări... am ghicit toate vorbele dulci pe care și le spuneau, am văzut, printr-un miracol de intuiție, cele mai neînsemnate mișcări de pe chipurile lor, tot ce era în ochii lor ; nimeni n-a putut să vadă ce-am văzut eu... ochii mei uscați se măreau ; inima mea nu mai bătea ; duhoarea iadului îmi năclăia toată ființa... Și acest spectacol a ținut aproape un ceas ! Un ceas acolo, cu picioarele goale, arsă de febră, tremurînd de scîrbă, respirînd zbuciumul, furia cu amîndoi plămînii... Mi-am impus bucuria deplină, bucuria cu dinți de flacără ca durerea, ca să-l văd... și m-am dus seri de-a rîndul, mereu, înfruntînd primejdia, înfrigurată, delirînd... și l-am văzut !... Ce importanță mai are asta acum ? L-am văzut ! Mi-am petrecut zilele pe terasă sub un soare arzător care îmi sfredelea creștetul descoperit, cu mintea plină de năluciri deșarte, de rătăciri, de amețeli, și ochii de flăcări, și trupul meu ars de febră, ca să-l văd doar o clipă trecînd dintr-o cameră într-alta și nimic mai mult !

Ah, dacă durerea ar ucide ! !...

10 septembrie

Doamne ! Ajută-mă să mor ! Doamne ! Ajută-mă să mor ! Doamne ! Ajută-mă să mor !

13 septembrie

Oh ! Îndurare ! Îndurare ! Nu mai pot !

18 septembrie

Marianna, sînt bolnavă ; febra îmi scutură creierii ; fruntea îmi arde, din chilia mea aud urletul bietei măi-

cuțe Agata... mi se pare că aș vrea să urlu și eu ca ea, și tot ca ea să smulg cu unghiile tencuiala de pe pereți...

De ce m-au adus aici ? Ce am făcut ? Ce am făcut ? La ce bun aceste gratii, aceste văluri, aceste zăvoare ? La ce bun aceste rugăciuni lugubre, lămpile oarbe, chipurile palide, înspăimîntătoare, întunericul, tăcerea ? Ce-am făcut oare ? Ce-am făcut ?

Vreau să plec ! Vreau să ies de aici ! Nu vreau să mai stau ! Vreau să fug... Ajută-mă ! Ajută-mă, Marianna ! Mi-e frică, sînt furioasă ; vreau lumină ; vreau să alerg !

Marianna, de ce mă părăsești și tu ?... Spune-i tatălui meu să vină să mă scoată din acest mormînt ; spune-i că mor, că mor asasinată ; spune-i că-mi voi sparge capul de acești pereți... spune-i că voi fi bună, că-i voi iubi pe toți, că voi fi slujnică tuturor în casă, că mă voi mulțumi să stau în cușca cîinelui... orice, dar afară de aici... Spune-i că nu i-am făcut nimic... de ce e și el atît de nemilos? Oare nimănui nu i se face milă de mine ? Nimeni nu mă va ajuta ? Nimeni dintre oamenii care trec pe stradă cu bucurie, uneori fericiți în inima lor, nu se va gîndi că ferecată între aceste ziduri există o nefericită care moare deznădăjduită ?... Strigă ! Urlă cu mine ! Cere ajutor ! Spune-le tuturor care te pot auzi că sînt închisă aici cu forța ; că n-am făcut nimic ! Că sînt nevinovată... Spune-le că în acest loc există moartea... că există miasmă de mormînt, că se aud răcnetele nebunei !...

18 septembrie

Nebuna ! Nebuna ! Și ea vrea să fugă, sărăcuța de ea ! O țin închisă... cu zăvor de fier... nu poate dormi... nu poate muri... aleargă din zori pînă-n seară în celula îngăduită ei, furioasă, urlînd... sărăcuța de ea ! Sărăcuța de ea !... E înspăimîntător !...

Și dacă o să mă închidă cu sora Agata ?... Ce grozăvie ! Ce mîrșăvie !... Și dacă voi înnebuni ? !...

Oh ! Marianna ! Cîteodată aș vrea să mă arunc cu capul în jos de la cea mai înaltă fereastră... dar toate sînt închise cu zăbrele...

Şi ce chin ! Ce tortură ! Nici măcar moartea, nici măcar sinuciderea, nici măcar infernul ! Ce-am făcut ? Ce-am făcut oare ? Sînt nevinovată, ţi-o jur !

Ascultă-mă ! Nu-l voi mai iubi ; mi-l voi smulge din piept... voi legăna copiii lui... voi fugi departe... facă ce vor cu mine... orice, orice... numai să mă scoată din acest loc.

Spune-le că nu ştiam ce vor ei de la mine cînd m-am călugărit, că nu ştiam că va trebui să stau tot timpul prizonieră... că eram nebună... că aici îmi voi umple sufletul de păcate... nu mai am mult de trăit... foarte puţin... De ce nu mă lasă atunci să mor în pace ?...

24 septembrie

Ieri a venit medicul pentru mine : de ce l-au chemat ? Se uita la mine, se uita la mine într-un fel ciudat... mi-a luat pulsul... e bun ; nu mai simt nimic... mi-a pus o sumedenie de întrebări pe care nu le-am înţeles... ce vrea să însemne asta ? Ce vor de la mine ? Sînt cu ochii pe mine ; mă ţin separat... ce s-a întîmplat ?... Vor să mă înspăimînte ?...

I-am spus medicului că vreau să ies din acest loc ; am făgăduit să fiu bună, să muncesc, să fac tot ce vor de la mine, numai să mă lase să plec. Bunul bătrînel zîmbea şi îmi făgăduia tot ce-i ceream cu o uşurinţă care mă speria...

Ce vrea să însemne asta ? Ce vrea să însemne, Marianna ?... Sînt singură ; mă uit la mine însămi şi mi se pare că visez... nu ştiu ce s-a întîmplat... dar trebuie să fie ceva înspăimîntător... cumplit !...

Poate că mi-e frică de urletele sorei Agata care se aud pînă aici, pentru că sărăcuţa de ea e într-una din crizele ei.

Azi mi-am petrecut întreaga zi privind uşa pe care am intrat... o uşă neagră toată, cu zăvoare grele, care se

deschide numai atît cît să lase victimele să intre și pe care nu mai e întoarcere... Și eu am intrat pe ușa asta !... Eram liberă, afară, și i-am trecut cu picioarele mele pragul ! Nimeni nu m-a tîrît, nimeni nu m-a împins !... Cum de-a fost cu putință ? Eram nebună ? Poate că dormeam ? Ce s-o fi întîmplat oare dincolo de această ușă ? ...Ce s-o fi petrecînd în suflet cînd o treci ? Cum o fi strălucind cerul de lumină ! Dincolo există Nino ! Nu-i oare adevărat ?

Nu m-au lăsat să rămîn și s-o privesc îndelung. De ce oare ? E și ăsta un rău ? M-au luat de acolo... Eu fac tot ce vor ei... Sînt ascultătoare... mi-e frică... mi-e frică să nu mă închidă cu nebuna...

Fără dată

Nino ! Nino ! Unde-i Nino ?... Vreau să-l văd !... De ce nu mă lasă să-l văd ?... Doar pe el vreau să-l văd ! Nici pe tatăl meu, nici pe fratele meu... nici pe sora mea.

Sora mea !... Ah, ea !... Ea mi l-a răpit !... De ce oare mi l-a răpit ?... Nu știa că-i al meu ?... De ce nu pot oare să-l văd ?... Spune-i să vină... spune-i să vină să mă elibereze !... Vom merge împreună la Monte Ilice... vom merge să ne ascundem în păduricea de castani... singuri... ca fiarele... spune-i să vină ! Să vină înarmat cu pușca lui... așa le va speria pe temnicerele mele... sînt femei... se vor înfricoșa... la nevoie le va ucide... mă va salva... mă va găsi aici ; în chilia mea... Cum îi voi sări de gît... Ah ! ah !... Călugărița !...

Da ! Uite-așa, călugărița va fugi !... Va fugi cu el... cu bărbatul surorii sale... i-l va răpi... vor pleca departe... Du-te... du-te !... Vor merge în munți ; vor merge în pă-

duri... vor fi împreună ; nu se vor teme de nimic... nu vor auzi țipetele surorii Agata... vor fi stele, va ploua, se va auzi uraganul, el va bate în geam... ea va tuși... Îi va spune Maria... Maria !... Cine-i Maria ? Mi se pare că am cunoscut-o... Maria a murit... a fugit... Unde-i ? Ah ! Bietul meu cap !... Ascultă, Marianna !... Acum e noapte... vezi... toți dorm... nimeni nu mă mai vede... Eu voi coborî tiptil, tiptil... prin grădină... e întuneric... nisipul aleii n-o să scrîșnească pentru că-i va fi milă de mine... mă voi duce la ușă... ușa aceea nu va spune nu ! Voi plînge, o voi ruga fierbinte, voi îngenunchia... îi voi spune că Nino mă așteaptă, că trebuie să mă duc să-l găsesc... atunci ușii i se va face milă de mine... pentru că nu-i călugăriță... și mă va lăsa să trec prin gaura cheii... voi fi dincolo... unde-i soare, aer, străzi, lume, *el !*... Unde poți striga, alerga, plînge, unde poți îmbrățișa ființele dragi... Voi fugi, voi fugi... căci dacă mă vede sora Agata mă înhață... și mă voi duce să bat la ușa lui... și-i voi spune : Iată-mă ! Iată-mă !... El îmi va întinde brațele... Nu ! Asta-i rău ! Asta-i păcat !... Îi voi spune Giudittei : eu sînt sora ta... Voiau să-ți ucidă biata surioară ; voiau s-o îngroape de vie... voiau să o închidă cu sora Agata... lasă-mă aici, îți voi fi slujnică, nu-l voi mai iubi... îl voi privi doar, atunci cînd tu vei fi adormit și nu vei avea nevoie să-l privești. Oh ! Cît sînt de fericită, Marianna ! Cît sînt de fericită, Doamne ! Mulțumesc ! Mulțumesc !

Fără dată

Ajutor ! Ajutor, Marianna ! Ajutor, tată bun ! Nino ! Nino ! Ucide-i ! Ucide-i ! Gigi ! Giuditta ! Ajutor ! Mă iau, mă tîrăsc de păr !... Ajutor ! Mă lovesc... Vai ! Vai ! Părul

meu... brațele mele ! ...Sînt livide ! E sînge ! Îmi spun nebună... nebună !... Ah ! Soră Agata ! Soră Agata !...

Ce vor ? Ce vor toţi ăştia ? De ce mă apucă aşa ? Sînt nevinovată... n-am făcut nici un rău... voiam să plec, voiam să fug... sînt morţii ! Sînt demonii... mi-e frică ! Dumnezeu m-a părăsit !... Nu mă părăsi şi tu !... Nino ! Nino ! Tu eşti curajos, ajută-mă !

Vai mie ! Nu mai am putere... mă tîrăsc !... mă tîrăsc !... Unde ? Unde ? Doamne !...

Ah ! Chilia nebunilor ! Chilia sorei Agata !... Nu ! Nu ! Îndurare, nu-s nebună ! Mi-e frică ! Mi-e frică ! N-o să mai fac... Iată-mă... o să rămîn aici ; voi fi bună ; mă voi ruga... Ce vreţi ? Ce vreţi ?... Chemaţi-l pe tata, chemaţi-o pe Marianna... ei or să vă spună că nu sînt nebună ! Ah ! Nino !... Nino !... De ce nu mă auzi ?... Nino ?... Ce urlete ! Ce strigăte ! Ce lacrimi ! Ce spumă la gură ! Cît sînge !... Nino ! Ajutor ! Uite ! Uite ! Ajutor!... O să muşc ! O să muşc ! Sînt fiară ! Sînt fiară !... Ah !... Nu ! Nu ! Mulţumesc ! Nu !... Acolo, nu !... Nino !...

Mult stimată doamnă Marianna,

Nefericita soră Maria, Dumnezeu să-i odihnească sufletul în pace !, m-a însărcinat să fac aşa fel încît să ajungă în respectatele dumneavoastră mîini micul crucifix de argint şi filele manuscrise pe care vi le trimit prin portarul nostru.

Am şovăit îndelung pînă să iau o hotărîre într-un caz de conştiinţă atît de delicat. Cu toate acestea, ultima dorinţă a defunctei a fost sacră pentru mine, dar rînduiala noastră ne interzice să dispunem, orişice ar fi, chiar în caz de moarte, fără autorizaţia maicii stareţe. Nădăjduiesc

că Sfîntul Spirit mi-a acordat grația de-a mă lumina, și aceasta mi s-a părut cea mai bună alegere spre mai deplina slujire a lui Dumnezeu și a aproapelui.

M-am grăbit încercînd să obțin autorizația, căci ar fi fost greu să izbutesc în alt fel ; i-am comunicat maicii superioare cea din urmă dorință a surorii Maria și i-am arătat crucifixul pe care mi-l încredințase ea în clipa morții, împreună cu filele manuscrise, ca și cum nu ar fi avut nici o valoare și nu ar fi altceva decît un mic dar pe care m-a rugat să vi-l transmit.

Eu nu știu ce anume conțin aceste file. Mă îndoiesc însă că îngăduința ca ele să ajungă în mîini străine mi-ar fi fost dată vreodată dacă ar fi fost citite. Pe de altă parte, dacă ar fi fost găsite cumva în mînăstire, mă tem că ar fi putut da prilej de scandal cu mare prejudiciu adus memoriei defunctei și mult rău i-ar fi adus sufletului ei.

Mult respectata maică stareță, fiind vorba de lucruri de mică valoare, și-a dat cu ușurință îngăduința, fără a se crede obligată să ceară sfatul părintelui capelan, iar eu am plăcerea de a-mi îndeplini astăzi datoria fără a făptui vreo greșeală.

Dumneavoastră, prea stimată doamnă, veți primi micul pachet în aceeași stare în care mi-a fost încredințat de bunul suflet. Filele sînt nouă la număr : patru pe hîrtie cerată, două pe foițe de scrisori, toate sîrguincios numerotate ; pachetul e legat cu o panglicuță neagră și conține :

1. Un mic crucifix de argint.
2. O șuviță de păr.
3. Cîteva petale de trandafir.

Dacă biata mea prietenă, în ultimele sale clipe, nu ar fi arătat atîta atașament pentru cele trei petale uscate, nu mi-aș fi luat libertatea de a vi le trimite și pe acestea,

temîndu-mă că vi s-ar fi putut părea o glumă necuviincioasă din partea mea. Dar muribunda ţinea să le sărute cînd durerile care au istovit-o deveneau cumplite, şi şi-a dat sufletul cu aceste petale moarte pe buze.

Domnul să-i uşureze chinurile purgatoriului pentru tot ce-a suferit aici, sărmana martiră.

A murit ca o sfîntă. Ferice de ea !

În ziua fatală în care, din greşeală, a fost crezută nebună, sănătatea ei şubredă a primit cea din urmă lovitură. Vai, ce zi a fost aceea ! Cît a suferit, sărăcuţa de ea ! Era atît de plăpîndă, atît de slabă ! Abia se ţinea pe picioare şi patru maici abia o tîrau spre chilia destinată nebunelor ! Parcă-mi răsună şi acum în urechi urletele ei deznădăjduite, care nu mai aveau nimic omenesc în ele şi parcă o văd delirînd de groază şi cu faţa scăldată în lacrimi care-ţi rupeau inima... Cînd au tras zăvorul, era leşinată. Am lăsat-o acolo, pe pămîntul gol... Doamne iartă-mă, dar cred că sora Agata, sărmana nebună, a fost singura căreia i-a fost milă de nefericită, pentru că nu a îndrăznit să-i facă nici un rău, o privea cu ochii ei proştiţi, şi se aşeza jos, pe pămînt, lîngă ea, o atingea şi o scutura ca şi cum ar fi vrut s-o readucă în simţiri. Cînd a venit medicul, tot în aceeaşi stare a găsit-o ; atunci a poruncit să fie transportată la infirmerie, şi cum respectata maică superioară, în interesul comunităţii, se temea de vreun nou acces, el ne-a încredinţat că nu-i nici o primejdie, spunîndu-ne că va rămîne acolo pentru scurtă vreme.

Într-adevăr, n-a trecut mult...

Sărmana bolnavă şi-a revenit în infirmerie. Nimeni nu-şi poate închipui ce dureroasă era privirea ei plină de spaime aţintită asupra noastră... căci nu se mai putea mişca, sărăcuţa ! Era istovită de puteri. Totul a ţinut trei zile : trei zile de agonie. N-a mai mişcat, nici n-a mai

vorbit. A rămas aşa cum am pus-o pe pat, cu ochii măriţi, tremurînd fără încetare, şi cu un horcăit istovitor în gîtlej. Abia în zorii celei de-a treia zile m-a făcut să înţeleg din priviri că vrea să-i întorc capul spre fereastră, iar cînd a văzut cerul, ochii i s-au umplut de lacrimi...

Biata soră Maria ! Nu mai era decît un leş. Doar ochii îi mai erau vii, frumoşii ei ochi ! Îmi spunea atîtea lucruri uitîndu-se la mine şi durerea sfîşia cele din urmă rămăşiţe ale vieţii sale fără noroc. Cînd i-am ridicat capul, m-a privit într-un anume fel care m-a făcut să izbucnesc în plîns. A vrut să întindă braţul şi să mă ia pe după gît, dar n-a avut putere şi-a suspinat : atunci i-am luat eu mîna şi ea mi-a strîns-o, mi-a strîns-o ca şi cum mi-ar fi vorbit.

Către ora zece i-au adus sfînta împărtăşanie. Era atît de senină, atît de împăcată. Ferice de ea ! Toată ziua a rămas apoi aşa. La apusul soarelui părea că un nou chin o încearcă ; lacrimile îi şiroiau atît de bogate, încît una dintre maici, învinsă de milă, i-a şters ochii atît de umezi că nici nu ne mai vedea. Apoi a mişcat buzele ca şi cum ar fi chemat pe cineva ; m-am aplecat asupra ei ; a făcut un efort să-şi apropie faţa de a mea, şi mi-a şoptit la ureche această ultimă dorinţă a ei cu un chin istovitor, care-ţi rupea sufletul... Horcăitul o sufoca. Am ghicit mai mult decît am auzit ce îmi spusese. Am dat fuga să iau pachetul pe care mi-l arătase, şi, atunci cînd l-a văzut în mîinile mele, a zîmbit aşa cum zîmbesc îngerii paradisului... Cînd horcăitul înceta, spunea mereu : *„Pentru el ! pentru el !“* Va fi fost, desigur, delirul. A vrut să-i arăt totul : frunzele, părul, crucifixul, petalele uscate, le-a sărutat, le-a sărutat atîta încît o petală i-am luat-o de pe buze abia după moarte.

Apoi, de îndată ce-a întors capul în cealaltă parte, a suspinat uşor... Părea să fi adormit... şi-a adormit pentru veşnicie.

Biata soră Maria !

Trebuie să mai adaug, întru slava maicii stareţe şi a întregii comunităţi, şi întru mîngîierea tuturor acelora care au iubit-o în viaţă, că înmormîntarea ei a fost foarte emoţionantă.

Amintiţi-vă veşnic de mine şi socotiţi-mă
Prea devotata dumneavoastră
slujitoare,
Sora Filomena

TAINE ALE INIMII

AM SĂ VĂ SPUN ACEASTĂ POVESTE așa cum mi-a ajuns la ureche, chiar dacă felurite conveniențe mă obligă s-o prezint, învăluită, sub forma unui roman.

Către jumătatea lui noiembrie plănuisem, împreună cu Consoli și Pietro Abate, o plimbare la țară.

Pe data de 14, într-o zi frumoasă, ne aflam pe drumul care duce către Aci.

Aproape de Cannizzaro, o elegantă caleașcă seniorială a întrecut modesta noastră trăsură închiriată. Niciodată nu te simți mai umilit decît în asemenea cazuri. Consoli, care era poate cel mai aiurit din grupul nostru, i-a strigat vizitiului :

„Ai zece lire de la mine dacă întreci caleașca aia !"

Vizitiul se porni să-și biciuiască la sînge gloabele, care se porniră să alerge cu deznădejde, zdruncinîndu-ne și *bușindu-ne* amarnic, încît eram aproape siguri că o să ne răsturnăm ; și cum bietele animale nu goneau după cum voia el, Consoli sări în picioare pe scaunul din față să ia hățurile și biciul din mîinile vizitiului.

Atunci începu o ceartă între cel care nu voia să i le dea și Consoli care ținea morțiș să i le ia, timp în care trăsurica alerga cît se poate de tare.

Pe neașteptate caii se opriră ; necăjiți că am fost opriți așa, dintr-o dată, Abate și cu mine am întrebat ce se întîmplase.

„Un mort", fu răspunsul laconic al vizitiului.

Un convoi funebru traversa încet șoseaua ; era foarte simplu : un preot, un paracliser care ducea crucea, un băiat care ducea apa sfințită și trei sau patru pescari ; sicriul, acoperit cu atlaz alb peste care fusese pus un văl negru, era purtat de patru servitori cerniți și o trăsură seniorială, în mare doliu, îl urma.

Cînd trăsura a ajuns în rînd cu a noastră, la ferestruică s-a arătat un cap descoperit, de după perdeaua de mătase neagră, care fusese ridicată, și l-am recunoscut atunci pe unul dintre prietenii noștri de la Universitate, Raimondo Angiolini, doctor în medicină de aproape doi ani.

L-am întrebat pe un servitor cernit, care urma convoiul pe jos, cine murise. Răspunsul a fost : „Contesa di Prato".

„Ea !" am exclamat toți într-un glas, de parcă ar fi fost cu neputință ca moartea să lovească acea zînă, care ne fermecase cîndva pe toți.

Nu prea știam să ne explicăm cum de a putut muri contesa tocmai în acel colț de lume și cum de însoțea Angiolini sicriul ; dintr-o mișcare instinctivă și unanimă am coborît din trăsură și, cu capul descoperit, am urmat convoiul mortuar pînă la bisericuța din apropiere.

În biserică, Raimondo Angiolini a venit să ne strîngă mîna ; îl întrebarăm din ochi iar el ne răspunse cu aceleași vorbe pe care le mai auzisem :

„Contesa di Prato".

„Ea !" am repetat noi iarăși.

Raimondo își plecă fruntea cu tristețe.

„Moartă... contesa !... moartă aici !" exclamă Abate.

„Da, alaltăieri, la două dimineața... o moarte cumplită."

Am rămas un timp fără să scoatem o vorbă ; niciodată înspăimîntătorul mister al neantului nu lovise astfel nepăsătoarea imaginație a celor douăzeci și trei de ani ai noștri.

„Pare un vis !" murmură Consoli. „Să tot fie două luni de cînd am văzut-o la teatru."

„Boala ei a fost foarte scurtă, a răspuns Raimondo, a murit pentru Pietro Brusio."

„Pentru Brusio ! Ea !... Contesa !..."

Şi Brusio se numărase printre prietenii noştri de la Universitate, un băiat cumsecade, cam pierde-vară ; dar, oricît ne-am stors creierii, n-am ajuns să înţelegem cum de se putuse ca această floare a aristocraţiei, contesa di Prato, să-l iubească, ba, chiar mai mult, să şi moară din dragoste pentru el. Şi cum, fireşte, feţele noastre exprimau această îndoială, Angiolini reluă :

„Nimeni, în afară de mine şi de prietenul meu Brusio, şi poate el mai puţin decît mine, nu va izbuti să înţeleagă prin ce concurs extraordinar de împrejurări aceste două fiinţe (Angiolini, în calitatea sa de medic, spunea *fiinţe*) s-au întîlnit şi au sfîrşit prin a-şi absorbi una celeilalte vitalitatea. E unul dintre acele mistere, care par foarte ascunse, dar sînt într-o asemenea măsură predestinate în desfăşurarea lor, încît nu pot fi întîmplătoare, şi care te lasă doar să presupui ceea ce cuţitul anatomic nu te ajută să găseşti în fibrele inimii omeneşti."

„Vrem să-l ştim şi noi atunci !, a spus repede Consoli, toţi sîntem prietenii lui Brusio."

Angiolini, în ciuda scepticismului său de medic, întoarse o privire către coşciugul aşezat între patru lumînări, în mijlocul bisericii, în timp ce preotul îşi continua slujba.

„Cred că înţelegeţi prea bine, prietenii mei, că aici nu-i nici locul, nici ceasul potrivit."

Readuşi astfel la trista meditaţie, am fixat toţi îndelung şi în tăcere lada aceea acoperită în atlaz şi cu un văl negru, asupra căreia cel mai voios soare de iarnă, scînteind în ferestrele modestei bisericuţe, îşi trimitea, mîngîietoare, una din razele sale.

Nu ştiu cum s-a întîmplat, dar nici unul dintre noi trei nu puteam crede în acea clipă — cînd blîndul soare iernatic însufleţea plaja zîmbitoare, cu marea nesfîrşită care se vedea sclipind prin uşă, cînd simţeam întregul surîs al cerului şi al vieţii clocotitoare, plină de încredere şi vioiciune, o dată cu cîntecul voios al pescarilor care trebăluiau pe mal şi cu ciripitul păsărelelor pe acoperişul bisericii, şi căruia i se opunea, tristă, liniştea funerară a

încăperii, întreruptă numai de murmurul preotului care oficia, şi lumina învăluită a bisericuţei, cu palidele flăcărui ale lumînărilor —, nici unul dintre noi trei, spuneam, nu putea crede întrutotul că cele patru scînduri ar închide făptura aceea minunată, plină de graţie şi de eleganţă, care, numai cu cîteva zile înainte, îi făcuse pe mulţi să-şi întoarcă capetele, atunci cînd o vedeau zburînd în trapul strălucitorului său echipaj.

Repet : niciodată moartea nu ni se păruse mai posibilă şi mai cu neputinţă, în acelaşi timp.

Cînd am ieşit din biserică, i-am spus lui Raimondo :

„Ai nevoie de noi ?"

„Nu, mulţumesc."

„Şi Brusio ?", întrebă Abate.

„E acolo", răspunse Angiolini arătîndu-ne cu degetul o căsuţă plină de farmec.

Abia atunci am simţit tot abisul care îl despărţea probabil pe Brusio de societate, în acea clipă a vieţii cînd ni-l închipuiam singur şi nimicit în odăile încă pline de parfumul ei, picurînd încă dragostea care, îmbătîndu-i, o ucisese pe cea mai gingaşă dintre cele două fiinţe ; acum, singur, pierdut în nemărginirea unei dureri profunde, care te năuceşte ca fulgerul.

Am simţit că nu puteam face nimic pentru el.

„Adio !" i-am spus lui Angiolini întinzîndu-i mîna.

„Ne mai vedem ?" adăugă Abate.

„Cine ştie ?... într-o lună sau două, poate..."

„Şi o să ne spui şi nouă povestea asta ?" zise Consoli.

„Tu ai s-o scrii ?" răspunse Raimondo, adresîndu-mi-se.

„Poate."

„Atunci, trebuie să capăt mai întîi permisiunea lui Pietro. Adio."

Trei luni mai tîrziu l-am revăzut pe Angiolini la *Caffé di Sicilia*. L-am întrebat de Brusio ; se întorsese în Siracuza, locul său de baştină ; i-am adus aminte de făgăduială, şi el mi-a povestit părţile mai importante ale acelei întîmplări la al cărei deznodămînt trist luasem noi parte ; dar, în ce priveşte detaliile, mi-a făgăduit să mi le comunice amănunţit şi foarte precis după ce va fi con-

sultat anumite scrisori pe care le primise de la Brusio și de la contesă.

O lună mai tîrziu, am primit prin poștă un plic gros, expediat din Neapole ; am găsit în el amănuntele și scrisorile pe care mi le făgăduise Angiolini, două sau trei fotografii, înfățișînd cîteva imagini din casa locuită la Neapole de Pietro Brusio, și, în sfîrșit, rugămintea, pe care Raimondo mi-o adresa, în cazul că m-aș fi hotărît să public într-o zi această poveste de dragoste atît de puternică, de a veghea cu străsnicie la salvarea aparențelor, în așa fel încît nici chiar prietenii lui Brusio să nu-i poată pătrunde taina.

În ce mă privește, n-am făcut decît să rînduiesc faptele, schimbînd doar numele, și mulțumindu-mă doar cu inițialele atunci cînd, chiar știind un nume, împrejurările în care este pomenit sînt compromițătoare ; transcriind adesea narațiunea lui Angiolini așa cum a scris-o acesta și scrisorile pe care mi le-a trimis ; adăugînd de la mine numai pasta uniformă a culorii, ceea ce, de altminteri, se poate numi „fardul" unui roman.

I

ÎNTR-O FRUMOASĂ SEARĂ DIN ULtimele zile ale lunii mai, doi tineri, ținîndu-se de braț, se plimbau, cu lenea aceea nepăsătoare care-i caracterizează pe studenți și pe tinerii ce nu au încă aroganța unor *dandys** pe marea alee a *Labirintului,* care în curînd avea să se preschimbe într-o Grădină Publică.

Se plimbau în tăcere de vreo cinci minute, cînd o doamnă, îmbrăcată cu mult bun-gust, sprijinindu-se de brațul unui bărbat — și el foarte elegant — în felul acela molatic și voluptuos pe care-l au numai îndrăgostitele sau tinerele căsătorite în *luna de miere,* le trecu pe dinainte ; și trena fustei sale lungi atinse pantalonii tînărului înalt și brun care mergea în dreapta, dar acesta nici nu păru să-și dea seama.

„Frumoasă femeie !", a exclamat prietenul lui, un tî-

---

* Cuvintele sau expresiile date de autor în limbi străine nu le-am tradus, fiind lesne de înțeles.

năr blond, numai ca să rupă tăcerea care se așternuse de-o bucată de vreme.

Celălalt, instinctiv, își ridică fața și o privi pe doamna care, fie pentru că așa îi era felul, fie dintr-un instinct pur feminin, își întorsese pe jumătate fața către ei, vorbind mai departe cu bărbatul care o însoțea.

Cel brun păru să o examineze insistent, plimbîndu-și privirea de la pana pălăriuței cochete care se hîrjonea cu buclele minunatului său păr lunecînd aproape de sprîncene, pînă la vîrful piciorului, cuprins în cizmulițele de mătase neagră, căruia atunci, poate din cea mai pură cochetărie, ampla broderie a fustei îi lăsa puțin descoperită gamba gingașă și bine modelată.

„Da, foarte frumoasă !", zise el, ca și cum și-ar fi răspuns sieși.

Și în ciuda faptului că încerca să se cufunde iarăși în gîndurile care-l ținuseră atît de preocupat cu o clipă înainte, de două-trei ori își ridică ochii și îi aținti asupra rochiei care se depărta mîngîind parcă nisipul drumului.

La ieșirea din parc, ea se urcă în trăsura care o aștepta și plecă.

„Nu pare să fie siciliană", reluă cel brun, care se numea Pietro.

„Ce te face să crezi asta ?"

„Totul : stilul eleganței, mersul... chiar felul în care a reacționat la exclamația ta."

„A auzit-o, așadar !" murmură cel blond, roșindu-se ca un licean.

„Raimondo, prietene, în privința asta ai să rămîi veșnic un copilaș. Chiar crezi prin urmare că o femeie frumoasă, cînd îți trece pe dinainte, stă să asculte la prostiile pe care i le șoptește un nătărău oarecare ?"

„Dar acest nătărău poate fi un îndrăgostit... și atunci..."

„Și atunci are un motiv în plus să asculte ce se spune despre ea, ce impresie trezește, trecînd, pentru ca să-i dăruiască apoi îndrăgostitului observațiile tale (dacă sînt favorabile, ia seama !) numai ca să rîdă de el ; dar care trebuie să-l facă pe acest sărman neghiob să se-ndrăgostească de-a binelea, și de zece ori mai mult dacă se poate."

Raimondo rîse la spusele acestea ; şi amîndoi îşi continuară plimbarea fără să mai rostească o vorbă.

La ieşirea din grădină s-au despărţit, cu făgăduiala subînţeleasă, dată de cea mai plină de înţelesuri strîngere de mînă, de a se revedea a doua zi.

Vom încerca să le conturăm pe cele două personaje, unul dintre ele fiind destinat să aibă rolul cel mai important în întîmplările care urmează.

Pietro Brusio, primul dintre cei doi (recurgem la pseudonim în cazul lui, ca şi de altfel în al tuturor personajelor noastre, încă în viaţă, în mare parte, şi foarte cunoscute), este, după cum am spus, un tînăr înalt ; în jurul vîrstei de 25 de ani ; aproape slab, ceea ce nu îl împiedică să aibă o ţinută frumoasă, care ar putea fi mai elegantă dacă ar cunoaşte secretul, pe care mulţi îl deţin, de a şi-o scoate şi mai mult în evidenţă ; are părul destul de des, de un castaniu mult mai deschis decît favoriţii şi mustăţile ; piele smeadă ; ochi mici şi foarte vii ; buze mai degrabă pline şi senzuale ; nări largi şi umflîndu-se totdeauna la cea mai mică aspiraţie a caracterului său impetuos ; picioare şi mîini foarte mici în raport cu înălţimea. Una peste alta, figură energică şi masculină, care, urcată pe piedestal în lumina cuvenită, în sfîrşit, aşezată la locul ei, ar putea avea reflexele ei de frumuseţe. Este un tînăr cum poţi întîlni mulţi în Sicilia : sînge arăbesc în vine andaluze ; orgolios ca un Cid, el nu-şi ascunde niciodată aerele de superioritate, pe care nimic în înfăţişarea lui nu pare să le îndreptăţească. Plin de viaţă şi iute din fire, ca toţi meridionalii, ar fi gata să se bată chiar în mijlocul drumului pentru cea mai scurtă privire în doi peri care s-ar încrucişa cu a lui. Natură generoasă de altminteri, nobilă, cu multe aspiraţii înalte, prea nobilă pentru a putea trăi în contact cu lumea fără să-i simtă loviturile, trece cu o uşurinţă nemaipomenită de la încrederea nemărginită în steaua lui, în viitorul lui (întrucît a şi apucat să ofere două, trei drame teatrului din Siracuza, despre care s-a vorbit doar o zi, sau nu s-a vorbit deloc) la cea mai neagră descurajare, la deziluzia cea mai deplină a tuturor acelor vise trandafirii care, orice s-ar spune, umplu un mare gol, răspund unei mari nevoi la vîrsta cînd inima şi imaginaţia trebuie să-şi trăiască şi ele viaţa lor,

Prietenul care îl însoțea e mult mai scund ; blond, mai degrabă gras ; unul dintre acele caractere al căror singur rost, adesea, e doar de a scoate în relief individualitatea superioară a celui cu care se întovărășește, sub a cărui influență se află ca un satelit și căruia i se supune.

Raimondo, blondul, are însă meritul de a fi reversul și totodată împlinirea caracterului înflăcărat, adesea excesiv, al prietenului său. El nu are superioritatea dată de talent acestuia, ci multă maturitate în gîndire, ceea ce-l face să gîndească calm și înțelept, și-l împiedică pe Pietro să săvîrșească tot soiul de nebunii, pentru că Raimondo are glas dulce și insinuant și un caracter împăciuitor ; se pare, în sfîrșit, că firea arzătoare a prietenului suferă, la rîndu-i, influența temperamentului său liniștit.

Amîndoi se trag din două bune familii siracuzane. Raimondo este doctor în medicină, de aproape un an, și Pietro studiază legile numai ca să facă ceva care să nu-i aducă doar strîngerile de mînă ale actorilor, de altminteri măsurate după numărul de răcoritoare oferite și niciodată refuzate, sau după cele cîteva aplauze, destul de reci, ale sălii, a căror valoare de fapt era un bilet gratuit.

Am stăruit, poate prea mult, asupra acestor amănunte fizice și morale, obișnuite pentru unii, pentru noi indispensabile, din necesitatea imperioasă de a face simțite, am spune, caracterele pe care le prezentăm înainte de a le pune în mișcare în scenele unei povestiri de dragoste. Dezvăluim mecanismul de la bun început, ca să nu ne atragem dojana că am fi pus în mișcare niște simple marionete, trase de sfori nevăzute în chip de inimă.

Cinci zile mai tîrziu, la ceasul obișnuit, îi întîlnim din nou pe prietenii noștri, care se plimbă cu aceeași nepăsare pe sub copacii de la *Rinazzo* ; unul, cel blond, flecărind aproape fără încetare de unul singur ; tovarășul său, cu fruntea plecată și mîinile încrucișate la spate.

„Dragul meu, spunea cel blond, privindu-și prietenul în ochi cu un aer răutăcios, ce zici, o să-i răspunzi măcar de data asta micuței ăleia ?"

„Eu ?, răspunse Pietro brusc, parcă trezindu-se deodată din vis, și de ce aș face-o ?"

„Frumos răspuns ! care oricum nu s-ar cuveni să-l dai tocmai astăzi, dacă nu i l-ai fi dat încă din ziua, sau mai

bine-zis din seara cînd ţi-a trecut prin minte s-o ademeneşti cu comediile tale pe biata fată.“

„Cred că ai dreptate în ce priveşte răspunsul ; şi că spui o măgărie, cum faci de atîtea ori, cînd îmi tot îndrugi verzi şi uscate despre ademeniri de biete fete...“

„Pietro...“

„Ţi-am spus să mă laşi în pace !... Vasăzică, tu crezi într-adevăr că *Maddalena* sau, cum îi spui tu, mititica, plînge acum şi e deznădăjduită că nu-i mai scriu, că seara nu mă mai încumet s-o aştept sub cine ştie ce terasă, ca să mă spurce cu tot soiul de zoaie vreo slujnică răutăcioasă, făcîndu-se că nu mă vede, şi că nu mai dau prilej de spectacol vecinilor, care stau şi trag cu ochiul din dosul obloanelor, că nu-i mai spun fleacuri care se cîntă mereu pe acelaşi ton : *bună seara ; ce mai faci ? mă mai iubeşti ? nu cît mine...* etc., etc., pentru că numărul cuvintelor e foarte mic ? ! Zău, pe viaţa mea, sînt sătul de amoruri de-astea — frumoase la cincisprezece ani ! !... Dacă mi-ar fi îngăduit să urc o clipă pe scări... he-hei, atunci ar mai merge !“

„Da, ar mai merge pentru alte opt zile ! S-ar termina exact cum s-a terminat cu toate celelalte... Şi totuşi, te încredinţez că, dacă ai fi văzut-o plîngînd, cum am văzut-o eu ; dacă ţi-ar fi îmbrăţişat genunchii, cum mi i-a îmbrăţişat mie, ca să te silesc să te duci s-o vezi, să-i scrii cel puţin... dacă ai fi auzit vorbele pe care mi le spunea...!“

„Pe cuvînt de onoare !, exclamă rîzînd batjocoritor Pietro, tu te-ai îndrăgostit lulea. Du-te, Raimondo, prietene, cu cei douăzeci şi doi de ani ai tăi, cu pletele tale blonde şi faţa ta proaspătă şi trandafirie, poţi să-ţi croieşti uşor cărare spre ea.“

Cel blond luă glumele acestea aşa cum le lua de obicei, aşa cum se cuvenea să le ia un om de spirit, adică rîzînd el primul, şi a continuat :

„Dacă ar fi aşa, recunoaşte că mi-ai fi foarte obligat că te-am scăpat de-o plictiseală, fără refrenele obişnuite de *trădătorule, vede Dumnezeu* şi toate celelalte.“

Pietro rîse şi el şi strînse cu înflăcărare mîna prietenului său.

„Ascultă-mă, dragă Raimondo, răspunse el pe un ton grav, eu nu sînt din cei care spun : *mă port aşa pentru că*

aşa se poartă şi alţii. Mă simt mult superior faţă de aceşti *alţii*, ca să le urmez exemplul. La optsprezece ani îţi este îngăduit să crezi în dragoste, în fidelitate, în femeia tip eroină, aşa cum ne îmbrobodesc minţile, în romane, tot soiul de neobrăzaţi fără treabă... La douăzeci şi patru de ani (e trist ce spun, dar nu-i mai puţin adevărat), după ce de sute de ori ai ascultat cele mai pătimaşe mărturisiri făcute cu lacrimi în ochi, de la femeia care îşi ţine în punguţă scrisoarea rivalului tău, eşti sceptic ca scepticismul însuşi..."

„E ciudat !", îl întrerupse Raimondo.

„Ce anume ?"

„Cum te-au stricat romanele lui Sue ; tu, adversar încrîncenat al exagerărilor şcolii franceze, şi care acum îl copiezi fidel, cu multă bravură, pe *omul plictisit la douăzeci şi unu de ani, Scipionele* lui *Martin Trubadurul...*"

„Eu nu copiez !, răspunse Pietro aproape cu asprime ; îţi spun doar ce gîndesc. Îţi spun chiar că aş da cîţiva ani din viaţa mea să mai am încă iluziile atît de dragi ale celor optsprezece ani... Tu-mi cunoşti viaţa, Raimondo !... Îţi aminteşti de-o fată pe care am iubit-o la nebunie... şi ce a făcut fata aceea, pentru care am plîns atîta, ...mi-e ruşine să mă şi gîndesc... am plîns în faţa ta... ca un copil... ca un laş ? !... M-a înşelat cu un negustor ; apoi cu un nobil, cu un om însurat... Şi această femeie, care îi dăduse *prietenului* ei întîlnire în seara aceea, care număra tremurînd bătăile orologiului din salon, pentru că se temea că eu l-aş putea întîlni, îmi îmbrăţişa genunchii, aşa cum Maddalena îi îmbrăţişa ieri pe-ai tăi ; mă implora cu lacrimile cele mai fierbinţi, cu mîngîierile cele mai duioase, cu accentele cele mai delirante să n-o părăsesc atît de curînd, să n-o las supărată, pentru că îşi dăduse seama că începusem să am bănuieli în legătură cu cel pe care aveam să-l văd o jumătate de ceas mai tîrziu... Apoi am iubit o femeie măritată ; credeam că o doamnă care înfruntă societatea, şi chiar cu preţul fericirii ei, ar trebui să simtă mult mai puternic sentimentul acesta pentru care îşi jertfea mîndria, liniştea casei şi, pe lîngă astea, poate şi viaţa ei... Cincisprezece zile mai tîrziu, din întîmplare, la un bal, am aflat, de la unul din prietenii din soiul celor

de care dai la tot pasul, că el era de trei zile în relații cu acea doamnă... pînă și cuvintele ei pătimașe, pe care el mi le-a reprodus, erau aceleași pe care le folosise pentru a mă face și pe mine să cred în dragostea ei... Apoi am iubit o copilă... *nevinovată ca un înger*, cum ar spune domnul Germont în *Traviata* ; avea tot ce te poate îndemna să crezi în puritatea sufletului ; distincția educației, talent cultivat, neîntinarea sentimentelor... Am iubit-o ca un nebun pe fata cu chipul palid și ochi cerești... M-am purtat chiar ca un licean... trecînd pe sub balcoane, urmărind-o la plimbare și în biserică... Fata aceea mi-a răspuns în cele din urmă la scrisori, mi-a făgăduit iubire și credință, cu aceleași vorbe, presupun, cu care i le făgăduise șase luni mai înainte unui tînăr cu care s-a măritat peste numai cîteva săptămîni... Și apoi, după nenumărate exemple, pe care în fiecare zi le ai sub ochi, crezi că mai poți avea încredere în ceea ce se cheamă *dragoste*, în această dragoste cerșită și jurată adesea cu întreg ritualul inimii, fără să treci cel puțin drept un școlar din clasa întîi ?"

„Îți răspund cu vorbele tale : Cred că ai dreptate cel puțin pe jumătate ; dar recunoaște că, în rest, exagerezi și tu puțin, lăsîndu-te furat, ca de obicei, de imaginație."

„Poate că-i și asta, răspunse prietenul zîmbind. De altminteri, cu Maddalena am rupt legătura fără bătaie de cap, sau diplomatic, cum vrei să spui. În sfîrșit, vrei o parabolă ca să te convingi ?"

„Jos cu parabolele !"

„Uite !", și Pietro scoase din tabachera pe care o transformase și în portofel un bilețel de hîrtie parfumată, învelit într-un plic mititel de culoare trandafirie ; cu aceeași nepăsare scoase o țigară și un chibrit. Dădu foc hîrtiuței, apoi își aprinse cu ea liniștit țigara.

Raimondo apucă să citească ultimele fraze pline de duioșie ale bilețelului, scrise cu acea caligrafie măruntă și egală, atît de caracteristică domnișoarelor distinse și semnat jos numai cu inițiale.

„Ai văzut ?", îl întrebă Pietro triumfător, suflîndu-i în față fumul albăstrui al țigării.

„Am privit, dar n-am văzut, ca orbul din Biblie."

„E foarte simplu : există pe-aici o vorbă celebră :

Fumul gloriei nu face cît fumul pipei : ceea ce, în paranteză fie zis, ar demonstra că cele mai frumoase creaţii ale mele nu valorează cît deliciosul fum al acestei răsplăţi ; iar eu am compus altul : *Dragostea femeii*, şi a bărbatului, dacă vrei, nu *durează mai mult decît cenuşa scrisorii sau a bileţelului de dragoste... sau a ţigării fumate ca răsplată.* Nădăjduiesc ca măcar din proverbe să-mi fac un nume... dacă tot n-am izbutit cu opere de mai largă respiraţie... Dar priveşte colo-jos, nătărăule !..."

„Ce-i ?"

„Drace !... Doamna pe care am întîlnit-o data trecută în Grădină !"

„Adevărat."

„Ce femeie... Doamne !..."

„Nu-i chiar minunea cu care-mi tot baţi tu capul..."

„N-am vorbit de minuni. Îţi spun pur şi simplu că în Catania, şi chiar în toată Sicilia, sînt puţine femei care ştiu să-şi poarte aşa de bine *pardessus-ul* lor *reine-blanche* şi să se sprijine cu atîta graţie de braţul acelui om de nimic cu mănuşi de culoarea paiului şi *pince-nez* care are norocul s-o ţină strîns pe după umeri."

Au trecut foarte aproape de ea, şi de astă dată nu i-a văzut sau s-a făcut că nu-i vede, ci zîmbea cu zîmbetul său încîntător cavalerului ei, în timp ce acesta îi vorbea.

„Ai auzit ce glas frumos are ! exclamă Pietro, strîngîndu-şi prietenul de braţ ; cred că e torineză, după accent... Ador întreg Piemontul în această clipă..."

„Şi totuşi, văzută de-aproape, nu-i frumoasă..."

„Este adorabilă, dacă nu-i frumoasă ! Nu are frumuseţea caligrafică, pedantă, pe care aş numi-o statuară şi pe care n-o invidiez deloc la modelele pictorilor ; dar are o privire care vrăjeşte şi un surîs mîngîietor care seduce, iar farmecul ei te împietreşte cu fluidul său puternic. Această femeie înaltă şi gingaşă, ale cărei forme voluptos elegante par să unduiască languros şi şovăielnic sub rochia anume aleasă, ca să i le dezvăluie cu toată vraja vaporoasă a nuanţelor ei, are toate perfecţiunile pentru a putea ascunde şi chiar a-i pune în valoare alte imperfecţiuni ; această femeie, care are nevoie de toată delicateţea şi frumuseţea de contur a gîtului ei de englezoaică ca să nu-i scoată prea mult în relief micimea capului ca de

copil ; de întreaga mlădiere a mijlocului ca să te facă să-i uiţi fragilitatea trupului ; de toată ispita tulburătoare a dinţilor ei de zăpadă ca să transforme într-o adevărată operă de artă gura cam prea mare, cu care surîde atît de dulce că ai dori mereu s-o vezi surîzînd ; care se slujeşte de toate umbrele, de toate reflexele cele mai strălucitoare, cele mai mîndre, cele mai albăstrui ale magnificului ei păr negru ca să ascundă privirilor indiscrete fruntea mai largă şi mai înaltă decît se cuvine ; de toată limpezimea privirii ochilor, în sfîrşit, ca să te îndemne să-i admiri pupila cu un reflex mai deschis ; această femeie mă copleşeşte de o mie de ori mai mult printr-o senzaţie, aş zice, stranie, surprinzătoare, pentru că ea a furat de la Dumnezeu ceva din frumuseţea ei... N-aş putea să-ţi redau niciodată impresia pe care mi-o lasă această frumuseţe, care aproape că nu s-ar putea explica altfel decît prin un miracol, pentru că nu are nimic pentru a fi frumoasă, şi la care totul pare să alcătuiască o făptură plină de graţie şi de vrajă ; această frumuseţe care are nevoie de toate subterfugiile veşmintelor, de toate seducţiile modelor şi accentelor, de toată vraja privirii şi a surîsului, pentru a se înconjura de această aură transparentă... iluzorie, trebuie să recunosc, care-o face frumoasă şi adorabilă, nelăsînd-o să fie văzută decît printr-o ceaţă, printr-un mister şi o strălucire înşelătoare ; această frumuseţe care vrea să fie aşa în ciuda naturii care a făcut-o comună ; acest chip pictural, în care frumoase nu sînt elementele, aş spune, ca să devină astfel, ci spiritul creator din care se nasc toate farmecele de care se înconjoară ; care se aşază ca o făptură banală în faţa oglinzii pentru a se ridica de-acolo silfidă... vrăjitoare... sirenă..."

„Na... na... na !... Pietro, dragă prietene, nu cumva te-oi fi îndrăgostit ?"

„Eu ! răspunse tînărul scuturînd din umeri şi coborînd iarăşi pe pămînt din exaltarea lui. Eşti nebun !"

„Şi totuşi, toate farmecele acestei femei nu valorează cît unul singur al Maddalenei. Poţi să iei douăzeci mai frumoase decît ea, şi n-o să găseşti un îngeraş atît de dulce şi de desăvîrşit cum e *mititica,* cum îmi place mie să-i spun, şi pe care totuşi ai părăsit-o fără să clipeşti măcar."

Pietro aruncă o privire spre prietenul său, apoi alta

spre femeia care era acum foarte departe, și răspunse simplu, plecînd fruntea :

„Maddalena nu-i în stare nici măcar să-și înnoade panglicile pălăriuței ca ea.“

„E drăgălașă ! exclamă Raimondo. Prin urmare, ai iubi mai mult o femeie care ar avea nevoie, pentru a fi iubită, să stea mai întîi două ceasuri în fața oglinzii ?“

„Da, recunosc... Numește-o și cochetărie, sau cum vrei ; în femeia pe care-mi va fi dat s-o iubesc aș vrea toate aceste îngrijiri mărunte, toate aceste prevederi delicate, toate perfecțiunile spiritului și delicatețurile educației, ce mai, toate aceste amănunte, care să mă ajute să alcătuiesc aureola femeii de care aș vrea să mă apropii cu cuviința și delirul simțurilor, căci doar acest prestigiu ar mai putea să mă aducă la ea, pentru că am pierdut de mult cuviința inimii. Eu iubesc în femeie catifelele, vălurile, diamantele, parfumurile, luminile stinse, luxul... tot ce strălucește și farmecă, seduce și îmbată... tot ce mă poate amăgi să cred, prin mijlocirea simțurilor, că floarea delicată, de al cărei parfum mă îmbăt, cu care-mi bucur mîinile, nu ascunde un vierme ; că această ființă nu e, ca a mea, doar slăbiciune și hoit... Și atunci eu aș iubi-o... o zi, un ceas, dar aș iubi-o... Cît despre celelalte femei, le voi iubi doar atunci cînd voi descoperi cu adevărat în ele o inimă.“

După această ieșire, Pietro a rămas mut cîteva secunde, trăgînd cu voluptate în piept, cu nările umflate, fumul țigării, ca și cum ar fi vrut să ghicească din norul acela cenușiu formele nedeslușite ale femeii pe care-o împodobise cu atîtea farmece în închipuirea lui. Apoi, roșind de înflăcărarea lui, începu să rîdă zgomotos, exclamînd :

„Ce zici de tirada mea, Pilat ?“

„Nu-i ceva nou la tine. Uiți prea repede că te afli în rîndul studenților din anul trei la drept, și te lași furat de vremurile în care mîzgăleai hîrtia.“

„Ai dreptate ; trebuie să uit vremurile acelea... răspunse tînărul cu o veselie silită, care avea totuși o ușoară nuanță de amărăciune. *Destinul !* iată marele cuvînt pe care oamenii nu știu cum să-l mai blesteme, dar eu cred în el ca un mahomedan... Eu, sărman prost, care-mi vîrîsem în cap că trebuie să urc scările Capitoliului și să culeg acolo

o cunună oarecare... iată-mă sortit probabil să le tocesc pe cele ale tribunalelor, iar de cununi nici nu mai poate fi vorba... fie ele şi din foi de varză. Dacă oamenii ar şti să preţuiască acest cuvînt aşa cum merită, nevinovăţia acţiunilor omeneşti ar rămîne doar în scrierile penaliştilor: uite că şi eu, măcar o dată, glăsuiesc precum un înţelept..."

„Şi chiar meritul acţiunilor umane, în asemenea caz... şi tu ai superstiţia acestei idei ?"

„Pînă la fanatism !"

„Dar dacă tu ai fi *predestinat* să iubeşti o femeie pe care n-ai văzut-o decît de două ori, trecînd ?..."

Pietro ridică din umeri, după obiceiul lui, apoi rămase tăcut cîteva minute şi spuse trist, ca şi cum ideea l-ar fi chinuit şi l-ar fi înspăimîntat :

„Cine să mai ştie ! ?...".

II

S-AU SCURS DOUĂZECI DE ZILE DE cînd i-am întîlnit pe cei doi prieteni la Rinazzo. Sîntem în zilele lungi ale lui iunie. Pietro învaţă sîrguincios de dimineaţă pînă seara, pentru că se apropie examenele, şi iese foarte rar la plimbare.

Într-o seară de joi, Raimondo vine să-l caute în odăiţa unde învăţa, din casa în care locuia împreună cu maică-sa şi cu cele două surori ale lui, pe *via* Vittoria.

„Ce vrei ?" îl întrebă Pietro cu brutalitate, ascunzîndu-şi ca de obicei simţămîntul pe care-l nutrea pentru prietenul său sub o aparenţă de grosolănie.

„Vin să te iau cu mine la plimbare."

„De asta crezi că-mi arde mie ? Ştii bine că examenele bat la uşă, şi n-am timp de pierdut să ies cu tine la plimbare ; cu profesorul Crisafulli ştii doar foarte bine că nu-i de glumit."

Doamna Brusio, care intrase cu Raimondo în odăiţa fiului ei, se sprijinise de spătarul jilţului lui, cu expresia iubitoare greu de explicat în cîteva cuvinte a mamelor, şi

își uni rugămințile cu ale lui Raimondo pentru a-l hotărî pe fiul ei să ia o gură de aer.

„Astă-seară e muzică la *Marina*", spuse Raimondo.

„Du-te și tu, băiete, spuse mama, de aproape douăzeci de zile nu mai ieși, și așa, în loc să înaintezi cu învățătura, mai degrabă o să te îmbolnăvești. Mai odihnește-te și tu cîteva ceasuri că tare ai nevoie de așa ceva."

Pietro își iubea mama cu o nesfîrșită afecțiune. Cu tot caracterul său impetuos și intolerant, vocea aceea blîndă de femeie, mîna ei palidă și descărnată, care-i mîngîia părul, îi erau irezistibile.

„Dacă v-ați înțeles, și asta vă e voia !..., spuse el zîmbind, așteaptă-mă cinci minute, Raimondo ; numai să mă îmbrac."

Și trecu în odaia lui.

„Du-l să se distreze, signor Angiolini, îi spuse doamna Brusio tînărului medic, are atîta nevoie de distracție sărmanul meu Pietro ! De atîta timp nu face altceva decît să învețe și iar să învețe... și mi se pare că a devenit mai palid... Ideea că o să se îmbolnăvească mă îngrozește !"

„Nu vă mai gîndiți la astfel de lucruri, doamnă, o întrerupse Raimondo. Pietro e puternic ca un taur, și excesul lui de muncă nu poate să dureze mai mult de opt sau zece zile. Cum sfîrșește examenele, am hotărît să ne ducem să petrecem o săptămînă la țară."

„Mulțumesc, mulțumesc, Raimondo !, răspunse mama, strîngînd mîna tînărului, dumneata ești cel mai bun prieten al lui Pietro al meu... Ai grijă de el !... Sîntem trei femei și numai pe el îl mai avem..."

Îndată ce Pietro sfîrși cu îmbrăcatul, cei doi prieteni au plecat la *Marina*.

Străzile erau foarte aglomerate ; orchestra interpreta cele mai pătimașe melodii de Bellini și Verdi ; lumina dulce a lunii se strecura printre flăcările vii ale lampadarelor care luminau străzile, agățate în ghirlande de copaci. Era una din acele seri vrăjite pe care le poți trăi numai pe plajele Mediteranei, în care oglinda cristalină și fără sfîrșit a mării, reflectînd tremurătoare raza dulce și liniștită a lunii, pare să slujească drept cadru tabloului viu, voios, însuflețit, care forfotește pe sub copaci, cu nenumăratele sale ispite.

Pietro simţi cum i se umple inima şi îi fu recunoscător prietenului său ; se plimbau pe un bulevard mai depărtat de furnicarul mulţimii.

„Nu mă înşel ! exclamă Pietro dintr-o dată, ca trezit brusc din somn, strîngînd cu putere braţul prietenului ; ea e !... acolo !... între cei doi bărbaţi !"

La capătul aproape pustiu al bulevardului, foarte departe de orchestră, se desluşea într-adevăr, atît datorită pustietăţii locului, cît şi printr-o anume originalitate elegantă a îmbrăcăminţii şi a felului cum păşea, doamna care îl impresionase atît de mult pe Pietro Brusio.

Era îmbrăcată cu o rochie foarte simplă de *muselin* în pătrate albe şi albastru deschis, ţesută parcă dintr-o spumă, atît era de uşoară şi de răcoroasă ; un şal negru, prins la gît cu un ac mare de aur ; şi o pălăriuţă cenuşie, împodobită *cerise*.

Nimic însă n-ar putea să descrie întocmai suprema eleganţă, cochetăria aproape nevinovată şi vibrantă chiar, cu care îşi ridica fusta pînă la mijlocul juponului foarte bogat şi se sprijinea de braţul unui bărbat de vreo 30 de ani, foarte brun, cu chipul umbrit de o barbă deasă şi neagră, — ar fi stîrnit cu ea pînă şi invidia unui pirat — şi îmbrăcat cu o grijă cam afectată. De cealaltă parte, o însoţea un domn de vîrstă mijlocie, înalt, aproape blond, distant, care vorbea cu o frumoasă pronunţie toscană.

În plimbarea lor, cei doi tineri se încrucişară cu grupul care le venea în întîmpinare. De data asta, o privire de-a doamnei, nesigură, aproape nepăsătoare, se fixă apatică, dar îndelung, în ochii arzători ai lui Pietro, care-o devorau.

Cei doi prieteni se mai întîlniră cu ea faţă-n faţă de încă două, trei ori ; şi de fiecare dată privirea ei limpede, deschisă, nepăsătoare se fixă asupra tînărului care-o privea lung ; şi, ciudat, de fiecare dată inima lui Pietro bătea din ce în ce mai puternic, iar obrajii lui palizi şi bruni păleau şi mai tare ; şi ochii lui se aprindeau şi mai mult ; grăbindu-se, aproape că îşi tîra prietenul după el să ajungă cît mai repede la clipa cînd acea silfidă trebuia să treacă prin faţa lui, cînd rochia ei urma să-l atingă, cînd ochii cu pupile transparente aveau să se fixeze într-ai săi, cu toate că nu păreau să-l vadă. O dată sau de două ori, cînd nu-i întîlni privirea, Brusio se simţi trist şi aproape

micşorat în propriii săi ochi. Într-un rînd, ultima dată cînd o întîlniră, i se păru că, depărtîndu-se de ea cu cîţiva paşi, ea, adresîndu-se bărbatului căruia îi dădea braţul şi aplecîndu-se spre el surîzătoare, cu o graţie plină de farmec, şi-a întors către el faţa cu un fulger ţîşnit din ochii care-l căutau şi se simţi în al nouălea cer... de fericire, datorită unei senzaţii noi, ciudate, pe care nu ştia s-o definească, de care îi era aproape frică, deoarece nu putea să şi-o explice.

Întorcîndu-se pe acelaşi drum, o căută de departe cu privirea, zadarnic... Ajunse la capătul bulevardului : era pustiu... A căutat-o prin toată *Marina*, de parcă în mulţimea aceea elegantă şi foarte însufleţită ar fi trebuit s-o zărească pe *ea*, numai după reflexul albăstrui al cîrlionţilor care-i umbreau fruntea pînă aproape de sprîncene, după simpla mişcare a căpşorului, care părea să se aplece ca o trestie pe gîtul fragil şi bine modelat ; plecase...

Ce voia el ? Ce voia de la femeia aceea, pentru care luxul, cortegiul de admiratori formau ambianţa în care trăia ; pe care oamenii cei mai bogaţi, cei mai eleganţi, cei mai nobili se opreau s-o admire, fără ca ea să arate că bagă de seamă ; care de trei sau patru ori se uitase la el aşa cum te uiţi la un copil, la un copac, la un obiect întîlnit întîmplător în cale ?... Nici măcar el însuşi nu ştia pe atunci ; şi s-ar fi ruşinat să-şi mărturisească gîndul stăruitor închinat celei care trebuia să rămînă veşnic o străină pentru el.

Cinci minute mai tîrziu apucă braţul lui Raimondo, spunîndu-i :

„Să plecăm !“

„Atît de repede ?“

„Nu te plictiseşti de moarte în seara asta ?... Nu-i nimeni !“

Raimondo privi în jur, foarte nedumerit, pentru că niciodată la *Marina* din Catania nu fusese o adunare atît de frumoasă ; şi întrebă cu nevinovăţie :

„Eşti nebun ?... Acum un sfert de ceas tu singur îmi spuneai că seara este minunată... aici...“

„O fi adevărat şi asta, pe cît e de adevărat că acum mă plictisesc... şi dacă vrei să rămîi, îţi spun adio.“

Şi-i întinse mîna ca pentru a-şi lua rămas-bun.

„O clipă... uite ! pe drumul din stînga vine Maddalena. Mai privește-o măcar o dată."

„Ce-mi pasă mie de Maddalena !... Privește-o tu, dacă vrei... Adio !"

Și apoi s-a despărțit brusc de prietenul lui și s-a îndepărtat cu pași grăbiți spre locuința lui de pe *via* Garibaldi.

La încrucișarea cu *via* Vittoria, păru să șovăie o clipă, dar o porni mai departe pînă dincolo de Porta Garibaldi. Era o noapte minunată, și Pietro se așeză pe banca de piatră din marginea pieții.

„E ciudat, murmură el, cum astă-seară n-am nici un chef să mă duc acasă, și nici să m-apuc iar de subiectele mele !..."

Și mai zăbovi vreo cinci minute în liniște, cu privirea întunecată și ațintită asupra pietrelor de pe drum.

„Să mergem, exclamă apoi ridicîndu-se, făcîndu-și curaj parcă, trebuie să fie vreo unsprezece, și la ceasul ăsta mama mă așteaptă."

Își privi ceasul și se îndreptă încet spre casă.

Signora Brusio, cu ochi de mamă, observă că, în seara aceea, Pietro al ei era mai palid și mai distrat decît de obicei ; și că, în loc să se apuce să învețe, de cum a venit, s-a și retras în odaia lui.

A doua zi, către unsprezece, Raimondo tocmai se pregătea să iasă, cînd Pietro dădu buzna la el în odaia pe care-o ocupa la Albergo di Francia.

„Ce vînt bun te aduce ! exclamă Raimondo surprins de o vizită la care nu se mai aștepta decît peste vreo lună ; ceva noutăți în dimineața asta ?"

„Dar ce noutăți vrei să fie ?"

„Ce naiba ! credeam că-ți faci *digestia* la ceasul ăsta ; și cînd-colo, uită-te la el, gata să alerge pe drumuri ca un bezmetic."

„Ei, uite — asta sînt și pace bună. Las' că am eu timp și de învățătură ; că, zău, prea trăgeam din greu la jug ; în sfîrșit, au trecut atîția alții mai proști decît mine !... Haide să ieșim."

„Haidem. Ai mîncat ?"

„Nici n-am de gînd ; am chef de plimbare acum."

„Pe căldura asta, n-aş zice că-i cel mai bun lucru de făcut."

„Păi mergem la *Grădină.*"

„Hai şi la *Grădină.*"

Şi cei doi prieteni au ieşit ţinîndu-se, ca de obicei, de braţ.

„Fiindcă a venit vorba de Grădină, ştii unde locuieşte acea doamnă piemonteză atît de distinsă, cu care ne-am întîlnit din cînd în cînd ?"

„Nu... unde ?"

„Într-o frumoasă casă de pe strada Etnea : cu balcoane care se văd dinspre *Labirint.*"

„Spui adevărat ? !" exclamă Brusio însufleţindu-se aproape fără să vrea şi oprindu-se în mijlocul drumului.

„Foarte adevărat."

„Şi ai văzut-o tu ?"

„Eu cu ochii mei."

„Chiar pe ea ?..."

„Chiar pe ea !... Dar ce naiba ! !... Te pomeneşti că te-ai îndrăgostit ?..."

„Poate crezi că sînt nebun de legat ?", răspunse Pietro cu un zîmbet care-i ascundea cu greu nedumerirea aşternută pe faţă la întrebarea prietenului său.

„De ce nu ?"

„Dacă aş iubi-o eu, ar fi o nenorocire ; iar ca să mă iubească ea, ar fi absurd."

„Îmi place modestia asta de doi bani."

„Modestia asta înseamnă amor-propriu, răspunse Pietro înţepat. Tu ia-o cum vrei."

„Şi totuşi, hai să vedem, stărui Raimondo apucîndu-şi prietenul de braţ, să ne închipuim că printr-un capriciu, printr-o fantezie, printr-un *destin,* cum ai spune tu, această femeie se îndrăgosteşte de tine ; să ne închipuim că ea ţi-o spune, aşa cum o spun femeile atunci cînd vor, făcîndu-te să înţelegi adică, cu ochii, cu gestul, cu întreaga-i atitudine... Ei, bine ! Atunci ai fi un adevărat Cato al momentului ?..."

„Cu neputinţă !", exclamă tînărul cu tristeţe, ca şi cum ar fi crezut o clipă în acest vis şi şi-ar fi dat mai apoi seama că era prea frumos şi chinuitor totodată pentru el.

„De ce ?"

„Pentru că e frumoasă, orgolioasă, după cum o trădează fastul de care se înconjoară. Ar putea-o impresiona numai frumusețea, eleganța, noblețea, bogăția, luxul... adică tot ce eu nu am. Așadar, ori e măritată, și n-ar iubi niciodată un Don Juan de aproape douăzeci și patru de ani, care se numește pur și simplu Pietro Brusio ; ori e întreținută, și nu voi avea niciodată destui bani ca să-i plătesc măcar florile pe un an ; ori e fecioară, și cu siguranță nu s-ar mărita cu un om obscur, comun, care nu are cum să-i ofere luxul în care trăiește, și care-i este necesar, indispensabil pentru ceea ce este ea. În toate aceste cazuri ar trebui, prin urmare, sau să fiu un laș ca s-o iubesc, sau să-i cumpăr dragostea cu prețul cine știe cărei ticăloșii."

„Bine gîndit și bine judecat ! Ceea ce, în paranteză fie spus, ți se întîmplă foarte rar. Vrei să prînzim la *Caffé di Parigi* ?"

„Nu ; să mergem la *Labirint*."

Raimondo își privi prietenul scrutător și aproape batjocoritor.

„Te rog însă să te gîndești că n-am mîncat încă ; ai prin urmare bunătatea de a-mi acorda zece minute."

Cei doi prieteni au intrat la Frații Guerrera. O jumătate de oră mai tîrziu erau la *Grădină*.

Era foarte cald. *Labirintul* era delicios cu umbrele sale scăldate în mireasma florii de portocal. Cei doi s-au așezat la umbră și aproape în același timp și-au ridicat privirile către terasele casei mai depărtate, despre care Raimondo spusese că ar fi locuința *piemontezei*.

Storurile de trestie erau trase la ferestre, chiar dacă soarele nu ajungea încă la ele, poate tocmai pentru a umbri și mai mult apartamentele ; și în spatele unuia dintre ele se profila silueta unei femei, îmbrăcată în alb, întinsă aproape pe un fotoliu, cu aerul lînced și voluptuos al unei sultane ; la această apariție, inima lui Pietro începu să bată cu putere, cum bătuse și în seara din ajun.

„Este chiar ea !, spuse Raimondo, vezi că nu te înșelam !"

Pietro nu răspunse, cu ochii ațintiți spre terasă.

Din cînd în cînd, rar, ea își schimba poziția pentru

a-și duce la ochi un binoclu pe care-l ținea pe genunchi și cu care cerceta drumul sau *Grădina* ; apoi, ca istovită parcă de atîta efort, își lăsa din nou capul să lunece pe spătar, și părea să se topească în inerția contemplativă pe care orientalii o caută uneori în opiu.

Un bărbat, așezat lîngă ea pe un scaun foarte scund, îi citea ceva dintr-un jurnal pe care-l ținea în mîini, și ea îl asculta distrată ; din cînd în cînd, se întrerupea să-i ia o mînă, pe care ea i-o lăsa cu aceeași lîncedă nepăsare, și-i mulțumea cu zîmbetul ei ispititor și cu o privire care stîrnea în bărbat, cînd îi ducea la buze mîna, un fior ațîțător.

Atunci, căpșorul ei drăgălaș, încoronat de cîțiva cîrlionți încîntători, se întorcea încet către el.

Uneori, cu o mișcare copilărească, mînuța ei albă și subțire se sprijinea de balustradă și ea își punea fruntea deasupra ; ca și cum gîtul ei superb ar fi fost prea slab pentru a susține povara acelui cap mic.

„Cu femeia asta ar însemna să înnebunești !" exclamă Pietro, stăpînindu-și un freamăt, după ce o sorbise îndelung din priviri.

„Crezi că sînt bărbat și nevastă ?" întrebă celălalt.

„Este taina pe care doar această femeie știe s-o facă de nepătruns cu chipul ei, cu fizionomia, cu expresia, cu gestul care se schimbă de la o clipă la alta, fără să le poți înțelege și care te fac adeseori să uiți sirena din fecioară, sau invers. Dacă sînt căsătoriți, sînt de puțină vreme ; numai dacă nu cumva, și azi, după atîta vreme, el nu mai tresare, așa cum tresar toți cei care-i sînt în preajmă."

Uneori, ca din întîmplare, micul ochean al necunoscutei se îndrepta către banca de piatră pe care se așezaseră cei doi prieteni.

„Te privește", spuse Raimondo zîmbind.

„Sau privește păsările care zburătăcesc printre frunze. Crezi într-adevăr că m-am îndrăgostit ?"

„Prea vorbești despre asta !..."

„Nu te-ncrede niciodată în iubirile despre care ți se vorbește îndelung și cu atîta ușurătate : e semn sigur că vrea careva să rîdă de tine în spatele tău... Eu o iubesc ca pe un frumos personaj de dramă sau de roman, ca pe o floare frumoasă..., ca pe o femeie frumoasă de altădată

și care în sfîrșit a apărut... care știe să-și poarte cu grație vălul pe pălărie și să-și ridice cu dezinvoltură trena fustei... nimic altceva... Și pentru că așa și este, hai, dacă vrei, să plecăm de-aici ; e două fără zece minute", mai spuse după ce își consultă ceasul.

„Da, e prea tîrziu, sîntem aici de mai bine de două ceasuri", răspunse cel blond ridicîndu-se.

Dar surprinse privirea prietenului său, ațintită încă asupra terasei.

„Vii sau nu vii ?"

„O clipă... să mai rămînem încă zece minute și plecăm la două fix..."

„Nu-mi plac englezii cu ticurile lor potrivite metodic după cadranul unui ceas... Ai spus că plecăm de-aici..."

„Ai dreptate, răspunse Brusio rîzînd, să plecăm..."

De două-trei ori, înainte de a ieși din grădină, s-a întors să privească terasa, unde nu mai putea vedea decît storul lăsat.

„Frumoasă femeie !", repeta el din cînd în cînd, cu un entuziasm prea vădit ca să nu fie făcut, și prea făcut ca să nu ascundă o preocupare : *„Cît te iubesc !"*

III

DUPĂ-MASĂ ȘI A DOUA ZI, ȘI-N toate zilele care au urmat, *Grădina* a devenit locul preferat de plimbare a lui Pietro ; și îl tîra aici și pe prietenul lui, care întotdeauna protesta și sfîrșea de fiecare dată prin a ceda.

Aproape de fiecare dată, pe aceeași terasă, în aceeași poziție și îmbrăcată în alb, o vedeau pe *Piemonteză*, cum o poreclise Raimondo, care stătea acolo de la amiază pînă pe la trei și de la șapte la opt.

Într-o seară au întîlnit-o, pe cînd mergeau la *Caffé di Sicilia*, însoțită de domnul cel blond.

„Ce-ar fi să mergem la cafenea ?...", încercă Pietro, aşteptînd parcă încurajarea prietenului său.

Din prag au văzut-o aşezată la o măsuţă, alături de însoţitorul ei, în timp ce doi ofiţeri din unitatea de cavalerie uşoară Alessandria se întreceau în cele mai delicate atenţii care se cer pentru a face curte unei doamne. Ea părea aproape că nici nu-i vede ; răspundea totuşi din cînd în cînd cu obişnuitul ei zîmbet plin de graţie, care-i dezvelea perlele minunate ale dinţilor.

Tînărul cu barba neagră, pe care Pietro îl văzuse cîndva în preajma ei la *Marina*, apăru din cealaltă sală a cafenelei şi, oprindu-se în faţa măsuţei unde stătea ea, îşi ridică pălăria, aşteptînd să i se răspundă la salut.

Dar cum nimeni nu l-a luat în seamă, s-a întors cu multă nepăsare pe călcîie şi a ieşit.

Pietro apucă braţul prietenului său şi-l trase de-acolo, murmurînd :

„E mai bine să nu intrăm !..."

„Unde să mergem ?", întrebă tot el cîteva minute mai tîrziu, de parcă ar fi căutat o distracţie.

„Unde ai tu chef. A propos... am putea profita de invitaţia familiei A***, pe care am primit-o pentru astă-seară."

„Se şi dansează ?"

„Da."

„Să mergem, atunci ! O să-mi închipui că dansez cu frumoasa mea piemonteză", mai adăugă Brusio, silindu-şi buzele să schiţeze un zîmbet.

Grupul vesel care se adunase între timp în salon i-a primit cu mare bucurie. Pietro s-a aşezat la pian şi a cîntat un vals şi vreo opt sau zece perechi au dansat.

„Vă lăsaţi cam prea mult aşteptaţi, domnişorilor !", li se adresă pe un ton glumeţ de dojană o fată frumoasă, fiica stăpînului casei, măritată cu vărul lui Raimondo, de îndată ce Pietro venise să se aşeze pe divan lîngă prietenul lui, care stătea lîngă amfitrioană.

„Din pricină că Pietro, aici de faţă, e amorezat lulea ; şi i-am dat tîrcoale frumoasei sale", spuse Angiolini rîzînd.

„Adevărat ! Din partea dumneavoastră, domnule, nu

mă surprinde această noutate. Se știe că un model frumos... Și cine este nefericita... se poate ști ?..."

„Pe cuvînt de onoare, doamnă, că nefericitul sînt chiar eu, cel puțin de astă dată", răspunse Pietro.

„Dumneavoastră ? !... Știți, asta-i chiar nostim de tot !... Și de cine, mă rog, sînteți îndrăgostit, dacă se poate afla ?"

„Firește că da, ba dimpotrivă ! Întrucît nu am bucuria de a-i fi aflat nici măcar numele..."

„Și ea vă cunoaște, cel puțin ?"

„Nu."

Doamna izbucni într-un hohot de rîs.

„Și o iubiți după cum spuneți ?"

„Ca un nebun !"

„Unde o întîlniți ?"

„Uneori la plimbare, sau la *Marina*... Și apoi știu unde s-o găsesc..."

„Unde ?"

„Acasă la ea..."

„Așadar intrați la ea în casă ?"

„Nu, de pe terasă."

„Ah ! e dragoste de la distanță", exclamă tînăra rîzînd tot mai nebunește. „Și unde locuiește minunea asta ?"

„La *Rinazzo*, lîngă *Labirint*."

„În casa*** ?"

„Întocmai."

„O tînără înaltă, subțire, foarte elegantă... nu chiar atît de frumoasă de fapt ?"

„Poate că așa este... frumusețea e un lucru relativ..."

„E străină ?"

„Străină. Cred că-i piemonteză."

„O cunosc."

„Adevărat ?"

„Îi știu numele, cel puțin pot să ți-l spun și să nu mai faci figura asta de *îndrăgostit picat din lună*."

„Cum se numește ?"

„Narcisa Valderi..."

„Narcisa !... frumos nume ; s-ar spune că l-a primit la douăzeci de ani ! Și o cunoașteți bine ?"

„Adică... nu chiar bine. Am fost în casa ei de vreo două-trei ori."

„Vorbiţi-mi de ea... mai mult !..."

„Se preface că glumeşte, domnule, dar are privirea prea aprinsă pentru a ascunde că ceea ce spune simte cu adevărat."

„Da, aşa e, adevărat, chiar aşa !... Dar dacă jur că o ador !..."

„Aţi văzut-o de aproape ?" întrebă tînăra femeie pe un ton aproape batjocoritor.

„Da."

„Numai dichiseala e de capul ei !..."

„Iubesc în ea tocmai această dichiseală, luxul, decorul strălucitor şi vaporos prin care fluturele mă face să uit larva."

„Haideţi, haideţi... văd bine că glumiţi...".

„Spuneaţi prin urmare..."

„Se scoală la zece sau la zece şi jumătate ; face o baie cu parfumuri care costă zilnic opt sau nouă lire ; apoi se instalează în faţa oglinzii, unde stă un ceas şi jumătate-două numai pentru toaleta de dimineaţă, de la două la trei, pentru cea de seară, şi de la trei la trei şi jumătate pînă la patru, pentru o toaletă de bal sau de teatru... E surprinzător... miraculos, cum poate o femeie să piardă atîta vreme numai ca să-şi prindă acele !..."

„Admirabil !... Mai departe."

„După toaletă, vine masa : are pretenţia că mănîncă foarte puţin, dar de fapt mîncărurile ei costă şi ochii din cap ; apoi se aşază la pian sau pe terasă, întinsă într-un fotoliu, şi rămîne acolo, adeseori dormind pînă la ora prînzului. Bărbatul ei..."

„Un bărbat de vreo 39 de ani, înalt şi blond ?"

„Da, contele Prato ; îl cunoaşteţi ?"

„Mi-l închipui."

„Bărbatul ei o iubeşte la nebunie ; petrece zile-ntregi în preajma ei, jucîndu-se cu părul ei şi privind-o."

„Şi ea ?"

„Ea îi surîde... şi închide ochii de parcă s-ar teme să nu-l facă să-şi piardă minţile privindu-l mereu aşa cum îl priveşte."

„Pe legea mea !... cred că are dreptate, zău aşa..."

„Amănuntele le-am aflat de la o prietenă care locuieşte peste drum de casa contesei...",

„*En place pour le quadrille !*“ [1], strigă cineva.

Pietro se ridică şi-şi luă pălăria.

„Plecaţi, atît de devreme !“

„Da ; trebuie să mă duc să-mi termin subiectele de examen.“

„Sau să petreceţi jumătate de ceas pe sub ferestrele frumoasei ?...“

„Ar însemna să mă port cel puţin ca un nătîng, după cele ce mi-aţi spus dumneavoastră.“

Și tînărul zîmbi cu zîmbetul lui care se silea să fie vesel în timp ce el simțea doar amărăciune.

Ca să meargă acasă a apucat-o pe drumul care i se părea cel mai scurt, trecînd adică pe la *Rinazzo*.

În casa contesei nu era lumină. Pietro s-a oprit să privească în liniște terasele întunecate, apoi şi-a plecat bărbia în piept, cu un suspin, murmurînd :

„Astă-seară la teatru se joacă o dramă foarte la modă... Cu siguranță că este la teatru... Ea...“

Apoi, rușinîndu-se parcă de acest monolog, dădu din umeri cu dispreț și grăbi pasul.

„Mergem la teatru diseară ?“, l-a întrebat pe Raimondo a doua zi, de cum au fost iarăși împreună.

„Să mergem, dacă-ți face plăcere. Şi cum rămîne cu subiectele ?“

„Mai aşteaptă ele o seară, că nu-i foc. O să am destul timp să le isprăvesc.“

În piaţa Catedralei s-au întîlnit cu un prieten care s-a oprit să stea de vorbă cu ei.

„Vă duceţi la teatru diseară ?“, i-a întrebat acesta.

„Dar de ce întrebi ?“

„Pentru că o să se joace o comedie nouă şi toată Catania o să fie acolo.“

„O să mergem... pentru că *atunci vine și frumoasa* mea“, spuse Pietro glumind.

„Da !... Da !... frumoasa ta numărul... Nu mai știu la ce număr ai ajuns... craiule !“

„Serios ; sînt îndrăgostit ca un nătărău.“

„Şi de cine ?“

---

[1] Pregătiţi-vă pentru cadril ! (În lb. franceză în original.)

„De o doamnă care-i o vrăjitoare... ascunsă cu totul în dantelării și catifele... al cărei nume l-am aflat abia ieri."
„Contesa di Prato ?"
„O cunoști ?"
„Ce naiba ! După portretul care i-l faci... alta pe-aici care să-i semene nu mai există !"
„Și nu-i adevărat portretul ăsta ?"
„Dumnezeule !... Te-ai îndrăgostit și tu de ea ? !..."
„Nu știu ce-aș face pentru o simplă vorbă numai din partea acestei femei..."
„N-ar fi nevoie să faci prea multe ; ar fi destul să te împrietenești cu bărbatul ei... și chiar cu iubitul ei ; și unul din cei doi te-ar prezenta... restul ar veni de la sine."
„Iubitul ei ?" exclamă Pietro îngălbenindu-se fără să vrea, în timp ce se silea să zîmbească : „Ah ! există prin urmare și un iubit ?"
„Pentru moment, dar... bagă de seamă !... La Neapole se pare că au fost mai mulți, nu numai unul ; ceea ce a dat naștere la destule scandaluri, sfîrșite toate cu un duel în care bărbatul ei a frînt, cu o lovitură de sabie, brațul unuia dintre cei mai indiscreți."
„Și asta n-a învățat-o minte ?"
„Face ce vrea din acest bărbat pe care-l învîrtește pe degete și care are curajul să se bată în duel, dar nu îndrăznește să-i facă nici cea mai mică dojană nevestei sale. Asta-i povestea multor bărbați."
„Și tînărul acela brun, cu barba neagră, care-o însoțește adesea ?..."
„Întocmai. El este iubitul de care-ți vorbeam."
„Ce păcat !" exclamă Pietro căzut pe gînduri.
„Aranjează cumva să-i fii prezentat", stărui Antonino.
„Eu !...", exclamă Pietro, cu un accent indescriptibil de stupoare.
„Da ; tu vei fi al doilea dintre adoratorii de acum, fără să-i mai punem la socoteală pe cei absenți... Doamne, de ce te-ai întristat ?... Să știi că te-ai îndrăgostit cu adevărat."
„Ești atît de naiv s-o crezi ?"
„Atunci aranjează cumva să-i fii prezentat."
„Ar fi zadarnic."
„Cine știe !"

„Condiția mea îmi interzice s-o am cu prețul unei lașități, și nu am bani destui ca să intru în rîndul acestor domni care îi fac curte... De altfel, simt că nu-s făcut după calapodul lor... întrucît n-aș ști s-o iubesc în devălmășie, cum fac ei..."

„Atunci, uit-o."

„Nu mi-am închipuit niciodată că e altceva decît o glumă."

„La revedere, pe diseară."

„Adio."

La nouă și jumătate cei doi prieteni nedespărțiți erau la ușa teatrului, în mijlocul mulțimii de tineri care fumau și se uitau la doamnele care coborau din trăsuri.

Spectacolul începuse de cinci minute. Tinerii intrară să-și ocupe locurile. Raimondo era nemulțumit, încercînd să-și tragă înăuntru prietenul, și bombănea că nu vrea să piardă prima scenă. Ultima trăsură o adusese pe ultima doamnă la peron și Brusio încă nu se clintea din loc.

În cele din urmă Raimondo își pierdu răbdarea și îl lăsă singur, intrînd în sală.

Puțin după ceasurile zece, se auzi huruitul unei trăsuri care se apropia ; și numai urechea lui Pietro putea să-și dea seama că pasul cailor nu avea trapul obișnuit al cailor seniorialí.

„O trăsură închiriată... a ei trebuie să fie !", murmură sprijinindu-se de ușă.

Trăsura se opri într-adevăr la prima ușă, unde se afla el, și un bărbat, în care Pietro îl recunoscu pe conte, sări primul jos, ca să dea mîna doamnei pe care-o însoțea.

Instinctiv Brusio făcu un pas înainte.

Contesa își sprijini foarte ușor mîna ascunsă într-o mănușă albă de mîna domnului di Prato, puse piciorul, care părea abia schițat în cizmulița de atlaz, pe scăriță, abia atingînd-o, și sări pe peron. Cu o grație desăvîrșită, foarte distinsă, trase după sine lunga trenă a fustei de mătase *granadine*, pentru ca, urcînd, să nu-și descopere decît glezna gambei subțiri și bine modelate. Numai că, în clipa cînd își pleca afară din trăsură căpșorul ei împodobit cu flori, neizbutind să-și prindă, în același timp, *bournous*-ul care-i acoperea umerii, acesta îi lunecă pe spate și pe umerii de o albeață orbitoare.

Poate că a surprins-o acel om care stătea singur și neclintit la ușă, arătînd limpede că așteaptă pe cineva, în timp ce toți ceilalți se aflau în teatru, pentru că, în timp ce-i trecea prin față, strîngîndu-și cutele fustei ca să nu se-nfoaie, ridică o clipă ochii asupra lui.

Apoi, plictisită parcă de privirea scînteietoare care se încrucișa cu a ei și părea să-i absoarbă întregul fluid, înainte de a urca scările coridorului, se întoarse o clipă spre conte, în timp ce acesta dădea cîteva porunci vizitiului.

În clipa aceea un colț din țesătura foarte ușoară a rochiei îi atinse ușor hainele, iar picioarele lui Pietro tremurară.

Cîteva minute mai tîrziu, se îndreptă și el încet spre sală. Cum intră, strălucirea lentilelor unui binoclu fixat asupra ușii îi izbi privirile. Ridică ochii spre loja din primul rînd de unde venea acea strălucire, și o văzu pe contesă cum își lăsa ușor în jos binoclul, sprijinindu-l cu brațul întins, pe catifeaua balustradei, în timp ce cu ochiul golit parcă de orice expresie, aproape cu curiozitate, încă îl mai fixa : ar fi vrut să-l cunoască, desigur, printr-un capriciu de femeie elegantă, pe bărbatul care o așteptase la intrare trei sferturi de ceas după ridicarea cortinei.

Pietro și-a căutat locul și s-a așezat aproape în fața lojei contesei.

Comedia a fost foarte aplaudată ; dar Pietro n-a aplaudat deloc, pentru că doar anumite pasaje îi atraseră cu adevărat atenția ; erau acele pasaje, cînd inima lui simțea din plin tot ce simțise și autorul, și atunci se întorcea, chiar fără să-și dea seama, spre balconul Narcisei și căuta în ochii ei ecoul limpede al simțămintelor sale.

Contesa era cu spatele întors către scenă ; și numai din cînd în cînd, în acele clipe care aveau forța să-l smulgă pe Pietro din preocupările sale obișnuite, își întorcea și ea ochii limpezi spre actori. Altminteri, stătea de vorbă cînd și cînd cu numeroșii vizitatori care ocupau pe rînd scaunele din loja ei ; și de foarte puține ori s-a folosit de binoclu ca să studieze toaletele doamnelor. Niciodată însă nu și l-a plecat spre sală.

În privirea ei, în gesturile ei, în atitudinea și în felul în care le vorbea și le zîmbea uneori domnilor care îi

ţineau companie, se citea o expresie de oboseală şi de plictis, cu neputinţă de exprimat în simple vorbe, dar care se traducea în nuanţele molatice, în pozele voluptuos apatice.

Binoclul lui Pietro rămînea mereu fixat pe loja ei. De două, trei ori, ea, surprinsă de supărătoarea lui stăruinţă, a întors ochii spre binoclul care avea indiscreţia s-o cerceteze atît de îndelung din stal. O dată, în sfîrşit, l-a ridicat încet pe-al ei, şi brusc, fără tatonările atît de obişnuite la teatru pentru a-ţi învălui adevăratul scop, l-a fixat asupra tînărului care şi-l plecă numaidecît pe-al său.

A rămas astfel cîteva secunde ; apoi, aproape că lăsă să-i cadă pe balustradă binoclul şi ridică uşor din umeri a iritare.

Înainte de sfîrşitul piesei, Brusio îşi părăsi locul şi ieşi pe coridor.

Avea ochii aprinşi şi strălucitori, pometţii lui, de obicei palizi, se coloraseră de o roşeaţă febrilă.

Cîteva minute mai tîrziu, chiar înainte de căderea cortinei, auzi deschizîndu-se uşa unei loji şi paşi care se apropiau, amestecîndu-se cu foşnetul unei rochii.

Contesa trecu prin faţa lui, de astă dată voioasă şi rîzînd, la braţul unuia dintre cei care se aflaseră în lojă.

În clipa aceea, Pietro ar fi dat zece ani din viaţă fie şi numai pentru o privire. Fustele ei îl atinseră în treacăt fără ca ea să arate că şi-a dat seama de prezenţa lui. Numai contele se întoarse şi-l fixă cu un ochi foarte întunecat şi bănuitor.

Tînărul coborî scările aproape o dată cu ea ; o văzu urcînd în trăsură împreună cu contele, după ce dăduse mîna cu ceilalţi, şi plecînd.

El a rămas nemişcat în prag.

„*Nu mergi acasă ?*“, *auzi în spatele lui* glasul lui Raimondo.

„Da... te aşteptam să-mi iau rămas-bun...“

„Pe mîine, nu-i aşa ?“

„Nu ştiu... Poate că va trebui să învăţ toată ziua...“

Şi o porni încet către *Marina*.

La ceasurile două în zori, Raimondo se pregătea liniştit să se urce în pat, cînd cineva îi bătu cu furie în uşă.

„Cine poate fi la ceasul ăsta ?“ își spuse în sinea lui tînărul surprins, mergînd să deschidă.

„Sînt eu, Raimondo... eu sînt ! Deschide, rogu-te !“ auzi el vocea doamnei Brusio, aproape delirînd, în spatele ușii.

„Ce s-a întîmplat, doamnă ?... Dumnezeule !... dumneavoastră mă înspăimîntați !“, exclamă tînărul lăsînd-o să intre în cameră pe mama prietenului său.

„Pietro !... Unde e Pietro ? Unde e fiul meu, signor Angiolini ?“, spuse sărmana mamă cu lacrimi în ochi.

„Pietro nu-i acasă ?“ întrebă Raimondo foarte surprins.

„Sînt ceasurile două din zori și fiul meu încă nu s-a întors acasă... Am trimis servitorul să-l caute la teatru, și s-a întors spunînd că teatrul s-a închis de mult, dar că în ușă avusese loc o încăierare între niște tineri ; că au fost răniți și arestați... Dumnezeule !... i s-o fi întîmplat vreo nenorocire !... Dumneata unde l-ai lăsat ?...“

„Ne-am despărțit la ieșirea din teatru, și mi-a spus că se duce numaidecît acasă... Dar eu nu știu nimic de vreo încăierare...“

„Doamne... hohoti mama frîngîndu-și mîinile, ce-o să mă fac, Dumnezeule, ce-o să mă fac !... Sînt singură, signor Angiolini, sînt singură !... Băiatul meu !... cine știe ce s-a întîmplat cu băiatul meu !... Ajută-mă ; să alergăm la chestură să luăm informații...“

„Nu vă pierdeți nădejdea, doamnă ; sper să vi-l aduc pe Pietro cît mai curînd și fără nici o nenorocire. Fiți bună și așteptați-mă aici.“

Punîndu-și în grabă o haină pe el, Raimondo își luă pălăria și ieși val-vîrtej.

Dînd frîu liber unei bănuieli care-i fulgerase în minte în timp ce signora Brusio se pierduse cu firea din pricina neobișnuitei și extraordinarei întîrzieri a fiului ei, și din pricina veștii pe care i-o adusese servitorul, el o apucă pe bulevardul Stesicorea, apoi pe Etnea, către casa unde locuia contesa di Prato. Ajungînd sub terase, pe trotuarul din față, i se păru că vede ceva negru și nemișcat pe pavaj.

Se apropie șovăitor și-l strigă încet pe nume.

„Ce vrei ?“ răspunse o voce răgușită și încă tremurătoare, de parcă și-ar fi înghițit lacrimile, și pe care Rai-

mondo s-ar fi silit zadarnic s-o recunoască, cu accentul ei dur și aproape tenebros, dacă nu i-ar fi fost atît de familiară.

Se apropie și mai mult și-l văzu pe prietenul lui așezat pe bordura trotuarului, cu coatele pe genunchi și fruntea în palme.

„Tu, aici !... la ceasul ăsta ?“, exclamă Raimondo.

„Ce vrei, te-ntreb ? !, replică Pietro cu și mai multă asprime. Oare n-am dreptul să fac ce-mi place ? !...“

Raimondo înțelese că momentul nu era prielnic să-i vorbească prietenului său ; și suspinînd cu tristețe, pentru că abia atunci descoperise abisul înspăimîntător deasupra căruia se legăna Pietro, se așeză tăcut alături.

Pietro stătea mut, ca și cum nici nu și-ar fi dat seama de existența prietenului, cu ochii de o limpezime uluitoare ațintiți spre lumina care strălucea dincolo de perdelele de mătase ale terasei.

Din cînd în cînd, la intervale lungi, tresărea, și o picătură, ca de sudoare, care îi luneca din orbită, lucea o clipă brăzdîndu-i obrajii. Deodată prinse cu violență brațul lui Raimondo.

„Privește !... privește și tu !“, îi strigă cu vocea stridentă și sacadată a unui delirant sau a unui nebun.

Și se ridică în picioare, ca și cum ar fi vrut să se înalțe pînă la terasă spre a vedea mai bine.

„Eu nu văd nimic“, murmură Raimondo care-și freca zadarnic ochii.

Fără să-i răspundă, Pietro îi întinse punguța binoclului pe care-l scosese din buzunarul redingotei.

„Privește, îți spun !... să înnebunești și mai multe nu !“

Cu ajutorul binoclului, Raimondo o văzu pe contesă, lîngă perdelele terasei ale cărei ferestre erau deschise, întinsă în poziția ei preferată, languroasă și ademenitoare, într-un fotoliu, tot în rochia de la teatru, cu părul încă împletit cu flori ; și un bărbat, contele, drept în spatele fotoliului, se apleca spre ea, și-i despărțea cu sărutări cîrlionții pe frunte. Ea-i zîmbea cu zîmbetul ei de sirenă, și, în răstimpuri, atunci cînd contele rămînea năucit de ispita farmecelor ei voluptuoase, îi lua mîinile, cu mînuțele ei subțiri și foarte albe, și își mîngîia cu ele fruntea, le ascundea în desișul mătăsos al părului, și le punea apoi pe

ochi și pe buze, dar încet, cu irezistibilul ei abandon, ca și cum ar fi vrut să dea tuturor emoțiilor îmbătătoare care se descătușau din porii ei răgazul de-a pătrunde în ființa lui pînă-n măduva oaselor.

Raimondo, aproape înspăimîntat din cauza prietenului său de ceea ce văzuse, fu zguduit de suspinele care izbucneau sufocate ca niște sughițuri ; și, vîrînd cu tristețe binoclul în punguță, spuse cu tonul cuiva care ia o hotărîre :

„Hai, Pietro, e timpul să plecăm ! Mama ta ne așteaptă la mine acasă !"

„Mama mea !...", exclamă tînărul cu o tresărire a iubirii filiale care vibra încă puternic în inima lui, în timp ce toate celelalte erau destinse și răvășite.

„Da, mama ta, înspăimîntată de întîrzierea ta neobișnuită, care deznădăjduită a venit să te caute la mine."

„E chiar atît de tîrziu așadar ?", întrebă tînărul vorbind ca prin vis.

„Sînt aproape ceasurile trei, și nu peste mult."

„Nu credeam să fie atît de tîrziu... Ai dreptate, să plecăm... trebuie să fim bărbați !"

Apoi s-a oprit în mijlocul drumului, de parcă n-ar fi avut puterea să se desprindă din loc.

„Bine spuneai : trebuie să fim bărbați și nu copii !", i-a replicat Raimondo, dînd accentului său expresia cuvenită și tîrîndu-l aproape cu forța, în timp ce Pietro se lăsa dus, cu capul plecat, ca un copil certat.

IV

CÎND AU INTRAT ÎN ALBERGO DI Francia, signora Brusio, care îi aștepta, a alergat să-și îmbrățișeze fiul cu toată nerăbdarea unei inimi de mamă ; dar a rămas locului, fără să se încumete, cu brațele deschise, în fața privirii opace de pe chipul întunecat și iritat al fiului ei.

„Credeam, spuse acesta cu asprime, că nu mai sînt la vîrsta unui școlar după care trimiți să fie căutat dacă a întîrziat prea mult și nu s-a întors de la școală...“

Mama fu izbită dureros de vorbele lui, singurele de acest fel auzite vreodată de la fiul ei pe care îl idolatriza. Instinctul ei matern se cutremura de starea băiatului care într-o clipă putuse uita pînă-ntr-atîta de cultul pe care-l nutrea pentru mama sa, și să-i răspundă astfel.

„Să mergem dragul meu, surorile tale ne așteaptă...“, spuse ea cu tristețe, dar evitînd să-l înfurie. „Mulțumesc, signor Angiolini.“

O porniră spre casă, și mama observă cu un suspin că fiul ei nu-i oferă brațul, ci merge întunecat și mînios, alături de ea.

Pe scară au dat fuga în întîmpinarea lor cele două surioare palide și hohotind, care strigau :

„Mamă ! mamă !... L-ai găsit ?... E aici Pietro al nostru ?...“

Exclamațiile lor sărbătorești fură întrerupte de vocea dură a fratelui :

„Pe viitor, exclamă acesta, străduindu-se să-și stăpînească vocea pe cît îi sta în putință și tremurînd de iritare, sper că întîrzierile mele nu vor mai da loc la asemenea scene de teatru... care mă vor sili să-mi caut aiurea pacea și libertatea de care am nevoie... și pe care sînt hotărît să le am... Dați-mi dublura cheii de la ușă, ca să nu vă mai dau prilejul să mă așteptați mîine, și s-o terminăm cu povestea asta !...“

Și fără să ia măcar lumînarea, se încuie în odaia lui, trîntind ușa cu putere.

„Bietul meu copil !, a suspinat dezamăgită mama, îmbrățișîndu-și înlăcrimată fiicele : astea sînt primele lacrimi pe care le vărs din pricina ta !“

Pietro se plimbă prin odaie timp de cîteva minute, agitat, și ieși apoi pe terasă.

Calmul senin al nopții de vară, vînticelul răcoros care-i usca sudoarea pe frunte îl mai liniștiră puțin ; se gîndi la lacrimile mamei sale și simți cum se urăște, așa cum nu urîse niciodată pe cineva.

„Sînt un ticălos !... da, sînt un ticălos !..., exclamă smulgîndu-și părul. Oh ! capul meu... Dumnezeule !...“

Deschise fără să facă zgomot ușa odăii sale și, pășind în vîrful picioarelor, se duse să tragă cu ochiul prin ușa de la odaia mamei, să vadă dacă doarme.

Signora Brusio era încă trează cînd fiul ei a deschis ușa, ascultînd neliniștită cel mai ușor zgomot pe care-l făcea el, și după care ar fi putut să-i ghicească starea sufletească ; cînd a auzit că se apropie, a înțeles, din instinct matern, că fiul ei, căit, venea să vadă dacă ea dormea ; și instinctul matern îi mai spunea și că singura iertare pe care putea să și-o dorească în căința lui era ca ea, mama, să se odihnească. S-a lungit pe pat și s-a prefăcut că doarme.

Pietro ascultă o clipă, din spatele paravanului, respirația cam precipitată a mamei sale ; dar, crezînd că doarme cu adevărat, nu mai putu să-și stăpînească lacrimile care i se prelingeau fierbinți pe obraji ; lacrimi de căință, de mînie împotriva lui însuși, de spaimă pentru viitor (pe care abia atunci îl întrezărea), pentru tot ce simțea.

„Sărmana mea mamă !, exclamă suspinînd ; sărmana mea măicuță !“

Și mama îi auzi suspinele și le înăbuși în perne pe ale sale.

Pietro s-a retras în vîrful picioarelor, tot așa cum venise ; și a ieșit iarăși pe terasă.

Cu fruntea între palme și coatele sprijinite de balustradă, ațipi în vîrtejul luminos și tulburător născut din inima și închipuirea lui, și ba i se părea o umbră, ba o nălucă înveșmîntată în alb, așa cum o văzuse cîteva ceasuri înainte... cu fruntea și părul mîngîiate de mîinile acelui bărbat... Cînd, orbit de o lumină foarte vie, înălță privirile, își dădu seama dintr-o dată, cu mirare, că prima rază de soare scînteia în geamurile ferestrelor.

„Ce repede !, murmură el, ziua vine repede acum !...“

Intrînd dimineața în odaie, mama lui observă cu durere că patul era neatins, așa cum fusese făcut cu o seară înainte.

„Mamă !, îi spuse tînărul luîndu-i o mînă, cu o voce plină de căință pentru cele întîmplate, dar hotărît să obțină ceea ce dorea, îți cer iertare pentru tot ce-am spus

și am făcut ieri... Dar te rog să-mi lași în viitor mai multă libertate, pe care o cere de acum vîrsta mea..."

„Cum vrei tu, fiule..., răspunse mama îmbrățișîndu-l. Nu mă tem că ai putea fi necumpătat, pentru că ești fiul unui om cinstit și vei păstra cu cinste numele pe care ți l-a dat. Cît despre mine..., și sărmana femeie suspină încercînd să zîmbească, cît despre mine, am să încerc să-mi înving spaimele prostești..."

„Mulțumesc, mulțumesc, buna mea mamă !...", exclamă Pietro, silindu-se să-și stăvilească lacrimile gata să scalde mîna pe care o săruta.

Dar în fiecare seară, mama, care număra cu bătăile inimii sale minutele de întîrziere ale băiatului ei, aștepta, pînă la două și deseori pînă la trei, din noapte, ca pasul cunoscut s-o anunțe de departe, în liniștea de pe stradă, că *el* era cel care vine ; și plîngea adeseori, cînd, în loc să intre în pat, îl auzea plimbîndu-se prin odaie, ori ieșind pe terasă ; iar a doua zi, cerceta suspinînd neliniștită patul, adeseori cu așternutul neatins și căuta în ochii rătăciți ai fiului și în trăsăturile palide și ostenite ale chipului său un răspuns parcă la temerile nedeslușite care-l neliniștea. Pietro, care înainte obișnuia să întrebe, în fiecare dimineață, de sănătatea mamei sale, nici nu-și dădea măcar seama de paloarea și de înfățișarea ei bolnăvicioasă.

Raimondo aproape nu-l mai vedea. Brusio își petrecea zilele la *Labirint,* seara urmărind-o pe femeia care îi inspirase nebuneasca pasiune sau căutînd s-o întîlnească la plimbare (unde uneori privirea ei îl fixa cu raza liniștită și fără viață a pupilei de culoarea cerului, ceea ce îl făcea pe bietul tînăr să delireze pur și simplu, și îl îndemna să urmeze, cu ochii învăpăiați și mîinile tremurătoare, fluturările rochiei care se armoniza atît de încîntător cu mișcările pline de farmec ale trupului de zînă) sau la teatru, unde o vedea strălucind în luxul ei amăgitor, înmiresmată în aburul acela înălțător pe care îl emană frumusețea, tinerețea, bogăția ; făcînd ca lumina privirilor ei să scînteieze o dată cu văpăile giuvaierurilor ; armonizînd albul catifelat și nespus de pur al pielii cu albul palid al perlelor care îi cuprindeau gîtul superb ; adeseori veselă și zîmbitoare cu bărbații cei mai eleganți și mai la modă, din societatea cea mai aleasă, care-și disputau un loc în loja

ei ; adeseori pe jumătate ascunsă în ungherul cel mai întunecos al lojei, cu căpşorul cîrlionţat şi împodobit cu flori şi pietre scumpe răsturnat pe spate, sprijinit de perete, cu acea atitudine de abandon căreia ştia să-i dea tot ce poate fi mai ademenitor în moliciune, tot ce poate fi mai irezistibil şi mai galeş, şi stătea acolo cu ochii închişi, dormind parcă şi sorbind cu o voluptate cît se poate de distinsă armoniile muzicii care aveau puterea s-o emoţioneze şi mai mult.

Brusio îşi petrecea nopţile pe sub terasele ei, cu ochii aţintiţi spre lumina care-i strălucea în odaie ; aspirînd cu voluptatea înfricoşătoare a pasiunii (care era atît de puternică încît ajunsese un fel de nelinişte), cu gelozie şi chiar cu durere, toate zgomotele cele mai de neauzit ale pasului ei, ale foşnetului rochiei, efluviile înmiresmate care veneau dinspre femeia iubită, cele mai stinse sunete ale pianului şi ale vocii ei, care adeseori i se adresa contelui, şi le răspundea, ca un ecou, un suspin de pe drum. Ştia ceasul cînd se scoală, cînd îşi face toaleta, cînd prînzeşte, cînd se plimbă ; cunoştea felul cum se unduiau perdelele cînd se afla ea în spatele lor, zgomotul rotilelor de la fotoliul pe care mîna ei nepăsătoare îl trăgea.

Era o tortură cumplită pe care şi-o impunea fără să-şi dea seama, îl atrăgea însă cu vraja ameţitoare a adîncului, care îi hrănea paroxismul febril, îi devora forţele şi viaţa, cu fericirile lui triste, cu bucuriile lui aspre, cu visele lui înfrigurate.

Uneori, cînd venea acasă după miezul nopţii, pe jos, însoţită de conte şi de doi-trei tineri eleganţi care-o curtau, se întorcea spre bărbatul aşezat pe trotuar, care s-ar fi preschimbat bucuros într-o grămadă de zdrenţe ; şi contele încetinea pasul ca să-l vadă mai bine. Cînd se întorcea cu vreo trăsură, Pietro vedea, uneori, la lumina felinarelor trăsurii, că ea, în timp ce coboară treptele, se întoarce cu curiozitate spre colţul unde ştia că trebuie să se afle personajul acela ciudat, despre care îşi închipuise prima oară că-i un cerşetor ; iar contele se oprea în faţa porţii cîteva minute, să se uite la el.

Într-o noapte, pe la sfîrşitul lui septembrie, către ceasurile două dimineaţa, Pietro o aştepta de-o bună bucată de vreme pe contesă, care fusese la serata prefectului.

Zgomotul unei trăsuri apropiindu-se în trapul întins al cailor se făcu auzit de foarte departe, pe străzile pustii, şi, nu peste mult timp, trăsura trecu prin faţa eroului nostru, neclintit la locul lui dintotdeauna. Narcisa coborî mai încet decît de obicei şi dispăru aproape îndată împreună cu contele.

Trăsura plecă.

Pietro i-a auzit pasul uşor urcînd scările, însoţit de călcătura mai apăsată a bărbatului care o urma ; a auzit apoi uşa care se deschide să-i primească şi se închide apoi numaidecît ; a văzut că salonul unde stătea de obicei contesa se luminează tot mai mult.

La foarte scurtă vreme, dulcea voce a Narcisei, cu accentul ei moale şi armonios de o expresivitate cu neputinţă de descris, stîrni bătăi puternice în inima tînărului bărbat.

„Dumnezeule !... ce beznă !... Dar toţi în casa asta dorm !..."

Apoi, cîteva sunete ale pianului scoase parcă la întîmplare, ca şi cum degetele ar fi căutat noaptea unei melodii fantastice, dar s-ar fi plictisit repede, din care se înfiripa terţetul final din *Hernani*, întrerupt şi el aproape numaidecît, cu aceeaşi capricioasă voluptate, pentru un vals pe atunci în mare vogă : *Sărutul* de Arditi.

Dar se părea că o înclinaţie cu totul neobişnuită a interpretei suplineşte uşoarele imperfecţiuni de execuţie, provocate de dificultăţile pe care le întîmpină, cu o expresie foarte ciudată, care scotea din notele valsului tonuri năvalnice şi freamăte de delir sărbătoresc, şi te făcea să plîngi împreună cu eroii melodramei.

Niciodată nu i se păruse lui Pietro că a auzit o armonie ca aceea pe care mîinile femeii adorate o închipuiau pe clapele de fildeş, în liniştea adîncă a acelei nopţi, înmiresmate de vecinătatea grădinilor *Labirintului* şi luminate de lună.

Deodată şi valsul s-a întrerupt iar tînărul auzi paşii ei care se apropiau de balcon, şi îi văzu silueta care se profila în lumina încăperii.

Ea se sprijini de gratiile terasei, cu capul în mîini, pierzîndu-şi privirea în zare. Luna, aflată în cel din urmă pătrar, parcă o învălui cu o boare transparentă.

Altă umbră se apropie de ea și rămase alături.

„Doamne! rosti o voce tăioasă și orgolioasă, cu accent toscan, în care Pietro o recunoscu pe aceea a contelui, nu izbutesc să scap de individul ăsta!"

Brusio simți că vorbele îi erau adresate lui și sîngele îi urcă în obraji.

„Ce spui?", răspunse vocea proaspătă a contesei, cu toate că vorbea foarte încet.

„Vorbesc despre indiscretul acela care stă aici și spionează de dimineața pînă seara și nu ne îngăduie nici o oră de liniște... și pe care-l cred, zău așa, nebun după dumneata..."

Contesa a ridicat din umeri cu o mișcare disprețuitoare de indiferență; apoi murmură distrată, cu vocea ei cea mai frumoasă și cea mai calmă, și cu cea mai deplină nepăsare, plecînd de pe terasă:

„Și ce vină am eu dacă omul ăsta e nebun?..."

Pietro se ridică, încet, ca și cum i s-ar fi muiat picioarele sub el, simțind cum îi îngheța sudoarea pe frunte, clănțănind din dinți și pradă unui tremur nervos.

Ziua, contele ar fi rămas îngrozit de paloarea și de fața lui descompusă, ca și de strălucirea sinistră a ochilor lui arzători.

Rămase o clipă împietrit, descumpănit, ca și cum acea preafrumoasă voce de femeie ar fi retezat cu o singură lovitură mușchii cei mai vitali ai inimii sale. Singurul zgomot care se auzea era doar clănțănitul dinților săi izbindu-se unii de alții.

„Femeia asta are dreptate!, a murmurat apoi cu o voce răgușită, chinuindu-se să pronunțe cuvintele: eu sînt nebun!... sînt nebun!... Și am fost și laș pe deasupra!..."

Și plecă încet, aproape tîrîndu-se. Nu făcuse nici zece pași cînd notele vesele și cristaline ale valsului răsunau din nou.

Se opri în mijlocul străzii, să mai privească o ultimă dată, cu o negrăită expresie de amărăciune deznădăjduită, lumina care strălucea limpede în odaia prea plină de armonie; își ridică pălăria, cu o mișcare instinctivă, lentă, aproape solemnă, exclamînd, cu ochii umezi de lacrimi de foc:

„Adio, doamna mea!... Adio!"

Păşea împleticit, clătinîndu-se ca un om beat, pînă cînd se trînti, fără putere, hohotind, pe o bancă de marmură sub copacii de la *Rinazzo*.

„Oh ! valsul ăsta ! valsul ăsta !, strigă el gesticulînd năuc, de parcă sunetele i-ar fi izbit creierul, Dumnezeule !... mi se pare că sînt nebun de-a binelea... Ah !... dar femeia asta nu are nici măcar un gînd pentru bărbatul care e nebun după ea ? ! !..."

Şi plecă alergînd ca în delir, fugind de sunetele care păreau să-l urmărească în liniştea nopţii.

A rătăcit aproape noaptea întreagă pe străzile cele mai singuratice şi pustii din oraş ; alergînd şi hohotind cu disperare, trîntindu-se pe jos, la cîte un colţ de stradă, cînd neliniştea febrilă îi istovea puterile pe care i le dăduseră momentele de paroxism. Nu vom încerca să descriem lacrimile fierbinţi care îi brăzdau chipul livid şi plin de praf şi sudoare. Furtuna năpraznică ce urla dezlănţuită în pieptul lui, făcîndu-l să îngaime fără nici o noimă frînturi de cuvinte, gemetele care se articulau în cuvinte dezlînate, dar în mijlocul cărora răsuna mereu acelaşi strigăt, cînd ca un hohot, cînd ca o chemare deznădăjduită : „Narcisa !... Narcisa !..." Şi cînd inima lui se zbătea gata parcă să se rupă, îşi apuca fruntea în palme şi o rupea iar la fugă ca un bezmetic, pînă cînd oboseala fizică îl năucea de-a dreptul în lupta cumplită cu propriile-i patimi.

Tocmai începea să se crape de ziuă ; zorii tremuraţi îi răniră ochii ca o revărsare de foc ; viaţa care se trezea iarăşi în marele oraş cu toate zgomotele ei, lumina care creştea, limpezind parcă toată nemărginirea deznădejdii lui, i se părură hidoase... cînd el, el căuta nimicul, şi nu se gîndise la sinucidere pentru că ura încă prea mult pentru a fi *obosit de viaţă*.

A deschis poarta casei cu dublura cheii pe care o ţinea mereu la el ; s-a încuiat în odaia lui, aşa, pe întuneric ; s-a zvîrlit pe pat, îmbrăcat cum era, lăsînd doar să-i lunece într-un ungher pălăria : era sleit cu totul de puteri.

Oboseala fizică şi morală îl sleiseră ; poate şi deznădejdea ; sau, cel puţin, îi amorţise orice sensibilitate. Căzu numaidecît într-un somn zbuciumat, scuturat de frisoane şi întrerupt mereu.

Biata mamă se sculase o dată cu zorile, după o noapte petrecută în lacrimi, şi stătea în salonul din faţa odăii lui, să vadă măcar dacă a venit, şi ascultă multă vreme gemetele, hohotele, horcăielile sufocate, care se amestecau cu respiraţia grea şi chinuită a celui adormit, tulburîndu-i şi sfîşiindu-i inima. Cu urechea lipită de broasca uşii, a rămas aproape o zi întreagă ascultînd cu nelinişte şi îngrijorare cele mai mici zgomote care veneau din odaia lui, încercînd să le desluşească înţelesul. În sfîrşit, către ceasurile şapte seara, l-a auzit sculîndu-se şi plimbîndu-se prin odaie. Şi mamei, care înţelegea că ceva groaznic se petrece în sufletul copilului ei, care-l îndepărtează de mîngîierile, ba chiar şi de lacrimile ei, da, mamei i-a fost teamă că acest fiu adorat, pînă acum bun şi afectuos, şi căruia dintr-o dată nu-i mai recunoştea nici privirea întunecată şi nici caracterul aspru şi violent, să nu făptuiască cine ştie ce gest necugetat dacă şi-ar fi dat seama că este iscodit.

O vreme Pietro s-a plimbat prin odaie, abia tîrîndu-se sau umblînd cu paşi mari după schimbările neaşteptate ale ideilor care-i treceau prin minte ; urînd firicelul de lumină strecurat prin crăpăturile obloanelor şi care îi amintea că afară este încă zi ; urînd zgomotele străzii, care îl anunţa că nu totul murise sau cel puţin că nu totul este cernit ca inima lui ; urînd pînă şi gîndul că se afla lîngă familia lui, familia care avea un adevărat cult pentru el şi pentru care altă dată şi-ar fi dat viaţa. Apoi s-a aşezat lîngă măsuţă, cu capul în mîini, şi a stat aşa îndelung ; cu ochii uscaţi, sticloşi, de o extraordinară fixitate.

Era mistuit de febră şi sîngele îi zvîcnea năvalnic ; o clipă, atunci cînd simţi cum i se zbat arterele, încît le auzea aproape surda rumoare izbindu-i parcă şi creierul în vuietul lor repetat ; atunci cînd simţi în palme focul care-i ardea fruntea ; atunci cînd, ca niciodată, zări lacrimile fulgerate străbătîndu-i pupila ca o dîră luminoasă şi lăsîndu-i în suflet o dîră de foc, în furtuna patimilor, se întrebă dacă nu este cumva nebun cu adevărat. Ideea aceasta îl înfricoşă... îl înfricoşă gîndul că nu mai e stăpîn pe sine însuşi, pe viaţa lui, şi totuşi simţind că tocmai de asta are nevoie acum mai mult ca oricînd, adică să se îmbete deplin cu voluptatea cumplită a durerii care-i pri-

mejduia chiar viaţa, îl înfricoşă faptul că viaţa lui depindea de jocul altora : îşi puse cîteva întrebări sfîşietoare în calmul lor silit şi îşi propuse judecăţi chibzuite, dar ele mai trădau încă neliniştea sforţărilor care îl vlăguiseră, dominînd uraganul care-i învrăjmăşea inima într-o dorinţă deznădăjduită de echilibru, pentru a se convinge că nu era nebun... pentru că lui îi era teamă că era... pentru că ura sălbatic...

Auzi orologiul din camera alăturată bătînd ceasurile nouă.

„Să vedem ! murmură el ridicîndu-se, la ceasul ăsta trebuie să fie întuneric... Încă sînt cu mintea întreagă... La ce bun să-mi pierd orice nădejde din cauza ei ?... Ce drepturi am eu ? Sîntem bărbaţi, pentru Dumnezeu !... cum zice Raimondo... Dar cine îi tot dă zor cu asta, e limpede, acela se teme că nu e cu adevărat bărbat... Nu-i adevărat că sînt nebun !... Nu vreau să fiu nebun !... Prea bine !... vreau să fiu un adevărat bărbat !... da... am capul limpede !... înţeleg că trebuie să-mi înec amintirile... să mi le înec în vin... femei... orgii !..."

Deschise apoi obloanele, să vadă dacă era într-adevăr noapte : se făcuse chiar întuneric beznă ; îşi culese pălăria de pe jos şi şi-o puse pe cap fără să-şi mai îndrepte măcar părul ciufulit şi lipit de sudoare pe frunte, şi ieşi, aproape fugind de maică-sa pe care-o auzea umblînd în odaia alăturată.

V

I S-A PĂRUT CĂ RESPIRĂ MAI uşor cînd aerul proaspăt i-a izbit obrajii, răcorindu-i braţele înfierbîntate de febră ; i s-a părut că-i face bine această senzaţie. Coborî spre *Marina* pe strada *Vittoria*. Dar pe măsură ce răcoarea frumoasei seri i se strecura în trup, simţea cum creşte în el şi se umflă o fantasmă gigantică, pe care voia s-o izgonească cu toate puterile fiinţei lui..., care îl îngrozea.

Pe sub Seminar, lîngă *Porta Marina*, dintr-o crîşmă, auzi sunetul unor instrumente de suflat şi corzi care cîntau o polcă, şi paşii săltăreţi şi viguroşi ai dansatorilor.

„Aştia se distrează, îşi spuse el, cine ştie, poate reuşesc şi eu să uit, cel puţin !..."

Făcu vreo cîţiva paşi spre dugheana cu tutun de lîngă sala sordidă de bal, dar nu avu puterea să intre. Instinctul, şi mai ales deprinderile sale de tînăr cu o anumită educaţie nu i-au îngăduit să se amestece aşa, deodată, cu tot ce însemna scursura, drojdia societăţii : salahori, lustragii, borfaşi, barcagii şi muieruşti uşuratice, care alcătuiau lumea dinăuntru.

„Oh ! să mă-mbăt ! să mă-mbăt !...", strigă el, cu un accent aproape dureros, împietrit în mijlocul bulevardului unde o întîlnise cîndva pe Narcisa şi unde aceasta îl privise.

Porni cu paşi repezi şi hotărîţi pe strada Stesicorea ; la Quattro Cantoni intră în Villa di Sicilia.

Era capitularea tînărului „de familie", care nu îndrăzneşte încă să intre într-o tavernă să se îmbete şi caută o cîrciumă mai elegantă. Chelnerului care îl întreba ce comandă, îi răspunse că nu ştie, să aducă ce o vrea el, ca, de pildă, o salată, numai s-o însoţească cu o sticlă de Marsala.

Ospătarul se uită surprins la tînărul acela care bea o sticlă de Marsala după o salată.

Pietro aproape că se îngrozi cînd, reflectată în oglinda din faţa lui, văzu figura sinistră a unui spectru, cu pălăria cocoloşită, cu şuviţe de păr lipite pe chipul de o paloare pămîntie şi atît de slăbit, încît ochii aprinşi din cale-afară de o febră halucinantă păreau mai mari ; cu hainele în neorînduială ; i-a trebuit un mic efort pînă să se recunoască pe el însuşi şi, în cele din urmă, un surîs foarte amar rătăci pe buzele sale vinete.

Chelnerul i-a adus tot ce comandase ; şi Brusio a început să-şi bea vinul fără să se atingă de salată. Atunci cînd a simţit că pulsul îi zvîcneşte mai tare, că pometţii i se îmbujorează, că aburii vinului îi îneacă mintea, încă năuc, s-a ridicat, după ce a plătit consumaţia, şi a ieşit.

„Acum haidem la bal !, a murmurat el cu trist sarcasm ; poate că şi *ea*, la ceasul ăsta, petrece !..."

Şi izgonind pentru ultima oară imaginea care, chiar şi prin aburii vinului, chiar şi în clipa cînd se chinuia să n-o mai vadă, şi din cauza căreia se refugia în orgie, tot izbutea să i se înşurubeze cu sălbăticie în creier, alergă la *Marina* ; şovăi o clipă înainte de a trece pragul, dar, în cele din urmă, intră în crîşma care preceda sala mare unde se dansa. Prefăcîndu-se că vrea să cumpere ţigări, îl întrebă pe cel de la tejghea dacă oricine plăteşte poate intra la bal ; acesta îl măsură din cap pînă-n picioare, parcă nevenindu-i să creadă că un tînăr îmbrăcat cu oarecare eleganţă poate veni să-şi caute astfel de petreceri ; apoi, ridicînd din umeri cu o nepăsare de bădăran, îi răspunse cu un semn afirmativ din cap. După ce plăti la intrare cele cîteva centime ce-i dădeau dreptul să intre, Brusio trecu în sala de bal.

Aşa cum am mai amintit, era o încăpere destul de mare, iluminată cu lămpi de petrol, cu cîteva bănci înşirate jur-împrejurul pereţilor, pe una din ele aflîndu-se un contrabasist, un violonist şi un flautist. Vreo douăzeci de bărbaţi şi femei ţopăiau în ritmurile polcii.

Apariţia tînărului cu ţilindru pe cap stîrnise fără îndoială nedumerire, pentru că brusc dansul s-a întrerupt şi toată lumea s-a întors să-l cerceteze cu mare curiozitate pe noul venit ; după cîteva clipe de uimire, un murmur rău prevestitor pentru nepoftitul care venea să le tulbure petrecerea se auzi din ce în ce mai tare.

„Ăsta vine să-şi bată joc de noi... domnişorul !“, exclamă o femeie care se sprijinea de umărul unui bărbat atletic, îmbrăcat în catifea şi cu o figură cît se poate de grăitoare pentru locul acela.

„Noi nu ne ducem să ne amestecăm cu fandositele lui... cînd se distrează ei !...“, strigă alta.

„Nu vrem să ne strice nimeni cheful aici ! N-avem nevoie de iscoade !“, urlă a treia voce.

„Acu' mă duc să-l iau de ceafă pe domnişorul ăsta şi să-l dau afar'“, făcu bărbatul herculean către femeia lui.

Şi se îndreptă, cu o căutătură arogantă, spre Brusio, care încă şovăia dacă să-i ţină piept sau nu.

„Tu ce vrei, bă ?“, tună bărbatul atletic cu vocea aspră cu care îşi impunea autoritatea asupra tovarăşilor săi,

cînd se găsiră față-n față, acoperindu-l aproape cu pieptul său lat și statura sa de namilă.

„N-am să-ți dau socoteală ție, sau vreunuia de-aici !", răspunse tînărul, iritat, cam amețit de vin, cu o familiaritate puțin brutală și privindu-l țintă în ochi.

„Ce face ? N-o să-mi spui mie ? răspunse sughițînd uriașul. Da' tu știi că aci ești în casa mea și că dacă-mi pun mintea cu tine te strivesc între două degete ? !..."

„Dacă asta-i casa ta, atunci aici rămîn !, spuse Pietro cu încăpățînarea omului beat sau cu îndărătnicia tinereții, iar cît despre strivit, încearcă numai !"

Și își încrucișă brațele pe piept, înaintînd cu un pas și proptindu-se temeinic pe picioarele sprintene și nervoase, de parcă ar fi așteptat atacul.

Celălalt mai făcu un pas, amenințînd mai mult cu privirea decît cu gestul, cu bravura nerușinată și cinică pe care le-o dă unor oameni conștiința superiorității lor fizice ; și mîrîi, cu o voce ușor răgușită de mînie, apropiindu-se tot mai mult și umflîndu-și pieptul, strigă :

„Cară-te !"

„Nu !" răspunse Pietro fără să stea pe gînduri.

Uriașul întinse brațele să-l apuce ; brațele musculoase ale tînărului îl zvîrliră doi-trei pași îndărăt cu o forță pe care viteazul nu și-ar fi putut-o închipui în trupul slăbuț și subțiratec din fața lui ; atunci răcni ca scos din minți de mînie ; era urletul hienei care se simte împunsă cînd ea doar se juca ; și apucînd un scaun, îl fărîmă de pardoseală, dintr-o singură lovitură, după care, întorcîndu-se spre Brusio cu piciorul greu și grosolan al scaunului în mîini, îl roti deasupra capului ca pe-o măciucă. Pietro, din colțul lui, înșfăcă repede bastonul unuia dintre cîntăreții care se adăpostiseră în spatele băncilor, și cu el pară lovitura adversarului.

Începu atunci o bătălie îndîrjită și sălbatică între zdrahonul atletic, care răgea ca un taur înjunghiat, cu o mînie nestăpînită, o mînie ațîțată de rezistența neașteptată pe care o întîlnea și care îi strica în ochii tovarășilor săi faima de bătăuș neînvins, și tînărul înalt, zvelt, foarte palid, cu buzele groase, strînse și disprețuitoare, ochii fulgerînd scîntei, fruntea cam golașă, mîndră și nepăsătoare, de care se lipeau șuvițe cîrlionțate sub țilindrul pe

care și-l îndesase bine pe cap. Din fericire Pietro învățase duelul cu bastonul cu aceeași sîrguință cu care ascultase și lecțiile canonicului Russo ; de aceea, spre marea plăcere a privitorilor, în rîndul cărora se aflau și femeiuștile, aceștia asistau la acest duel ciudat între doi adversari vrednici să se înfrunte ; toți băteau cu putere din palme, și-i încurajau pe luptători cu aclamații. Brusio nu mai era acum pentru ei un străin, un *domnișor*, o dată ce mînuia bastonul cu atîta meșteșug.

Namila îmbrăcată în catifea avea brațul și șalele tari ca fierul, și o mare îndemînare în acest gen de luptă, și, de aceea, loviturile lui picau cu șuier cumplit ; tînărul în schimb, chiar dacă nu avea forța musculară a adversarului său, îl întrecea prin elasticitatea și vioiciunea mișcărilor și prin sîngele rece, prin calmul imperturbabil care era la el efectul ciudat al mîniei cu care își calcula loviturile și le para pe cele ale adversarului. Pe neașteptate, lovitura violentă a ciomagului lui Brusio frînse piciorul de scaun cu care jalnicul viteaz își apăra capul și acesta se pomeni astfel doborît la pămînt, cu brațele întinse : avea țeasta fărîmată.

Urmă o învălmășeală de nedescris : unii strigau trăiască, alții înjurau și-l apostrofau pe Brusio de astă dată cu amenințări, mult mai grave cu siguranță decît cele de pînă atunci, pentru că în lumina chioară se vedeau sticlind lamele șișurilor scoase.

„Liniște, haită de bezmetici !, se auzi o voce care cuprindea în registrul ei toate gradațiile de timbru, de la cel mai de jos, de bărbat, și pînă la cel de femeie, pe tinerelul ăsta îl iau sub ocrotirea mea ! E de-ai noștri !... Are inimă și pumn... Dac-a venit, înseamnă că vrea să fie de-ai noștri, este ?"

„Nu ! Nu ! Da ! Da !, urlau vocile amețite de vin. Nu vrem *împălăriați*, nu vrem *domnișori !..."* „Trăiască *domnișorul !* are pumnul de fier, l-a pus jos pe Nicola !"

Nimic n-ar fi putut potoli zarva iscată, iar Pietro ar fi trebuit să înfrunte poate o primejdie și mai mare, amenințat de pofta de răzbunare a prietenilor celui căzut, oricît de apărat ar fi fost de numărul mic al admiratorilor săi ; o altă luptă, de proporții mai mari, părea cel puțin de neînlăturat, dacă în clipa aceea n-ar fi intrat patronul

locantei, care, pînă atunci nepăsător la tot ce se-ntîmpla, în dosul tejghelei sale din odaia din față, alerga acum arătînd cu degetul și mai ales cu toată fața vestea îngrijorătoare pe care o aducea :

„Carabinierii !“, spuse el. „Carabinierii !“, se auziră strigăte din toate părțile.

Și într-o clipită, prieteni și dușmani se înfrățiră într-un lăudabil acord să-l ascundă întîi într-o cămăruță pe nenorocosul Nicola, pe care, cu toate că își revenise, întrucîtva și scotea gemete jalnice, nimeni nu-l lua în seamă, iar apoi să spele podeaua pătată de sînge și să-i tragă de sub bănci pe muzicanți.

„*Fasola ! Fasola !*“ strigară toți.

Douăzeci de brațe îl înăbușiră pe Pietro într-o îmbrățișare furtunoasă și douăzeci de glasuri, chiar și dintre cele care cu o clipă înainte îi amenințaseră viața, îi șoptiră :

„Sîntem prieteni, așa-i ? Ești de-ai noștri !... Vrei să fii de-ai noștri ?“

„Da, sînt de-ai voștri !... Prieteni ! Toți sînteți prietenii mei“, răspunse Pietro urlînd din răsputeri, încercînd în același timp să-și înăbușe cuvintele pe care tocmai le rostea ; întinzînd mîinile spre cele douăzeci de mîini negre și bătătorite care i se întindeau, ca să strivească tot ce simțea mîrșav, scîrbos, josnic în amestecătura în mijlocul căreia venise să uite ; jucînd și el hora aceea infernală peste sîngele abia vărsat și călduț încă... Și, pe măsură ce duhoarea acră a zdrențelor și a trupurilor și aburii puturoși de vin, ca și dansul magic, îi întunecau mintea, lucru pe care sticla de Marsala nu-l izbutise, el, căruia îi fusese greață să atingă mîna acelei muieruști, nerușinată preoteasă a serbării, fosta femeie a lui Nicola, porni să țopăie mai furios decît ceilalți, și să strîngă în brațe, mai beat decît ceilalți, făptura aceea netrebnică...

Două ceasuri după miezul nopții, Pietro Brusio ieșea de acolo buimac, îmbătat de orgie ; încă năucit de zarva stîrnită în inima lui ; murmurînd ca pentru a se amăgi pînă și în acele clipe :

„Oh ! viața !... Asta-i viața !... Femei și vin !... Trăiască veselia !“

Din ziua aceea, sau mai degrabă din noaptea aceea, Pietro Brusio începu o viață nedemnă și josnică, prin care se străduia să-și umple toate clipele, întrecîndu-se în desfrîu, pentru ca să nu mai aibă răgazul să vadă nici măcar cum decăzuse. Se silea din răsputeri să înece în zgomot, în beție, tot ce mai simțea încă înalt și nobil în sufletul lui, dar remușcarea i se strecura adeseori în inimă, și-i aducea aminte mereu, în ciuda voinței deznădăjduite de a se pierde, în ciuda exceselor la care recurgea, de femeia fatală a cărei amintire o blestema.

Adeseori, în toiul celor mai mîrșave orgii, în bețiile cele mai crunte, se ținea deoparte, mut, palid, cu privirea fixă și îngîndurată. Alteori, dimpotrivă, strîngînd în brațe cîte o femeiușcă vulgară, murmura un nume cu ochii umeziți de lacrimi : ceea ce îi uimea întîi pe tovarășii lui de petrecere, după care se puneau pe rîs.

În iureșul acestei vieți febrile, devoratoare, care pusese stăpînire pe el, își irosea toată tinerețea inimii și a trupului ; fugea de privirile mamei și ale surorilor de parcă s-ar fi temut să nu le molipsească, de parcă s-ar fi temut că elocvența mută din ochii umezi ai mamei l-ar fi putut face să-și simtă toată ticăloșia și josnicia în care își înăbușea amintirile și dragostea, pe care le simțea încă îmboldindu-l și pline de putere. Își ocolea prietenii de altă dată, care poate că l-ar fi dojenit prin atitudinea lor rece ; îl ocolea pînă și pe Raimondo, de care simțea că nu are destul curaj să se apropie.

Sîntem în Joia Grasă. Timp de mai bine de patru luni tot așa a dus-o Brusio ; a ajuns căpetenia acestui mediu ticălos, alcătuit din femeiuști vulgare și bărbați decăzuți ; în seara aceasta, mascați sărăcăcios și cumplit de grotesc, toți se duc la teatru și fac paradă cu viciile lor, cu brutalitatea, cu violența, cu aroganța mizeriei și nerușinarea lor ; ocupă galeria, unde mănîncă, beau, bat din picioare și urlă chiar și în timpul spectacolului, în ciuda prezenței numeroaselor gărzi ale Siguranței publice și a Carabinierilor regali. După spectacol, așteaptă deschiderea balului mascat ca să se arunce, în costumele lor împuțite, în mijlocul sălii, și să se amestece cu acea societate elegantă de care nu se simt îndreptățiți să se apropie în zdrențele lor,

și ca să îndrăznească își caută curajul în beție, în exaltare și excese.

Brusio, aflat în primele lor rînduri, pe avanscenă, travestit într-un fel cu totul personal, într-un costum alcătuit din glugă, o cazacă și niște pantaloni din piele de oaie (veșmînt pe care el singur și-l numise de urs), suflă cu nădejde într-un corn uriaș la fiecare scenă nouă ; și dojenile gărzilor de la chestură sînt înăbușite de urlete, sunete de trompete, de dangăt de clopote și de fluierăturile cortegiului ridicol și numeros care-i ține hangul.

Cu puțin înainte de miezul nopții, s-a deschis balul. Mulțimea șuierătoare a inundat sala ca un torent mocirlos.

Lojile erau pline ochi cu doamne foarte elegante și domni mascați foarte luxos. Scurt timp după aceea, s-a deschis ușa unei loji din rîndul al doilea și a intrat contesa di Prato, travestită în bacantă, însoțită de bărbatul ei și de un tinerel chipeș și blond, sublocotenent de husari la Piacenza, care-i lua de pe umeri pelerina *Fatma,* croită dintr-o stofă moale și catifelată.

Niciodată doamna nu strălucise în toată măreția fascinantă a farmecelor ei irezistibile, ca în momentul cînd s-a apropiat de balustrada lojei cu brațele, umerii și pieptul dezvelite în veșmîntul ei străveziu de voal, cu surîsul pe buze, cu micul ciorchine de strugure și frunzulița lui verde aproape ascunse printre reflexele albăstrii ale părului negru, care se încîrlionța în jurul frunții și-i luneca molatic pe ceafă.

Pietro nici nu ridică privirea spre loji. Nu îndrăznea, pentru că astfel ar fi riscat, probabil, ca spectacolul de-o splendidă eleganță și frumusețe care le împodobea să risipească aburii groși de vin care îl apărau ca un veșmînt protector ; nu îndrăznea să revadă chipul celei care îl făcea să nu mai știe nici el singur dacă mai e sau nu în toate mințile.

Orchestra cînta un vals ; mulțimea începuse să danseze gesticulînd și strigînd. Deodată, un personaj, un chip omenesc probabil, încotoșmănat în piei negre care îi dădeau o înfățișare monstruoasă, urcă dintr-un salt pe scenă și strigă cît îl țineau puterile, întinzînd brațul cu un gest poruncitor către orchestră :

„Jos cu valsul ! Nu vrem vals ! Nu vrem baluri aristocrate !... Vrem *Fasola !...*“

Vocea imperativă, gestul impunător al personajului îi încremeni pe dansatorii care se învîrteau şi pe muzicanţii care cîntau, stîrnind un tărăboi asurzitor. Din balcoane porniră cîteva fluierături şi sunete stridente, obţinute fără îndoială cu ajutorul cheilor.

Atunci, personajul acela, monstrul acela înălţă o frunte hidoasă şi de o paloare cadaverică, o faţă uscată, în care, printre şuviţele care-i cădeau de pe glugă pe frunte scînteia privirea ochilor cuprinşi de flăcări ; şi privirea aceea pe care o ţintui asupra tinerilor cavaleri bogaţi, eleganţi ; asupra mîinilor în mănuşi albe care gesticulau de la balcoane pentru a-i impune tăcerea ; asupra frumoaselor doamne, parfumate, strălucind de pietre scumpe, asupra mulţimii aurite care contrasta atît de izbitor cu făptura slută, cinică, beată, trenţăroasă, care îl însoţea ; privirea aceea era plină de nesfîrşită ură, cu neputinţă de exprimat în cuvinte şi de o sălbatică revoltă.

„Jos cu aristocraţii !, strigă el, Pietro, tînărul aristocrat prin instinct. Jos cu mănuşile albe ! Vrem *Fasola !* Cîntaţi *Fasola !*“

Vorbele lui au iscat numaidecît o zarvă cumplită, cu urletele celor care îi aprobau spusele şi cereau *Fasola,* dansul popular. Oricît şi-ar fi risipit carabinierii energia, în încercarea de a domoli dezlănţuirea mulţimii, numărul lor era prea mic pentru a izbuti să se impună ; îndrăzneala mulţimii creştea încurajată chiar de propria ei insolenţă ; în cele din urmă a fost chemat pichetul din Garda naţională postat la intrare.

Între timp, un fluierat solemn şi general, pornit dinspre balcoane, păru să sfideze gloata întărîtată ; mîinile înmănuşate nu acceptau să se lase înfrînte de mîinile negre şi bătătorite.

Jos, în sală, izbucni un strigăt general de mînie. Cîteva doamne au leşinat văzînd mulţimea care urla, ridicînd spre cei din balcoane braţele negre şi feţele congestionate de mînie, blestemîndu-i, şi în mulţime se zăreau sclipind lame de cuţite. Carabinierii au pus mîna pe *revolvers,* iar Garda naţională a intrat în sală cu baioneta la ţeavă.

Renunţăm să mai descriem exasperarea lui Brusio la

această sfidare nesăbuită care-l izbise ca o palmă ; a sărit în mijlocul mulţimii, strigînd : „Acum o să-i fac pe toţi ticăloşii ăştia înmănuşaţi să coboare şi să danseze *Fasola* cu noi ! De urechi o să-i aduc aici !..."

Şi şi-a făcut drum prin mijlocul gloatei. Nimeni, nici carabinierii, nici Garda naţională, nu l-a luat în seamă pe bărbatul acela care tocmai ieşea, hienă însetată de răzbunare, care îşi lungea gîtlejul horcăitor ca o fiară însetată. Din două salturi fu pe scara de la etajul doi şi o porni glonţ pe coridor.

Deodată se opri, ca fulgerat, cu privirea rătăcită, cu chipul palid şi schimonosit : se pomenise faţă-n faţă cu Narcisa, care tocmai pleca de la teatru, înfricoşată de nebunia aceea dezlănţuită.

Zărindu-l pe bărbatul care alerga ca un smintit spre ea, cu pumnul strîns pe mînerul unui cuţit a cărui lamă scînteia, zărind năluca diformă şi cumplită sub pieile care o acopereau, din care ochii doar îi sticleau ca doi cărbuni pe chipul ca de ceară galbenă, contesa scoase un strigăt. Se lipi strîns de perete, agăţîndu-se de braţul contelui, încercînd parcă să-şi facă din el o pavăză.

Pietro aruncase o privire, o singură privire spre ea ; cuţitul îi lunecase din mînă, apoi fugise, gonind în salturi mari, urlînd cu deznădejde, ca animalul pe care voia să-l imite.

„Oh ! femeia asta ! femeia asta !... demonul ăsta !", striga el, alergînd nebuneşte pe Molo.

Cînd nu mai avu unde să fugă, cînd nu mai văzu în faţa lui decît marea neagră şi nesfîrşită, peste care scînteiau stelele, se opri. Aţinti o privire tîmpă, buimacă spre suprafaţa cutreierată de licărele reflexelor fosforescente, care se pierdeau în zare ; spre stelele care sclipeau deasupra capului său... De două-trei ori îşi întinse piciorul spre hăul care ar fi putut să-i înghită viaţa în vîrtejurile lui înspumate ; şi de fiecare dată simţi o forţă care-l prindea şi-l ţinea pe loc... În cele din urmă se ghemui pe pămîntul umed şi măturat din cînd în cînd de valuri, izbucnind în lacrimi amare, fierbinţi, dar nu deznădăjduite.

A plîns îndelung : şi poate că lacrimile acelea l-au salvat, lacrimile pe care nu şi le putuse vărsa de aproape cinci luni.

„Are dreptate femeia asta, murmură cînd se mai linişti, tot aşa cum spusese şi atunci cînd crezuse că inima i se sfîşia : ce drepturi am eu la dragostea ei, la atenţia ei, la urma urmelor ?... Eu, Pietro Brusio !... Dar eu pretind aceste drepturi pe care Dumnezeu mi le-a dat, pe care eu nu le-am mai recunoscut într-o clipă de descurajare, şi le-am repudiat, dar pe care le simt în mine... Într-o zi femeia asta va fi mîndră de dragostea lui Pietro Brusio !"

Şi înălţînd din nou fruntea, aproape fericit şi mîndru de ţelul nou pe care îl dobîndea astfel viaţa lui, de voinţa lui de a şterge trecutul, de speranţa care îi strălucea în ochii rîzători, privi acum cerul aproape cu calm, aproape cu veselie.

S-a ridicat şi cu pas hotărît a pornit pe drumul spre casă. S-a dus să-şi îmbrăţişeze mama care se culcase, vrînd parcă a-i da vestea cea mare, amestecîndu-şi lacrimile cu lacrimile ei, lacrimi de fericire ale unei mame ce-şi regăseşte fiul ; şi drept singură explicaţie a metamorfozei pricinuite în sufletul lui doar de o privire şi de un gînd, n-a spus decît atît :

„Iartă-mă, măicuţă !... iartă-mă !"

Timp de două luni a avut tăria să n-o caute pe Narcisa, să nici n-o vadă. Ieşea rar, seara ; şi totdeauna în tovărăşia mamei şi a surorilor sale.

O uitase ?

Nu ! Avea asemenea putere pentru că trăia pentru ea, cu ea, în ea ; pentru că întreaga lui viaţă devenise acum Narcisa.

Muncea cu îndîrjire, cu un avînt pe care numai exaltarea lui putea să i-l insufle ; şi astfel şi-a trecut întreaga lui inimă într-o operă. Două luni mai tîrziu, terminase o dramă pe care o recitea cu ochi în care strălucea un zîmbet de satisfacţie ; de care era mulţumit, pe care aproape că o iubea, cu o părticică din dragostea lui pentru Narcisa ; pe care-o iubea ca şi cum i-ar fi adus printr-o adiere prezenţa ei. Şi cînd a fost mulţumit pe deplin de opera lui, de el însuşi, cînd s-a simţit astfel mai aproape de Narcisa, atunci a căutat-o.

Casa ei era pustie şi obloanele de la terase închise.

A căutat-o zadarnic opt zile, în plimbări şi la teatru,

i-a întrebat despre ea pe toți prietenii : nimeni n-o mai văzuse.

Hotărît s-o găsească cu orice preț, s-a dus să facă o vizită în casa A***, și, stînd alături de stăpînă, flecărind ba despre una, ba despre alta, au ajuns la contesă.

„Ah, dacă tot a venit vorba, ce se mai întîmplă cu ea ?", a întrebat el cu nevinovăție.

„Credeam că ești la curent, dumneata, iubitul ei : a plecat".

„A plecat !"

„Da, de douăzeci de zile."

„Și unde anume ?"

„La Neapole."

„Voi pleca și eu atunci la Neapole !", își jură Brusio în sinea lui.

VI

CÎTEVA SĂPTĂMÎNI MAI TÎRZIU, la Neapole, la una din seratele baronului de Monterosso, o regăsim pe Narcisa, însoțită de bărbatul ei și de tînărul ofițeraș de husari, pe care l-am mai întîlnit în preajma ei în Catania. Sublocotenentul, aparținînd uneia din cele mai nobile familii din lumea bună napoletană, o prezentase unei doamne între două vîrste, care-și purta cu multă degajare ochelarii pe nas, făcînd și ea parte din cea mai înaltă societate. Cu un talent înnăscut, aceasta își făcuse un nume care începea să fie celebru chiar și în afara granițelor Italiei. Cele două femei, una curtată și adulată pentru gingășia ei fermecătoare, cealaltă pentru prestigiul numelui, stăteau una lîngă cealaltă pe o canapea, înconjurate de un adevărat stol de curtezani.

Baronul de Monterosso tocmai o complimenta pe doamna contesă de R***, și îi strecură, cu acest prilej, două vorbe și Narcisei :

„Voi avea norocul, doamnă contesă, spunea el, adresîndu-se doamnei mature, să vă prezint în seara aceasta

un bărbat care, deşi încă foarte tînăr, şi-a şi croit cea mai strălucită carieră în literatura dramatică."

„Autorul dramei *Gilberto*, probabil ?" a întrebat doamna.

„Îl cunoaşteţi ?"

„Nu ; am auzit pur şi simplu vorbindu-se despre el ; este o dramă pe care a trăit-o din plin el însuşi, după cîte se pare ; şi de aici jurnalele şi-au scos merite, ba şi le-au mai şi disputat, cu acea îndîrjire pe care o face posibilă doar faima unui autor. E napoletan ?"

„E sicilian ; se numeşte Pietro Brusio."

„Brusio ?... N-am mai auzit niciodată de acest nume..."

„Peste opt zile acest nume va fi rostit ca şi acela al lui Giacometti şi al lui Gherardi del Testa."

„E o celebritate în faşă, prin urmare, nu ?"

„Da, doamnă contesă : o celebritate care se naşte, dar în mijlocul unei superbe aurore. Drama lui a fost reluată de patru ori la cerere, iar mîine va fi reluată pentru a cincea oară ; impresarul i-a plătit-o aşa cum nu se obişnuieşte aproape niciodată să fie plătite producţiunile literare în Italia şi l-a obligat să scrie pentru Fiorentini, cu un onorariu care-i va da posibilitatea de-aici înainte să trăiască pe picior mare."

„Mîine mă voi duce negreşit la Fiorentini, spuse nobila doamnă, în seara asta să mi-l prezentaţi neapărat pe protejatul dumneavoastră ; îl voi ruga să treacă pe la mine în serile cînd primesc".

Baronul se înclină depărtîndu-se pentru a schimba cîteva vorbe şi cu ceilalţi invitaţi.

Narcisa a dansat ca o silfidă şi i-a mărturisit apoi cavalerului ei că niciodată nu se mai amuzase ca în seara aceea.

Către miezul nopţii, baronul s-a apropiat din nou de divanul pe care stăteau Narcisa şi contesa, însoţit de un tînăr înalt şi brun, a cărui expresie rece, mîndră şi aproape severă era temperată oarecum numai de conduita curtenitoare, impusă de ceremonia pe care venea să o îndeplinească.

„Vă rog să-mi îngăduiţi, doamnă contesă R***, spuse baronul cu politeţea omului de lume, onoarea de-a vi-l

prezenta pe domnul Pietro Brusio, tînărul autor despre care v-am vorbit."

Pietro se înclină fără un cuvînt, în timp ce originala femeie îl cerceta îndelung, prin ochelari, din creștet pînă-n tălpi, și-i făcu obișnuitele complimente. Chiar și Narcisa îl examina pe noul sosit cu o curiozitate care se preschimbă pînă la urmă într-o mare surpriză.

I-a trebuit mult pînă să recunoască în el pe tînărul necunoscut pe care îl întîlnea în Catania, la fiece pas, devorînd-o din ochi cu privirea, și care-și petrecea nopțile pe trotuarul din fața casei sale. Tînărul acela se afla acum în fața ei, cu fruntea nobilă, adînc brăzdată de emoțiile înfrigurate ale creației și delirul sublim al gîndirii; cu trăsăturile răvășite de truda scrisului, de luptele înverșunate ale ideii — pe care o simțea măreață — cu forma, pe care adeseori o găsea imperfectă. Avea ochii strălucitori de încrederea pe care ți-o dau tinerețea și un viitor luminos, croiala impecabilă a hainelor sale dezvăluia eleganța puternică și bărbătească a trupului ; se înfățișa astfel cu întreaga grație unui obișnuit al celor mai aristocratice reuniuni. Mai mult decît ținuta orgolioasă a capului, în care Brusio nu se pricepuse să amestece și puțină grație, mai mult decît surîsul forțat de pe buzele-i disprețuitoare, atunci cînd i-a fost prezentat doamnei contese R***, cele ce urmează au ajutat-o pe Narcisa să-l poată recunoaște.

Contesa îi vorbea cu acea familiaritate pe care ți-o dă înrudirea geniului, și-i strîngea mîna. Admiratorii făcuseră cerc în jurul lui și îl priveau cu ochi plini de invidie. Deodată, ea îl văzu pălind ca un cadavru și îndreptîndu-se cu o mișcare mașinală pe care n-a știut să și-o stăpînească ; dar totul s-a întîmplat după ce baronul (care rămăsese în preajma lui, așezat între el și Narcisa) s-a îndepărtat. Pietro o văzuse pe contesa di Prato în timp ce locotenentul tocmai îi adresa un compliment, pe care ea însă părea că nici nu-l aude. Brusio a încremenit o clipă, incapabil să mai scoată o vorbă, cu ochii surprinzător de strălucitori, țintuiți într-ai ei, în timp ce zvîcnetele spasmodice ale buzei de sus făceau să-i tremure mustața castanie.

Doamna R***, care tocmai i se adresa, a rămas uimită că nu-i răspunde, și l-a privit foarte intrigată.

Greu şi-a desprins Pietro ochii din ochii Narcisei, care-l ţintuiau, cu privirea lor limpede şi clară, pentru a-i întoarce spre ofiţer, care la rîndu-i şi el îl privea uimit, netezîndu-şi favoriţii.

Pietro a fost rece, distrat, stînjenit parcă tot timpul cît a stat de vorbă cu femeia celebră. În vreme ce aceasta îi vorbea de splendidul viitor la care este îndreptăţit să spere pentru reuşita operei sale, a răspuns cu tristeţe :

„Poate că niciodată în viaţa mea, doamnă contesă, nu voi mai putea compune o lucrare ca aceea pe care am scris-o în opt zile, şi pe care publicul a avut bunătatea s-o accepte."

„Doar modestia vă îndeamnă să vorbiţi astfel ?"

„Nu, doamnă ; poate este un presentiment."

„Ar trebui, atunci, să admiteţi că această dramă nu s-a născut din talentul dumneavoastră, ci mai degrabă.."

„Din inimă ?, o întrerupse tînărul : Aşa este, doamnă !"

„Aveţi dreptate : într-un moment de pasiune se pot produce miracole, de care, o clipă mai tîrziu, ţi s-ar părea cu neputinţă să te mai apropii. Spre binele viitorului dumneavoastră, aş dori ca soarta piesei să fi fost alta."

„Cine poate şti ?"

Şi privirea tînărului, care se înclina pentru a se retrage, o întîlni pe aceea a Narcisei, fixată asupra lui, cu o expresie vădind mai mult decît o simplă curiozitate.

Se hotărau perechile pentru un vals ; şi ofiţerul veni să-i ofere braţul Narcisei, care îşi lăsă în braţele lui trupul mlădios, strălucitoare în întreaga-i frumuseţe stranie, cu părul împletit cu perle, lunecînd pe umerii prea albi şi catifelaţi ; cu frumosul sîn înfiorat sub vălul şi horbota care-l acopereau ; cu surîsul ei de nedescris pe buze şi în ochii care, fără a fi strălucitori, purtau în razele lor o undă de voluptate.

Înaintă lent, *molatic, contopindu-se*, ai fi spus, cu trupul bărbatului care-o însoţea, cu acea inimitabilă mişcare a gîtului ei de lebădă, ca şi cum perlele şi florile care i se împleteau în păr şi greutatea acestuia ar fi fost prea apăsătoare pentru căpşorul ei ; vădind în privirea surîzătoare şi scînteietoare tot acel torent de impetuoase voluptăţi pe care valsul, dans al îndrăgostiţilor, i-l dădeau ; sprijinindu-şi parcă toate comorile gingaşe ale trupului

de braţul cavalerului însoţitor, pentru a scoate la iveală acel elan exaltat pe care pesemne muzica, însufleţirea, atingerea de trupul bărbatului elegant i-l dădeau.

Nu are nici un rost să mai stăruim, ci e destul să amintim numai impresia voluptos fascinantă a trupului uşor de silfidă, care plutea, aş spune, înaripat, şi expresia privirii ei, cu care se dăruia cu totul dansului ameţitor.

Vîrtejul perechilor s-a dezlănţuit ; muzicanţii executau *Sărutul* de Arditi.

Cînd contesa s-a oprit, după primul tur, respirînd greu, clătinîndu-se parcă la braţul superbului ei cavaler, atingîndu-i o ultimă oară faţa cu părul ; cu obrajii aprinşi, pieptul năvalnic, ochii umezi de oboseală şi de plăcere, a întîlnit o altă privire, şi aceea umezită de o nelinişte greu de redat în cîteva cuvinte, zbuciumată aproape şi strălucind sub o frunte pleşuvită şi palidă, da, de o paloare înspăimîntătoare. Şi-a fixat privirea îndelung în ochii opriţi asupra ei.

„Ce-ar fi să mai dansăm ?“, îi şopti la ureche ofiţerul, trecîndu-i braţul în jurul mijlocului de baiaderă.

„Nu insista... zadarnic... mă simt obosită... Nu mai dansez...“

Apoi căută din ochi, încă o dată, privirea aceea rugătoare şi în acelaşi timp plină de ameninţări : dispăruse.

„Oh ! acest *Sărut* ! acest *Sărut* !... o să-l aud pretutindeni !, murmura Pietro delirînd, în timp ce cobora scările.

„Mîine la Fiorentini se va juca o dramă care a făcut furori, după cîte se spune ; ţi-ar face plăcere să mă însoţeşti acolo ?“, l-a întrebat Narcisa pe bărbatul ei.

Acesta, fără o vorbă, a făcut doar o plecăciune adîncă în semn de încuviinţare.

A doua zi, într-adevăr, la nouă şi jumătate, contesa, care nu-şi amintea să fi intrat într-un teatru la asemenea oră, se afla în loja ei din rîndul al doilea pe avanscenă. Cortina nici nu se ridicase încă şi sala era plină pînă la refuz.

Narcisa ţinea în mînă un minunat buchet de violete albe, pe care l-a aşezat pe balustradă, lîngă binoclu.

Drama s-a jucat într-un val de ovaţii, de felul celor care par smulse pur şi simplu spectatorilor atunci cînd autorul a ştiut, cu mîna lui sigură, să pună în vibraţie

toate corzile inimilor : era una din acele opere spontane, scrise dintr-o singură suflare, frumoase pentru că sînt adevărate, inimitabile, pentru că sînt simple și banale. Narcisa l-a revăzut cu acest prilej pe tînărul care-și petrecea nopțile pe sub terasele ei ; l-a regăsit în protagonistul acelei drame, cu toate neliniștile și deznădejdile lui de îndrăgostit ; cu dezamăgirile lui, fără nici o rază de nădejde ; simțea că drama vorbește despre ea, e scrisă pentru ea, în toate acele nuanțe ale amintirii care pas cu pas o urmăreau... Ofițerul, care aplaudase și el atunci cînd toată aristocrația aplaudase, a observat cu uimire că Narcisa rămîne indiferentă la atențiile lui, subjugată în toată ființa ei de acel *Gilberto* care cu fiece vorbă trăgea în ea o amintire, îi dezvăluia iubirea aproape nefirească pe care ea însăși o inspirase.

În mijlocul scenei care o emoționă cel mai mult, cu inspirația neașteptată și adorabilă a femeii ușuratice și capricioase, și-a smuls din deget un minunat inel cu briliante și l-a legat de panglica buchețelului.

La sfîrșitul celui de al doilea act, autorul, chemat zgomotos de public, a ieșit la scenă deschisă. Dar în vacarmul aplauzelor frenetice, în frenezia mulțimii, care se ridica în picioare strigîndu-i numele, în beția ovațiilor aproape delirante, privirea lui era ațintită numai și numai spre o lojă din rîndul al doilea.

Acolo o văzuse pe contesă... către ea se înclina surîzînd și tînărul ofițeraș cu strălucitoarea uniformă de husari.

Pietro uită aplauzele, buchetele și laurii care-i fuseseră aruncate, noianul de flori din jurul lui subliniindu-i victoria, aclamațiile care-i rosteau numele ; nu luă în seamă nici măcar buchetul de violete albe care-i lunecase la picioare, din loja Narcisei, și pe care îl culese, ca să fugă apoi bezmetic, ca un om care se teme să nu înnebunească, pentru că toate aplauzele la un loc nu puteau să-i ofere acea privire pe care venise s-o caute pînă la Neapole, pe care vrusese s-o cumpere cu prețul inspirației și al talentului său și pe care o văzuse îndreptată către tînărul locotenent.

Zadarnic l-a chemat mulțimea în scenă pe autor, și chiar în repetate rînduri.

„Cum vi se pare drama ?", îl întrebă contesa pe ofițer, după ultimul act, profitînd de absența contelui, ieșit să-i poruncească *jockey*-ului care aștepta pe coridor să aducă trăsura.

„Foarte frumoasă, într-adevăr, și chiar foarte aplaudată."

„Și autorul ?"

„Ce vreți să spun despre el ?... Un autor ca toți autorii", a adăugat acesta cu supremul dispreț al oamenilor de arme.

„Și totuși acest om e celebru !", adăugă contesa înfășurîndu-se în *etola* ei de *cachemire* alb.

„Se prea poate."

„Simt că pe bărbatul acesta l-aș iubi ca o nebună !", exclamă Narcisa, cu eleganța vie a caracterului ei neprevăzut și impetuos, jignită de răceala batjocoritoare a curtezanului.

„Mărturisiți cel puțin că această sinceritate e odioasă !...", răspunse rîzînd sublocotenentul, pentru că nu știa dacă trebuia să o ia în serios, cu toate că expresia cu totul nouă a contesei îl cam punea pe gînduri.

„Într-adevăr, niciodată nu renunț la meritul sincerității ! replică foarte agasată Narcisa : Îl iubesc pe acest om... pentru că celebritatea lui este opera mea !... operă de care pot să fiu mîndră !... Duceți-vă la război, domnule, lăsați-vă ucis pentru mine, ori întorceți-vă general de armată, și atunci... dar numai atunci... poate... o să vă iubesc așa cum simt că-l iubesc în această clipă pe bărbatul acesta !"

„Doamnă !", exclamă ofițerul cu dinții strînși, pălind foarte tare.

„Nu mă însoțiți pînă la trăsură ?", spuse apoi Narcisa cu aceeași expresie, dîndu-i punguța binoclului să o ducă, în clipa în care bărbatul ei intra în lojă.

Brusio se întorsese acasă foarte agitat, și toată noaptea n-a putut închide ochii.

Ea, Narcisa, asistase la triumful lui, fremătase la simțămintele lui, îi azvîrlise buchețelul pe care l-a ofilit în nebunia sărutărilor lui !... Dar nu era singură !... Bărbatul acela, militarul acela, atît de tînăr, atît de frumos, atît de strălucitor ! care-i vorbea atît de aproape... care-i surîdea

în felul acela !... Deodată, degetele lui au dat de inelul legat de buchet ; îngălbeni, cuprins de o îndoială cumplită : florile acelea aruncate la picioarele lui de femeia adorată, în loc să fie expresia unei simpatii, nu sînt mai degrabă una din acele forme vulgare de a aplauda, unul din acele magnifice daruri cu care plăteşti iscusinţa unui histrion ?... Această idee nu i-a dat pace multă vreme ; şi a doua zi, încă sub această impresie, i-a scris Narcisei următorul bilet — sarcasm înţepător şi iubire învăluită în cea mai delicată formă :

Doamnă contesă,

Ieri am avut norocul să culeg un buchet care a căzut pe scenă din loja domniei-voastre. Dacă împreună cu florile care-l alcătuiesc n-aş fi găsit acolo o piatră de o oarecare valoare, l-aş fi păstrat poate ca pe o amintire mai mult a simpatiei cu care mă onorează spectatorii ; bănuind însă că m-aş putea înşela asupra destinaţiei preţiosului dumneavoastră dar, întrucît astfel sînt răsplătiţi de obicei comedianţii celebri, îmi fac o datorie în a-l repune în mîinile din care a plecat.

Primiţi, vă rog, stimată doamnă, mărturia celei mai distinse consideraţiuni din partea mea etc.

Împături biletul, după ce îl semnase, aşteptînd cu nerăbdare ora cuviincioasă pentru a-l trimite.

Trebuie să spunem că, exagerîndu-şi susceptibilitatea şi scriind această scrisoare, care, sub fraze amabile, exprima un orgolios reproş, tînărul nostru ceda unei tainice speranţe că va atrage astfel atenţia Narcisei ; şi adoptase acest mijloc, aşa cum ar fi adoptat oricare altul, dacă i s-ar fi ivit prilejul.

La ceasul amiezei sună şi-i spuse cameristului care apăru, încredinţîndu-i scrisoarea şi buchețelul :

„Află de la slujitorii domnului baron de Monterosso unde locuieşte contesa di Prato şi du-te să-i înmînezi această scrisoare împreună cu florile şi inelul. *Personal*", mai adăugă la sfîrşit, accentuînd cuvîntul.

„Stai...", spuse apoi, cînd cameristul era gata să iasă, şovăind totuşi dacă e cazul să transmită cuvintele care i se păreau că ar dezvălui tainica lui nădejde pe care încerca

să și-o ascundă chiar de sine însuși : „Dacă ți se spune că există un răspuns, aștepți“.

Cu neliniște înfrigurată a așteptat să se scurgă cele trei sferturi de ceas cît i-au fost necesare băiatului pentru a se întoarce cu răspunsul. În sfîrșit, cînd i-a auzit pașii pe scară, i-a ieșit în cale în salon, stăpînindu-și cu greu nerăbdarea.

Pe o tavă pentru scrisori i s-a adus o carte de vizită ; sub titlul litografiat *Contele di Prato*, era scris de mînă : *roagă pe dl. Brusio să binevoiască a-l întîlni la orele 8, împreună cu doi prieteni de-ai săi la Caffé Europa.*

„Un duel ! exclamă Pietro surprins că citește cu totul altceva decît nădăjduia : mărturisesc că la asta mă așteptam cel mai puțin. Ceea ce nu pot să înțeleg este de ce domnul conte împinge supărarea pînă la a mă provoca la luptă pentru un buchet trimis îndărăt... numai dacă...“

Și rămase pe gînduri cîteva clipe, fără a-și fi sfîrșit fraza, răsucind biletul între degete.

„N-are a face, spuse apoi scuturîndu-se ; omul acesta e predestinat ; eu îl voi ucide, pe cît e de adevărat că mă numesc Pietro și că omul acesta m-a insultat în Catania...“

Ieșind să-și anunțe martorii, trecu pe la baronul Monterosso unde mai găsi un alt prieten de-al său.

„Vă întîlnesc tocmai la timp, spuse el strîngînd cele două mîini care i se întindeau, am o afacere cu contele di Prato și veneam să vă rog să-mi fiți martori.“ Și le povesti celor doi prieteni cele petrecute dimineața, și care pricinuiseră mînia contelui.

„Care sînt condițiile ?“ întrebă baronul.

„Vă dau mînă liberă ; întîlnirea este pentru seara asta, la orele opt, la Caffé Europa. Vă previn doar că nu voi accepta nici un fel de compromis.“

La zece, cei doi martori au venit să-l întîlnească la teatrul San Carlo și să-i spună condițiile stabilite.

„Drace ! exclamă tînărul baron, afacerea pare mai serioasă decît mi-aș fi închipuit. Contele e furios, pe cît se pare ; și a propus niște condiții infernale : treizeci de pași, zece pași liberi pentru fiecare. O să avem cu ce să ne distrăm de minune, cu doi bărbați care pot să-și descarce pistoalele-n piept de la zece pași !“

„Primesc !", exclamă Pietro cu tonul său viu și aspru.

„Bineînțeles ! știam ; așa că am și primit în numele dumitale. Cînd e amestecată demonul ăla de contesă..."

„Contesa ?"

„Ei, haide !... doar n-o să vă duceți mîine să vă trageți un glonte-n inimă, cu pistoalele sprijinite chiar de piept, pentru un buchețel nenorocit de flori care-i aici doar un pretext ? !... Contele e foarte furios pentru asiduitatea cu care îi faci curte nevestei sale, urmărind-o din Catania la Neapole ; s-a folosit de pretextul acesta ca să te înfrunte și să evite astfel scandalul !"

„Vă încredințez că nu am încă cinstea de a fi cunoscut personal de către această doamnă..."

„Contele pare să te cunoască însă foarte bine... Pe mîine !"

La miezul nopții, întorcîndu-se acasă, Brusio a găsit o scrisoare despre care cameristul i-a spus că a fost adusă cu două ceasuri mai devreme de către o tînără foarte elegantă, care se dăduse drept camerista contesei di Prato. A deschis cu febrilă nerăbdare scrisoarea parfumată, în care prea frumoasa scriitură elegantă și fină era așternută cu o mînă nesigură, și citi în ea :

Domnule,

Contele v-a provocat la duel. Condițiile acestui duel sînt cumplite : doi bărbați care se înfruntă cu pistoalele nu o fac pentru o simplă satisfacție ; se bat pentru a se ucide. Acest duel este un delict.

La Neapole s-a vorbit mult despre duelul său, acum o lună, cu un jurnalist care se mai află încă la pat ; se spune că și dumneavoastră sînteți un trăgător de temut ; contele, la rîndul său, posedă și el această nefericită îndemînare... Și acești doi bărbați, care se urăsc de moarte, vor merge *mîine, după ce se vor fi pregătit* cu răceală, ca de obicei, după ce vor fi pus să le fie trasă la scară trăsura, după ce se vor fi salutat curtenitor, și se vor așeza la cincisprezece sau douăzeci de pași distanță, cu pistoalele în mîini, privind cu un sînge rece vrednic de plîns faptul că unul din ei va trebui să-și lase viața în mîinile celuilalt... Oh, domnule !... repet : acesta e un delict !... Acesta e cel mai crunt asasinat legal !... Sau contele va cădea răpus și eu voi rămîne

cu remușcarea de a fi fost cauza morții sale... sau, altminteri...

Domnule... în Catania am cunoscut un tînăr nobil și generos... care îmi arăta că mă iubește... Invoc această amintire pentru a îndepărta o asemenea nenorocire... Acest duel nu trebuie să aibă loc ! Retrăgeți-vă, domnule, contele va accepta simplele dumneavoastră scuze, și va fi destul să faceți primul pas pentru ca el să vă iasă înainte și să vă strîngă mîna. Dacă aveți o mamă, gîndiți-vă la această mamă, dacă aveți o iubită, gîndiți-vă la această iubită, domnule... și veți face cel mai nobil sacrificiu pe care amorul-propriu al unui bărbat l-ar putea face pentru a evita acest duel.

Narcisa Valderi

Pietro fu foarte îndurerat la citirea acestor rînduri. Se aștepta la cu totul altceva, credea că va găsi cuvintele afectuoase ale unei femei iubitoare, și, în schimb, găsea o femeie care îl implora pe duelistul vestit să cruțe viața bărbatului ei ; nu vedea, nu putea întrezări tot ceea ce lăsa să se întrezărească, tot ce amintea această scrisoare care vorbea de amintirile din Catania... pentru că acestor amintiri nu le mai dădea însemnătatea care se dă sentimentelor neîmpărtășite ; a citit de două, de trei ori fiecare cuvînt, acel *altminteri...* de care își legase o clipă speranța, ca și cum ar fi încercat să interpreteze tot înțelesul punctelor de suspensie care-l urmau, și să găsească în ele tot ceea ce voia să vadă inima lui în cuvintele rămase nescrise ; dar acele puncte de suspensie puteau ascunde, cum se întîmplă adeseori, și nimicul.

Dacă Narcisa i-ar fi scris simplu : *Pietro, nu-mi ucide bărbatul, te rog,* nici atunci nu ar fi renunțat, e adevărat, dar nici nu ar fi făcut pasul pe care l-a făcut, trimițîndu-i înapoi scrisoarea cu o supremă impertinență.

Cu zîmbetul amar pe buze, a scris mai întîi, tot pe scrisoarea contesei, singurele gînduri care i se părură că ar întregi-o, și ar fi totodată răspunsul demn, murmurînd între dinții strînși de sarcasm :

„Ah ! se teme că am să-i omor bărbatul !... ea se adresează tînărului din Catania, și-i trezește amintirile, cum i-ar da o jucărie unui copil, ca să-i cîștige încrederea !...

Dar femeia asta nu ştie cîte lacrimi picură încă pe aceste amintiri ?..."

Cele două rînduri spuneau :

„Dacă aş iubi o femeie, aşa cum numai eu şi nimeni altul nu o poate iubi — şi această femeie mi-ar cere să comit o laşitate —, eu aş refuza-o pe această femeie. Pe doamna contesă di Prato o pot încredinţa doar că soţul său, contele, nu va întîmpina nici o primejdie."

Da, o iubea atît de mult pe această femeie, în ciuda a tot ce suferise pentru ea, şi poate tocmai din această cauză, în ciuda nedreptăţilor care îşi închipuia că i se fac, încît îi aducea sacrificiul propriei sale vieţi, fără a se gîndi măcar la asta, fără să o lase măcar să ghicească ; în timp ce o încredinţa de viaţa bărbatului ei, refuza să-i ceară scuze contelui — ceea ce însemna că se oferă drept ţintă loviturilor acestuia.

Bărbatul care nu ştia dacă seara zilei următoare ar mai putea veni pentru el ; bărbatul care se ducea peste cîteva ceasuri să-şi schimbe pe un glonte de pistol viaţa tînără şi bogată de viitor, aclamată, sărbătorită, a dormit liniştit toată noaptea, căci se simţea astfel mai aproape de Narcisa, sirena care cu ispita farmecelor ei ar fi făcut la nevoie din el un închinător al infernului.

Abia se crăpase de ziuă şi era treaz şi gata îmbrăcat. În timp ce se pregătea să coboare, i-a încredinţat cameristului scrisoarea contesei, spunîndu-i :

„Du această scrisoare la adresa cuvenită, şi spune-i contesei că ţi-am dat-o eu chiar în clipa în care urcam în trăsură, şi cheamă trăsura".

„Trăsura domnului Brusio !" a strigat cameristul.

Armăsarii l-au dus repede la locuinţa baronului, pe strada Piliero, unde îl aşteptau cei doi martori.

VII

CÎND AU AJUNS PE TEREN, LA Vomero, i-au găsit acolo pe conte şi pe cei doi martori ai săi ; s-au salutat cu toţii scoţîndu-şi pălăriile.

„Din partea lor, domnii au întîi libertatea de a-și oferi retragerea“, a precizat unul dintre martorii contelui, adresîndu-se martorilor lui Brusio.

„Nu, domnule“, a răspuns scurt tînărul.

Martorul contelui a părut surprins, poate pentru că fusese prevenit de contesă să se aștepte la cu totul altceva, și a început să măsoare terenul după ce a primit și consimțămîntul celorlalți.

Cînd cei doi adversari au ajuns la locurile lor, martorii le-au pus în mînă pistoalele și s-au depărtat.

În astfel de dueluri, ultima lovitură este aleasă de obicei de cel mai curajos sau de cel mai furios dintre combatanți. În acest fel, profitînd de o eventuală greșeală a adversarului, el poate ajunge să tragă de la o distanță de cincisprezece și chiar zece pași, avînd prin urmare mai mulți sorți de izbîndă. Cu multă uimire, martorii lui Brusio au văzut așadar că acesta, nici novice, nici neîndemînatic, oprindu-se pe locul lui (după ce ochise o clipă cu răceală) a tras în așa fel încît glontele a trecut peste zidul grădinii din spatele contelui, frîngînd o rămurică ce se întindea peste capul acestuia. Contele (care se oprise după trei-patru pași, cu gestul celui care ochește cu multă grijă cînd trage, pentru a-l preveni pe tînăr), încurajat de lovitura greșită a acestuia, a făcut liniștit cei zece pași cuveniți, ochind în continuare cu calmul unui trăgător la țintă, și a tras de la douăzeci de pași ; glontele slobozit a zgîriat ușor brațul stîng al lui Brusio.

„Onoarea e salvată“, au strigat martorii.

Contele a salutat apoi și a plecat spre trăsură împreună cu cei doi prieteni ai săi.

Trecînd pe la Caffé Nuovo, a oferit o gustare martorilor ; unul dintre ei, cel care pusese întrebarea privitoare la o eventuală retractare, s-a scuzat că nu poate primi, invocînd o afacere foarte urgentă și a plecat.

„Este în sală un domn care vă așteaptă de cinci minute și se arată nerăbdător să vă vadă“, i-a spus cameristul lui Brusio la întoarcerea acestuia.

„Și-a spus numele ?“

„Nu, domnule.“

„Bine.“

Într-adevăr, în salon aştepta unul dintre martorii contelui, cel care îl părăsise pe conte la Caffé Nuovo, un bătrînel elegant şi care se ţinea încă foarte bine. Cum l-a văzut pe Pietro, i-a şi întins mîna.

„Eram nerăbdător să strîng mîna celui mai nobil şi mai generos om din cîţi am cunoscut vreodată, îi spuse, şi veţi avea bunătatea de a mă ierta dacă am riscat să fiu inoportun numai pentru a mă bucura mai repede de plăcerea de-a vă cunoaşte."

„Nu vă înţeleg, domnule", răspunse Brusio rece.

„Sînt mesagerul simţămintelor contesei di Prato."

„Contesa di Prato !", exclamă Pietro fără să vrea.

„Căreia domnia-voastră i-aţi salvat bărbatul riscîndu-vă viaţa."

„Eu ? Nu ! Pur şi simplu n-am avut noroc : atîta tot."

„Ştiu că la treizeci de paşi treceţi glontele printr-un inel. Am asistat la cel mai straniu duel din cîte mi-a fost dat să văd vreodată şi am cinstea să vă încredinţez că mă pricep oarecum la aceste jucărele. Toate acestea mă autorizează să cred prea puţin cele spuse de domnia-voastră, acum o clipă, şi foarte mult în discreţia şi modestia domniei-voastre."

„Domnule !"

„Ei, nu !... doar nu vom ajunge să ne certăm numai pentru că vin să vă aduc mulţumirile contesei ?"

„Doamna contesă nu-mi datorează nimic şi nu are nimic pentru ce să-mi mulţumească."

„Azi-dimineaţă, cu mult înainte de-a pleca spre Vomero împreună cu contele, am văzut un bilet conceput astfel în esenţă : *Eu nu mă voi retrage, dar pot să o încredinţez pe doamna di Prato că nu-i voi ucide soţul.* Dacă doamna ar fi avut bunătatea să-mi încredinţeze pentru un sfert de ceas acel bilet, precum o rugasem, la ora asta nu aş fi avut nenorocul să fiu atît de puţin crezut."

Brusio roşi imperceptibil şi-şi plecă fruntea.

„Aţi citit domnia-voastră acest bilet ?...", întrebă după o clipă de şovăială.

„Citit propriu-zis, nu ; întrucît contesa a fost cea care a avut bunătatea să mi-l citească."

Pietro respiră adînc :

„Ei bine ?"

„Ei bine ! Eu știu totul... Contesa, chiar ea, mi-a dezvăluit totul“, adăugă cu emfază napoletană interlocutorul lui Brusio.

„Contesa însăși ? !...“

„Vă rog să mă credeți, înainte de a vă minuna, că am cinstea de a mă bucura încă de mult de prietenia doamnei contese di Prato și că ea are bunătatea de a-mi arăta întreaga încredere... Nu știu dacă mă înțelegeți...“

„Nu prea mult, într-adevăr.“

„Și totuși este atît de limpede !, adăugă bătrînelul cu un zîmbet malițios. Micuța contesă este adorabilă !... păcat că domnia-voastră nu aveți norocul s-o cunoașteți mai bine...“

„Îmi pare rău din tot sufletul. Așa că ?...“

„Așa că am aflat de la Valderi, ieri-seară, urmă vizitatorul, asumîndu-și întrutotul aerul misterios și stîngaci de bătrîn ganimed foarte sigur pe ceea ce face, că domnia-voastră, domnule, ați vrut, nu știu anume de ce, să-i trimiteți înapoi doamnei contese un buchet pe care aceasta îl aruncase pe avanscenă, în sala în care se reprezenta piesa domniei-voastre *Gilberto ;* lucru pe care contele l-a luat drept o ofensă și de aceea a și urmat întîlnirea de azi-dimineață... Mai delicat este faptul că tînăra contesă nu a vrut, nu a știut să-mi ascundă, că ea însăși, domnule, vă transmisese rugămintea să ajungeți la o înțelegere, spre a împiedica o vărsare de sînge pentru o cauză atît de ușuratică ; și i s-a răspuns prin biletul acela pe care mi l-a citit.“

Pietro zîmbi fără să vrea, văzînd convingerea neclintită și îngîmfarea plină de galanterie ale bătrînelului.

„Contesa, urmă acesta, și eu însumi am înțeles perfect ceea ce ar fi vrut să spună acele cuvinte : *Pe doamna contesă di Prato o pot încredința doar că soțul său, contele, nu va întîmpina nici o primejdie* iar nobila domniei-voastre comportare din dimineața asta a lămurit-o pe deplin. Dornic să mă înfățișez contesei cu ceva care i-ar fi pe plac, am alergat să vă mulțumesc din inimă, să vă strîng mîna în numele contesei și al meu, fiind încredințat că voi anticipa astfel dorința doamnei.“

„Permiteți-mi să vă atrag atenția că această încredințare este, cel puțin, foarte riscantă.“

„Nu, că asta-i bună ! După ce am văzut-o pe Narcisa îngrijorată, așa cum am văzut-o aseară ; după ce în dimineața asta, înainte de a pleca împreună cu soțul ei, trimis să mă cheme *în mod misterios... tainic,* înțelegeți ?... ca să mă implore cu rugămințile cele mai fierbinți și cu ochii în lacrimi să fac totul pentru a se ajunge la o înțelegere, nu este nevoie de prea multă vorbărie pentru a pricepe că tînăra contesă ar fi foarte mulțumită de sfîrșitul fericit al acestei întîmplări (deoarece, scuzați-mă, rana domniei-voastre la braț nu se poate numi o nenorocire) iar eu, de asemenea, să mă pot duce — după ce am făcut tot ce era cu putință ca să ajungem la împăcarea de care mi-a vorbit — s-o anunț că am aranjat lucrurile cît se poate de bine, și astfel s-o mulțumesc pe ea în cele din urmă."

„Aș fi, în schimb, foarte îndurerat, domnule, ca eu, fără să vreau, să vă fi făcut un serviciu care ar fi rău primit de doamna contesă", spuse Brusio.

„Rău primit ! ?... și de ce ?"

„De vreme ce contele a scăpat nevătămat, la ce mai sînt bun eu, un necunoscut, în fața doamnei contese ? Și cum ar trebui ea să vă primească pentru a-i spune : *Am strîns din partea voastră mîna omului care a avut nepolitețea de a refuza o foarte înaltă favoare* (pentru că nu-i fapt dovedit că eu l-aș fi cruțat pe conte) *și care și-a descărcat pistolul în pieptul soțului domniei-voastre ?"*

Bătrînelul rămase o clipă dezorientat, izbit parcă de reflecția lui Brusio, după care reluă cu vioiciune, aproape triumfător :

„Nu, nu ! Sînt sigur de ceea ce spun. Nu cunoașteți sufletul frumos al Narcisei, ea ar fi foarte tristă dacă vi s-ar fi întîmplat cel mai mic rău... Am auzit-o cu urechile mele exclamînd, frîngîndu-și mîinile : *Dumnezeule ! dacă tînărul acela moare... pentru mine !"*

„*A spus ea asta ?"*, exclamă Pietro ca ieșit din minți.

„Oh, desigur ! Drace... dar ce s-a întîmplat ? Vă surprinde că o femeie se teme că ar putea curge sînge din pricina ei ?"

„Dimpotrivă... Fapt este că... în acest caz... fiind sigur... fiind încredințat că-i aduc un serviciu ei... că dau domniei-voastre o mînă de ajutor pe lîngă acea doamnă... v-aș da cîteva rînduri în care să arăt tot ce-ați făcut pentru a

evita primejdia acestui duel... să arăt cum v-ați dat silința pentru a-i face o plăcere..."

„Prietene! dragul meu prieten!, exclamă bătrînul domn, îmbrățișîndu-l, cît de recunoscător v-aș fi!..."

„Și dacă domnia-voastră credeți că cele două rînduri ar putea să vă fie de folos pe lîngă doamna di Prato..."

„Este bunătatea întruchipată, și eu îi sînt devotat cu trup și suflet."

Fără să mai aștepte o nouă revărsare de fraze emfatice de mulțumire din partea interlocutorului său, Pietro se apropie de măsuța cu albume, deschise o mapă cu hîrtie pentru scrisori și scrise:

„Un om căruia doamna contesă di Prato are multe să-i ierte ar fi prea fericit dacă domnia-sa ar binevoi să-i indice ziua în care ar putea veni să-i implore această iertare îngenuncheat la picioarele ei."

Împături hîrtia și se arătă gata s-o încredințeze astfel, deschisă, prietenului contesei di Prato.

„Nu e nevoie să pun și pecetea, deoarece domnia-voastră veți avea bunătatea s-o depuneți personal în mîinile doamnei contese."

„Dimpotrivă! dimpotrivă!... Puneți-o, puneți-o negreșit! Vreau să mă fac că nici nu știu despre ce este vorba... Acest certificat, despre care voi părea că nu știu nimic, îmi va fi de mult folos pe lîngă scumpa mea contesă. Ea va fi preaîncîntată de mine... întrucît... înțelegeți... — ea îmi arată multă bunătate... nu o spun ca să mă laud..."

„Atunci, nu pierdeți vremea!", răspunse Brusio, împingîndu-l spre ușă.

„Să vă îmbrățișez din nou, prea dragul meu prieten, să vă îmbrățișez din nou. Veți găsi în mine întotdeauna un om devotat domniei-voastre, un prieten adevărat și recunoscător pînă la moarte. Semne de prietenie ca ale domniei-voastre, care nu se lasă așteptate... care vin de la sine... nu se uită niciodată... Deoarece domnia-voastră ați avut gentilețea de a ghici... că eu pentru acea scumpă Narcisa... înțelegeți? !..."

„Adio, scumpe domn!"

„Oh, cît de recunoscătoare îmi va fi contesa! Cum vor muri de invidie toți ceilalți tinerei, ofițerașul de cavalerie, în primul rînd!... Adio, scumpe prieten."

Ieşi de-a-ndăratelea, făcînd o plecăciune ; lăsînd să se trîntească uşa în urma lui, Pietro nu se putu stăpîni să nu rîdă de trista figură pe care o făcea acest seducător de cincizeci şi opt de ani, în urma unei întîmplări prosteşti.

Pe la prînz, contele s-a întors acasă şi a întrebat unde este doamna contesă.

„Doamna contesă a ieşit cu trăsura", i-a răspuns chiar valetul lui.

„A ieşit de acum !", a exclamat contele cu oarecare surprindere.

„Şi a lăsat pentru domnul acest bilet."

Contele nu şi-a ascuns o tresărire de mînie şi, ezitînd dacă să deschidă sau nu scrisoarea, i-a spus aspru servitorului :

„Bine ! lasă-mă !"

Biletul Narcisei era foarte simplu :

„Părăsesc această casă pentru că simt că este cu neputinţă să rămînem mai departe împreună. Simt foarte bine motivele care mă împing la un asemenea pas pentru ca să ţi le ascund. Nu mă căuta prin urmare : ar fi zadarnic. Te ştiu prea bogat şi prea generos pentru a presupune că nu te vei putea lipsi de zestrea mea : te rog, prin urmare, să adaugi, de asemenea, opt sau nouă mii de lire pe an avocatului meu de la Torino, domnul Traveri. Cred că vor fi de ajuns."

Era ceva teribil de tăios în înflăcărarea dusă pînă la îndrăzneală, în sinceritatea împinsă pînă la cinism, a acestei femei volubile şi nobile, pasionate şi impetuoase.

Cam la aceeaşi oră, o caleaşcă elegantă se oprea la porţile unei încîntătoare case cu două etaje de pe Strada Nuova.

Un rîndaş, care îndeplinea şi funcţia de portar, a venit să-i deschidă unei doamne îmbrăcate cu distincţie, care coborîse din caleaşcă, şi i-a arătat cu mîna spre stînga o scară ale cărei trepte de marmură erau mărginite de vase cu flori.

În fundul curţii, priponiţi de barele unui grilaj care închidea o grădină de-o mare frumuseţe, băteau din copite trei superbi pur-sînge englezi.

În anticameră, nobila doamnă îl întrebă pe un servitor

care-i ieșise în întîmpinare dacă nu cumva domnul Pietro Brusio este acasă.

„Da, doamnă ; dar nu poate fi văzut, pentru că s-a închis în cabinetul său de lucru.“

„Spuneți-i că o doamnă dorește să-i vorbească.“

„Vă cer iertare, doamnă, dar vă rog să aveți bunătatea să treceți către orele șase și să lăsați cartea dumneavoastră de vizită ; deoarece atunci cînd se află în cabinetul său domnul nu vrea să fie deranjat sub nici un motiv.“

„Du-i acest bilet atunci, stărui doamna cu o ușoară nuanță de iritare în ton, scoțînd dintr-un elegant portvizit o carte de vizită și împăturind-o : spune-i că aștept. Cu siguranță că nu te va certa pentru asta.“

Tonul ferm și distant cu care vorbea frumoasa doamnă birui șovăielile cameristului, care decise în cele din urmă să i se supună.

„Vă rog, doamnă, să binevoiți a mă urma în salon, spuse el ridicînd zăvorul unei uși ; domnul va fi aici în cîteva clipe.“

Ca să ajungi în salon trebuia să străbați o mică seră cu geamuri de cristal, care ocupa una dintre laturile unei terase foarte întinse, transformată într-o grădină suspendată ce înainta spre fermecătoarea plajă de la Marinella, cu frumosul golf al orașului Neapole la orizont și avînd ca fundal Capri și Sorrento. Genul acela de seră caldă, în care creșteau cele mai frumoase plante exotice, izola salonul și cabinetul de lucru alăturat de atmosfera gălăgioasă a orașului. Zgomotele din afară păreau că se sting în nisipul foarte fin al drumului tot așa cum cea mai ușoară adiere a vîntului murea pe uriașele frunze ale plantelor foarte variate ca mărime și încremenite parcă în liniștea lor.

Salonul era luxos mobilat ; iar ideea deosebit de originală de a amenaja uriașa încăpere care îl preceda cu flori, ca și grădina de pe terasă, păreau să fi determinat în cele mai mici amănunte așezarea tuturor obiectelor care îl împodobeau. Ușile de sticlă care se deschideau spre terasă erau pur și simplu ascunse de *persiene* năpădite de mici plante agățătoare ; ceea ce, împreună cu picturile de pe geamuri și cu perdelele duble de mătase și de catifea, lăsa să pătrundă în salon doar o lumină difuză care estompa

conturele obiectelor, creînd nenumărate imagini noi și populîndu-i semiobscuritatea cu mii de vise fermecate, cu acele nuanțe voluptuoase foarte pe placul doamnelor distinse ; piciorul ți se înfunda pe covoarele catifelate, ca și cum s-ar fi temut să nu stîrnească vreun ecou ce te-ar putea smulge din gîndurile delicioase născute chiar din această atmosferă.

Valetul dispăru fără zgomot pe una din ușile din față, ascunsă sub draperia de atlas celest. Doamna se cufundă într-unul din acele mici fotolii așezate lîngă o elegantă măsuță cu *albums*, o mică operă de artă în felul ei ; era cucerită, fără să-și dea seama, de farmecul pe care-l exercita asupra simțurilor locul acela plin de aurării, de oglinzi, de mătăsuri și de parfumuri ; farmec la care poate că și sufletul ei era predispus.

Ceva mai tîrziu, draperia fu dată în lături deschizînd calea unui bărbat îmbrăcat într-un costum negru foarte auster, ca și cum ar fi vrut să dea de înțeles că prețuiește în mod deosebit vizita pe care o primea ; încă palid, dar de acea paloare ce dă ochilor strălucire, cînd bucuria năvalnică a fericirii pare să cheme spre inimă tot sîngele. Brațul stîng și-l purta într-o eșarfă de mătase petrecută pe după gît.

O clipă păru că stă nehotărît, în cumpănă, cu ochii strălucitori ațintiți spre acel trup de zînă scufundat voluptuos pe micul fotoliu și ale cărui forme ce se trădau sub faldurile aproape vaporoase ale veșmîntului, precum și spre ochii aceia care-l învăluiau cu privirea lor cea mai albastră, în timp ce un surîs nespus de dulce rătăcea pe buzele ei. Ca și cum s-ar fi temut să nu rupă vraja acestui vis prea frumos, el exclamă, aproape iritat, către un martor nevăzut care s-ar fi aflat în preajma lui :

„Nu sînt acasă pentru nimeni. Dacă voi dori ceva, te sun. Pleacă."

Pasul valetului care se depărta nici nu se auzi pe covorul foarte gros.

Pietro înaintă încet spre femeie, ca și cum ar fi vrut să-i adulmece, cu o voluptuoasă lăcomie, de cercetător, toate efluviile îmbătătoare care păreau să emane din sublima ei făptură. Ea, în atitudinea ei de sirenă, îl fixa mereu fără să scoată o vorbă.

Tînărul parcă amuţise, incapabil să rostească cea mai elementară formulă de curtenie. Un singur cuvînt izbucni spontan :

„Dumneavoastră... dumneavoastră, doamnă... ! aici !... la mine !“

„Ce vi se pare atît de ciudat ? răspunse ea cu un surîs abia schiţat. Nu v-aţi riscat oare dumneavoastră viaţa pentru mine, pentru ca să-mi risc şi eu ceea ce lumea numeşte reputaţie, pentru dumneavoastră ?...“

Şi i-a întins mîna dreaptă, după ce şi-a scos mănuşa ; tînărul a ezitat să ia acea mînă, care, poate, pentru a-l face să simtă şi mai intens fiorul atingerii, i s-a strecurat goală în palme.

„Am primit biletul dumneavoastră de la domnul Briolli. Dacă dumneavoastră aveţi multe de iertat, eu am multe pentru care să vă mulţumesc... Am faţă de dumneavoastră una dintre acele datorii de recunoştinţă în faţa căreia convenţiile sociale dispar ; şi am venit să vă mulţumesc pentru fapta atît de frumoasă, atît de nobilă pînă la sacrificiu !...“

În loc să răspundă, Pietro continua să admire, ca pe un obiect preţios, acea mînuţă albă şi subţiratică, pe care o ţinea între mîinile lui fără a îndrăzni s-o strîngă, parcă s-ar fi temut să nu-i ofilească gingaşa frumuseţe.

„Şi rana asta !... Dumnezeule !...“, continuă contesa viu emoţionată.

„Nimic... o zgîrietură.“

Narcisa îşi dădu seama abia atunci poate de admiraţia tăcută cu care tînărul îi ţinea mîna între palme şi, roşind imperceptibil, făcu o mişcare să şi-o retragă.

„Oh ! mai lăsaţi-mi-o..., murmură el ca un copil care vorbeşte într-un vis încîntător. E atît de frumoasă !...“

Contesa, şi mai îmbujorată, dar surîzînd cu ochii şi buzele cu un surîs îmbătător, cu o mişcare foarte iute şi aproape instinctivă, de o aleasă graţie şi de o cochetărie foarte subtilă, i-o oferi şi pe cealaltă, abandonîndu-şi astfel mîinile în ale lui şi privindu-l ţintă în ochi. Pietro ar fi vrut să sărute mîinile acelea de zînă, dar, tot aşa cum i se păruse un păcat să i le strîngă într-ale sale, i se păru un păcat să atingă cu buzele pielea ei mătăsoasă.

După o clipă de tăcere, contesa reluă :

„Unul dintre martorii bărbatului meu, domnul Briolli, mi-a destăinuit marea generozitate a comportării dumneavoastră... Dacă aş fi putut bănui măcar că veţi răspunde cu un astfel de sacrificiu la rugămintea mea, m-aş fi îngrozit s-o fac... aşa cum acum am remuşcări..."

„Nu-mi vorbiţi despre asta !", o întrerupse aproape brutal tînărul, de parcă s-ar fi temut să nu se trezească.

„Noi am greşit amîndoi, adăugă Narcisa cu surîsul ei seducător, să fim sinceri atunci şi unul, şi celălalt, ca să ne putem ierta reciproc..."

„Greşeli reciproce ?", a întrerupt-o Pietro ca în vis.

„Poate că ale mele sînt mai grave, a răspuns Narcisa, dar le recunosc cu bună-credinţă şi sînt hotărîtă să le ispăşesc... dar dumneavoastră ?"

„Eu nu-mi găsesc decît una !... dar atît de mare... că nici nu îndrăznesc măcar să mi-o recunosc fără să roşesc în faţa dumneavoastră..."

„Recunoaşteţi-o deci, poate că vi se va ierta."

„Contesă !..."

„E atît de gravă oare încît nu aveţi curajul acestei mărturisiri ?"

„Cuvintele dumneavoastră mi-l dau ; am comis ticăloşia de a vă insulta trimiţîndu-vă înapoi buchetul şi inelul, şi, apoi, şi biletul..."

„În ultimul caz, n-aţi avut dreptate, dar în primul aveaţi..."

„De ce ?"

„Pentru că ceea ce vi se pare vină, în primul caz, îmi demonstrează mai degrabă..."

„Narcisa !..."

„Că dumneavoastră..."

„Că vă iubesc ca un nebun !... ca un om care nu mai e conştient de ceea ce face, pentru că i-aţi întunecat mintea şi judecata, Narcisa !..."

Spunînd aceste cuvinte, Pietro acoperea cu sărutări mîinile pe care le ţinea între ale sale.

„Acum că aţi făcut mărturisirea, spuse ea, răspunzînd direct, e rîndul meu."

Pietro se ghemui pe covor la picioarele contesei, ţinîndu-i mereu mîinile într-ale sale.

„V-am scris că am cunoscut în Catania un tînăr generos pînă la sacrificiu, nobil pînă la eroism... Iertaţi-mă, nu mă întrerupeţi. Atunci nu ştiam cine era, nu cunoşteam decît un tînăr ca atîţia alţii, inferior poate şi acelor tineri eleganţi care-mi făceau curte. Şi el îmi făcea curte în felul lui, aşa cum fac provincialii şi adolescenţii... L-am privit uneori pe cel pe care-l întîlneam mereu pe urmele mele, pe stradă, la uşa teatrului, cînd ieşeam din casă şi cînd mă întorceam... Uneori, comparînd comportarea lui cu a celorlalţi, care mă iubeau ca şi el, dar care puteau să mi-o spună sau cel puţin să-mi dea o dovadă de iubire, să spere cel puţin un surîs din partea mea, un cuvînt... în timp ce acesta trebuia să-şi sacrifice zile şi nopţi întregi ca să mă vadă coborînd din trăsură sau doar trecînd pe lîngă el, cînd mă întorceam de la vreun bal, am avut un moment de curiozitate şi chiar şi de recunoştinţă, ceva foarte departe însă de ceea ce înseamnă milă, pentru tînărul care mă iubea astfel şi mă iubea fără speranţă... Apoi nu m-am mai gîndit la asta..."

„Nu de mult, l-am revăzut la o petrecere, reluă contesa : era un om la modă ; înalta societate avea pentru el cele mai alese atenţii, femeile cele mai frumoase şi mai nobile îi zîmbeau... Un adevărat triumf ! Am admirat fruntea lui înaltă şi palidă, şi mi s-a părut că găsesc acolo ceva nobil, ceva ce nu observasem înainte ; mi s-a părut că citesc o lume întreagă în ochii lui, cu toate că erau puţin cam melancolici. Privirea pe care el mi-o adresa m-a îndemnat să mă gîndesc la tînărul necunoscut... şi am încercat o vie emoţie la acest gînd : era triumf şi orgoliu numai, atunci. Oh ! Sînt sinceră, domnule, şi mă puteţi crede în tot ce am să vă spun mai departe. Acest om făcuse un miracol pentru dragostea mea — un miracol de geniu... Eu l-am văzut în acea operă, aşa cum el nu m-a văzut decît pe mine creînd-o, luîndu-mi mîna, surîzînd cu surîsul său trist, şi dezvăluindu-mi fibră cu fibră inima lui, cu bătăile ei, speranţele şi lacrimile lui... şi ducîndu-mă înapoi la zilele frumoaselor aspiraţii şi ale visurilor inefabile. Apoi m-a făcut să plîng cu plînsul lui disperat la chinurile iubirii... şi s-a oprit cu sufletul la gură, sfîrşit, cu braţele întinse, atunci cînd a simţit că îi scapă năluca

după care își mîna existența... Oh, în clipa aceea, ...dacă l-aș fi văzut pe acest om în fața mea, așa cum l-am văzut în visul lui, în drama lui... i-aș fi întins brațele ca să le întîlnesc pe ale lui..."

„Narcisa !...", murmură înăbușit Brusio, aplecîndu-se și îngenunchind.

„Uneori cînd mă gîndesc la această dragoste atît de mistuitoare și atît de nemărginită, pe care nu aș fi putut să mi-o închipui dacă nu aș fi inspirat-o eu însămi, eu, care m-am amorezat și am primit cu un zîmbet cele mai nebunești declarații ale nenumăraților mei curtezani, eu, zăpăcită de aceste declarații și de alaiul de bărbați, cei mai eleganți, cei mai bogați și mai nobili care se îmbulzeau înflăcărați la picioarele mele... și mă străbate un fior de groază nedeslușită ; ...căci mi se pare că o pasiune ajunsă la acest grad trebuie să fie îngrozitoare, nebună ; ...îți absoarbe viața într-un sărut de foc... dar într-un sărut atît de îmbătător încît viața însăși pare o răsplată prea mică, și prea scurte zilele pentru a te otrăvi cu ea..."

„Narcisa ! !..." repetă Pietro cu lacrimi în ochi, apucîndu-i mîinile cu violență, în timp ce pînă atunci ascultase cu ochii măriți și ficși, nebun de fericire, și cu coatele sprijinite pe genunchii ei.

Zîna se aplecă molatic spre el, și-i puse brațele pe umeri... apoi îl ridică ușor, cu abandonul acela seducător și inimitabil al ei plin de ispită, și privindu-l mereu cu surîsul ei de sirenă, îi murmură, aproape de buze, cu glasul ei cel mai melodios și mai mîngîietor :

„Am venit să văd cabinetul tău de lucru... Pietro..."

Suflarea ei trecu precum un vînt înghețat peste sudoarea care-i scălda fruntea și, nemaiputîndu-se stăpîni, o ridică, luînd-o în brațe ca pe un copil drag și-o acoperi cu sărutări, murmurînd într-un sublim delir :

„Tu ești Dumnezeul meu ! și n-o să am niciodată puterea de a te iubi atît cît aș vrea ! ! !..."

Ușa se închise, mișcîndu-se o vreme în urma lor.

Cîteva zile mai tîrziu, într-un amurg, doi tineri care se înlănțuiau împletindu-și brațele ca plantele agățătoare ce se încolăceau pe tulpinele uriașelor plante din grădina suspendată, sprijiniți de marginea de piatră a terasei, priveau soarele coborînd în spatele mării albastre care se

întindea fără sfîrşit la picioarele lor şi în care se oglindeau Ischia şi Procida. Narcisa îşi lăsase capul pe umărul lui Pietro, şi din cînd în cînd braţele ei imaculate cuprindeau gîtul lui Pietro pentru a-şi trece buzele peste fruntea şi ochii lui, cu mii de sărutări mute ale gurii ei tremurătoare, contopite apoi, într-una singură, cu gura lui.

„Ce viaţă !... Dumnezeule, ce viaţă !...", murmura ea cînd şi cînd.

„Şi totuşi, îngerul meu dulce, cînd îţi sărut fruntea şi îmi apăs buzele pe părul tău, şi-ţi închid ochii cu mîinile mele, şi simt cum îmi freamătă în braţe trupul tău de zeiţă... nu-mi vine să cred... nu... chiar închizînd ochii, chiar chinuindu-mi cu disperare mintea, nu pot să cred... şi tot ce simt eu este atît de nemărginit, atît de copleşitor, atît de dureros în voluptatea plăcerii, în delirul bucuriei, încît mi se pare că visez... că toate acestea nu sînt decît visul minunat al fanteziei mele, aşa cum te-am visat în drama mea... şi te-am visat delirînd, strîngîndu-mi fruntea cuprinsă de flăcări în mîini, apăsîndu-mi inima care părea că mi se sparge în piept, aşezat pe trotuarul din faţa balcoanelor tale !... Nu... nu pot crede că femeia pe care-o întîlneam la plimbare, la braţul altui bărbat, admirată de toţi cei care o vedeau, care înteţea bătăile inimii mele cu foşnetul veşmintelor sale pe stradă... că femeia pe care am văzut-o la teatru, care a trecut pe lîngă mine fără să mă privească, pe care-am urmărit-o ca un copil, ca un cîine... pe care nu mă săturam niciodată s-o privesc din drum, două luni încheiate, de sub ferestrele ei, ascultînd pînă şi cel mai mic zgomot ce mi-ar ajunge de la ea, care mi-ar aminti prezenţa ei făcîndu-mă să tresar... că femeia care a rostit acele cuvinte... în noaptea aceea... de la balcon... care mi-a ars inima cu notele picurate din valsul ei, cînd mi s-a părut că inima îmi e numai cioburi..., că femeia de care nu îndrăzneam să mă apropii, ca să nu rup cercul luminos care o înconjura ca o aureolă, să nu-i răpesc un atom din atmosfera înmiresmată cu care se învăluia şi care îi dădea atîta farmec... că femeia pe care o adoram, în sfîrşit, ca un nebun, înfricoşat că ador astfel, este a mea... mă iubeşte... e în braţele mele ! !... Că eu pot s-o strig în fiecare zi, în fiecare ceas, în fiecare minut... că în fiecare ceas, în fiecare minut pot auzi vocea care a

rostit : *Omul ăsta e nebun* și care acum îmi spune că mă iubește !... că pot la orice oră, în orice minut să trăiesc viața ei, și să-i șoptesc, prin sărutări, că o ador... Oh ! nu ! Narcisa... ca să cred asta, ar trebui să ne întoarcem în Catania, să locuim în aceeași casă pe care am privit-o cu mai multă venerație decît casa lui Dumnezeu ; ar trebui să respir aerul acelor odăi ; să mă așez pe aceeași terasă cu tine, pe locul pe care-l ocupai așezată în fotoliu ; și să-ți citesc, eu, așezat lîngă genunchii tăi, ca bărbatul acela... Trebuie să stau cu tine, noaptea, la ceasul acela, pe terasa aceea, și tu să-mi repeți vorbele ticăloase pe care le-aș îneca în sărutări pe buzele tale ; ar trebui ca mîinile tale să repete pe același pian notele aceluiași vals, care m-au urmat neîndurătoare pe cînd fugeam delirînd de parcă aș fi fugit de inima care-mi sîngera șiroind, ar trebui să mă așez pe trotuarul acela, cu fruntea în mîini, ca atunci și să ascult foșnetul acelorași copaci, sunetul aceluiași orologiu, murmurul îndepărtat al aceleiași mări, foșnetul rochiei tale... și să văd lumina care luminează odaia ta... și vocea ta mai ales, vocea ta îmbătătoare, să-mi repete la fiecare ceas, la fiece minut, că totul nu-i un vis, că nu sînt nebun... și buzele tale, așezîndu-se pe fruntea mea, să izgonească acest vîrtej istovitor care-mi tulbură mintea, care mă face să mă-ndoiesc de fericirea mea..."

„Să mergem în Catania !", murmură Narcisa, cu un sărut lung și scăldîndu-i fruntea cu două lacrimi de voluptate.

VIII

Domnului Raimondo Angiolini — Siracuza

*Catania, ***, august, 186**

PRIETENE,

DESCHID ASTĂZI NUMAI SCRISO-rile care mi-au sosit în ultimele două luni prin poștă, dintre care cîteva, de la tine și de la mama, sînt vechi de mai

mult de șaptezeci de zile. Sărmana mea mamă! Ce-o fi crezînd despre mine?!... Și totuși, dacă ar putea afla cît de fericit este fiul ei, dacă ar ști bucuriile nesfîrșite de care m-am îmbătat, ar fi și ea alinată, buna mea mamă, de tăcerea îndelungată a fiului, o dată ce i-ar fi adus mărturia că el a uitat totul ca să trăiască numai pentru acea viață în care un singur ceas valorează cît un secol, pentru a se cufunda pe deplin în visul clocotitor, cu desfătări copleșitoare, care-i cutremură întreaga ființă.

Raimondo, chiar dacă tu, acum cincisprezece luni, pe vremea cînd o urmăream pe acea necunoscută, al cărei farmec de nespus începea să mă prindă în mrejele sale, dacă tu mi-ai fi spus: „Ai să vezi că într-o bună zi, printr-un miracol, această femeie va avea și pentru tine o privire, o singură privire, spun, nimic mai mult"... ei bine, eu tot n-aș fi cutezat să mă amăgesc cu această speranță, tot m-aș fi temut să mă mîngîi cu ea. Și uite că, în clipa cînd îți scriu, această femeie, care și-a făcut alai strălucitor din toate frivolitățile mondene, această femeie cu surîsul atît de îmbietor, cu priviri ale căror raze senine te îmbată, această femeie al cărei abandon voluptuos te face să-ți închipui cele mai delicioase promisiuni, această femeie mă iubește!... Mi-a spus-o cu buzele ei lipite de buzele mele!... Această femeie a fost a mea; este a mea!... *A mea!*... Eu am simțit vibrînd în brațele mele această inimă ale cărei taine bine ascunse mi-era frică să le ghicesc, ca și cum nesfîrșitele comori de iubire închise acolo m-ar mistui în desfătări divine, viața toată, la fel, numai freamăt de voluptate... Ea trăiește sub acoperișul casei mele; se plimbă la brațul meu..., și buzele ei mi-au închis ochii seara, pentru a mi-i deschide a doua zi!... I-am sărutat pletele, fruntea, ochii, buzele, i-am legănat căpșorul pe genunchii mei și am petrecut nopți de-a rîndul delirînd ochi în ochi, nemișcați; citind în privirea ei o iubire cum nu-i va fi dat să cunoască nici unui om pe lume...

Raimondo, știi tu ce este această femeie?... Este iubirea însăși, cu toți fiorii ei cei mai tainici și mai plini de mister; este voluptatea, cu toate însușirile ei cele mai arzătoare; este delirul, cu toate visele lui cele mai fierbinți. Niciodată nu voi izbuti să te fac să-ți închipui măcar

ce freamăt desfătător te străbate atunci cînd mîna ei de zînă, cu unghii trandafirii, cu degete subțiratice, cu pielea mătăsoasă și pură ți se așază pe frunte și cînd în ochii ei se aprind fulgerele unei iubiri care scînteiază ca ciocnirea a două spade și te îmbată ca o otravă.

Această femeie care trăia doar pentru plăceri, pentru care luxul era tot atît de necesar ca aerul pentru om, această femeie nu mai iese aproape deloc ; refuză toate invitațiile ; se scoală în zori, numai ca să vină să-și sprijine capul pe umărul meu, în timp ce lucrez ; vine numai ca să-mi risipească pe măsuță flori pe care ea le-a cules pentru mine... numai ca să-mi spună vorbe dulci pe care doar ea știe să le spună. Viața pe care o ducem împreună este o viață extraordinară ; o viață pentru care mulți m-ar invidia și pe care mulți ar plînge-o ca pe o nebunie.

Uneori, la Neapole, seara, către miezul nopții, ieșeam cu trăsura, și ne duceam pînă la Megellina, pe Riviera di Chiaia. E greu să-ți descriu în cuvinte toate emoțiile mereu proaspete și noi care mi-a fost dat să le trăiesc, într-un asemenea ceas, stînd unul lîngă altul pe pernele trăsurii.

Coboram din trăsură și alergam, noaptea, ca niște copii, ținîndu-ne de mînă, așezîndu-ne pe pămîntul gol cînd oboseam.

Soarele ne surprindea adesea plimbîndu-ne încă, de parcă noaptea noastră abia ar fi început ; și atunci ne întorceam acasă în goană, pentru ca să ne sculăm apoi la cinci spre seară.

Alteori, ieșeam călare, Narcisa călărește ca o amazoană, și galopam spre Posillipo. Mă cuprindea spaima cînd urmăream îndrăzneala plină de grație a trupului ei gingaș, menit parcă doar celor mai delicate mîngîieri, cînd vedeam cum tînăra aceea nervoasă, care părea să trăiască o viață pe jumătate aeriană asemenea unui fluture, sfidează primejdiile cursei, stăpînind cu dezinvoltura unui călăreț de circ salturile impetuoase ale lui Arbek, focosul meu armăsar.

Cînd ne întorceam, cu caii gîfîind și înspumați, Narcisa se abandona lunecînd la pieptul meu și-mi înlănțuia cu

brațele gîtul ; iar eu o purtam ca pe o fetiță, pe un fotoliu lîngă pian.

Seara făceam împreună muzică... Are un gust deosebit de ales, chiar dacă nu are toată îndemînarea unei pianiste. Cînd cîntă, stau așezat lîngă ea, cuprinzîndu-i mijlocul ; ea se întrerupe să mă privească, să-mi surîdă ; ...și după ce mă privește un timp, așa cum numai ea știe să privească, îmi închide ochii cu sărutările ei. Cu mîinile mele într-ale ei, am vrut să-i povestesc toată viața mea, cu cele mai neînsemnate amănunte... A surîs cu zîmbetul ei duios la toate amintirile nebuniilor mele de tinerețe, și mi-a spus :

„Niciodată nu vei mai iubi cum m-ai iubit pe mine !..."

Și îmbătată parcă de triumful ei, mi-a cuprins fruntea.

Acum, de patruzeci de zile, ne aflăm în Catania, unde la fiecare pas încerc emoții de nedescris. Adeseori stau ore întregi contemplînd decorul insignifiant pe care îmi amintesc că l-am văzut pe vremea cînd o iubeam pe Narcisa cu atîta dureroasă deznădejde.

Am urcat scara aceea, m-am plimbat prin odăi, am dormit sub acoperișul acela... am văzut odaia ei... Ce odaie ! Dacă ai vedea-o, oh, Raimondo !... dacă ai vedea-o !

Un bărbat care n-ar fi cunoscut-o niciodată pe Narcisa și-ar putea închipui portretul ei fizic și moral numai văzîndu-i odaia.

Pretutindeni catifele și mătăsuri ; și, pentru ca fastul să nu te strivească prin măreția lui severă, iar coloritul să fie și mai diafan, văluri pretutindeni, și flori, și o mireasmă abia simțită, dar senzuală, delicioasă ; mireasma pe care o emană pielea ei delicată...

Noaptea trecută am auzit zgomot în apartamentul ei ; m-am sculat și m-am dus chiar pe terasa unde o vedeam uneori, cu ochii țintă spre strada pe care îmi petrecusem odinioară atîtea nopți.

Mi-am dat seama că plînsese. Cum m-a văzut, s-a aruncat la pieptul meu, mi-a cuprins gîtul și a izbucnit în hohote de plîns.

„Oh ! Sufăr de prea marea fericire care mi-e dat s-o trăiesc !", mi-a spus.

Și zorile ne-au găsit tot pe terasă, îmbrățișați.

Raimondo !... Îți dezvălui o mare taină a inimii mele, pe care Narcisa n-ar trebui s-o afle niciodată. În mijlocul acestor bucurii delirante, în mijlocul acestei fericiri pe care nici Paradisul n-ar putea să mi-o dea vreodată, un gînd mă îngrozește aproape, îmi îngheață sărutul pe buze... Mi-e teamă că, îmbătîndu-mă din această cupă fermecată, simțurile omenești, prea slabe pentru revărsarea unei fericiri nemărginite, să nu se tocească de atîta bucurie... mi-e teamă că n-aș mai putea sorbi picătură cu picătură această rouă a iubirii cu care ea îmi potolește setea... că, în sfîrșit (mi-e groază să mi-o repet chiar mie însumi !), silindu-mă să-mi identific viața cu viața ei, silindu-mă să-i sorb toate miresmele cînd o strîng în brațe, să nu ajung să sfîșii vălul aerian, aș spune, în care se înfășoară Narcisa, și care pare să cheme semiobscuritatea, izolarea, pentru ca astfel să poată fi mai bine admirată... Raimondo, dacă s-ar întîmpla, simt că mi-aș zbura creierii.

Cînd îi vorbesc despre trecutul ei, îmi răspunde, amețindu-mă cu privirile ei :

„Plîng doar zilele pe care le-am petrecut fără tine, și în care aș fi agonisit comori de iubire și de amintiri trăite alături de tine."

Îți mulțumesc, prietene, pentru grija afectuoasă cu care veghezi asupra familiei mele. Știindu-i lîngă tine pe cei dragi inimii mele, sînt liniștit pentru ei. Să-i spui mamei că nu îndrăznesc să-i scriu, dar că voi da o fugă pînă la Siracuza, unde voi zăbovi cîteva zile pentru ca să-mi obțin în brațele ei iertarea pentru lunga mea tăcere. Adio, adio ! Narcisa mă cheamă ; poate că mîine îți voi scrie mai mult.

Al tău, Pietro

Domnului Raimondo Angiolini — Siracuza

*Aci-Castello, ***, noiembrie, 186**

Domnule,

Pietro mi-a vorbit atît de des despre dumneavoastră, încît pentru mine numele dumneavoastră este numele

unui prieten. E ca și cum i-aș scrie unui frate, așadar, o, domnule... ca unui om care este prietenul lui Pietro al meu... Și sînt singură... și nu am pe nimeni căruia să-mi deschid inima, datorită căruia, prin aceste rînduri, să-i ajungă ultimele mele amintiri despre el !

Ce viață am avut, Doamne !... Mi se părea că înnebunesc de fericire ; tot așa cum astăzi mi se pare că înnebunesc de durere, cînd mă gîndesc la ceasurile ce-au trecut ca un fulger, în brațele lui, la săruturile lui care păreau să mă devore, la cuvintele lui înflăcărate, care mă îngrozeau prin violența lor pătimașă... la cele șase luni, numai dragoste, sorbită zi de zi cu sufletul la gură și însetată de plăcere...

Și acum...

E trist ceea ce am să vă spun, domnule !... Ah, e foarte trist !... Găsesc doar puterea de a vă scrie pentru că aceasta este singura mîngîiere care-mi rămîne, pentru că aceste rînduri vor fi citite de *el*... acela care doar atunci... poate... va înțelege cu ce patimă l-am iubit... pentru că eu, în sfîrșit, sînt o bucurie chinuitoare, astăzi cînd nu mi-a mai rămas decît deșteptarea din vis.

Dacă acum zece luni, cînd mă aflam în Catania, mi-aș fi putut visa viața pe care am trăit-o alături de acest tînăr, aș fi rîs singură de mine, ca o nebună. Acum plîng, domnule... plîng lacrimi amare, ce scaldă cuvintele deznădăjduite pe care le aștern pe hîrtie.

La Neapole l-am văzut înconjurat de aură pe care ți-o dă celebritatea talentului ; l-am văzut sărbătorit, devenise o modă. M-am gîndit că acest bărbat, pe care multe ducese și l-ar fi dorit ca amant, își petrecuse patru luni sub balcoanele mele ; m-am gîndit la acest bărbat căruia dragostea inspirată de mine îi brăzdase obrajii și îi înălțase inima pe culmile geniului... și l-am iubit... l-am iubit cum niciodată nu iubisem... cum n-am crezut că s-ar putea iubi vreodată...

Acest bărbat, acest tînăr pe care eu nu-l deosebisem în mulțimea din jurul lui, purta în inimă nespuse comori de pasiune, în care absorbea întreaga mea ființă. Timp de șase luni, șase luni zi de zi, acest bărbat mi-a dăruit o viață de sărutări și de mîngîieri.

Nu ieşeam aproape niciodată. Seara ne duceam pe terasa dinspre mare şi rămîneam acolo adeseori pînă la ziuă ; uneori ieşeam doar cu trăsura sau călare, dar totdeauna împreună.

În Catania au urmat două luni de asemenea viaţă vrăjită, care fără el ar fi rămas pentru mine un mister.

Şi apoi...

După cîteva zile, Pietro a început să mă invite să ieşim... să mergem în societate... Mi se părea că ar fi trebuit să am remuşcări pentru fiecare clipă răpită dragostei noastre. Atunci, mi-a spus că lui, care trebuia să-şi facă un viitor, îi era cu neputinţă să continue să trăiască atît de retras de lume, şi că acest viitor îi impunea un sacrificiu ; că, în sfîrşit, pentru seara aceea avea o invitaţie şi nu putea să lipsească.

L-am rugat să meargă singur, înăbuşind în mine un sentiment chinuitor, care aproape că mă făcea să plîng de îngrijorare.

În primele luni pe care le-am petrecut împreună, Pietro nici nu s-ar fi gîndit la una ca asta. Aşadar, iubirea lui înflăcărată începea să îngăduie gînduri calme de viitor... Nu am cutezat să arunc o privire spre hăul care se căsca încet ca să-mi înghită fericirea.

Cînd a venit să-mi strîngă mîna, cînd am auzit zgomotul trăsurii care se depărta, nu mi-am mai putut stăpîni lacrimile şi m-am aşezat la pian ca să-mi limpezesc gîndurile.

Şi aproape fără voia mea, fără să mă gîndesc, am început să cînt *Sărutul* lui Arditi, valsul pe care el mă punea să i-l repet atît de des, bătîndu-i ritmul cu sărutări pe fruntea mea. Acum mi se părea că notele plîng sub degetele mele şi am închis pianul exasperată.

L-am aşteptat pe terasă pînă la miezul nopţii ; nu venea. Mi-a fost teamă ca, găsindu-mă acolo în aşteptarea lui, să nu vadă cumva pe chipul meu chinurile prin care treceam şi m-am retras în apartamentul meu. Am luat o carte, la întîmplare, dar n-am putut să citesc.

Către orele trei, am auzit, în sfîrșit, trăsura care trecea pe sub portic, și apoi pașii lui pe scară. Dar nu a venit să mă caute.

Neliniștită și nerăbdătoare, am sunat să întreb de el.

„Domnul s-a întors, mi-a răspuns camerista, dar a intrat aproape numaidecît în apartamentul său."

Nu venise, așa cum venea în fiecare seară, să-mi dea măcar sărutul de noapte-bună.

M-a bătut o clipă gîndul să mă duc la el, dar mi l-am înăbușit, cu lacrimi, între perne.

A doua zi, nici nu se luminase bine și eram în picioare, pentru că nu dormisem o clipă, și m-am dus să-l aștept în salon, nădăjduind că se afla și el acolo.

S-a trezit numai către ceasurile unsprezece, și numaidecît a venit la mine.

„Cît de frumoasă ești, Narcisa mea !, a exclamat îmbrățișîndu-mă cu înflăcărare ; de cîte ori te văd mi se pare că te iubesc tot mai mult !"

Am ridicat ochii spre dînsul, umezi de lacrimi, îngrozită de gîndul că vorbele lui ar fi prefăcute.

Nu ! el n-ar fi fost în stare de prefăcătorie... Pietro al meu !... cea mai nobilă inimă pe care am cunoscut-o vreodată ; era tot privirea lui pătimașă și vocea lui în care ghiceai strigătul inimii.

Hohotind, m-am aruncat la pieptul lui și l-am îmbrățișat vrînd parcă să nu-mi mai scape niciodată, și mi-am sprijinit apoi capul de umărul lui.

„Ce vrea să însemne plînsul acesta ?, m-a întrebat el ștergîndu-mi ochii cu sărutări, sînt așadar foarte vinovat ?"

„Oh, nu ! nu !..., am hohotit ; plîng... pentru tot ce simțeam văzîndu-te..."

M-a îmbrățișat îndelung, fără să răspundă, aproape căindu-se.

Timp de opt sau zece zile nu m-a mai părăsit nici o clipă.

Simţeam că această fericire supraomenească mă istoveşte încetul cu încetul şi îmi dă totodată puteri noi, în fiecare zi, ca să pot îndura preaplinul inimii.

În ziua cînd ne-a fost adusă o invitaţie la o serată pe care o dădea ***, Pietro mi-a spus :

„Mă duc numai cu condiţia să vii şi tu."

„La urma urmelor, de ce n-am ieşi împreună, să facem una din frumoasele noastre plimbări obişnuite ? !... Ştii bine că distracţiile pe care ţi le oferă societatea, lumea bună, nu prezintă vreo atracţie deosebită pentru mine...", i-am răspuns.

„Trebuie să-ţi dai silinţa, nu se poate trăi mereu cum trăieşti tu. Eşti frumoasă ca un înger şi eu sînt mîndru de tine ; vreau să mă bucur de triumful tău."

„Numai pentru că ţii tu...", i-am spus, înăbuşindu-mi un suspin.

„Într-o seară, a urmat el apoi ţinîndu-mi mîinile între-ale sale, într-una din acele seri în care te căutam ca scos din minţi, îmi pierdusem nădejdea de a te mai întîlni, cînd am văzut trecînd, la braţul contelui, o femeie îmbrăcată în alb, cu un simplu *bournous* alb pe umeri şi glugă trasă pe cap : avea trupul zvelt şi elegant, mersul languros şi încîntător, surîsul fascinant, cîţiva zulufi scăpînd de sub gluga albă pe fruntea de-o albeaţă şi mai pură şi, aş spune, şi mai mătăsoasă. Tu erai !... Tu, care vorbeai cu bărbatul acela, şi îi surîdeai... şi nu puteai şti ce simte necunoscutul care trecea pe lîngă tine fără să-l bagi în seamă. Am simţit cum o gheară de fier îmi strînge parcă inima... te-am urmat tremurînd, devorînd din ochi pasul tău, mişcările tale, cel mai mic gest al tău ; înăbuşindu-mi bătăile inimii ca să aud foşnetul rochiei tale... Te-am urmat fără nădejdea că te vei întoarce să mă vezi... Mergeai la ***. Te-am aşteptat în stradă pînă la ora trei, cînd a venit să te ia trăsura, privind cum trec norocoşii care soseau la serată, cei care urmau să te vadă şi să stea în preajma ta ; privind lumina orbitoare care se revărsa de pe terasele deschise, perechile vesele care se învîrteau prin săli, ascultînd sunetele muzicii sărbătoreşti

De două-trei ori mi s-a părut că văd chipul tău, umbra ta, rotindu-se printre furtunoasele perechi ale unui vals... și am plîns cu lacrimi fierbinți, disperate... și m-am plimbat delirînd ca un nebun, pe sub ferestre... Acum vreau să îmbraci aceeași rochie, Narcisa ; aceeași glugă albă să-ți acopere părul. Nu pot să-mi explic ce atomi, ce percepții de senzații nebănuite încerc prin aceste amintiri ; deseori caut să mă amăgesc cu realitatea durerii trăite, ca să simt și mai vie beția fericirii pe care mi-o dăruiești acuma tu !"

Și mă îmbrățișa, și mă săruta aproape furios, pătimaș.

Printre aceste cuvinte care mă făceau să plîng de bucurie, o frază mi-a rămas înfiptă dureros ca un ghimpe în inimă ; spusese : *Nu se poate trăi mereu cum trăiești tu !...*

Așadar, viața aceea care fusese paradisul meu, viața pe care noi nu o trăisem decît pentru a ne iubi, pentru a ne-o putea spune unul celuilalt printre sărutări, nu putea să dureze veșnic... nu fusese decît *luna de miere !...*

Cînd m-am gîndit cum aș fi putut trăi o singură zi fără asemenea viață, m-am cutremurat de groază și am alergat să mă îmbrac pentru ca Pietro să nici nu-și dea seama.

Am plecat pe jos, pe centura exterioară a orașului, ca să ne bucurăm de un splendid revărsat de lună. Pietro părea atît de vesel, atît de mulțumit de fericirea noastră, încît un timp a izbutit să risipească pînă și tristele mele presimțiri. Nu i-am putut ascunde impresia chinuitoare pe care mi-o lăsaseră vorbele lui : *Nu se poate trăi mereu așa cum trăiești tu.*

„Da, mi-a răspuns el, ai nevoie de distracții, de petreceri, pentru că te fac să strălucești ca un diamant pus în lumină... chiar dragostea mea are nevoie de ele ca să simt din nou tot ceea ce simțeam din farmecul de nedescris care îți dădea atîta strălucire orbitoare între toate podoabele luxului tău."

„Cuvintele tale mă întristează, Pietro !", l-am implorat ghemuindu-mă în brațele lui.

„De ce ?", a întrebat el uimit.

„Pentru că îmi dovedesc că tu nu mă vei putea iubi mereu așa cum m-ai iubit, cum trebuie să mă iubești acum, ca să pot trăi !"

„Ești nebună !“, a exclamat el, sărutîndu-mă pe gură. Am rămas rece, mută la sărutarea lui ; cu ochii ațintiți asupra lunii ca să-i ascund că erau umezi de plîns. Dar lacrimile care mi-au brăzdat obrajii m-au trădat.

„Dar ce s-a întîmplat ?, a exclamat Pietro oprindu-se foarte emoționat și îmbrățișîndu-mă : Ce ți-am făcut, Dumnezeule ? !...“

„Oh, iartă-mă... iartă-mă !, am hohotit, apăsîndu-mi pe buze mîinile lui, eu sînt nebună !... Iartă-mă, Pietro !... Tu poți să mă faci fericită cu o singură vorbă... Mă mai iubești ?... Mă iubești mereu... așa cum mă iubeai ?...“ Pietro mi-a înăbușit cu sărutări vorbele pe buze, sorbindu-mi lacom lacrimile.

„Oh ! dar ce ți-am făcut, ca să-mi merit asta ? !, mi-a spus cu o voce murmurătoare, stăpînindu-și cu greu emoția. Oare nu te ador cu adorația pe care o meriți ? !... Dacă te mai iubesc ? !... Dar fiece zi care trece sporește cu un simțămînt nou pasiunea mistuitoare cu care te iubesc !...“

„Mulțumesc ! mulțumesc, prietenul meu drag ! Tu nu știi cît bine îmi fac vorbele tale... cîtă nevoie aveam de ele !... Și... și... dacă, uneori... dacă vreodată..., și mă sileam să rostesc cuvintele printre hohotele care mă sufocau, tu n-o să mă mai iubești, n-o să mă mai iubești ca la început, așa cum vreau eu să fiu iubită de tine... să mi-o spui... dă-mi cuvîntul că o să mi-o spui !... E mai bine astfel decît agonia nesiguranței... Tu nu știi să minți, Pietro !... Tu ai să mi-o spui !...“.

„Narcisa !...“

„Oh ! Promite-mi, Pietro !... tu mă poți face fericită cu un singur cuvînt...“

„Dar ești nebună... liniștește-te, draga mea...“

„Oh, nu ! în genunchi ți-o cer... promite-mi... promite-mi că-mi vei spune... că-mi vei spune cînd nu mă vei

mai iubi !..." Şi, fără să-mi dau seama, genunchii mei se plecară.

„Dumnezeule ! Narcisa... Nu ştiu ce ai astă-seară ; dar dacă îţi face plăcere, oricît de absurdă mi se pare asemenea promisiune... dacă asta te poate ajuta să te linişteşti... atunci, ei bine !... îţi dau cuvîntul meu."

„Oh ! Îţi mulţumesc, mulţumesc ! aproape am strigat, sărutîndu-l pe frunte cu un elan dureros ; îţi mulţumesc !... Am să fiu mai liniştită !... Voi putea cel puţin să mă bucur cu inima împăcată de zilele de fericire pe care poţi să mi le dai..."

„Narcisa !... te rog !..."

„Oh, nu... Pietro ! tu nu vezi că sînt fericită, acum ? !"

Tot timpul drumului, a rămas trist şi gînditor.

Eu încercam o bucurie nespusă, sprijinindu-mă de braţul lui, simţind la încheietura mîinii mele inima aceea care bătea pentru mine. De trei, patru ori am ridicat ochii spre chipul bărbătesc şi energic pe care îl adoram, pe care îl devoram din priviri, lacomă parcă de bunul acesta pe care îl stăpîneam şi de care nu mă mai săturam.

„Să recunoaştem, a spus Pietro urcînd scările casei unde mergeam, surîzînd cu o uşoară nuanţă de tristeţe, vrînd parcă să izgonească grija chinuitoare care ne copleşise pe amîndoi ; să recunoaştem că sîntem totuşi nişte copii mari şi că vorbele noastre au fost foarte ciudate pentru doi îndrăgostiţi care se duc la un bal."

Am respirat mai uşurată cînd trăsura ne aducea în goană spre casa noastră ; parcă mi s-ar fi luat o mare greutate de pe inimă, cînd mi-am scos masca aceea convenţională pe care ne-o impune societatea, şi care, în seara aceea, în mijlocul mulţimii strălucitoare, mi se păruse odioasă.

A doua zi Pietro s-a apucat să studieze cu rîvnă, aşa cum nu-l văzusem niciodată lucrînd. Eu îmi petreceam

zilele în cabinetul său de lucru, desenînd sau desfoind florile din jardiniera totdeauna plină care înconjura măsuţa lui, şi risipindu-le petalele pe hîrtia pe care scria ; sau, cînd dorea el, mă aşezam la pian şi-i cîntam bucata pe care mi-o cerea.

Ieşea întotdeauna seara pentru o destindere atît de necesară după munca încordată de peste zi. Uneori îl însoţeam. Într-o seară am vrut să rămîn acasă, ca să văd ce va face : a ieşit singur.

Cu patru luni înainte ar fi fost mai zgîrcit cu timpul petrecut fără mine.

Din cînd în cînd părea preocupat, aproape trist... parcă nu i-ar fi venit să se desprindă din meditaţiile sale chinuitoare pentru a mă vrăji cu mîngîierile sale pătimaşe, care mă fac să uit într-un sărut orice spaimă de viitor.

Nu aveam de ce să fiu geloasă... La petrecerea unde l-am însoţit, văzusem cum cele mai elegante şi frumoase femei îi surîd cu graţia care îţi dă dreptul să nutreşti speranţe, ademenindu-l cu cele mai binevoitoare atenţii, în timp ce el rămînea distant şi politicos în faţa acestor ispite, căutîndu-mi cu lăcomie privirea şi zîmbetul. Are un caracter prea frumos şi prea nobil ca să-mi poată vorbi aşa cum îmi vorbeşte şi ca să mă poată privi aşa cum mă priveşte, dacă ar exista remuşcarea unui alt simţămînt care l-ar face să roşească. Nu ! Pietro al meu este un om prea deosebit pentru a se coborî pînă la disimulare... ar avea mai degrabă puterea brutală de a mă părăsi.

Şi totuşi această siguranţă, care pentru multe femei ar fi o consolare, pentru mine este cea mai crudă dezamăgire, pentru că mă lipseşte pînă şi de speranţa în viitor... Scriind aceste cuvinte pe hîrtie, mîna îmi tremură şi inima mi se topeşte... Dacă Pietro s-ar depărta de mine pentru o altă femeie, aş rămîne totuşi cu speranţa de a-i

recîştiga inima, pentru că, mai devreme sau mai tîrziu, tot şi-ar da seama că niciodată o altă femeie nu-l va putea iubi aşa cum îl iubesc eu, niciodată iubirea nu va putea dărui altei femei acele farmece rafinate care să-i înfrumuseţeze viaţa şi să-i strecoare în sînge nesfîrşitele nuanţe ale iubirii mele... Dar pe un Pietro obosit de dragostea mea, de mine... pe un Pietro pe care aura ce mă înfrumuseţa în ochii lui nu-l mai ademeneşte... nu-l voi mai recîştiga !... niciodată... niciodată de acum înainte...

Doamne ! Doamne !... moartea... mai bine moartea...

Cîteva nopţi a venit tîrziu acasă... Auzeam cum le cerea tuturor să nu facă zgomot, să nu mă trezească... ca şi cum eu aş mai fi putut dormi !... în timp ce eu îmi înăbuşeam hohotele de plîns ascunsă în spatele uşii.

Oh, cum putea să-şi închipuie că dorm... atîta vreme cît el nu era încă în casă !...

Oh, cît e de tristă, cît e de sfîşietoare amorţirea treptată de zi cu zi, din ce în ce mai mult, în inima lui, a acelor emoţii mărunte, delicate, nobile, pe care pasiunea le însufleţeşte şi le înalţă pînă la ceruri şi care mor o dată cu ea.

Am murit aşadar în inima lui... Oare ?!...

Nu ! doar el mi-a vorbit cu aceleaşi cuvinte de altă dată, ţinîndu-mi mîna în mîinile lui, privindu-mă adînc cu privirea lui, aceeaşi privire de altădată. Dar asta nu a ţinut o veşnicie !... o veşnicie !... ca să-mi astîmpere setea mistuitoare de care sufăr !...

Uneori, cînd încerc să-i vorbesc despre tristeţile lui, despre grijile lui, despre răceala lui faţă de mine, îi simt iritarea abia ascunsă sub o mască uşor dispreţuitoare, tocmai pentru că nu ştie să-şi ascundă mai bine gîndurile şi sentimentele. Am ajuns să citesc în inima lui ca într-o carte deschisă : mai are generozitatea să-şi impună faţă

de mine o afecţiune pe care n-o mai simte, să-mi ascundă iluziile pierdute pentru care el însuşi se dojeneşte ca şi cum a lui ar fi vina, vină pe care totuşi nu o are, dar care naşte în el o căinţă ce-i dă puterea să răspundă tulburat mîngîierilor mele cu o înflăcărare ce poate fi uşor confundată cu pasiunea.

Într-o zi a plecat înainte ca eu să mă fi trezit, și mi-a trimis vorbă că, poftit fiind de niște prieteni, o să dejuneze în oraş. Seara nu se întorsese încă ; pe la orele nouă, pierzîndu-mi răbdarea să mai aștept, am poruncit să înhame, și am plecat în căutarea lui acolo unde știam că-l găsesc în fiecare seară.

I-am spus vizitiului să oprească în față la Caffé di Sicilia și l-am trimis pe micul *jockey* să-l caute ; s-a ridicat numaidecît din mijlocul unui grup de prieteni, între care se așezase, și a urcat în trăsură alături de mine.

„Îţi cer mii de scuze, draga mea, pentru ziua plicticoasă pe care ţi-am prilejuit-o“, mi-a spus el ; dar în accentul lui am deslușit o notă de iritare. I-am strîns doar mîna, pentru că eram foarte emoţionată şi nu i-am răspuns nimic.

Trăsura a străbătut tot bulevardul Vittorio Emmanuele şi a luat-o apoi pe strada Ognina. După ce am depăşit şirul caselor, am vrut să cobor şi să mă sprijin de brațul lui... Trăsura ne urma la o distanță de vreo cincizeci de pași.

Amîndoi simțeam iminenţa unei discuţii chinuitoare, dar nici unul nu avea curajul să înceapă... şi din pricina asta tăceam și unul, și celălalt.

Ardeam însă de nevoia de a-i vorbi, de a-mi deschide inima în faţa lui ; ca să am puterea necesară mă gîndeam la serile petrecute alături de el... seri cu amintiri încă pline de freamătul plăcerii, și pe măsură ce prindeau să se însufleţească tot mai vii în gîndul meu, și inima îmi

zvîcnea mai puternic, pe măsură ce lacrimile îmi podideau ochii, mă strîngeam la braţul lui, de parcă îmi ieşisem din fire, ca şi cum aş fi vrut să mă agăţ astfel de tot trecutul din care-mi făcusem un ideal ; în cele din urmă, nu mi-am mai putut stăpîni hohotele.

Pietro s-a oprit în mijlocul drumului, profund emoţionat, dar nu surprins de scena la care, de altfel probabil că se aştepta.

„Ce s-a întîmplat, haide spune-mi, Narcisa !", a exclamat el, luîndu-mi mîinile.

„Oh, Pietro !, am izbutit să îngaim, tu nu mai eşti cel de dinainte !... Nu ! Tu nu mă mai iubeşti ca înainte !..."

„Narcisa, tu eşti nebună cu îndoielile tale chinuitoare... Dacă nu te-aş mai iubi ca înainte, aş putea duce oare viaţa pe care o duc ?..."

Aceste cuvinte, care încercau să exprime un gînd consolator, sunau aspru în urechile mele ; ele evocau ca pe un sacrificiu viaţa noastră fericită dusă împreună.

„E adevărat aşadar, am urmat, viaţa pe care o duci acum e un chin pentru tine ?!... Te-a obosit ?!..."

„Ascultă-mă, Narcisa !, m-a întrerupt el, strîngîndu-mi mîinile, ca şi cum ar fi vrut să-mi dea tăria să ascult tot ce avea să-mi spună şi să îndulcească tot ce putea fi amar în vorbele lui ; nu se poate trăi mereu genul de viaţă pe care l-am trăit noi, şi care pentru mine este cea mai dulce amintire, fără să fii bogat, şi eu nu sînt şi nici tu nu eşti, şi chiar dacă ai fi, oricum n-aş putea să primesc nimic din averea ta, trebuie să-mi fac o situaţie pe măsura aşteptărilor la care mă obligă prima mea lucrare, care e frumoasă numai pentru că te oglindeşte pe tine. De aceea trebuie să te supui totuşi tuturor convenienţelor impuse cu stricteţe de societatea în care trăim. Timp de şase luni încheiate, eu am uitat totul pentru tine : prietenii, viitorul meu, angajamentele obligatorii ; chiar şi o mamă adorată, cea

mai bună, cea mai sfîntă dintre mame, care are şi ea dreptul la iubirea fiului ei, şi care de şase luni încoace nu a primit o vorbă din partea lui, nu l-a îmbrăţişat o singură dată măcar... Oh, crede-mă, Narcisa... Îmi aduc aminte de aceste şase luni de dragoste cu nespusă emoţie, cu o profundă recunoştinţă chiar... Dar tocmai pentru ca această dragoste să dureze, cu toate farmecele ei, ea trebuie gustată pe îndelete : în adîncul beţiei năucitoare găseşti repede dezamăgirea care ucide iubirea... şi eu vreau să te iubesc veşnic, Narcisa mea !"

Mi-am înăbuşit gemetele cu batista şi am rămas mută, împietrită în faţa lui, în timp ce el îmi strîngea încă mîinile şi mă privea adînc, de parcă ar fi încercat să-mi citească în ochi.

Dumnezeule ! cît am suferit atunci, cred că niciodată nu voi mai putea suferi... nici chiar în clipa...

Cînd am avut din nou puterea să-i vorbesc, i-am spus cu tristeţe, căutînd să-i ascund durerea mea, tot mai adîncă, pentru ca el să nu simtă nimic :

„Dacă m-ai iubi încă, aşa cum spui, niciodată n-ai fi putut rosti astfel de vorbe..."

„Narcisa ! mi-a răspuns el, foarte agasat, nu am obiceiul să mint... după cîte mi se pare..."

„Oh, nu ! tu nu minţi niciodată... sau mai degrabă vrei să te înşeli pe tine însuţi, pentru că ţi-e milă de mine... Îţi mulţumesc, Pietro !"

„Eu ar fi trebuit să-ţi vorbesc mai de mult în privinţa asta, mi-a spus el ; mi-a fost însă totdeauna teamă să nu te superi şi de aceea am amînat. *Am încercat să lucrez* ca să-mi îndeplinesc cît de cît obligaţiile ce mi-au fost impuse, dar îţi mărturisesc că n-a ieşit nimic... Mama mi-a scris de mai multe ori, rugîndu-mă fierbinte să trec măcar pe la ea s-o îmbrăţişez..."

Ultima frază a rostit-o cu graba celui care ia o hotărîre decisivă, după ce şovăie dacă s-o spună sau nu.

M-am agățat de brațul lui, pentru că simțeam că mi se înmoaie picioarele.

„Așa e, am murmurat apoi, pe jumătate sufocată ; are dreptate mama ta !..."

Am avut curajul suprem să nu plîng. A rămas tăcut, făcînd eforturi vizibile pentru a-și stăpîni emoția.

„O să-mi acorzi măcar cincisprezece zile înainte de a pleca ?", l-am întrebat, cuprinzîndu-l pe după gît cu brațele, plîngînd tăcută.

„Oh, dragostea mea !, a exclamat Pietro cu lacrimi în ochi aproape, nu credeam să merit vreodată asemenea cuvinte !..."

„Ei bine ! peste cincisprezece zile tu vei pleca să o vezi pe mama ta !..."

A vrut să mă îmbrățișeze, pentru a-mi mulțumi parcă pentru sacrificiul făcut, dar m-am depărtat un pas, implorîndu-l cu mîinile împreunate să n-o facă.

Mi-era teamă ca nu cumva hotărîrea mea să se clatine în îmbrățișarea aceea, îmbrățișare spre care mă simțeam împinsă de toate simțurile înnebunite pînă la paroxism și stîrnind o adevărată furtună în trupul meu.

A rămas uimit și amărît de aparenta mea răceală, dar mi-am dat seama că era în același timp și mînios.

„Mulțumesc !", mi-a răspuns cu o voce fără nici o expresie.

Și a rămas apoi tăcut... Și nici o vorbă în plus... ca și cum s-ar fi temut să nu regret ceea ce îi acordasem și să-mi iau cuvîntul înapoi.

L-am apucat din nou de braț să ne continuăm plimbarea, pe cînd nu-mi găseam în mine nici măcar puterea să mă tîrăsc. Mă uitam la el : era distant, era îngîndurat, aproape sumbru.

„Oh, Pietro !... am strigat într-un hohot, neștiind cum să mă mai stăpînesc, cuprinzîndu-l cu brațele pe după

gît ; mă iubești ?... mă iubești ca înainte ? !... Oh, Pietro ! Mi-ai făgăduit odată, mi-ai jurat... că o să-mi spui cînd nu mă vei mai iubi... ca înainte... Pietro !... mărturisește că nu mă mai iubești !..."

„Narcisa ! te implor... vorbele tale mă dor", m-a întrerupt el.

„Oh, fie-ți milă !... Fie-ți milă, Pietro ! Mi-ai făgăduit... mi-ai jurat... Fii bărbat !... spune, spune că nu mă mai iubești !..."

Dar nu voiam deloc această confirmare a dureroasei mele bănuieli și cu sufletul la gură așteptam un cuvînt prin care să-mi spună că nu-i adevărat, un simplu nu, care m-ar fi aruncat iarăși în brațele lui, pierdută în patima mea. A șovăit... nu l-a găsit ; și a rămas tăcut, neclintit... sfîșiat parcă de o furtună lăuntrică.

„Așadar, omul ăsta nu are inimă !" am strigat ca o nebună, după ce am așteptat zadarnic, cu o neliniște cumplită, cu mîinile împreunate, cu ochii în lacrimi, răspunsul care nu venea. *Nu are inimă să înțeleagă ce se petrece în inima mea, să mă facă fericită chiar cu o minciună !*, voisem să spun prin cuvintele acelea.

Și chiar cuvintele acelea m-au pierdut.

Pietro n-a simțit adevăratul înțeles pătimaș, îndurerat, neliniștit, pe care i-l dădea, rostindu-le, inima mea îndurerată ; a înțeles doar sensul dur, nimicitor, insultător — da, insultător — al acestor cuvinte luate literă cu literă, și care păreau să spună : *Ești un laș !*, în timp ce spuseseră doar : *Nu ți-e milă de mine ?*

S-a ridicat palid ; ochii, cu o clipă înainte umezi de lacrimi, uscați și aproape sălbatici acum, trăsăturile dure și severe ; el... acest om ! a avut tăria să-mi spună cu vocea lui cea mai stăpînită și cea mai tăioasă :

„Poate că e mai bine să ne despărțim, Narcisa".

Mi s-a făcut atunci frică de el.

Niciodată n-aş putea spune cît de sfîşietoare au fost pentru mine acele cuvinte reci, care înăbuşeau în el pînă şi resentimentul — pentru că acesta mai păstrează întotdeauna o urmă de iubire — şi exprimînd calm şi inflexibil o hotărîre a minţii.

Simţeam că mor, şi am căzut sfîrşită pe micul zid de lîngă drum ; Pietro mi-a dat braţul, m-a ridicat, şi aproape că m-a tîrît pînă la trăsură.

Acolo, îngenuncheată pe covoraş, cu faţa ascunsă între perne, am plîns lacrimi de foc, deznădăjduite.

Acum, cînd mă gîndesc cu mintea mai înseninată, nu mai regret cuvintele rostite de mine, pentru care i-am cerut iertare cu mîinile împreunate, în cuvinte dintre cele mai umile, prin care cred că mi-am semnat condamnarea; dacă Pietro m-ar mai fi iubit, nu ar fi luat ca atare spusele mele, ...dacă inima lui n-ar fi murit pentru mine, n-ar mai fi luat hotărîrea pe care a luat-o.

Totul se sfîrşise, aşadar, pentru mine !... *pentru totdeauna !*... Şi eu, nebună !... nebună !... îi mai ceream încă acea confirmare cinstită pe care i-o smulsesem într-un delir de dragoste, ca şi cum vorbele m-ar mai fi putut amăgi, atunci cînd totul era atît de limpede pentru el.

Am petrecut o noapte de infern, sfîşiind cu dinţii dantelele pernelor scăldate în lacrimi.

Cînd zorile şovăitoare ce pătrundeau printre draperiile de pe terasă au început să întunece globul albastru al lămpii de noapte, m-am ridicat, îmbrăcată încă în rochia din seara trecută... Am şovăit o clipă înainte de a trage cordonul clopoţelului : voiam să mă mai mint o dată cu privire la nenorocirea mea.

„Domnul s-a sculat ?“, am întrebat-o pe camerista care venise să-mi primească poruncile.

„Ba, Giuseppe, valetul domnului, crede că nici măcar nu s-a culcat ; pentru că noaptea toată l-a auzit plimbîndu-se.“

Am fost profund emoţionată ; aşadar, trecuse şi el prin lupta crîncenă cu o pasiune deznădăjduită !

M-am aranjat în oglindă, cu o tristă cochetărie ; nu voiam să-i sporesc durerea cu semnele durerii mele ; voiam să mă agăţ de el cu tot ce-mi mai rămăsese din eleganţa aceea pe care el o admirase atît de mult, şi am trecut în apartamentul lui.

L-am găsit scriind, aşezat la măsuţa din odaia de lucru, cu o lampă aprinsă, abia pîlpîind, în faţă.

Oh, domnule Raimondo, iertaţi-mi aceste amănunte, asupra cărora stărui cu voluptatea dureroasă pe care o simţi atunci cînd revezi amănuntele unor amintiri scumpe şi întristătoare.

Florile care împodobeau în fiecare dimineaţă jardiniera în semicerc din jurul măsuţei, florile între care el se cufunda, aş spune, cînd se apuca să scrie, şi care îi învăluiau simţurile într-un abur de culori şi de parfumuri, trezindu-i mii de nedesluşite senzaţii în minte ; florile despre care spusese că-i sînt tot atît de trebuincioase ca şi aerul, ca să lucreze şi să se gîndească la mine, erau ofilite ; draperiile ferestrelor erau trase, aşa că era aproape întuneric în odaie ; prin uşa deschisă a dormitorului său am văzut patul vraişte, cu cerceafurile mototolite şi atîrnînd pe jos, şi o perniţă pe covor, lîngă fotoliul răsturnat.

Pietro stătea cu spatele spre mine, cu capul sprijinit în palme şi avea în faţă un vraf de caiete şi de foi de hîrtie, dintre care unele rupte ; pe fila de sub mîna lui era scris începutul unei scrisori şi trei sau patru versuri şterse. Nu m-a auzit apropiindu-mă, şi a tresărit cînd m-a văzut lîngă el. Apoi s-a ridicat şi a venit să-mi strîngă mîna, zîmbind cu tristeţe.

„Voiam să vin să-mi cer iertare pentru răutăţile de ieri-seară... dar nu puteam să mi te închipui trează la ora asta."

„Nu am dormit, Pietro !...“ i-am răspuns cu lacrimi în ochi.

El şi-a rotit privirile prin camere, ca şi cum ar fi vrut să ascundă dezordinea de acolo ; şi-a plecat apoi ochii şi a rămas tăcut.

Nu voia să-mi mărturisească faptul că şi el suferise ; am simţit cum inima mi se strînge dureros.

M-am apropiat de el şi mi-am lăsat fruntea pe umărul lui. Ca în frumoasele zile în care simţeam cum se înfioară cînd îi atingeam faţa cu părul meu, şi l-am privit tăcută, încercînd să-mi ascund lacrimile. Am văzut că şi el făcea eforturi pentru a se linişti, sărutîndu-mă pe buze; dar sărutul acela emoţionat nu avea nimic din înfrigurarea patimei de altă dată, cînd m-ar fi strîns, pînă la sufocare, în braţe... A fost singurul sărut... aproape trist...

„Tu scriai ?“, l-am întrebat cu un curaj de care nu m-aş fi crezut în stare.

Ca prins asupra faptului, şi-a aruncat ochii peste hîrtiile care se îngrămădiseră pe masă pînă la refuz, şi a răspuns doar cu un semn din cap, ca şi cum s-ar fi îndoit că ar putea avea şi el puterea mea.

„Îi scriai mamei tale, Pietro ?... I-ai spus că peste cincisprezece zile vei fi la ea ?...“

De data asta n-a răspuns şi şi-a dus la buze mîna mea.

Pe cealaltă mi-am dus-o la inimă, ca să-i stăvilesc bătăile al căror zgomot mă înspăimînta.

Oh, domnule Raimondo... pînă şi unui om de fier i-ar fi fost milă de această agonie sfîşietoare care mă fascina totusi prin însăşi forţa durerii, care mă trăgea cu ea să măsor întreaga nemărginire a nefericirii mele cu Pietro!... cu *el* !... *Lui* nu i-a fost milă de această agonie, pe care ar fi trebuit totuşi s-o ghicească din calmul deznădăjduit al vocii mele, din tremurul nervos al braţelor sprijinite pe umărul lui, din încordarea cumplită a durerii care îmi îngheţa lacrimile în orbite... N-a găsit un cuvînt... unul

singur!... Sau mai degrabă n-a avut puterea să-l găsească... A rămas cu buzele reci și tremurătoare pe mîna mea, care purta această senzație spre inima săgetată, căutînd acolo poate puterea de a-mi răspunde.

O pornire oarbă, deznădăjduită mă îmboldea să-i vorbesc.

„Am venit să-ți cer o favoare, Pietro, i-am spus ; aș vrea ca aceste ultime cincisprezece zile pe care ai avut bunătatea să mi le acorzi... eu... eu aș vrea să ni le petrecem la Aci-Castello... pe plaja aceea minunată pe care deseori am văzut-o în plimbările noastre nocturne... Sîntem în 28 octombrie, la 13 noiembrie vei pleca."

Speram ca el, înăbușindu-mă sub sărutări, să-și schimbe hotărîrea din ajun... Dar nimic de felul ăsta nu s-a întîmplat...

„Chiar astăzi îl voi trimite pe Giuseppe să-ți închirieze o vilă, mi-a răspuns strîngîndu-mi mîinile și pironindu-și privirile drept în ochii mei, căutînd parcă explicația acestei dorințe ; chiar mîine vom pleca. Vrei să ieșim astăzi împreună ?"

Această întrebare a fost lovitura de grație ; pe vremea cînd mă iubea ca un nebun, m-ar fi rugat să nu ieșim ; și apoi, nu mi-ar fi pus această întrebare pentru că era de neînchipuit ca unul dintre noi să iasă la plimbare singur... în ultimele zile mă mai iubea încă destul ca să nu-mi propună răsplata unei plimbări, așa cum făcea în această clipă, drept mulțumire parcă pentru sacrificiul pe care îl făceam, ceea ce voia să însemne o dovadă de bunăvoință din partea lui.

Ca să-mi pot duce nestingherită batista la gură, m-am retras să culeg o floare dintr-un vas de porțelan... Simțeam că mă sufoc... Cu greu am izbutit să leg cîteva vorbe.

„Nu... nu... mulțumesc... Nu vreau să ies deloc astăzi..."

Nici eu singură n-am auzit sunetul cuvintelor mele...

Poate că nici el nu le-a auzit... Am ieșit clătinîndu-mă, făcînd un efort supraomenesc pentru a-mi stăpîni durerea nemărginită ; ca să nu cad, mă agățam de draperiile care-mi ieșeau în cale... La mine în salon m-am prăbușit istovită pe o *duchesse,* aproape fără suflare.

Pietro și-a petrecut toată ziua alături de mine. Sufeream cumplit văzînd cum se străduiește să-și stăpînească emoția, luptînd cu zbuciumul clocotitor din sufletul lui, să rămîie neclintit în hotărîrea ce părea să i se fi înrădăcinat în minte, și care, acum, în aceste clipe, se clătina... A fost foarte drăgăstos cu mine, dar nu dincolo de limitele duioșiei, fără elanul pasiunii însă, al acelei iubiri fierbinți, oarbe, nestăvilite, pe care o simțeam în brațele lui, și fără de care nu mai pot trăi de acum înainte, care m-ar fi făcut să uit, măcar pentru un ceas, într-un sărut, toată grozăvia nenorocirii fără margini abătute asupra mea. Nu a rostit un cuvînt, un singur cuvînt, care să amintească de despărțirea noastră, dar nici vreunul care s-o pună la îndoială.

O clipă bărbatul acesta care nu mă mai iubea mi se păru rău și nemilos.

Apoi i-am sărutat mîinile, vorbind fără șir, plîngînd cu lacrimi fierbinți ; mi-am încolăcit brațele în jurul gîtului său și l-am sufocat aproape cu lacrimile și cu sărutările mele, ca și cum aș fi vrut să-mi cer iertare pentru impresia tristă din clipa aceea.

Niciodată ! Niciodată nu l-am mai iubit pe Pietro cu acea dragoste nesfîrșită, pătimașă, devorantă, cum l-am iubit atunci.

A doua zi am plecat la Aci-Castello.

Nu ! chiar de-aș scrie cu sînge rîndurile acestea, care mi-au picurat cu atîta durere din inimă, tot n-aș izbuti să descriu toată sfîșierea de nedescris a nesfîrșitei agonii care a ținut cincisprezece zile ; timp în care a trebuit

să-mi înghit lacrimile, să-mi înăbuş strigătele deznădăjduite ale inimii, care m-ar fi împiedicat să văd, să simt cum, cu fiecare ceas în plus, inima lui se depărtează de inima mea ; cum acele senzaţii imperceptibile, care alcătuiau iubirea supraomenească cu care bărbatul acesta mă adorase, mureau treptat în el... Nu voi putea reda în cuvinte toată grozăvia simţită în violenţa durerii, cînd, cu teribila luciditate pe care mi-o dădea zbuciumul meu, am citit limpede în inima lui... prea limpede, spre nefericirea mea !... surpriza, tristeţea, aş spune chiar remuşcarea lui, pentru pierdutele iluzii ale iubirii sale de altădată, pe care zadarnic o mai căuta acum... L-am văzut, pe bărbatul acela atît de inimos, închizînd ochii, cufundîndu-se în vîrtejul celor mai furtunoase mîngîieri, sufocîndu-mă cu cele mai înfierbîntate elanuri... pătimaş... furios aproape, căutînd iluziile pe care le adorase în mine... şi, deodată, nimic !!... nimic !!!... Apoi l-am văzut depărtîndu-se palid, sfîrşit... plîngînd aproape ca un copil, de parcă şi-ar fi pierdut dintr-o dată bucuria uitîndu-se în jur, încă mai căutînd parcă senzaţiile pe care acum nu mai ştia să le găsească în mine... şi pe care eu ! !... nefericita ! !... eu nu mai ştiu şi nu i le mai pot da !!...

Oh, domnule ! Nimeni !... nu ! nimeni nu va putea ajunge vreodată să înţeleagă sublima agonie a acelei clipe!

Doamne !... De-aş înnebuni !

Nu ! Dumnezeu nu e drept ! Nu ! Dumnezeu nu-i milostiv cu această durere supraomenească !

Pietro e trist, tot mai melancolic cu fiecare zi ce trece ; chiar mila pe care-o simte pentru mine, pentru iubirea pe care i-o port, pe care el o înţelege şi la care nu-mi poate răspunde, în ciuda tuturor eforturilor sale generoase, însăşi această milă îl depărtează de mine, îl îndeamnă să fugă, ca şi cum s-ar teme să nu-şi citească în ochii mei remuşcarea, deşi Dumnezeu ştie cu ce curaj caut să-i as-

cund ce se petrece în sufletul meu. E pornit împotriva lui însuși și îndurerat de simularea pe care trebuie să și-o impună din milă pentru mine, de minciunile cu care trebuie să-mi jure roșind de rușine. Noaptea îl aud deseori plimbîndu-se pînă-n zori, cînd pleacă la vînătoare, și nu se întoarce decît seara, obosit, epuizat, ca și cum ar fi căutat să adoarmă remușcarea pentru dragostea lui pierdută în oboseala simțurilor și să găsească astfel o liniște pe care furtuna dezlănțuită a pasiunilor nu i-o îngăduie niciodată. Și totuși, după aceste curse care-i umflă picioarele și-l storc pînă într-atît de puteri încît pare că și sufletul i-a secătuit, nu-și găsește somnul în pat... își cheltuiește ultimele puteri, plimbîndu-se prin cameră.

Uneori, a doua zi, i-am găsit batista și pernele umede : după mirosul ascuțit, am știut că sînt lacrimi...

El ! un caracter puternic și orgolios, un om de fier... a plîns !... a plîns de durere, de remușcare, de mînie, a plîns această dragoste care se depărtează, pe care ar vrea să și-o impună.

Nu !... nici unul dintre noi nu poate rezista mult la asemenea supliciu... Eu voi fi cea puternică !... Da, chiar dragostea mea îmi va da puteri.

Să mor, să mor cel puțin în brațele lui... adormită de mîngîierile lui !...

Am petrecut treisprezece zile pe plaja aceea care mi se pare încîntătoare, în ciuda ceasurilor crîncene prin care am trecut acolo. Se spune că durerea întunecă, în locurile unde o simți, pînă și culorile cele mai strălucitoare... Cu alt prilej, am observat și eu asta ; dar aici, în aceste ultime zile ale dragostei noastre, am iubit aceste locuri, clipă de clipă, frunzele, pietricelele, stropii valurilor înspumate ; poate și pentru că durerea acestei agonii alături de el mi-era scumpă.

În clipele cînd scriu doar ca să vorbesc despre el, ca să mă amăgesc cu prezența lui... singură, noaptea, din odaia mea de culcare... văd, prin draperiile ferestrelor deschise, bătute de vîntul hain al ultimelor zile de toamnă, care despoaie copacii de frunze, silueta antică, impunătoare, de o poezie severă și măreață a bătrînului castel în paragină, stînd de strajă pe stînca de deasupra mării ; cu zidurile sale masive și coșcovite, pe care țipă bufnițele ascunse printre ginestrele impresionant înflorite acolo ; desenîndu-și silueta întunecată pe cerul străveziu în care strălucește cea mai frumoasă lună din lume ; cu marea nesfîrșită, lucioasă, calmă și ușor vălurită, din depărtare, mugind cu vocea ei tunătoare printre hăurile care înconjoară temeliile castelului.

Alaltăieri am vrut să văd acest castel căzut în ruine, unde mi se pare că zăresc uneori printre crenelurile turnurilor patrulînd santinele în armuri sclipitoare ; închipuirea mă poartă printre oamenii care au locuit acolo odinioară și-mi tălmăcesc amintirile vii ale urmașilor, fantasme acum, pecetluindu-se adînc în sufletul meu, cu atmosfera lor de vrajă, cu miresmele lor din vremuri demult apuse. Pietro a vrut să mă convingă să renunț la hotărîrea mea, spunînd că drumul pînă acolo este foarte primejdios pentru o femeie.

„N-o să fii tu cu mine ?“, i-am răspuns, ca și cum, alături de el, ar fi fost cu neputință să mi se întîmple ceva, sau ca și cum ar fi trebuit să mă bucur de o nenorocire împărtășită cu el.

Nu știu, totuși, dacă Pietro... el... pe care iubirea noastră îl dăruise cu trăiri deosebit de subtile, dînd expresie în drama lui unui adevărat miracol al geniului și sensibilității, a prins tot înțelesul cuvintelor mele.

Mi-a oferit brațul, ca să-și ascundă parcă stînjeneala, și m-a însoțit pînă la mica pantă care precede urcușul pe stîncă.

Văzute de jos, de pe locul acela, zidurile turnului principal care privesc spre sătuc par de o înălţime nesfîrşită, înălţate cum sînt pe o stîncă uriaşă de pe care, spre miazăzi, îşi înclină turnurile deasupra mării. Două scînduri de stejar aruncate pe stîlpii unei arcade prăbuşite folosesc drept punte peste abisul înfricoşător de dedesubt; în adîncul lui marea vuieşte surd, şi numai privind te apucă ameţeala.

Pietro a pornit înainte şi mi-a întins mîna sfătuindu-mă să nu privesc în jos ca să nu ameţesc ; cînd am pus piciorul pe punte, hăul căscat la aproape două sute de paşi sub noi exercita asupra mea o atracţie fascinantă ; valurile întemniţate în grotă se spărgeau de stînci şi picăturile spulberate albeau colţurile lor ascuţite ; iar deasupra, puntea se îndoia scîrţîind sub paşii noştri.

„Dacă am cădea, aici, îmbrăţişaţi !“, am strigat aproape fără să vreau, strîngînd mîna lui Pietro care mă conducea.

Moartea mi se părea mai dulce şi mai uşoară decît chinurile prin care treceam, şi prin care presupuneam că trece şi el.

„Ce nebunie !“, a murmurat el strîngîndu-mi braţul, vrînd parcă să preîntîmpine urmarea nefastă a unei ameţeli, şi a grăbit pasul, cu hotărîre şi îndrăzneală, ca şi cum s-ar fi pus chezaş pentru viaţa mea care era acum în mîna lui.

Nu a spus : *Ce dulce nebunie !..* A spus simplu : *Ce nebunie !*

De la înălţimea turnurilor, am văzut marea azurie topindu-se în albastrul orizontului, întinzîndu-se nesfîrşită, în neclintirea ei pînă în depărtări, fremătînd şi spumegînd la picioarele mele ; am văzut bărcile care, de la înălţimea aceea, păreau nişte jucării, litoralul presărat cu oraşele şi sătuleţe, şi Catania... Catania unde mă iubise Pietro atît de mult...

Am rămas cu privirea aţintită îndelung într-acolo, neluînd în seamă lacrimile care-mi scăldau obrajii.

„La ce te uiţi ?“, m-a întrebat el, ca şi cum m-ar fi întrebat : De ce plîngi ?

„Catania !“ i-am răspuns cu vocea încă tremurătoare.

A înţeles probabil toată patima şi nostalgia acestor cuvinte ; şi poate că a simţit ce simţeam şi eu în clipa aceea, căci, înduplecat parcă de o hotărîre generoasă, a întrebat :

„Ai vrea să ne întoarcem în Catania ?“

Nu i-am răspuns şi, sprijinindu-mă de braţul lui, am rămas cu ochii umezi şi aţintiţi spre golful în fundul căruia oraşul îşi arăta cupolele albe. Simţeam tot sacrificiul nobil al acestei propuneri ; sacrificiu în care dragostea, singurul lucru de care aveam nevoie, nu mai încăpea.

„Unde e Siracuza ?“, am întrebat apoi, ca şi cum nu mi-aş fi dat seama, cedînd unui impuls lăuntric.

Pietro mi-a arătat cu degetul între miazăzi şi apus, dincolo de Capo Passaro, care se vedea foarte limpede, un punct, unde trebuie să se fi aflat probabil satul lui natal.

„De ce nu mă duci mai repede la Siracuza ?“, l-am întrebat cuprinzîndu-l în braţele mele, hohotind şi aţintindu-mi în ochii lui privirile scînteietoare de lacrimi. Pietro şi-a plecat ochii, mi-a sărutat mîinile, şi a răspuns, după o clipă de şovăire :

„Dacă vrei tu...“

„Nu ! eu nu vreau... Ce vreau eu e dragostea ta ! Dragostea ta năvalnică, înflăcărată, dragostea ta de altădată, pe care o caut acum ca nebună şi nu mai ştiu s-o găsesc, la care nădăjduiesc uneori amăgindu-mă şi încercînd cu orice prilej s-o regăsesc în tine... şi nu-mi mai dau seama, nebună, nefericită ce sînt, că nici tu n-o mai găseşti... că tu ai doar generozitatea, nobleţea de a te preface faţă de mine ; că ai remuşcări din pricina asta... şi că totul... totul !... pînă şi mîngîierile tale, pînă şi sacrificiile tale îmi arată că tu nu mai simţi nimic pentru mine...“

„Să mergem !“, am adăugat numaidecît, trăgîndu-l de braţ, înăbuşindu-mi emoţia clocotitoare, în goana fugii, şi simţeam că mor.

Ultima rază de soare mai scînteia, pe crenelurile celui mai înalt turn, iar în abisul pe care trebuia să-l traversăm stăpînea o beznă adîncă ; şi ecourile mugeau ; şi pulberea de spumă însufleţea uriaşe năluci albe.

O clipă, mi s-a părut că farmecul nemărginit al abisului înfricoşător atrage abisul dureros al inimii mele : că albele năluci întind spre mine braţele chemătoare şi-mi pregătesc un pat în veşnicie, în care să mă primească împreună cu bărbatul pe care-l adoram cu atît mai pătimaş, cu cît vedeam că se depărtează mai mult de mine... O clipă piciorul mi s-a întins deasupra hăului şi mîna mea i-a încătuşat mîna, astfel ca nimic să nu mi-l mai poată răpi vreodată...

„Nu ! nu !, a strigat inima mea gemînd, nu !... el trebuie să trăiască ! trebuie să fie fericit !... niciodată nu voi putea să-i fiu îndeajuns de recunoscătoare pentru zilele pe care mi le-a dăruit, pentru sacrificiile pe care a avut bunătatea să şi le impună pentru mine !... El trebuie să fie fericit... chiar şi alături de o altă femeie...“

O altă femeie !... Iată gîndul cumplit, sîngeros, care mi-a străpuns inima ca un fier înroşit, şi căruia n-aş fi fost în stare să-i rezist dacă mi-ar fi trecut prin minte cu cîteva clipe în urmă...

Mi-am dat seama de asta aproape cu bucurie, ca şi cum aş fi scăpat dintr-o primejdie de moarte, în timp ce călcam pe caldarîmul şoselei.

O dată sau de două ori, în noaptea aceea zbuciumată şi febrilă, petrecută la fereastră, am avut momente cînd am sperat, m-am amăgit... simţăminte care mă îndemnau să strig de bucurie, şi-mi apăsam palmele pe tîmple ca şi cum sîngele care zvîcnea năvalnic de fericire mi-ar fi pri-

mejduit dreapta judecată... Pietro îmi propusese să-l însoţesc în Catania !... poate că Pietro simţise o clipă că mă iubeşte !... cu iubirea de altădată !...

Oh ! Doamne ! Doamne !... Să mor cel puţin în clipa asta !...

Ieri am vrut să ies cu el ; am vrut să facem o plimbare cu barca. El a luat ramele şi doar noi doi, singuri, ne-am legănat în mica barcă pescărească pe undele albăstrii ca cerul.

Cînd e singur, îngîndurat, alături de mine... mă încearcă o clipă îndoiala, nesiguranţa... Mi se pare că speranţa licăreşte iarăşi, mi se pare iarăşi că este al meu ! numai al meu !... şi că nimic nu are puterea să-l smulgă din înlănţuirea înfrigurată a braţelor mele.

Cînd am ajuns în larg, a lăsat ramele şi a venit să-mi ia mîna.

L-am privit aşa cum niciodată nu-l privisem ; simţeam că nu puteam să-l iubesc mai mult decît îl iubeam în clipa aceea ; mi se părea cu neputinţă că poimîine trebuie să mă părăsească.

Îmi săruta mîinile, şi se oprea să le privească în tăcere, ca şi cum s-ar fi temut să ridice ochii şi să privească într-ai mei, şi le săruta iar şi iar... Le-am simţit curînd umede de lacrimile lui.

„Pietro !", am exclamat palpitînd de-o emoţie sublimă, în timp ce toţi porii inimii mele se dilatau ca să absoarbă emoţiile îmbătătoare ale speranţelor mele amăgitoare ; ieri te-am rugat să mă duci la Siracuza... cu tine..."

El nu şi-a mai putut stăpîni plînsul şi a dat din cap cu tristeţe.

„Cu neputinţă !" a murmurat el nedesluşit, într-un fel de geamăt.

„Cu neputință ?..., am repetat adunîndu-mi toate puterile cîte îmi mai rămăseseră ; și de ce, Pietro ?“.

„Oh ! îți mulțumesc ! îți mulțumesc, Narcisa !, a hohotit el strîngîndu-mă în brațe, ascunzîndu-și capul la pieptul meu, îți mulțumesc !... eu sînt foarte laș ! !...“

Era îngrozitor să vezi zbuciumul deznădăjduit de pe chipul lui energic, deplina destrămare a acelui caracter de bronz.

„Da, eu sînt un laș ! eu sînt vinovat ! eu sînt un ticălos !..., a urmat cu o voce delirantă. Oh, îți mulțumesc, Narcisa !...“

Îl iubeam atît de mult, încît n-am simțit durerea sublimă pe care o trezeau în mine cuvintele lui ; mi-era doar milă de el.

L-am îmbrățișat, plîngînd și eu, tremurînd nervos din pricina tremurului său, unindu-mi buzele cu ale lui.

„Spune ! Pietro... spune !, am strigat cu un efort deznădăjduit de voință, tu nu mă mai iubești !... tu nu mă mai iubești ca înainte !“

El a rămas prăbușit în el însuși, tăcut, pe băncuța bărcii.

Liniștea aceea a ținut cinci minute.

Cînd și-a ridicat iar capul, am fost îngrozită de paloarea înspăimîntătoare care acoperea chipul adînc brăzdat.

„Ascultă-mă, Narcisa !, a început el cu o voce gravă, aproape calmă, am o datorie sfîntă de recunoștință față de tine..., o datorie scumpă de care mă leagă amintirile pe care niciodată nu le voi putea uita, și care astăzi mă chinuie cumplit... Și totuși, ți-o jur pe onoarea mea, eu nu mă socotesc vinovat... nu ! cînd nu-mi mai rămîn acum lîngă tine decît aceste amintiri... Tu ai dreptul să dispui cum vrei de mine, în toate... În numele datoriei voi sacrifica ceea ce aș fi sacrificat în numele dragostei, și voi face

tot ce-i stă în putință unui bărbat pentru a te face fericită. Am simțit atît de adînc voluptatea bucuriei, delirul fericirii, cum poate nu-i omenește îngăduit să simți... și sînt pedepsit, stingîndu-mi-se toate trăirile sublime ale iubirii... pe care, de două luni încoace, zadarnic o mai caut... da, pentru mine s-au stins. În freamătul arzător al buzelor tale, în jarul trupului tău trandafiriu, în îmbrățișările înfrigurate și sălbatice ale brațelor tale, în delirul pătimaș al mîngîierilor tale zadarnic am căutat un atom, un singur atom din simțămintele pe care le încercasem, misterios, cu neputință de spus în cuvinte, nepămîntești, pe vremea cînd, așezat pe marginea drumului, te vedeam la balcon, întruchipare a visurilor mele delirante ; atunci, în primul meu avînt spre tine, cînd mi se părea că dragostea ta mă va înnebuni de fericire, am trăit acel paroxism nimicitor, aș zice, al bucuriei însăși, care istovește sufletul prin puterea ei. Zadarnic am căutat parfumul acela, aburul acela în care pluteai ca îngerii în mireasma de tămîie, și în care nu cutezam să mă cufund de teama de-a nu-mi pierde judecata sau iluziile... E dur, crud ce-ți spun... tu ai destulă înțelepciune ca să apreciezi și inimă ca să-mi ierți... așa cum ai iertat comportarea mea față de tine, pentru care suferi de două luni încoace, pentru care eu însumi m-am dojenit cu asprime, sfîșiat de remușcări... Eu plîng, Narcisa, plîng dragostea mea pentru tine, și pe care n-o mai pot regăsi... pe care o caut însetat ca să mă îmbăt cu ea, pentru că setea mea mistuitoare mă arde, mă devoră, și-mi aleargă mereu pe dinainte ca o nălucă iute, pieritoare... Mi-ar fi frică, rămînînd mai departe lîngă tine, ca oboseala sufletului să nu biruie pînă la urmă și dorul meu de iubire... să nu pierd astfel tezaurul de bucurii al făpturii tale din care m-am adăpat pînă la beție ! Oh, de asta mi-e frică, Narcisa !... Pentru că nădejdea de a te iubi din nou, într-o zi, așa cum te-am iubit, îmi păstrează min-

tea netulburată, fiindcă pentru mine altă bucurie pe pămînt nu mai există. Trebuie să mă depărtez un timp de tine, să mă îndoiesc din nou de fericirea de care m-am bucurat..., să mă îndoiesc pînă și de speranța acestei fericiri, să fiu nebun după tine așa cum eram pe vremea cînd îmi petreceam nopțile în fața casei tale fără speranța unei priviri din partea ta... trebuie să te văd iarăși departe de mine, în luxul tău orbitor, în mirajul farmecelor tale, să te caut iarăși neliniștit, orb, nebun, ca și atunci ; și să întind brațele, delirînd, implorînd îngăduința de-a mai sorbi o dată din cupa vrăjită... din care am avut nesăbuința să beau cu prea multă lăcomie..."

Și n-a mai putut continua, sugrumat de violența emoției, apăsîndu-și pieptul cu mîinile încleștate într-un spasm nestăpînit, îngenuncheat la picioarele mele, cu ochii strălucitori, cu o lumină sumbră sub paloarea aproape pămîntie a chipului său, cu părul răvășit pe fruntea îmbrobonată de-o sudoare rece.

Acest adio rostit de inima lui era nobil, era sublim, ca și dragostea cu care mă iubise.

L-am ridicat în brațele mele, l-am sărutat pe frunte, simțind și eu însămi cum mă năpădește o sudoare de gheață, simțind hotărîrea implacabilă trezită în mine de cuvintele lui, o hotărîre ce alerga spre inimă, ca rătăcirea unei amețeli, o dată cu tot sîngele adunat acolo.

„Adio, așadar !", i-am spus cu o voce nespus de calmă de care eu singură m-am îngrozit : „Adio, Pietro !..."

El mi-a căutat buzele cu buzele lui, reci, tremurînd de zbucium și de voluptate.

„Adio !...", mai murmurau încă buzele mele înfiorate de dulcea atingere — și am leșinat în brațele lui.

11 noiembrie

Poimîine trebuie să plece. Am numărat minut cu minut ultimele ceasuri trăite alături de el... încercînd ade-

seori să mă amăgesc, pentru a simți apoi și mai amară întreagă disperarea amăgirii.

Nu ! Simt... inima lui nu mai poate renaște pentru mine ! El încearcă să se amăgească singur în speranțele lui... sau mai degrabă îi este milă de suferința mea...

Cînd va pleca... Oh ! Cerule !... Cînd nu-i voi mai auzi vocea, zgomotul pașilor... cînd nu îl voi mai vedea și nu îl voi mai aștepta seara, la fereastră !...

Oh ! Nu !... Nu !... Mai bine *înainte... înainte de plecarea lui...*

Voi relua această scrisoare în ultima clipă, și o voi trimite să fie depusă la poșta din Catania... Mîine va veni să-l ia prietenul pe care îl așteaptă, poate chiar dumneavoastră... atunci poate că ar fi mai bine...

Nu mai e mult : el pleacă poimîine...

Am greșit ! Și sînt pedepsită cu însăși greșeala mea !

12 noiembrie

Iarna a venit prea neașteptat pentru ținuturile acestea... Doamne ! Ce frică mi-a fost de marea asta furtunoasă, de norii nesfîrșiți care întunecă cerul și îl întristează, de vîntul care smulge ultimele frunze ale copacilor...

Da, mi-e frică de această natură, atît de surîzătoare nu demult, și care pare să se depărteze o dată cu viața mea...

Am plîns mult... atît de mult încît am obosit acum să mai plîng... Ochii îmi ard ; ceva îmi sfîșie parcă pieptul...

Pietro fuge de mine, îi e teamă să se întîlnească cu mine... Cu ce i-am greșit ! Doamne, cu ce i-am greșit ?...

12 noiembrie, ora 10 seara

Îndurare ! Îndurare !... Sînt nebună, Dumnezeul meu ! Parcă-mi pierd mințile !... Parcă mor !

Am urlat ca o leoaică, am sfîşiat cu dinţii cearceafurile, rochiile, batistele ; mi-am învineţit braţele izbindu-mă de mobile de parcă eram beată...

Oh, nu ! nu ! Dumnezeu nu-i drept ! Dumnezeu e neîndurător !... Ce chin ! ce groaznic chin !...

L-am auzit ! Da, era vocea lui... chiar vocea lui care poruncea să fie pregătiţi caii pentru mîine dimineaţă...

Oh, omul acesta... omul acesta !...

Dar îl iubesc... dar îl ador... Cum s-ar îngrozi dacă ar şti, dacă ar putea simţi cum simt şi eu omul acesta care fuge de mine... a cărui inimă a murit pentru mine !...

Ce să fac ?... ce să fac ? !... Poate că sînt nebună ? !... Dacă am înnebunit ? !...

Nu ! Dumnezeu nu are dreptul să mă pedepsească pentru păcatul meu... Nu ! Dumnezeu nu are dreptul să mă pedepsească pentru opera lui... pentru că... pentru că sînt slabă... pentru că sînt laşă în faţa acestei dureri crescînde, supraomeneşti, care se cască în faţa mea... pentru că eu, de la El care mă loveşte, vreau doar somnul... uitarea măcar !...

Îndurare ! Îndurare !... Milă ! ! !...

IX

OROLOGIUL DIN SALONUL ÎNCÎNtătoarei vile pe care o locuiau cei doi tineri bătea stins ceasurile unu. Palidă, cu paloarea ei delicată de ceară, cu ochii iluminaţi de o sclipire neaşteptată cu fulgerări de fericire, îmbrăcată în alb, culoarea ei favorită, cu toate că toamna era destul de înaintată, cu părul strîns uşor într-o plasă de mătase din care scăpau cîţiva zulufi rebeli pe frunte, pînă la sprîncene, urmînd moda îndrăzneaţă ce amintea superbele capete ale statuilor greceşti, Narcisa stătea pierdută pe o canapea, lîngă Pietro, în atitudinea ei obişnuită, înlănţuindu-i gîtul cu braţele ei frumoase, aţin-

tindu-şi lacom ochii în ochii lui, ascultînd vorbele lui, şi părea că se desfată în atmosfera străvezie şi înmiresmată, creată de miile de simţăminte ale acelei clipe.

Niciodată o femeie iubitoare nu fremătase cu o atît de pătimaşă iubire în braţele bărbatului iubit ; niciodată sirena nu se abandonase mai molatic, mai languros ; niciodată vrăjitoarea nu avusese o privire mai îmbătătoare, în stare să răscolească fibrele cele mai ascunse ale inimii lui. Ca şi cum ceva mai presus decît moartea ar fi dezlănţuit într-însa toate resursele rafinate, toate elementele cele mai înflăcărate ale farmecului feminin, ale femeii ameţite ea însăşi de dorinţa pe care o inspira şi pe care o căuta, ca s-o preschimbe într-o vrajă irezistibilă, mistuitoare.

Ochii lui Pietro străluceau ; vorbea întrerupt, sacadat, fără şir ; braţele îi tremurau străbătute de un fior divin. Sorbea lacom cu sărutări pe frunte, pe păr, pe buze, pe ochi, pe gît, emoţiile ascuţite şi violente ale unei voluptăţi greu de potolit, care îi aţîţa bucuria pînă la delir...

„Oh ! Narcisa ! Narcisa ! exclama el ca un nebun, Narcisa mea din Neapole... din Catania !... Te-am regăsit în sfîrşit ! Da, te-am regăsit !!..."

Brusc, un freamăt pe care n-a putut să şi-l înfrîngă, ca o convulsie dureroasă, străbătu trupul ei fermecător şi plin de ispite.

Pietro o îmbrăţişă mai strîns, ca beat... crezuse că e doar freamătul plăcerii...

„Să te văd, Narcisa !, exclamă el cu mîinile împreunate, îngenunchind pe covoraş ca şi cum ar fi vrut să i se închine, oh ! de-aş putea să te văd !... Pentru ce atunci cînd simt această bucurie supremă, pe care mi-o transmite trupul tău de zînă în braţele mele, nu te pot vedea destul ca să pot sorbi această beţie sublimă bucurîndu-mă de frumuseţea ta ?..."

Dar surprins, alarmat de paloarea care acoperea trăsăturile ei gingaşe, ce trădau o uşoară contracţie spasmodică, tăcu ; şi broboane reci de sudoare începeau să umezească rădăcina părului ei.

Pentru a-i ascunde parcă acest spectacol trist, îmbărbătîndu-l cu mîngîieri, Narcisa îl atrase în brațele ei, sărutîndu-l cu sărutul ei languros și devorator, și ademenindu-l cu vraja ei ; și își lipi obrazul de obrazul lui, amestecîndu-și cîrlionții cu pletele lui...

„Ce s-a întîmplat, Narcisa ?“, strigă Pietro înspăimîntat de sudoarea rece pe care o simțise pe obraji la atingerea ei.

„Oh, nimic !... E fericirea !... E bucuria supremă pe care o simt... care mă face parcă să leșin... Oh ! cît sînt de fericită !... Doamne, cît sînt de fericită !...“

În timp ce căpșorul cîrlionțat al Narcisei se înclina spre el, Pietro o simți cum se lasă tot mai greu pe umărul lui.

„Narcisa !...“

„Oh, cîtă fericire, Pietro !... Mi se pare că mi-e somn... că trebuie să visez aceste bucurii alese... Am suferit atît de mult !... Așează-mă ușor pe canapea... și cîntă-mi ceva la pian... Sînt lucruri nespus de scumpe inimii mele... visuri șterse nespus de frumoase !... Oh, Pietro, dacă le-ai simți și tu !... Cred că ar trebui să mă bucur mai mult de sunetele acelea cîntate de tine...“

Pupilele i se dilataseră peste măsură ; dar ea îl țintuia în continuare cu razele uimitor de vii ale privirii.

Pietro îngenunchie la picioarele ei ; Narcisa mai găsi curajul să preschimbe spasmul buzelor într-un surîs.

„Cîntă-mi valsul... *Sărutul*... fă-mă fericită“

Pietro șovăia.

„Dar ce ai ? Ești atît de palidă că mă înspăimînți...“

„Nu-i nimic, îți spun... e doar preaplinul bucuriei, al fericirii... Sînt atît de fericită, iubitul meu Pietro !... Fă-mi plăcerea, cîntă-mi valsul acela... pe care mi-l cereai mereu...“ Și își împreună mîinile cu un gest copilăresc de rugăminte.

Pietro începu să cînte valsul care suna nespus de straniu în liniștea nopții (în tristețea care, fără voia lui, îi înnegura sufletul), ascultat de femeia întinsă pe divan care

își împreunase mîinile ; ale cărei trăsături, zvîcnind din cînd în cînd, păreau să-i soarbă vibrațiile ca pe niște amintiri nepreţuite ; ai cărei ochi se măreau o dată cu pupila de o fixitate înspăimîntătoare ; ale cărei buze, în sfîrșit, se deschideau, respirînd greu, ca și cum ar fi sorbit undele armoniei, printre contracţiile spasmodice pe care nu şi le putea ascunde, în liniștea aproape lugubră a salonului, întreruptă din ce în ce mai des de răsuflarea ei grea şi sufocată.

Ca atrasă de sunetele melodiei, Narcisa se ridică încetişor, cu ochii parcă înminunaţi de imagini pe care ea singură putea să le vadă... și se tîrî clătinîndu-se, dibuind, ca și cum nu mai vedea, spre punctul de unde se revărsau notele acelea sărbătorești. Ajunse acolo, suflînd greu de oboseală şi de bucurie, și se agăță, ca să nu cadă, de umerii lui Pietro, strigînd cu un accent imposibil de descris în cuvinte :

„Oh ! Pietro ! Pietro !... Unde ești ?!..."

Și căzu în genunchi.

Pupilele albastre, limpezi, aproape fosforescente, se fixau pe chipul lui, fără privire, căutîndu-l parcă ; şi atunci cînd se păru că nu mai poate rupe vălul care-i întuneca privirea, și o împiedica să-și hrănească sufletul cu chipul lui, trăsăturile ei, care începeau să se crispeze, exprimară o adîncă nelinişte... o groază nouă, de neînţeles.

„Oh, Doamne ! hohoti ea, mișcîndu-și spasmodic buzele, ca și cum s-ar fi căznit să scoată sunetele acelea din gîtlejul uscat şi să le articuleze cu buzele tremurătoare : ...Atît de repede ! atît de repede !..."

Și cînd, bîjbîind, atinse hainele lui Pietro, mîinile ei înverșunate căutară cu înfrigurare mîinile lui, și le strînseră cu lăcomie, cu un fel de încăpățînare neînduplecată, de parcă s-ar fi temut să nu le piardă...

Pielea feței se uscase și venele începeau să se golească de sînge. Buimăcit, înspăimîntat, Pietro apucă şnurul clopoţelului.

„A sosit domnul Angiolini", spuse slujitorul ivit în prag.

„Repede ! repede ! daţi fuga... ajutor ! Moare !“ strigă Pietro.

Ridică trupul acela frumos, acum povară inertă în braţele lui, strîngîndu-l cu o gingăşie plină de furie parcă, şi-l culcă pe divan. În tot acest timp, mîinile ei căutau cu tresăriri spasmodice mîinile lui ; şi cînd le găsiră, încercară să le ducă la buze, fixîndu-l mereu cu pupila aceea albastră, dilatată, fără privire.

Se auziră paşi grăbiţi şi apăru Raimondo, care venea să-l ia pe Brusio şi să-l însoţească la mama lui, aşa cum ştia şi Narcisa. Dintr-o singură privire, înţelese despre ce era vorba şi, fără să piardă o clipă cu întrebări inutile, alergă spre Narcisa, întinsă pe divan, şi-i luă pulsul.

Bătăile erau slabe, încete, întrerupte. Raimondo observă numaidecît pielea uscată, pătată pe alocuri, de pe braţe, năpădită de nişte băşicuţe incolore ; faţa aprinsă şi din ce în ce mai lividă ; ochii ficşi, care încercau printr-un efort miraculos să nu se închidă sub povara pupilelor şi să se fixeze asupra lui Pietro, chiar dacă nu-l mai puteau vedea. Atinse cu putere zona epigastrului, contractată într-un spasm acut.

„Ai în casă un vomitiv ?“ îl întrebă repede pe prietenul său, ridicîndu-se cu hotărîrea pe care i-o dă unui medic de geniu intuiţia, şi care îl ajută să se ridice şi să nu-şi piardă stăpînirea de sine în asemenea momente.

„Oh, nu !... Doamne !...“

„O clipă ! măcar atîta lucru trebuie să aveţi“, şi trase cu violenţă cordonul clopoţelului, smulgîndu-l aproape.

„Aduceţi-mi un pahar cu apă şi săpun şi pregătiţi două ceşti de cafea foarte tare şi fără zahăr ; imediat !“, îi ceru valetului care apăruse.

„Trebuie să treci în cealaltă odaie“, i se adresa apoi lui Brusio care încremenise locului. Auzind bine şi înţelegînd cuvintele lui Raimondo, Narcisa strînse cu şi mai multă putere mîinile lui Pietro, vrînd parcă să nu se desprindă de el.

„Nu ! nu ! hohoti Pietro căzînd îngenuncheat în faţa canapelei ; nu ! N-am s-o las nici un minut... Voi fi tare. Raimondo !“

Medicul dădu enervat din umeri şi încercă s-o facă pe Narcisa să bea paharul de apă pe care i-l aduseseră şi unde dizolvase săpun.

Ea înghiţi cu lăcomie două sau trei sorbituri, apucînd paharul ca şi cum ar fi vrut să se agaţe de viaţa care simţea că o părăseşte, se căzni de cîteva ori să vomite, dar fără efect, şi căzu iar cu trupul greu pe canapea, murmurînd :

„Oh, vederea !... vederea !... Măcar să-l văd !"

Şi două lacrimi străluciră în orbitele ei. Trăsăturile î se schimonosiseră groaznic în lupta chinuitoare în care încerca să biruie şi să o ascundă cu eforturi supraomeneşti.

Un minut mai tîrziu, Raimondo, care-i luase capul ce dobîndise o greutate cadaverică, îl lăsă să cadă pe perne ; şi rămase mut, palid. Ceva mai tîrziu, murmură, parcă vorbind cu el însuşi :

„În doză forte... Acum, delirul... apoi, coma..."

„Ce sete ! Doamne, ce sete !, murmură Narcisa cu o voce uscată, chinuindu-se să articuleze cuvintele, cu limba înţepenită ; apă ! fie-ţi milă, Pietro !... apă !..."

Raimondo o sili să înghită aproape trei ceşti de cafea amară.

„Ce să mă fac, prietene ?... Ce să mă fac ?" strigă Pietro implorîndu-l din inimă pe Raimondo să-i dea un ajutor pe care acesta nu i-l mai putea da. Îşi plecase doar bărbia în piept, vrînd parcă să spună : „Prea tîrziu !"

Chipul Narcisei se însufleţea ca şi cum ar fi contemplat viziuni încîntătoare, pe care doar ochii ei măriţi de groază şi ficşi le puteau vedea. Murmura fraze fără şir, abia şoptite, şi adeseori buzele ei schiţau parcă un surîs. O dată sau de două ori a tresărit pe neaşteptate, cu o expresie de vinovăţie... şi trăsăturile ei trădau atunci o nesfîrşită durere... şi murmura :

„Oh, Pietro !... Valsul !... Valsul !..."

Pietro, căruia nu-i mai rămăsese decît puterea să-i scalde în lacrimi mîinile lipite de buzele lui, strigă hohotind :

„Salveaz-o, Raimondo !... Prietene, frate !... Tu nu vezi că moare !... Nu trebuie să moară !... Nu vreau, n-o lăsa să moară !..."

La un moment dat, supunîndu-se parcă unei ultime și subite inspirații, Raimondo alergă la pian, îl tîrî pe rotile pînă la canapeaua pe care zăcea întinsă femeia în agonie ; o ridică, astfel ca brațele ei să rămînă mai departe înlănțuite de gîtul lui Pietro, căci nu i le putea desprinde ; și-i spuse lui Pietro care părea pierdut :

„Doar un miracol mai poate preveni coma, numai un miracol o mai poate salva : trebuie să prelungim acest delir pentru a da răgaz cafelei să-și facă efectul... Cîntă-i ceva... Sînt cazuri cînd știința trebuie să recurgă la artă sau la pura întîmplare."

Pietro începu să cînte valsul vioi și strălucitor, ale cărui note dobîndeau sub degetele lui înțepenite și tremurătoare o inflexiune nespus de tristă, răsunînd lugubru în liniștea funebră a odăii.

De două, de trei ori buzele Narcisei au surîs ; trăsăturile ei și-au pierdut rigiditatea pentru a exprima plăcerea mult mai intensă pe care i-o oferea cu siguranță această muzică, stimulîndu-i visele amăgitoare ale delirului... Strîngea mai tare, cu mișcări convulsive, gîtul pe care-l îmbrățișa ; și din cînd în cînd buzele i se mișcau ca într-un sărut ; și capul ei, nesigur, încerca parcă să se lipească de al lui... În pupila stinsă, sticloasă, fixă, tresări o fulgerare, o rază de privire în care se citea toată nesfîrșita ei dragoste, pe care agonia n-o putea adormi în inima ei.

„Oh ! Pietro ! Pietro !... te văd !!, strigă ea cu o bucurie sălbatică ce aducea mai mult a urlet de suferință decît a elan de bucurie, mă iubești ?!... mă iubești, tu ?!!!..."

Și lunecă pe canapea alături de el, învingîndu-și cu un efort disperat, miraculos, dificultatea de a rosti, amorțeala minții, inerția forțelor, agonia, într-un cuvînt.

„Pietro, mă mai iubești, tu ?!"

„Da ! Da ! Te ador !..., hohoti el încercînd să umezească uscăciunea obrajilor Narcisei cu umezeala buzelor sale,

să alunge înțepeneala care cuprindea brațele ei, să-i ușureze povara pleoapelor cu avîntul sărutărilor sale; încercînd să insufle ceva din viața lui cutezătoare, tînără, puternică, în suflarea care pîlpîia pe buzele ei vinete, întredeschise și cutremurate de tresăriri spasmodice.

„Și nu mi-o spui pentru că ți-e milă de mine?... Și nu mi-o spui pentru că mor?!...“, continuă ea, agățîndu-se de gîtul lui, în convulsiile agoniei, cu o mișcare nesigură și sfîșietoare a capului și a buzelor, în încercarea de a-l săruta poate pentru ultima oară.

„Oh, nu!... Niciodată nu te-am iubit cum te iubesc acum!... Narcisa!... Narcisa!... Nu mă părăsi!...“

„Îți mulțumesc!... îți mulțumesc!..., șopti muribunda cu o respirație sacadată și chinuită pe care ultimele eforturi o înăbușeau în gîtlejul ei, îți mulțumesc!... Oh! Viața!... Doctore, ajută-mă să trăiesc... mă iubește!!... Nu vreau să mor!!!“, sfîrși ea cu un accent sfîșietor.

Și nu mai putu rosti nimic, oricît își chinuia buzele; din gîtlejul ei uscat mai răzbăteau doar sunete răgușite și fără sens.

Într-un tîrziu păru să ațipească, scuturată în răstimpuri de tresăriri convulsive, ce vădeau, după expresia schimbătoare a feței ei, în care numai ochii măriți peste măsură, în fixitatea lor sticloasă, trădau apropierea morții, emoții dintre cele mai felurite. cînd plăcute, cînd triste.

Era cumplit să vezi cu cîtă repeziciune i se descompuneau trăsăturile. În cele din urmă veni somnul.

Pietro rămăsese, așa cum îl tîrîse Narcisa în căderea ei, încleștat de trupul pe trei sferturi mort, și care mai mișca din cînd în cînd, dezordonat, mai încerca să spună ceva, să biruie moartea, într-o ultimă încleștare deznădăjduită, pentru el, fascinat de spectacolul groaznic ce-i îngheța lacrimile în ochii arzători și aproape tot atît de dilatați ca și ai ei.

„Dar pleacă o dată, nefericitule!, îi strigă Raimondo, încercînd să-l smulgă din cleștele acela al morții, tu nu vezi că te ucide!“

Pietro nu răspunse, îmbrățișă mai strîns trupul inert, în care i se păruse că simte o ultimă tresărire la îmbrățișarea lui, în timp ce mîinile ei îl strîngeau parcă mai hotărît ca și cum ar fi vrut să-i mulțumească și să nu-l lase s-o părăsească.

Agonia a fost lungă, chinuitoare, cumplită. Cu mîna pe pieptul ei, numărîndu-l bătăile inimii, doctorul a putut distinge, în cele din urmă, abia perceptibilă, clipa cînd somnul otrăvii s-a amestecat cu somnul morții.

Pietro a rămas buimac, aproape nebun, timp de o lună încheiată.

Rînd pe rînd, și-a revăzut mama, apoi prietenii. Un an mai tîrziu apărea în societate...

Cine poate ști de cîte ori pe zi se mai gîndește și acum la Narcisa, femeia care a murit din dragoste pentru el ?!...

Strălucitele promisiuni ale talentului, pe care dragostea de altădată îl ridicase în sufletul său înflăcărat pînă la înălțimile geniului, au căzut o dată cu această dragoste. Acum, Pietro Brusio nu e decît o submediocritate care-și tîrăște existența în satul său natal, versificînd cine știe ce stihuri fără har, la onomasticile diverselor rubedenii și risipindu-și bruma de avere cît mai vesel cu putință.

Taine ale inimii !

SUMAR

Poveste de dragoste 5
Taine ale inimii 99

Lector AURELIA BATALI
Tehnoredactor MARTA FOIAŞ

Apărut 1984. Bun de tipar 9 04 1984
Coli tipar 14

Tiparul executat sub comanda nr. 40062
la Comb. Poligr. „Casa Scinteii" Bucureşti
Republica Socialistă România

Colecția

ROMANUL DE DRAGOSTE

203

ULTIMELE APARIȚII:

197 Iris Murdoch ● Marea, Marea
198 Yves Gandon ● Inflăcărata Eglé
199 C. P. Snow ● Intoarcere acasă
200 I. Teodoreanu ● La Medeleni
201 Emilia-Pardo-Bazan ● Insolație ● Dor
202 Daniil Granin ● Tabloul

Poveste de dragoste este romanul unei iubiri numai de o vară — o vară prea repede trecătoare a unei fete orfane de mamă și fără zestre. Deschiderea spre frumusețea lumii și a vieții, înăbușită de oameni fără inimă, zbaterea între resemnare, gelozie și revoltă, moartea, ca singură soluție a fetei lipsită de apărare ne sînt prezentate de Giovanni Verga cu toată căldura și sinceritatea inimii, și cu convingerea că așa nu se poate, e nedrept și împotriva firii.

Taine ale inimii este scurtul roman al unor îndrăgostiți orgolioși și romantici. Evenimentele celor două „povești de dragoste" se petrec pe fundalul societății italiene de la mijlocul secolului trecut.

Lei 10